مستشرقن ۽ سنڌالاجي ۾ موجود پراڻن قلمي نسخن جو تشريحي ڪئٽلاگ

Collection of Prof. Muhammad Iqbal Mujaddidi
Preserved in Punjab University Library.

پروفیسر محمد اقبال مجددی کا مجموعہ
پنجاب یونیورسٹی لائبریری میں محفوظ شدہ

Marfat.com

Marfat.com

انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجيءَ جي اشاعتي سلسلي جو ٦٧ ڪتاب

انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجيءَ ۾ موجود

قلمي نسخن جو تشريحي ڪئٽلاگ

(ڀاڱو پهريون)

(سنڌالاجيءَ جي تحقيقي شعبي ۾ تيار ڪيو ويو)

هجري پندرهين صديءَ جي سلسلي ۾ ڇپايل

نگران

مولانا غلام مصطفيٰ قاسمي

۽

ڊاڪٽر غلام علي الانا

مرتب

مولانا محمد صديق "ماثر" سنڌي

۽

مولانا قاري امان الله عباسي

ناشر

انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي

سنڌ يونيورسٽي ڄامشورو

Marfat.com

اداري جا سڀ حق ۽ واسطا قائم

[چاپو پهريون] ڊسمبر ١٩٨٠ع محرم الحرام ١٤٠١ ھ [تعداد هڪ هزار

137519

قيمت پنجويهه روپيا

ڪور ڊزائن: محمد عظيم چانڊيو

سول ايجنٽس

مهشرس ادبيات ۽
تلڪ چاڙهي حيدرآباد
۽
الماس بوڪ ڊيپو
انورا رتني روڊ - پوسٽ بڪس نمبر ١٠٤٧١
صدر - ڪراچي -٣

هي ڪتاب، سنڌ پرنٽنگ پريس حيدرآباد ۾ ڇپيو ۽ ڊاڪٽر غلام علي الانا پروفيسر انچارج، انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي، سنڌ يونيورسٽي، نيو ڪئمپس ڄام شورو سنڌ پڌرو ڪيو.

Marfat.com

ناشر طرفان

واديءَ سنڌ قديم زماني کان علم ادب جو مرڪز رهي آهي، جنهن لاءِ هن خطي جا قديم شهر ديبل، منصوره، سيوهڻ ۽ ٺٽو وغيره انهيءَ حقيقت جي ساک ڀرين ٿا. اسلام جي آمدکان اڳ واديءَ سنڌ جي علم ادب، علم پروريءَ، عالمن ۽ فاضلن جي عظمت جي ساراهه جا ثبوت چيني، يوناني ۽ ٻين غير مسلم سياحن جي سفر نامن مان ملن ٿا. اسلام جي آمد کان پوءِ اسلامي تهذيب جو سنڌ جي تهذيب ۽ تمدن تي تمام گهڻو اثر پيو ۽ اسلامي ادب، فلسفي ۽ ٻين علمن جو واڌارو ٿيو؛ انهيءَ ڪري سنڌ اڳي کان اڳري رهي.

سنڌ جي علم ادب جي باري ۾ اسلامي حڪومت جي اوائلي زماني ۾ سڀ کان آڳاٽو لکيل ثبوت عرب سياحن جي سفرنامن مان ملي ٿو. جن جي مطالعي کان پوءِ معلوم ٿئي ٿو ته سنڌ جا ماڻهو علم ۽ ادب توڙي ٻين هنرن ۾ پنهنجو مٽ پاڻ هئا. انهن سفرنامن مان اهو پڻ معلوم ٿو ٿئي ته سنڌ جا ماڻهو علم نجوم، علم منطق، رياضي، طب ۽ فلسفي ۾ مهارت رکندڙ هئا.

عربن جي حڪومت جي ابتدا ۾ سنڌ ۾ ڪيترائي محدث، مورخ ۽ شاعر پيدا ٿيا. هڪ طرف سنڌي نسل جي عالمن جهڙوڪ: ابو عطا سنڌي، ابو معشر سنڌي، ابو ضلع منصوري، ابو عبدالملڪ محمد بن ابو معشر سنڌي، امام اوزائي عبدالرحمان بن عمرو شيخ الاسلام، حافظ ابو محمد خلف بن سالم سنڌي، ابو نصر فتح بن عبدالله سنڌي جهڙن عالمن عربي علوم ۾ شهرت حاصل ڪئي. ساڳيءَ طرح تصنيف ۽ تاليف جي ميدان ۾ عربي دور جي ابتدائي [illegible]، ديبل جا عالم ڪافي شهرت رکندا هئا. غازي محمد بن قاسم جي فتح [illegible] ٿي عرصي اندر علمي شهر بڻجي ويو؛ آتي وڏا وڏا عالم پيدا ٿيا جن [illegible] سمعانيءَ 'ديبلي' سڏيو آهي.

اهڙيءَ طرح اڳتي هلي سمن ۽ سومرن جي دور ۾ مدرسن لاءِ جدا عمارتون تعمير ٿيون، جن ۾ وڏا وڏا محدث ۽ بلند پايه عالم تعليم ڏيندا هئا. ٺٽي ۾ مدرسن جو تعداد ڏينهن پوءِ ڏينهن وڌندو ويو ۽ اسلامي دنيا ۾ اسلامي تعليمات ۾ ٺٽو دارالعلوم جي حيثيت اختيار

Marfat.com

ڪري ويو. اهڙيءَ طرح ٺٽي نوڙي سنڌ جي ٻين شهرن جي عالمن ۽ فاضلن جي هاڪ ٻڌي خراساني، ايراني ۽ عرب عالم فاضل لڏي اچي سنڌ ۾ ويٺا. سما سردار علم پرور هئا، انهيءَ ڪري هن دور ۾ علم ۽ ادب جي گهڻي ترقي ٿي.

ساڳي حالت اڳتي هاي ٻين دورن ۾ پڻ رهي؛ ۽ ارغونن، ترخانن، ڪلهوڙن ۽ ٽالپرن کان وٺي انگريزن جي دور تائين سنڌ هزارين عالم فاضل پيدا ڪيا. ڪيترائي سنڌي عالم سنڌ مان لڏي وڃي ايران، عربستان ۽ هندستان ۾ آباد ٿيا ۽ ڪيترائي عالم ٻاهران لڏي اچي سنڌ ۾ ويٺا.

موجوده وقت ۾ سنڌ جو هر ڳوٺ، هر خطو انهن عالمن ۽ فاضلن جي فيض ۽ برڪت سان آباد آهي. اڄ به سنڌ جي ڪيترن ئي ڳوٺن ۾ مدرسا موجود آهن جتي جي ڪتب خانن ۾ موجود علم ادب جي ذخيري تي اسان فخر سان ڳاٽ اوچو ڪري سگهون ٿا.

انهيءَ سڄي زماني ۾ سنڌ جي اديبن، عالمن، فاضلن ۽ شاعرن پنهنجا سوين شهه پارا قلمي صورت ۾ ڇڏيا. ڪن حاڪمن انهن عالمن ۽ فاضلن کان سواءِ ڪاتبن جي پڻ همت افزائي ڪئي، ان ڪري سنڌ ۾ بي شمار ڪاتب پيدا ٿيا، جن مان فقط ٺٽي جي ڪاتبن جو مختصر احوال Caligraphers of Thatta ڪتاب ۾ موجود آهي.

پڙهندڙن کي معلوم آهي ته انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي کي قائم ٿئي گهڻو عرصو ڪونه گذريو آهي. جنوري ١٩٦٣ع ۾ هي ادارو قائم ٿيو ۽ اداري جي قيام ساڻ ئي سڀ کان پهرين ان ۾ تحقيقي لئبريري قائم ڪرڻ طرف ڌيان ڏنو ويو، جنهن ۾ ڇپيل ڪتابن سان گڏوگڏ قلمي نسخن گڏ ڪرڻ طرف ڌيان ڏنو ويو.

اڄ الله تعاليٰ جي ڪرم، ڪارڪنن جي تعاون ۽ سڄيءَ سنڌ ۾ موجود سڄڻن جي نيڪ تمنائن ۽ سهڪار سان هن اداري ۾ مختلف موضوعن ۽ علمن تي چار سئو کان به وڌيڪ قلمي نسخا گڏ ڪيا ويا آهن.

هن اداري جو مقصد فقط قلمي نسخا گڏ ڪرڻ نه آهي پر ان کان هڪ قدم اڳتي وڌڻ جو ارادو پڻ آهي. هن اداري کي انهن ڪتابن ۽ قلمي نسخن جو ڪئٽلاگ تيار ڪري علم ادب جي طالبن لاءِ مواد مهيا ڪرڻو آهي.

انهيءَ سلسلي ۾ انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي جي لئبريريءَ ۾ "ريسرچ سيل" قائم ڪيو

Marfat.com

ويو. انهيءَ شعبي جي تعاون سان جيڪي ڪتاب ڇپائي پڌرا ڪيا ويا آهن، تن جو تفصيل هن ريت آهي:

(١) سنڌ جي ديني ادب جو ڪئٽلاگ.
(٢) سنڌي ليکڪن جي ڊائريڪٽري.
(٣) سنڌي مخزنن جو ڪئٽلاگ.
(٤) سنڌي ڪتابن جي ببليوگرافي.
(٥) قلمي نسخن جي فهرست.

موجوده ڪئٽلاگ جنهن کي 'انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي ۾ موجود قلمي نسخن جو تشريحي ڪئٽلاگ' نالو ڏنو ويو آهي، اسان جي انهيءَ سلسلي جي هڪ ڪوشش آهي. اڄوڪي اهو فخر سان چئي سگهان ٿو ته هن ڏس ۾ سڄيءَ سنڌ ۾ اها پهرين ڪوشش آهي. جيتوڻيڪ اسان جي علمي ۽ ادبي ادارن ۽ مدرسن ۾ ڪيئي قلمي نسخا موجود آهن، جن جي قيمت ڪٿي نٿي سگهجي پر جيستائين انهن جو تشريحي ڪئٽلاگ تيار ٿي ميدان ۾ نه آيو آهي تيستائين اسان جي عالمن، فاضلن، اديبن ۽ شاعرن جي علمي ۽ ادبي حيثيت ۽ اهميت صندوقن ۽ المارين ۾ بند ٿيل سمجهڻ گهرجي. اهوئي مقصد آهي جو انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجيءَ طرفان هن ڪتاب کان اڳ اداري ۾ موجود قلمي نسخن جي فهرست تيار ڪري شايع ڪئي ويئي هئي.

هي ڪئٽلاگ پڙهڻ سان هر ملڪي ۽ غير ملڪي ماڻهوءَ کي سنڌ جي عالمن ۽ فاضلن جي علمي معيار ۽ تخيل جي پرواز جي خبر پئجي سگهندي.

هيءَ رٿا ١٩٧٥ع ۾ شروع ڪئي ويئي. ان رٿا لاءِ قلمي نسخا هٿ ڪرڻ، انهن کي پڙهڻ ۽ انهن جو تشريحي ڪئٽلاگ تيار ڪرڻ لاءِ رقم گهربي هئي. ان لاءِ ... پاڪستان ۾ فورڊ فائونڊيشن جي ڏهوڪي ڊائريڪٽر مسٽر مار جو ... جنهن پنهنجي اداري طرفان اسان جي مدد ڪئي.

اڳتي هلي بسم الله ڪري انهيءَ ڪم ۾ هٿ وڌو ويو. مولانا محمد صديق 'مائل' سنڌي مرحوم، جنهن مسڪينيءَ جي حالت ۾ در در جا ڌڪا کاڌا هئا ۽ سور سٺا هئا، تنهن کي انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجيءَ جي لائبريريءَ ۾ اسسٽنٽ مقرر ڪري، هي ڪم سندس حوالي ڪيو ويو.

Marfat.com

هن ڪئٽلاگ کي ترتيب ڏيڻ لاءِ انڊيا آفيس لئبريريءَ جو ڪئٽلاگ سامهون رکي سوالنامو تيار ڪيو ويو. مون کي اهو اعتراف آهي ته مرحوم پنهنجي ناقدانه نظر سان هر نسخي جي باري ۾ تفصيل تيار ڪيا، پر افسوس جو قدرت کيس هن ڪم جي مڪمل ڪرڻ جي اجازت ڪانه ڏني، ۽ مولاناصاحب تاريخ ٦ مئي ١٩٧٨ع تي اسان کان جدا ٿي ويو. خدا کيس جنت نصيب ڪري.

مولانا محمد صديق مائر جو تيار ڪيل مواد پاڪستان جي شهره آفاق عالم، سنڌ يونيورسٽي جي سنڌي شعبي جي اعزازي پروفيسر، شاه ولي الله اڪيڊمي جي سربراه ۽ سنڌي ادبي بورڊ جي چيئرمين جناب مولانا غلام مصطفيٰ قاسمي جن کي نظرثانيءَ لاءِ ڏنو ويو. مولانا صاحب جن انهي مواد کي تمام گهڻي توجهه سان ڏٺو ۽ ان ۾ درستيون ڪيون. مولانا محمد صديق 'مائر' جن جي گذاري وڃڻ کان پوءِ هي ڪم مولانا قاري امان الله عباسي جي حوالي ڪيو ويو، ۽ ان جي ڪم تي پڻ مولانا قاسمي صاحب جن نظرثاني ڪئي.

آئون هت اهو چوڻ کان سواءِ رهي نٿو سگهان ته مولانا محمد صديق 'مائر' جي ڇڏيل ڪم کي قاري امان الله عباسي پوري جذبي ۽ محنت سان هٿ ۾ ڪنيو: البت هت اهو به عرض ڪري ڇڏيان ته مالي مسئلن جي ڪري اسان سڄو ڪئٽلاگ ڇپائي نه سگهيا آهيون پر ان جو ٻهريون جلد پڙهندڙن جي اڳيان آهي.

علم ۽ ادب جي شائقن سان هيءُ منهنجو واعدو آهي ته ڇاڻايل تشريحي ڪئٽلاگ جو هي سلسلو جاري رهندو ۽ ان جا ٻيا حصا پڻ ڇپايا ويندا.

جيئن مٿي عرض ڪيو اٿم ته هي ڪئٽلاگ انڊيا آفيس لئبريريءَ طرفان ڇپايل قلمي نسخن جي ڪئٽلاگ جي نموني تي ٺهيل آهي، ان ڪري هي ڪئٽلاگ لئبريري سائنس ۽ علم ادب جي نڪته نگاه کان معياري سمجهڻ گهرجي. ائين لکڻ سان آئون اها دعويٰ نٿو ڪريان ته هي ڪئٽلاگ ڪو حرف آخر آهي. هن ۾ ڪي غلطيون ۽ اوڻايون به آهن. مون کي خبر آهي ته ڇپائيءَ دوران هن ڪئٽلاگ ۾ ڪي اوڻايون ۽ هيٺ مٿاهيون رهجي ويون آهن، پر هيءُ وڏو محنت طلب ڪم آهي، جنهن لاءِ پڙهندڙن کي گذارش آهي لاءِ هن اداري جي ڪارڪنن جو انهن غلطين ۽ اوڻاين ڏانهن ڌيان ڇڪايو وڃي.

مون کي اميد آهي سنڌ جا سڄاڻ شخص هي ڪئٽلاگ پڙهڻ کان پوءِ سنڌ جي عالمن، اديبن ۽ ڪاتبن جي علمي محنتن کان واقف ٿيندا ۽ هن ڪئٽلاگ ۾ ٿيل محنت کي انهن بزرگن جي ناليءِ منسوب سمجهندا.

Marfat.com

آخر ۾ آئون انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي جي پبليڪيشن سيڪشن جي انچارج محترم عبدالقادر جوڻيجي، ۽ سنڌس ساٿيءَ الهچائي ’نياز‘ پنهور، ۽ لئبريريءَ جي ڪارڪن هرهڪ قاري امان الله عباسي، مانڊڻي اوٺي، جمال چانڱ گلشير بلوچ ۽ ٻين جو شڪرگذار آهيان، جن وقت بوقت هن ڪم جي سلسلي ۾ منهنجي تلخي برداشت ڪئي ۽ هن ڪتاب جي ڇپائيءَ اشاعت ۾ مون سان تعاون ڪيو.

مرحوم مولانا محمد صديق ’مائر‘ لاءِ وڌيڪ ڪجهه چئي نٿو سگهان؛ منهنجي دعا آهي ته مرحوم کي جنت نصيب ٿئي.

ڊاڪٽر غلام علي الانا

Marfat.com

Marfat.com

فهرست

نمبر	نالو	مخ
۱ــ	قرآن شریف	۱
۲ــ	قرآن شریف	۲
۳ــ	قرآن مجید	۳
۴ــ	قرآن مجید	۴
۵ــ	قرآن شریف	۵
٦ــ	قرآن شریف	٦
۷ــ	قرآن مجید	۷
۸ــ	قرآن شریف	۸
۹ــ	قرآن مجید	۹
۱۰ــ	قرآن شریف (بېلې ترجمې سره)	۱۰
۱۱ــ	قرآن شریف	۱۱
۱۲ــ	قرآن شریف	۱۲
۱۳ــ	قرآن شریف	۱۳
۱۴ــ	قرآن مجید	۱۴
۱۵ــ	قرآن شریف	۱۵
۱٦ــ	قرآن مجید	۱٦
۱۷ــ	قرآن مجید	۱۷

Marfat.com

صفحو	نمبر ڳالهه
۱۸	۱۸ – قرآن مجيد
۱۹	۱۹ – قرآن مجيد
۲۰	۲۰ – قرآن مجيد
	۲۱ – قرآن شريف
۲۲	۲۲ – قرآن شريف
۲۳	۲۳ – قرآن مجيد
۲۴	۲۴ – حاشيه ”تفسير بيضاوي“ (جلد اول)
۲۶	۲۵ – حاشيه ”تفسير بيضاوي“ (جلد ٻيو)
۲۷	۲۶ – تفسير يعقوب چرخي
۲۸	۲۷ – تفسير حسيني
۲۹	۲۸ – تفسير حسيني
۳۰	۲۹ – تفسير هاشمي (نثر، سنڌي، نظم)
۳۱	۳۰ – تفسير يعقوب چرخي (عربي، فارسي، نثر)
۳۲	۳۱ – تفسير ۽ ترجمو (ٽن حصن ۾)
۳۴	۳۲ – تفسير ۽ ترجمو (حصو ٻيو)
۳۵	۳۳ – تفسير ۽ ترجمو (حصو ٽيون)
۳۶	۳۴ – اربعين حديثا
۳۷	۳۵ – فتح البخاري شرح صحيح بخاري
۳۸	۳۶ – مشڪوات المصابيح (حصو اول)
۳۹	۳۷ – مشڪوات المصابيح (حصو ٻيو)
۴۰	۳۸ – چهل حديث
۴۱	۳۹ – بياض واحدي سيوستاني (حصو اول)
۴۴	۴۰ – بياض واحدي (حصو ٻيو)

Marfat.com

نمبر	نالو	صفحو
٤١ـ	فتاوائي علماء سنڌ	٦٣
٤٢ـ	فرائض سرابي	٤٨
٤٣ـ	ڪتاب الفرائض	٤٩
٤٤ـ	شريفه (شرح سرابي حصو اول)	٥٠
٤٥ـ	تحفته المبتدي	٥١
٤٦ـ	شرح وقايه (دين فقه)	٥٢
٤٧ـ	القنية (فقه حنفي)	٥٤
٤٨ـ	الدرالمنتقي في شرح الملتقي زاد اهل التقوي في [illegible]	٥٦
٤٩ـ	ملتقي الابحر (في فروع الحنفيه)	٥٧
٥٠ـ	ڪتاب الفقه	٥٨
٥١ـ	تحريرات المسائل علي حسب النواز (فقه [illegible])	[illegible]
٥٢ـ	تحريرات المسائل علي حسب النوازل (جزء [illegible])	[illegible]
٥٣ـ	رساله توحيد	[illegible]
٥٤ـ	مجموعه خاني	[illegible]
٥٥ـ	حيوات الصائمين	[illegible]
٥٦ـ	سراج المؤمنين	[illegible]
٥٧ـ	فقهي تحرير (نر ره [illegible] وحتى	[illegible]
٥٨ـ	اللطيفة الغيبة	[illegible]
٥٩ـ	انتخاب خزانه [illegible]	[illegible]
٦٠ـ	الكوكب الورية في طريقه المجمويه	[illegible]
٦١ـ	بياض مخدوم گرهوڙي	[illegible]
٦٢ـ	مجموعه (دين اسلاميات)	[illegible]
٦٣	مجموعه (دين اسلاميات)	[illegible]

Marfat.com

صفحو		نالو	نمبر

صفحو	نالو	نمبر
٧٧	بيت الاسلام	٦٤ـ
٧٨	تذڪرة الاولياء (جزو اول)	٦٥ـ
٨٠	تذڪره معراج النبي	٦٦ـ
٨١	تڪميل الايمان و تقوية الايقان	٦٧ـ
٨٢	توحيد نامه	٦٨ـ
٨٣	حديقة الاولياء مع حڪايات الصالحين	٦٩ـ
٨٤	حق اليقين (جلد اول)	٧٠ـ
٨[illegible]	حڪايات الصالحين (حصو اول)	٧١ـ
٨٧	دراسات اللبيب ۽ رساله وجوب العمل بالحديث	٧٢ـ
٨٨	درر الڪلم في شرح عين العلم	٧٣ـ
٩٠	ربع القراء	٧٤ـ
٩١	رساله شڪاري	٧٥ـ
٩٣	رساله وظائف	٧٦ـ
٩٤	شرح عقائد عميديه	٧٧ـ
٩٥	شيطان نامه	٧٨ـ
٩٦	علم الميراث (حصو ٻيون)	٧٩ـ
٩٧	فتاوي شرعيه	٨٠ـ
٩٨	فرائض السلوڪ (جزء اول)	٨١ـ
١٠١	ڪتاب الصلواة (ڏينهن جو ٻيو ڪتاب)	٨٢ـ
١٠٢	ڪتاب الوظائف والادعيه	٨٣ـ
١٠٣	ڪليات گرموزي	٨٤ـ
١٠٤	ينابيع الحيوات الابديه في طريق الطلاب النقشبنديه	٨٥ـ

Marfat.com

نمبر	نالو	صفحو
۸۵–	مجموعو (دين اسلاميات)	۱۱۰
۸۶–	مجموعو (دين اسلاميات)	۱۱۱
۸۷–	مجموعو	۱۱۲
۸۸–	مجموعو (۱) شريقه الجزو الاول (۲) كتاب العرائض (۳) الايضاح في اسرار النكاح (طب) (۴) (تيسرالاحكام)	۱۱۳
۸۹–	مجموعو	۱۱۵
۹۰–	مجموعو (تعويذ نجوم ۽ لغت)	۱۱۷
۹۱–	مجموعو (نجوم تعويذات ۽ طب)	۱۱۸
۹۲–	مجموعو	۱۱۹
۹۳–	مجموعو	۱۲۰
۹۴–	مجموعو (متفرق مواد)	۱۲۱
۹۵–	مجموعو (انتخاب خزانه الاعظم سندي، زيارت القبور حاشيه (الشريفه)	۱۲۲
۹۶–	مجموعو [(۱) مختصر صلواة ماجين (۲) رساله شڪار (۳) فرائض نظم شيخ حسن (۴) مضبوط الحساب (۵) توحيد نامه (۶) بيت الاسلام (۷) شيطان نامه]	۱۲۳
۹۷–	مجموعو	۱۲۴
۹۸–	مجموعو (نماز، چهل حديث مع شرح فارسي)	۱۲۵
۹۹–	مجموعو (اوراد دادعيه ماثوره)	۱۲۶
۱۰۰–	مجموعو (وظائف)	۱۲۸
۱۰۱–	تحفته الواعظين	۱۲۹
۱۰۲–	اسماء حسني	۱۳۱
۱۰۳–	حڪايات الصالحين	[illegible]
۱۰۴–	دلائل الخيرات	[illegible]
۱۰۵–	دلائل الخيرات و شوارق الانوار الجزء الاول	۱۳۴
۱۰۶–	سيفي ۽ حرزيماني (عمليات)	۱۳۵
۱۰۷–	ڪتاب الوظائف	۱۳۶
۱۰۸–	مصباح العاشقين	۱۳۷
۱۰۹–	معراج نامه	۱۳۸

Marfat.com

نمبر	نالو	صفحو
١١٠	نادر الوائد	١٣٩
١١١	خلاصة المعارف قسم ثاني (حصہ اول) (حصو ٻيو) كنز الهديات في كشف	١٤٠
	البدايات و النهايات	١٤٢
١١٢	معارج النبورة في مدارج الفتوه	١٤٣
١١٣	معراج نامه	١٤٤
١١٤	فتح الباب في معرفت رب الارباب	١٤٥
١١٥	رد الوهابية	١٤٥
١١٦	مكتوبات حضرت امام رباني مجدد ثاني	١٤٧
١١٧	انتخاب نغمات الانس ترجمه طبقات الصوفيه في العربيه	١٤٨
١١٨	تحقيق الضار	١٤٩
١١٩	كنز قادري	١٥٠
١٢٠	درالمجالس	١٥١
١٢١	قوت العاشقين	١٥٢
١٢٢	خزانة الاعظم	١٥٤
١٢٣	سيرت نبي صلعم	١٥٥
١٢٤	شمائل محديه	١٥٦
١٢٥	قصص الانبياء (حصہ اول	١٥٨
١٢٦	قوت العاشقين	١٥٩
١٢٧	معراج نامه	١٦٠
١٢٨	نور نامو سنڌي	١٦٢
١٢٩	مناقب غوثيه	١٦٢
١٣٠	انتخاب ديوان صوفي	١٦٥
١٣١	انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي سنڌ يونيورسٽي طرفان ”پارائي ادب“ جي شعبي شاعري جي انعامي مقابلي لاءِ	١٦٦
١٣٢	انشاء عجيب احمدائي يا مونس مشتاقان	١٦٦
١٣٣	انشاء مطلوب	١٦٧

Marfat.com

نمبر نالو	صفحو
١٢٩— انيس انجمن ۽ محدود نامہ	١٦٨
١٣٠— بديع الانشاء	١٧٠
١٣١— بوستان خيال چمن بي خزان	١٧١
١٣٢— بهارستان بجواب گلستان	١٧٢
١٣٣— بياض قاضي نيڪ محمد ”باطن“	١٧٣
١٣٤— ترجمه سنڌي قصيده عربي	١٧٤
١٣٥— پيچ پرولي	١٧٦
١٣٦— ديوان سهراب	١٧٧
١٣٧— ديوان مير حسن علي خان ”حسن“	١٧٨
١٣٨— رسالہ شاھہ عبداللطيف ڀٽائي رحہ	١٧٩
١٣٩— رسالہ شاھہ عبداللطيف ڀٽائي رحہ	١٨١
١٤٠— رسالہ شاھہ عبداللطيف ڀٽائي رحہ	١٨١
١٤١— رسالہ شاھہ عبداللطيف ڀٽائي رحہ	١٨٢
١٤٢— رسالہ شاھہ عبداللطيف ڀٽائي رحہ	١٨٣
١٤٣— رسالہ شاھہ عبداللطيف ڀٽائي رحہ	١٨٤
١٤٤— رشيدي	١٨٥
١٤٥— رقعات فارسي	١٨٥
١٤٦— سسئي پنهونءَ جو قصو	١٨٦
١٤٧— سنڌي گيت ۽ ٻاراڻا ٻول	١٨٧
١٤٨— شرح بوستان سعدي	١٨٨
١٤٩— شرح سڪندر نامہ بري	١٨٩
١٥٠— ضيائي عروض عرف خورشيد عروض	١٩٠
١٥١— قلندر شهباز جو قصيدو	١٩١
١٥٢— ڪافيون	١٩٢
١٥٣— ڪافيون ۽ غزليات (انتخاب الوحيد)	١٩٣
١٥٤— ڪتاب جنگ رقعات ۽ عادات ۽ ابيات برسبيل تمثيل	١٩٤
١٥٥— قصه ملڪ محمد ۽ گيتي افروز	١٩٥

Marfat.com

نمبر نالو	صفحو
١٥٦- محمود نامہ	١٩٦
١٥٧- مراثي مرزا فتح علي بيگ تنبو آغا	١٩٨
١٥٨- مرثيا	١٩٩
١٥٩- مکاشفات رضوي شرح دفتر اول مثنوي	١٩٩
١٦٠- نقوش لاهور مکاتيب نمبر	٢٠١
١٦١- هشت بهشت نظامي	٢٠٢
١٦٢- ديوان اولدي و ديوان کمال	٢٠٣
١٦٣- خيال فلاح (قصہ)	٢٠٤
١٦٤- تواريخ جهان في احوال رسول صہ زمان	٢٠٦
١٦٥- بحر الانساب	٢٠٧
١٦٦- نسب نامہ سنڌ	٢٠٩
١٦٧- ڪتاب زيب النساء	٢١١
١٦٨- ڪولمبس جي آکاڻي	٢١٢
١٦٩- حالات چند صوبجات برصغير	٢١٣
١٧٠- بوستان	٢١٥
١٧١- درخواستن ۽ عريضن جو مجموعو	٢١٦
١٧٢- تخليص چچ نامہ (ضميمہ ذکر حڪام سنڌ خاندان عباسي، مشهور ڪلهوڙه امادت خاندان ٽالپر)	٢١٧
١٧٣- تعلقہ فوهوگنج جي معززن جي سندن جا نقل	٢١٨
١٧٤- نقول اسناد فقير مراد علي شر	٢١٩
١٧٥- اسناد معززن تعلقہ ڪوٽ ڏيجي	٢٢١
١٧٦- نقول اسناد معززن تعلقہ گنبٽ	٢٢٢
١٧٧- نقول اسناد معززن تعلقہ نارو	٢٢٣
١٧٨- تاريخ سنڌ (حصہ اول)	٢٢٤
١٧٩- تاريخ سنڌ	٢٢٥
١٨٠- سنڌ ۾ انگريزي حڪومت جو دور (حصہ ٻيو) ١٨٤٢ع کان ١٨٤٣ع تائين	٢٢٦

Marfat.com

ضميمو

صفحو	نمبر نالو
۲۲۸	۱- آئينہ ۽ نبض ۽ ڪاڻو حڪمت
۲۲۹	۲- اصول الترڪيب
۲۲۹	۳- امراض اعضاء تناسل
۲۳۰	۴- انتخاب مطع العلوم
۲۳۲	۵- بياض رضوي
۲۳۳	۶- بياض سليمي
۲۳۴	۷- بياض سود الله بخش شاھ
۲۳۵	۸- بياض فيضي
۲۳۶	۹- بياض لکوي
۲۳۸	۱۰- بياض محمد فاضل ھالائي
۲۳۹	۱۱- بيمارين جا نالا ۽ انھن لاءِ تعويز ڪيل نسخا
۲۴۰	۱۲- تجربات احسن
۲۴۱	۱۳- تجربات جديد
۲۴۳	۱۴- تحفتہ المجتربات
۲۴۴	۱۵- تحفتہ المومنين
۲۴۶	۱۶- راحتہ العمرفي النڪاح
۲۴۷	۱۷- رساله تشريح (اعضا)
۲۴۸	۱۸- رسالہ دربيان ثبوت علم
۲۵۰	۱۹- رياض الاويتہ ، الفاظ الادويتہ
۲۵۲	۲۰- سنڌ ۾ يوناني طب
۲۵۴	۲۱- شفاخانيءَ جا ٽي باب
۲۵۵	۲۲- شفاء المرض حصو (۱)
۲۵۶	۲۳- شفاء المرض حصو (۲)
۲۵۷	۲۴- طب اڪبر (جلد اول)
۲۵۸	۲۵- طب الحياة
۲۶۰	۲۶- طب اورنگشاھي

Marfat.com

نمبر	نالو	صفحه
٢٧	طب داؤد خاني يا نكات الادويات	٢٦١
٢٨	طب سياري	٢٦٣
٢٩	طب ۽ وظائف جو بياض	٢٦٤
٣٠	بياض سيد عمر شاه	٢٦٥
٣١	تنزيه از تشبيه	٢٦٦
٣٢	(١) زالة القين من العين لاثبات الانتقاض بالخارج من غير ابيلين (٢) ردلوهابية (٣) تنزيه از تشبيه (٤) استدلال القوي لازلال الحشوي)	٢٦٧
٣٣	الاستدلال القوي لازلال الحشوي	٢٦٨
٣٤	ميزان الانصاب الدفع الاكعاب	٢٧٠
٣٥	حل التركيب	٢٧١
٣٦	علمي موسيقي	٢٧٢

Marfat.com

مخطوط عربي. آء-ايس ۱ سائيز ۱۶×۲۴ س م؛ ۲۶۱ ص؛ ۱۲ سٽون في صفحو؛ خط نسخ سادو معمولي؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو جيئائي؛ سن ۱ - رمضان ۱۱۴۲ هه.

۱ع۲۹۷ قرآن شريف

ڪاتب: محمد ٻچل ٺٽوي

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ الخ

انجام: فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ •

ڪيفيت

قرآن شريف جو هيءُ نسخو مڪمل آهي. اڳ جز بندي ڪمل ۽ جزوي جلد سان هو پر هاڻي اُکڙيل آهي. ڪتابت صاف ۽ پڙهڻ ۾ آسان آهي. [illegible] گلڪاري ڪيل ۽ پڻ ٻنهي صفحو نه اهڙيءَ طرح آهي، هر سورت ۽ پاره [illegible] ۾ نالو ۽ آغاز، آيتن جا حلقه، م، وقف، مدّون، سجدن جا نشان ۽ [illegible] ادي سڀ ڳاڙهي مس سان لکيل ۽ پڻ هر صفحي [illegible] ليڪيل آهن. منجهس صورتخطيءَ جون ڪي غلطيون آهن، [illegible] "قا" هڪ سٽ ۾ وري "ل" ٻيءَ سٽ جي آغاز ۾ لکيل آهي [illegible] جي سهو جي ٻي ڪابہ غلطي نہ آهي.

آخر ۾ هيءَ عبارت مرقوم آهي: بخط محمد [illegible] ٺٽوي [illegible] رمضان المبارڪ سنہ ۱۱۴۲ هجري ٺٽي شهر ۾ لکيو ويو.

Marfat.com

مخطوط عربي. آر. ايس ٢ سائيز ١٨×٢٥ س م؛ ٢٨٦ ص؛ ١١ سٽون في صفحو؛ خط نسخ سادو، ڪاغذ سفيد جهونو.

١٩٧٤ء قرآن شريف

ڪاتب : ؟

آغاز : مُلٰقُوا اللّٰهِ كَمْ مِّنْ فِئَةٍ قَلِيْلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيْرَةً الخ

انجام : لِلَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْاَعْلٰى وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ.

ڪيفيت

هيءُ نسخو نہ معلوم ڪنهن جو لکيل آهي، جڏهن تہ هن جو ڪاتب نامعلوم آهي تنهن ڪري ڪتابت جي تاريخ بہ ضرور نامعلوم رهندي. هيءُ نسخو اڻپورو آهي؛ اول ۽ آخر کان گهٽ آهي وچ ۾ بہ ڪافي ننڍ آهي. منجهس هر طرح جون غلطيون آهن. ڪنهن اڻڄاڻ جو لکيل آهي.

جيئن تہ:

صحيح		غلط
اَلنَّاقَةِ	کي لکيو اٿس:	النَّقَةِ
عاقِبَة	= =	عٰلقِبَة
شاقُّوا اللّٰهَ	= =	شلقُوا اللّٰهُ
اَلْقِ عَصَاكَ	= =	آلْقِ عَصَاكَ

وغيره وغيره.

هي ٻئي رسم الخط صحيح آهن البت جديد ۽ قديم رسم الخط جو فرق آهي

Marfat.com

مخطوط عربي. آء - ايس ٣؛ سائيز ٢٢٠٥×١٣٠٥ س م؛ ١٢ دص؛ ١١ سٽون في صفحو؛
خط: نهايت بهترين نسخ، تمام عمدو، ڪاغذ ديسي باريڪ، حنائي؛ سن ؟.

١٢٩٧٤ قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: بِهٖ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِيْ وَلَا تَقْرَبُوْنَ○

انجام: وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ○ فَاِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُوْرِ

ڪيفيت

هي صحيفو نهايت بهترين نسخ خط سان مثالي طور تي ڪتابت ڪيل، پر اڌورو آهي. اول کان جملي ١١ سورتون ۽ پڻ ٻارهين سورت "يوسف" جون به ٥٩ آيتون گهٽ آهن. اهڙيءَ طرح آخر ۾ به سورت "مدثر" جي ڇهن آيتن کان سواءِ ٤١ سورتون نه آهن.

هن نسخي ۾ خط نسخ جو نادر نمونو، قلم جلي ۽ ديده زيب آهي. هر آيت جي هيٺان ترجمي جي لاءِ ڇڏيل به لڪيرون، ڳاڙهي مس سان سهوري صحيفي ۾ لکيل ۽ پڻ هر صفحي جي ٻاربر جون اندروني به لڪيرون لال ۽ ٻاهرين هڪ لڪير نيلو مس سان لکيل جلوه افروز آهي. آيتن جون علامتون وڏي گول ۾، جن جا خول سنهري مس سان سينگاريل ۽ پڻ حاشيه تي به هر رڪوع جون علامتون ڊبل گولائيءَ سان جن جا ... مس سان مثالي طور تي سينگاريل ۽ نمايان آهن.

سورتن ۽ پارن جا نالا، متدون، وقف، رڪوع ۽ سجدن جا نشان اهي سڀ ڳاڙهي مس سان جلّي اکرن ۾ لکيل ۽ هر ورق جي هيٺان دستوري رکيب، جني ڪاري مس سان ڏنل آهن. هي صحيفو غلطين کان پاڪ آهي.

Marfat.com

مخطوط، عربي. آء- ايس ۴؛ سائيز ۱۳.۵×۲۱.۵ س م؛ ۸۱۷ص، ۱۳ سٽون في صفحو؛ خط نسخ عمدو خوبصورت؛ ڪاغذ: ديسي ديناڻي؛ سن ٻارهين صدي هجري.

۱-۲۹۷۴ قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۝

انجام: فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ ۝ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝

ڪيفيت

هي قرآن مجيد جو قلمي نسخو ڪامل مڪمل ۽ خوبصورت خط سان ڪتابت ڪيل آهي. جنهنجي چرمي پڪي پختي جلد تي ڪُنڊن ۽ وچ تي محرابيءَ سان شنگرفي صنعت ڪاري ڪيل آهي. قلم درمياني، جلي، صاف ۽ سٺو ڪنهن ماهر ڪاتب جو لکيل آهي. شروع ۾ ٻن صفحن تي قديمي دستور موجب شنگرفي ۽ مينا ڪاري سهڻو ڪم ڪيل، سورتن ۽ پارن جا نالا، آيتن جا حلقا، وقف، مَدُّوْن ۽ رڪوع اهي سڀ ڳاڙهيءَ مس سان لکيل آهن. هر هڪ حاشيه جي بارڊر جون لڪيرون ڪاري، ڳاڙهي ۽ شنگرفي رنگ جون سهڻي نموني ليڪيل آهن. ڪتابت وڏي احتياط سان اهڙي طرح ته ڪيل آهي جو منجهس ڪابه غلطي نه آهي. هن ۾ هڪ خوبي هيءَ به آهي جو علم تجويد مطابق قاريءَ کي خبردار ڪرڻ جي لاءِ حاشي تي لکيو اٿس ته مثلاً: هرکه "مُنْذِرْ" "رامُنْذَرْ بخواند ڪافر گردد. هن جي ڪتابت تقريباً ۱۱۸۹ھ ۾ ٿي آهي.

آخر ۾ ساده ورق تي ڳاڙهي مس سان فارسيءَ ۾ عبارت آهي جنهن مان معلوم ٿو ٿي ته فقير عبدالسلام، حافظ صلاح الدين کان تاريخ ۱۶ ذوالقعد سن ۱۱۸۹ ھ هي نسخو ٻارهن روپين ۾ خريد ڪيو ۽ وري فقير وراڻ بن ڏاتار ڏني، حافظ عبدالسلام کان تاريخ ۱۵ شعبان ڏينهن آچر سن ۱۲۰۰ھ ساڍن ٻارهن رپين ۾ خريد ڪيو جنهن جا شرعي شاهد هر هڪ فقير آدم ڪاتب ۽ محمد سلوڪ، گوپال بن ڪنڪارو، فقير نور محمد مالڪ ساڪن لائيجه مڪان بابع ٻهنج لکيا. شايد هي ماڻهو ڪڇ ڀڄ جا آهن.

Marfat.com

مخطوطه عربي. آء - ايس ٥ سائيز ١٤ × ٩.٥ س م؛ ٧٤٠ ص؛ ١٢ سٽون في صفحو؛ خط نسخ باريڪ بهترين عمدو، ڪاغذ باريڪ چينائي، بوسيده؛ سن ؟

٢٩٧٦١ قرآن شريف
[حمائل]

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ الخ.

انجام: يُوَسْوِسُ فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ○

ڪيفيت

هي قلمي قرآن حمائل جي صورت ۾ ڪامل مڪمل آهي، جنهن تي چمڙي جو جلد ۽ اُن تي گلڪاري ڪيل ۽ جُز بندي ٿيل آهي. قدير هجڻ سبب هي بالڪل پراڻو ۽ بوسيده حالت ۾ آهي. قلم بالڪل باريڪ مٺو ۽ لائق ديد آهي. هي حمائل شريف ڪنهن مشتاق خطاط جي ڪتابت ڪيل آهي، پر هاڻي هن جا ورق [illegible] [illegible] ڪٽائي چڪا آهن. سورتن ۽ پارن جا نالا ڳاڙهي مس سان ڏنل، آيتن جا [illegible] ۽ انهن حلقن جا خول سونهري مس سان ٺهيل آهن. هر صفحي [illegible] ليڪرون جن مان اندريون ۽ ٻاهريون ٻه ليڪرون ڪاريون ۽ [illegible] ليڪر سونهري خطاطيءَ جي صنعتگري ڏسائي رهي آهي [illegible] هر سورت جي ابتدا ۾ حاشيي تي ان سورت جو فارسيءَ ۾ مختصر خواص ڏنل آهي. هن جا ورق [illegible] ۽ بوسيده هجڻ سبب اگرچ بائينڊنگ ڪان چڙهيل آهن، پر ڏهين [illegible] خطاطيءَ جي آن بان ۽ زينت جا آثار موجود آهن.

Marfat.com

مخطوط عربي. آم - ايس ٦ سائيز ١٥ X ٩.٥ س م؛ ٨٩٤ ص؛ ١١ سٽون في صفحو خط
نسخ عمدو، باريڪ، ڪاغذ سفيد سهو؛ سن ؟

١ - ٢٩٧ قرآن شريف
[حمائل]

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ○ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○ الخ

انجام: مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ○

ڪيفيت

هي قلمي قرآن حمائل جي صورت ۾ ڪامل آهي. هن جو قلم باريڪ عمدو ۽ ج
آهي. چمڙي جو جلد پڪو پختو، جزُ بندي ڪيل. جنهن تي محرابي نموني مينا ڪار
ڪم ڪيل هيو، جيڪو جهوني هئڻ سبب هاڻي ڦيٽي ويو آهي. قديمي ڪتابت مطابق
ورق هينان ”رڪيب“ ڏنل آهن. سورتن ۽ پارن جا نالا، آيتن جا نشان، وقف، رڪوع،
۽ ايمين جون علامتون اِهي سڀ ڳاڙهي مَس سان لکيل آهن، ۽ پڻ هر صفحي جي
هڪ لڪير ڪاري ۽ اندريون ٻه لڪيرون ڳاڙهي مس سان ليکيل آهن. ڪثرت مطا
۽ قديم هئڻ سبب ڪيترائي آيان ۽ پويان ورق پيو ندي ٿيل آهن.

هن جي جزُ بندي ڪندي جڏهن ته ٨٦٨ کان ٨٤٥ صفحن تائين اٺ صفحا
پوء ٿيل آهن تنهن ڪري مون مطالعو ڪري انهن تي نمبر وار صفحا هٿي چڙيا آهن.

Marfat.com

مخطوط عربي. آء - ايس ے سائيز ۱۲۰۵×۱۴ س م؛ ٥٦٦ ص؛ ١٥ سٽون في صفحو؛
خط نسخ باريڪ صاف، ڪاغذ ديسي باريڪ حنائي؛ سن

٢٩٧٦١ قرآن مجيد
[حمائل]

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلۡحَمۡدُ لِلّٰهِ رَبِّ الۡعٰلَمِيۡنَ ۝ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ ۝ الخ

انجام: فِيۡ صُدُوۡرِ النَّاسِ ۝ مِنَ الۡجِنَّةِ وَ النَّاسِ ۝

ڪيفيت

هي نسخو ننڍي تختيءَ سان "حمائل" جي صورت ۾ ڪامل آهي. هن جا ورق جدا جدا هئڻ سبب هر ورق موزون پيوندي ڪرائي جزبندي ۽ شيرازه سان چرمي؛ زعفراني رنگ جي جلد سازي ڪرايل آهي.

ڪتابت جي دستور موجب، سورتن ۽ پارن جا نالا، اسمون، رڪوع، وقف، مدّون ۽ سجده، اهي سڀ ڳاڙهي مس سان نمايان لکيل آهن. خط باريڪ ۽ صاف آهي.

هر صفحي جون ٻاهريون چار چار لڪيرون جن مان ٻه ڪاريون ۽ هڪ ڳاڙهي رنگ جي ۽ ٻاهرين هڪ لڪير ڳاڙهي ليڪيل آهي. هي نسخو غلطين کان پاڪ آهي. آخر ۾ ڳاڙهي مس سان هي لفظ لکيل آهن:

تمت تمام شدڪار من النظام شد.

Marfat.com

مخطوط، عربي. آء- ايس، ٨ سائيز ١١ × ١٣ س م؛ ٦٩٢ ص؛ في صفحو سٽون ١١؛ خط عمدو ڪوفي نوعيت جو، ڪاغذ پراڻو ديسي سرخي مائل؛ سن

١٤٧٩٢ قرآن شريف

ڪاتب: ؟

آغاز: بِاللّٰهِ وَكُنْتُمْ اَمْوَاتًا فَاَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيْتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيْكُمْ الخ

انجام: مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ. لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ.

ڪيفيت

هي قرآن شريف خوشخط ۽ تقريباً ڪوفي خط جي نوعيت جو آهي: هن ۾ اعراب به بلڪل باريڪ ڏنل آهن. خط پڪو پختو ۽ ڪاغذ قديم قسم جو ۽ ڳاڙهاڻ تي مائل آهي. هن جي شروع ۾ سورت فاتحه ۽ سورت "البقره" جون جملي ستاويهه آيتون گهٽ آهن.

هر صفحي جي پهرين، وچين ۽ آخري سٽ ڳاڙهي مس سان ڪتابت ڪيل، ۽ ٻئي سموري صحيفي ۾ "الله" جو اسم، پاره، رڪوع ۽ وقفن جون علامتون به ڳاڙهي مس سان لکيل آهن. اهڙيءَ طرح هر هڪ سورت جا نالا به ساڳيءَ مس ۾ ڏنل آهن.

هن جي بلڪل وچ ۾ ٻن صفحن ۽ آخري صفحي تي خوبصورت محرابيءَ سان رنگين صنعتگري ڪيل آهي. ڪي ورق جهونا هئڻ سبب پيوندي ڪيل آهن. خط جلي ۽ باريڪ آهي، ۽ هي نسخو غلطين کان پاڪ آهي.

Marfat.com

. ٥: مخطوط عربي. آء. ايس ٩ سائز ٢٢ × ١٤.٥ س م؛ ٨٤٩ ص؛ في صفحو سٽون ١١، خط نسخ عمدو، ڪاغذ ٿلهو، سادو، جهنائي؛ سن ٧ جمادي الاول ١١٩٦هه.

٢٩٠٤١ قرآن مجيد

ڪاتب: محمد عالم بن ملا صديق قوم

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ ۝ اَلرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝ الخ

انجام: قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝ مَلِكِ النَّاسِ ۝ اِلٰهِ النَّاسِ ۝

ڪيفيت

هي صحيفو قديمي ۽ سادي لکڻيءَ ۾ لکيل آهي. جنهن ۾ ... رسم ... الخط ... مدينق هن ۾ ڪتابت جون ڪي ... غلطيون آهن؛ جهڙوڪ:

قديمي لکڻي	اڄوڪي لکڻي
اَلضُّعَفٰٓؤُا	اَلضُّعَفَآءُ
اَوْلِيٰٓؤُا	اَوْلِيَآءُ
نَبَؤُا	نَبَاُ
كَلِمٰت	كَلِمَات
فَقَالَ الْمَلٰٓؤُا	[illegible] وغيره

شايد هي قرآن مجيد ... [illegible] ... وڏو آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. آءِ-ايس ١٠ سنڌي ترجمي سان. سائيز ٣٢.٥ × ٢٠ س م؛ ١٠٤٧ ص؛
٢٠ سٽون في صفحو؛ نسخ جلي قلم، ڪاغذ ميرو؛ ١٣ رجب ١٣٢٥ هه.

٢٩٧٤١ قرآن شريف
[سنڌي ترجمي سان]

ڪاتب: قاضي شرف الدين سيوهاڻي؛
مترجم: قاضي شرف الدين سيوهاڻي.
آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ ۝ الخ.
انجام: مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝

ڪيفيت

هي قلمي قرآن جي قلم سان، سنڌي ترجمي سميت لکيل آهي ۽ پڻ ڪٿي ڪٿي حاشين تي ڪن آيتن جو مختصر سنڌيءَ ۾ شرح به ڏنل آهي. ترجمو ۽ شرح قديم سنڌي عربي رسم الخط [سمورن اعرابن] سان ڪتابت ڪيل آهي.

هن جو جلد چرمي ۽ شيرازه بندي ٿيل آهي. هر صفحي جون چارئي پاسن لڪيرون آڏيون جا حلقا، رڪوع ۽ وقفن جا نشان ڳاڙهي مس سان ڏنل آهن، منجهس سورتن ۽ حاشيا جا نمبر به ساڳي مس سان لکيل آهن؛ قديم خطاطي جي قاعده مطابق هن ۾ رڪيب جي جاءِ اکرن ۾ ڏنل آهن، قلم پڪو پختو ۽ روشن آهي.

هي نسخو محترم رضيه عباسي پرنسپال ٽريننگ ڪاليج فار وومين حيدرآباد جو عطيو آهي.

آخر ۾ ڪتابت جي تاريخ ۾ هي شعر لکيل آهن:

تاريخ ڪلام الله جي

واه هي قرآن حامي پيش و پس — خط قلمي سنڌيءَ ۾ معني سندس
ڏينهن جمعي ماه رجب ۾ تيار — شهر سيوهڻ ۾ ٿيو باجوش هوش
هئي اها تاريخ تيرهين وقت صبح — جو پڇي تنهنکي اها تاريخ ڏس
قاضي شرف الدين جو آهي لکيل — اندر ٻن سالن وضو سان بادرس
يا الهي ڪر ڪرم ڪاتب مٿي — ۽ مٿي ڏسندڙ ۽ پڙهندڙ همه ڪس

سال 'هاتف' کان پڇو عارف جڏهن
جبائين خاصو سال هي مرغوب بس
١٣٢٥ هه

Marfat.com

مخطوط عربي. آء-ابس ۱۱؛ سائيز ۳۲.۵×۲۰ س م؛ ۳.۵ ص؛ في صفحو سٽون ۱۵ عمدو نسخ خوبصورت، ڪاغذ سفيد حنائي؛ سن ۱- ربيع الآخر ۱۳۳۲ھ.

۲۹-۱ء قرآن شريف

ڪاتب: حافظ محمد طيب.

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ الخ

انجام: مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ.

هي قرآن شريف قلمي خوشخط لکيل آهي. سهڻي نموني صاف ۽ واضح خط سان مرقوم آهي پر هي نسخو به غلطين کان پاڪ نه آهي. هن ۾ بعض جاين تي جيڪي چڪون آهن انهن جي نشان دهي لازم سمجهان ٿو:

غلط	صحيح
واجه النهار	وجه النهار
يتوَدّتوالمجرم	يَوَدّ المجرم

اغلاط	صحيح
نزاعة للشّيوا	نزّاعة للشوى
سورة النوح	سورة نوح
أشدّ وَاطأ	أشدّ وَطْأً
تسلى نارًا حاميه	تَصلى نارًا حامية
وَنْحر	وَانْحَر
يغفرو اللّٰه الكم	يغفر الله لكم
وَنَصر امرأتي عاقرًا	وَكَانَت امرأتي عاقرا

هن حافظ صاحب هي قرآن شريف شايد ياد ڪري لکيو آهي، جنهن ڪري چڪون [illegible] انس، نسيان مٿس طاري آهي. آخر ۾ هيءَ عبارت لکي اٿس: وقد حصل الفراغ [illegible] من تسويد هٰذا القرآن المجيد بعون الله الصمد الوحيد مؤرخه غره في [illegible] شروع ۾ هيءَ عبارت لکيل آهي:

هيءُ قرآن پاڪ ناني حافظ محمد اسماعيل [illegible] وفات بعد تحفہ طور مليو.

ماستر محمد فريد [illegible]

[تعلقو [illegible]]

Marfat.com

مخطوط، عربي. آءِ - اءِ ن ١٢ سائيز ٢٣٫٥ × ١٦ س م؛ ٤٢٧ ص؛ ١٢ سٽون في صفحو؛
خط نسخ ڪچو؛ ڪاغذ سفيد سرخي مائل؛ سن؟

١٤-٩٩ قرآن شريف

ڪاتب: ؟

آغاز: وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِيْنَ ○

انجام: فِي صُدُوْرِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ○ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللهِ

ڪيفيت

هي نسخو اڌ کان اڳيرو آهي، البت اڃا نيڪ آهي. خط سادو ۽ ڪتابت جون غلطيون اڪثر جڳهن تي موجود، اهي نشاني ڏئي ڇڏي آهي. ڪي زيرون، زبرون نقطا به سڄهس غلط ڏنل آهن. هي نسخو ڪنهن اڻڄاڻ جو لکيل آهي. البت هر صفحه جون به به لڪيرون، سورتن ۽ پارن جا نالا، وقف، رڪوع ۽ ايمن جون علامتون اهم سب ڳاڙهي مس سان ڏنل آهن. هن صحيفي کي سرخ ڪپڙي جو تازو جلد ٻڌرايل آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. آٺ ايس ١٣ سائيز ١٥×٢٣ س م؛ ١٥٦ ص؛ ١١ سٽون في صفحو،
خط نسخ چڱيرو ڪاغذ سفيد ميرو؛ سن: ؟.

١ ٢٩٧٤ قرآن شريف

ڪاتب: ؟

آغاز: الٓمّٓ ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَا رَيْبَ فِيْهِ الخ

انجام: مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ○

ڪيفيت

هي قلمي قرآن شروع ۾ ته مجلد هو پر هاڻي [illegible] آهي ۽ مٿيان [illegible] اهن، اول ۾ سورت "الحمد" موجود نه آهي پر الٓمّٓ کان آخر تائين مڪمل آهي. هن ۾ ڪاتب نئين نموني ڪتابت ڪئي آهي، يعني ته: قالَ لفظ [illegible] نار [illegible] ۾ ڪانئه ڪي طڪيڪه [illegible] الم مگر انهن لفظن جي [illegible] آهي [illegible] نمايان آهي.

آخر ۾ هيءَ عبارت مرقوم آهي

اين قرآن مجيد و فرقان حميد فروخت و بيع نمود مسمّي ملا [illegible]
مسمّي ميان صاحب فقير جهنڊيال به بهاء هفت عدد روپيه [illegible]
ڪان ذالڪ في تاريخ چهارم روز پنجشنبه ماه رجب [illegible] ه
شهد [illegible] فقير ميان علي [illegible]

شهد [illegible] فقير حسن [illegible]

Marfat.com

مخطوط عربي. آر- ايس ۱۴ سائيز ۱۰.۵ × ۱۵ س م؛ ۷۳۸ص؛ ۱۲ سٽون ني صفحو خط نسخ جلي عمدو، ڪاغذ ديسي سُٺو حنائي؛ سن ؟

۱۵ ۲۹۷ قرآن مجيد

[حمائل]

ڪاتب: ؟

آغاز: اَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُوْنَ اَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ الخ

انجام: وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ ارْكَعُوْا لَا يَرْكَعُوْنَ وَيْلٌ يَّوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِيْنَ

ڪيفيت

هي قرآن مجيد "حمائل" جي صورت ۾ اول ۽ آخر ۾ نامڪمل آهي. هن ۾ جز بندي ٽٽل هئڻ سبب ڪيترائي ورق نه آهن. شروع ۾ ته شيرازه سان جلد هيس پر قديم هئڻ سبب هينئر صرف ورق آهن. خط نسخ عمدو ۽ چٽو آهي. جنهن جا باردر پنج رنگا يعني ته اندران بلڪل باريڪ ڪاري لڪير ۽ وري پيلي هڪ لڪير ۽ وري ڪاريون ٻه لڪيرون ۽ ڳاڙهي هڪ لڪير ۽ سونيءَ کان ٻاهرين هڪ لڪير بلو رنگ جي ليڪمل آهي. اهڙي طرح وري هڪ لڪير حاشيه تي ڳاڙهي جلوه افروز آهي.

ڪتابت جي دستور موجب سورتن ۽ پارن جا نالا، رڪوع، وقف، مدون ۽ ايمز جون علامتون اهي سڀ ڳاڙهي مس سان ڏنل آهن. هن صحيفي جي جز بندي ٽٽل هئڻ سبب سورت الحمد سميت سورت البقره جون ۱۸۶ آيتون ابتدا ۾، ۽ آخر ۾ ۳۷ سورتون گهٽ آهن. هي نسخو ڪنهن ماهر ڪاتب جي ڪتابت ڪري غلطين کان پاڪ آهي.

Marfat.com

مخ ٤ ولہ عربي. آءِ . ايس. ١٤ سائيز ١٥×٢٣ س م؛ ٦٣٥ ص؛ ١٥ سٽون في صفحو؛
خط نسخ سادو جي، کاغذ ديسي ٿلهو حنائي، سن: ؟.

٢٩٧٤١ قرآن شريف

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ الخ

انجام: فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ○

ڪيفيت

هي قلمي قرآن خط نسخ سادي سان ڪتابت ٿيل ڪامل مڪمل آهي. هن تي ڳاڙهي رنگ جو چيرمي، جز بندي ۽ پختي شيرازه سان، پڪو پختو ۽ سهڻو جلد ٻڌايل آهي. خط جلي ۽ پڙهڻ جوڳو آهي. هر صفحي جي ٻاهرين حدن تي ٽي ليڪرون جن مان ٻاهرين هڪ ليڪر سائي ۽ اندريون ٻه ليڪرون ڳاڙهيون آهن. هن ۾ به ڪتابت جي قاعدي موجب سورتن ۽ پارن جا نالا، رڪوع، وقف، آيتون ۽ اهڙن حدن علامتون اهي سڀ ڳاڙهي مس سان لکيل آهن. هن ۾ ڪتابت جون غلطيون ڪي ورلي آهن. آخر ۾ سڀني ڪُل صفحي تي فقط هي نالا لکيل آهن. "فقير عبدالرزاق مير اسماعيل" [illegible] معلوم ٿو ٿئي ته شايد فقير عبدالرزاق مرحوم ڪاتب هجي! جو [illegible]

Marfat.com

مخطوطو عربي، آڪ ـ ايس ١٦ سائيز ٥.٥×١٠ ، ٢٠٠٥ س م؛ ٨٠٢ ص؛ هر صفحو سٽون ١١؛ خط نسخ سادو جلي ڪاغذ باريڪ ڇوڙو سائو، سن ؟

١٩٧٦، قرآن مجيد

ڪاتب : ؟

آغاز : تَقْتُلُوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُوْنَ فَرِيْقًا مِّنْكُمْ مِّنْ دِيَارِهِمْ الخ

اختتام : اِنَّ الْاَبْرَارَ لَفِيْ نَعِيْمٍ عَلَى الْاَرَآئِكِ يَنْظُرُوْنَ

ڪيفيت

هي قلمي قرآن مجيد اول ۽ آخر کان نامڪمل آهي. جلد بندي ته ڪيل آهي ۽ جلد لڳل هئڻ سبب اول ۽ آخر جا ڪيترائي ورق هن جا گهٽ آهن. شروع ۾ سورت الحمد ۽ "البقره" جون ٨٤ آيتون ۽ آخر ۾ سورت نمبر ٨٣ جون آخري ١٣ آيتون ۽ جملي ٣٠ سورتون گهٽ آهن. خط نسخ سادو مگر چٽو آهي. دستور موجب هن ۾ سورتن ۽ پارن جا نالا، رڪوع ۽ سجدن جا نشان ۽ پڻ وقف، مدون ۽ آيتن جون علامتون اهي سڀ ڳاڙهي مس سان لکيل آهن. اهڙيءَ طرح باردر جون ٻه ٻه اندريون لڪيرون ڳاڙهي مس سان ليڪيل ۽ ٻاهرين هڪ لڪير ڪاري ليڪيل آهي.

قدامت سبب وچ ۾ ڪيترائي ورق اڌوهي کاڌل آهن. بهرحال هي نسخو غلطين کان پاڪ صاف آهي. غالبا هن جو ڪاغذ فرنگي دور جي ابتدائي زماني جو آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. أ ء - ايس، ١٧ سائيز ١٥ × ٢٠ س م؛ ٦٩٢ ص؛ ١١ سٽون في صفحي؛
خط نسخ عمدو، ڪاغذ ديسي ڄڻڀورنو حنائي؛ سن

٢٩٧٤: قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: آمَنُوا اَنُؤْمِنُ كَمَآ اٰمَنَ السُّفَهَآءُ [illegible]

انجام: فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ ۝ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۔

ڪيفيت

هي صحيفو خط نسخ عمده سان ڪتابت ڪيل آهي. هن ۾ سورت الحمد ۽ سورت البقره جون ١-٢ آيتون گهٽ آهن. جزبندي تلل ۽ جلد وسيل ۽ ڪاغذ [illegible] جنهن جا ورق هڪ ٻئي سان چنبڙيل آهن. قلم موزون، سرخي ۽ [illegible] صفحي تي نمبر جون نازهيون [illegible] لکيرون ۽ [illegible] سورتن ۽ [illegible] علامتون، وقف، مدون ۽ رڪوع، [illegible] هي سڀ، دستور موجب [illegible] نسخ، غلطين کان پاڪ آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. آء-ايس ١٨ سائيز ٢٣ × ١٧ س م؛ ٢٢٧ص؛ ١٥ سٽون في صفحو؛ خط تقريباً ڪوفي، ڪاغذ قديم ديسي سرخي مائل؛ سن ؟

٢٩٧٤١ قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: سورة البقرة مدنية بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

انجام: بسم الله الرحمٰن الرحيم. وَتَبَّ مَآ اَغْنٰي عَنْهُ مَا

ڪيفيت

هي قرآن مجيد فرقان حميد جو قلمي نسخو عمده ۽ ديده زيب، تقريباً ڪوفي خط ۾ ڪتابت ڪيل جنهن جو آغاز ۽ انجام ڪجهه نامڪمل آهي. شروع ۾ سورت فاتحه سميت بسم الله ۽ آخر ۾ ٻه چار سورتون گهٽ آهن ۽ پڻ سورة "البقره" جون ابتدائي صرف ادائي آيتون محفوظ آهن. انهن کان پوءِ چوٿين آيت جي جملي: اَنهُ الحَقُّ مِنْ رَّبِّهِم تائين سڀ آيتون ڪنهن ٻئي ڪاتب معمولي خط نستعليق ۾ لکيون آهن. تنهن کان پوءِ اصل ڪاتب جي ڪتابت جا ٻه صفحا ڪرم خورده ۽ هڪ ورق ٻنهين پاسن کان صرف اڌو اڌ ڇڳل آهي جيڪو ٻئر پيپر سان محفوظ ڪيل آهي. پڻ ٻه صفحا [٦٤٥] ڪنهن ٻئي ڪاتب جا لکيل آهن. اهڙيءَ طرح ابتدائي آسي ٨٠ صفحا عموماً حاشين کان ڪرم خورده ۽ ٻيا ڪجهه اندريان صفحا به ڪجهه ڪٽيل آهن پر انهن جون عبارتون محفوظ آهن. آخر ۾ تقريباً سمت صفحا ساڳي نوعيت جا پيوندي ٿيل ۽ انهن ميان ڪجهه صفحن جون عبارتون ضايع ٿيل، ڪن تي داغ ۽ ڪن حاشين تي اجايا ليڪا آيل آهن. بهرحال انهن جي عبارت سلامت ۽ لفظ پڙهڻ جوڳا آهن.

ڪاغذ ٿلهو ديسي، جهونو ۽ حنائي رنگ جو آهي. سورتن ۽ پارن جا نالا، رڪوع، وقف، ايهيون ۽ سموري صحيفي ۾ "اَللّٰه" جا اسم ڳاڙهي مس سان نمايان طور تي لکيل آهن ۽ فارسيءَ ۾ ڪاري مس سان هر سورت جي آغاز ۾ انجون مختصر خاصيتون لکيل آهن.

هر حاشيه تي، ٽي ٽي ليڪرون جن مان اندروني ٻه ليڪرون ڳاڙهيون ۽ ٻاهريون هڪ ليڪر ڪاري آهي ۽ پڻ اول ۽ آخر جي ٻن صفحن تي قديمي وضع قطع جي مينا ڪاري صنعتگري پنهنجي قدامت جو اظهار ڪري رهي آهي. ڪٿي ڪٿي حاشين تي معمولي قلم سان لفظي اصلاح ڪيل آهي.

هن مبارڪ مخطوطي ١١ ورق بوسٽر پيپرز سان مضبوط ڪرائي ۽ هر ورق ٻٽر پيپر ۾ ملفوف ڪري پڪي شيرازه ۽ مضبوط جلد سان جديد قسم جي بڪس ۾ محفوظ رکيو ويو آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. آء- ايس ١٩؛ سائيز ١٤×١٧ س م؛ ٤٨٦ ص، ١٥ سٽون في صفحو؛ خط عمدو نسخ ڪاغذ سفيد ديسي ،ورانجهڙو؛ سن ؟

٢٩٧٤١ قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: فَعَفَوْنَا عَنْ ذَالِكَ وَآتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُبِيْنًا الخ

انجام: سورة الفيل مَكِّيَة وَهِيَ خَمْس آيات.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ڪيفيت

هي قرآن مجيد عمده نسخ خط سان لکيل آهي. هن جو آغاز ۽ انجام ضايع ٿيل آهي. يعني ته منجهس ابتدائي چار سورتون مع سورت الحمد جي گهٽ آهن. پاره ڇهين جي سورت النّساء جي آيت نمبر ١٥٣ جي آخري لفظن سان عبارت شروع ٿئي ٿي ۽ آخر ۾ سورت "الفيل" کان ڏه سورتون غائب آهن.

هن جي ڪتابت سهڻي ۽ عمده نوعيت سان ڪمل آهي. آيتن جا [illegible] گول شنگرفي، هر صفحي جا باڊر تي رنگا، حاشيه ڳاڙهي مس سان پاره، ايمون ۽ رڪوعن جا نشان خط گلزار سان چٽيل ۽ سينگاريل آهن. پڻ [illegible]؛ مس ۽ رڪوعن [illegible] ڳاڙهي مس سان ڏنل آهن. اهڙيءَ طرح سورتن جا نالا ۽ ڪل سورتن [illegible] ۽ ساڳيءَ مس سان مرقوم آهن.

هن مبارڪ مخطوط جي جزبندي ڪرائي [illegible] ۽ [illegible] ۾ ماڻوف ۽ هر ورق محفوظ ڪري عمده مس جي جلد سازي سان [illegible] جديد نوعيت جي پختي باڪس ۾ رکيو ويو آهي.

Marfat.com

مخطوطو، عربي، آءِ.ايس ٢٠ سائيز ٢١٠٥×١٢٠٥ س م؛ ٢١١ ص؛ ١١ سٽون في صفحو؛ خط نسخ عمدو چٽو. ڪاغذ، سادو ديسي ٿلهو جيڏائي؛ سن ؟

١٩٧٤ع قرآن شريف

ڪاتب: سيد غلام شاه ولد سيد احمد شاه

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ. الخ

انجام: فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ●

ڪيفيت

هي قلمي قرآن جدا جدا ورقن جي صورت ۾ آهي. جن مان هر ورق کي جدا جدا ڪري محفوظ ڪيو ويو آهي. هن ۾ سورت الحمد ته موجود آهي پر پاره پهرئين کان سورت نمبر ١٥ تائين سورت نمبر ٤٥ [جاثيه] تائين گهٽ آهي. البته سورت نمبر ٤٦ [احقاف] کان آخر قرآن تائين مشتمل آهي. ڪتابت جي دستور موجب هن ۾ سورتن ۽ پارن جي علامتن رڪوع، سجده، وقف ۽ اهڙين جون علامتون اهي سڀ ڳاڙهيءَ مس سان لکيل آهن ۽ سورتن جا نالا جيڪي عربي لکيل آهن ته ڪاريون پر اندريون به ڀي لکيل ۽ سرخ مس سان لکيل آهن. سورت الحمد جي هيٺان هيءَ عبارت مرقوم آهي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّبَارِكْ وَسَلِّمْ

قرآن جي ختم ٿيڻ کان پوءِ هيءَ عبارت آهي: ڪاتب الحروف سيدنا غلام شاه ولد سيد احمد شاه عفا الله عنه ولوالديه ولجميع المسلمين اجمعين برحمتک يا ارحم الراحمين.

Marfat.com

مخطوط عربي. آء-ايس ٢١ سائيز ٢٤×١٢٫٥ س م؛ ٦٫٢٤×٨ س م؛ ١٣ سٽون في صفحو؛
خط نسخ عمدو خوبصورت، ڪاغذ ديسي ٿلهو جيڏانهي؛ سن ؟

١٠٤٠، ٢٩٤٢ قرآن شريف

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ الخ

انجام: وَاَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنٰى.

ڪيفيت

قرآن مجيد جو هي قلمي نسخو ڪنهن هڪ [illegible]
تي لکيل سان جهڙي جو جلد [illegible]
سورت نمبر ٩٢ کان پوءِ جون باقي سورتون غائب آهن. [illegible]
شروعاتي ورق پراڻا ۽ خستہ حالت ۾ آهن. [illegible] وچ ۾ [illegible]
جي دستور موجب سورتن ۽ پارن جا نالا [illegible] جا نشان [illegible]
ڪلامون اهي سڀ ڳاڙهي مس [illegible] الڪمل [illegible]
ڪجهه جي وچ ۾ هڪ [illegible] لکيل آهن.
ڪاتب، ڪتابت [illegible]
صفحي ۾ ڪي معمولي غلطيون به آهن.

Marfat.com

مخطوط، عربي. أ ء - ايس ٢٢ ساءز ٢٥.٥ × ١٥ س م؛ ٤٧٠ ص؛ في صفحو سٽون ١٥
قلم نرالو تقريباً ڪوفي خط، ڪاغذ ديسي قديمي. سن ؟

١٩٧٤ قرآن شريف

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ الخ

انجام: مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ○ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ.

ڪيفيت

هي قرآن شريف نرالي لکڻيءَ سان لکيل آهي. تقريباً قديمي ڪوفي خط جي مشابه، پڪو پختو قلم ۽ پابنديءَ سان ڪتابت ڪيل آهي. هن ۾ الله جا سهورا اسم، هر صفحي جي باربر حون ڊبل لکيرون، بسم الله، سورت جو نالو، رکوع، وقف ۽ پاره جو نالو اهي سڀ ڳاڙهي مس سان ڏنل آهن ۽ پڻ آيتن جون علامتون به دستوري حلقن جي بجاءِ چئن نقطن ۾ ساڳي مس سان لکيل آهن. لفظن تي بلڪل باريڪ اعراب [زبر، زير، پيش ۽ شدّ مد] شايد بعد ۾ ڪنهن ٻئي صاحب ڏنا آهن جن جي مس به نرالي آهي.

جيئن ته هنجا ڀرپان پنج صفحا گم ٿيل هئا جنکي ڪنهن صاحب پنهنجي خط "نسخ" ۾ لکي مڪمل ڪيو آهي پر هن صاحب ڪن هنڌن تي غلطيون ڪيون آهن. جيئن ته: سورت بقره جي آيت نمبر ١٨ ۾ لفظ صُمٌّۢ بُكْمٌ کي بُكْمٌ ۽ آيت نمبر ٢٥ جي لفظ رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ کي مِنْ قَبْلِكَ لکيو اٿس.

هي قرآن عام پڙهندڙن لاءِ ناهي البته چاڙو ۽ عالم هن جو صحيح مطالعو ڪري سگهندا. ڪاتب شايد ثواب خاطر هن کي لکيو آهي. ڪاتب مشّاق ۽ محتاط نه آهي جو نه ڪتابت جا ڪيترائي منجهس سقم آهن ۽ پڻ ڪيترن ئي سورتن جا نالا، رکوع ۽ ٻيون ضروري علامتون ترڪ ڪيون اٿس. البته هن جا اول ۽ آخر جا ڪيئي ورق پيوند ٿيل ڏسائن ٿا ته هي مبارڪ مصحف گهڻي ئي عرصي تائين مطالعي ۾ رهيو آهي. سندس جلد پڪو پختو هو پر قديم هجڻ سبب هاڻي پراڻو ٿي ويو آهي، هن ۾ صفحن جي بجاءِ رڪيب ڏنل آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي، آء-ايس ٢٣ سائيز ٢٠×١٥ س م؛ ٥٦ ص؛ ١٤ سٽون في صفحو؛ خط نسخ عمدو خوبصورت، ڪاغذ سفيد؛ سن ؟

٢٩٧٤١ قرآن مجيد

ڪاتب: ؟

آغاز: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ○ الخ

انجام: يُوَسْوِسُ فِيْ صُدُوْرِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ ○

ڪيفيت

هي مخطوط ۾ صرف ٿي پاره آهن. شروع ۾ سورت [illegible] شروع ڪان فقط هڪ صفحو لکيل آهي ۽ وري سورت "[illegible]" [illegible] آهي. صرف ٽي پاره ٢٣؛ ٢٩ ۽ ٣٠ ڪمپلٽ ڪامل آهن. هن ۾ [illegible] اڪيچار آهن، جهڙوڪ:

اغلاط	درست
لَايَتَمَسَّهُوْ	[illegible]
إذا خَلَقْتُمُ النِّساء	إذا طَلَّقْتُمُ [illegible]
إِلَيْكُمْ ذِكْرًا مُوْلا	[illegible]

خط عمدو نسخ ۽ خوبصورت آهي [illegible] لکيل آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. آء. ايس ٢٤ سائيز ٢٦.٥×١٧.٥ س م؛ ٦٠٩ ص؛ في صفحو ٢٣ ڪالم ٢٧ سٽون، خط شڪسته تقريباً ڪوفي، ڪاغذ قديمي، ديسي ٿلهو حيائي، سن: ماه رمضان ٨٢٩ھ.

٢٩٧٠١٦ حاشيه، "تفسير بيضاوي"
[جلد اول]

ڪاتب: ؟

مؤلف: ابو الفضل القرشي الصديقي الخطيب مشهور "ڪازروني".

آغاز: من روايت الي الاهلمان المصاحب عن ابي حازم عن ابي هريره فحصل له روايت عن شيخين الخ.

انجام: انه علي ڪل شي قدير○ وصلي الله علي سيدنا محمدي الرحمه وعلي اله وصحبه وسلم تسليما ابداً الي يوم الدين○ وحسبنا الله ونعم الوڪيل○شهر رمضان المعظم سنه ٨٢٩ھ. سعد الله امين. تتلوه ڪتاب الصوم

ڪيفيت

هي قلمي قديمي ناياب نسخو فن شرح ۽ تفسير ۾ لکيل آهي. هن جو اول تہ قدري نامڪمل آهي پر آخر ۾ مڪمل آهي.

هي شرح آهي مشهور مفسر عالم "البيضاوي ناصرالدين" جي تفسير "انوار التنزيل واسرار التأويل، معروف بہ تفسير "البيضاوي" [وفات: ٦٨٥ھ] جو، جيڪو ابوالفضل القرشي الصديقي الخطيب، مشهور بہ "الڪازروني" جو شرح ڪيل آهي. هن جو خط شڪسته ڪوفي خط جي مشابہ آهي. قلم پڪو پختو ۽ جلي، ڪاغذ ٿلهو، قديمي ۽ حنائي رنگ جو آهي. شرح ڇا آهي؟ هڪ عربي علم جو بحربي پايان آهي.

هي شرح ڪيترن ئي خاص، خاص موضوعات تي مشتمل آهي. جيئن تہ: احڪام للميت، حنوط، تجهيز، تڪفين ۽ تدفين حتاڪ من لم غسل الشهداء ۽ مافي عذاب القبر تائين تمام شرح ۽ بسط سان وضاحت ڪئي ويئي آهي، جن جا ڪيئي باب مقرر ڪيل آهن. ٿيهون ڪتاب آهي "ڪتاب الزڪواة"، باب الصدقة، باب فرض صدقة الفطره، باب وجوب الحج وفضائل، باب حج الصبيان، باب فضايل المدينه ۽ آخر ۾ آهي باب حرم المدينه.

Marfat.com

مطلب ته هر مسئلي جو شرح، هن عالم متبحر، آيات قرآني، احاديث نبوي اقوال فقها وعلماء دين جي روشنيءَ ۾ بلڪل وضاحت سان ڪيو آهي.

هن مخطوط جو مطالعو ڪنهن عالم ٻارهين صديءَ جي آغاز ۾ ڪيو آهي جنهن بزرگ ڪيترن ئي صفحن جي حاشين تي هن طرح نوٽ ڪيا آهن: صفحه ١٨٢ تي، مطالعه في يوم الاحد ١۴ ذوالحج ١١١٣، ص١٨٥ ربيع الثاني ١١١۴، ص٢٠۴ جمادي الاول ١١١۴، ص٢٥٣ جمادي الاولي ١١١۴، ص۴٦٩ مجالس ثانى في يوم الاربعاء وفي سابع من شهر جمادي الاولي ١١١۴ ۾ آخري صفحي جي حاشيه تي لکيل آهي: مجالس مطالعه فى آخرها يوم السبت ٢۴ شهر شوال ١١١۴.

Marfat.com

مخطوط عربي. ا- س ٢٥ سائيز ١٨×٢٤ س م؛ ٥٥٢ ص؛ ٣٣ سٽون في صفحو؛ خط سادو نسخ، ڪاغذ قديمي ديسي ٿلهو جيڻائي؛ سن : ؟.

٢٩٧٠١٦ حاشيه "تفسير بيضاوي"
جلد ٢

ڪاتب:

مؤلف: ابوالفضل القرشي الصديقي الخطيب "الڪازروني".

آغاز: اصلاوايضاً يستلزم بملک جميع مافيه ويحتمل ان يکون المراد تضخيم المصناف اليه وقدم وقال صاحب الحواشي الخ

انجام: ان يقال المراد من الناس الواقع في قوله في صدور الناس الناسي الذي ينسي حق الله تعالي.
والحمد لله رب العالمين والصلوآة علي سيدنا محمد واله وصحبه اجمعين سبحان ربک رب العزة عما يصفون وسلام علي المرسلين والحمد لله رب العالمين.

ڪيفيت

هي قلمي قديمي ناياب نسخو فن شرح ۽ تفسير، سموري قرآن جو تمام شرح ۽ بسط ۾ لکيل آهي. خط نسخ ۽ جلي، تقريباً ڪوفي خط جي مشابهه آهي. "قال"، "اقول" ۽ "قوله" لفظ گهڻو ڪري ڳاڙهي مس ۾ لکيل آهن. هي اول کان قدري گهٽ پر آخر ۾ مڪمل آهي. نمبر وار سورتن جا نالا حاشيه تي به ڳاڙهي مس سان ڏنل آهن. هن جي ابتدا ۾ ڪجهه ڪچرائي ورق حاشين کان پيوندي ٿيل آهن. دراصل هي فن شرح ۽ تفسير ۾ عربي زبان جو شاهڪار آهي. هن جو ڪاتب ۽ سن ڪتابت نامعلوم آهي، البته قلم ۽ سندس ڪاغذ ڏسائن ٿا ته هي نسخو گهڻو قديمي آهي.

هن تي نمبر غلط لڳل هئا جي مون سڌاري سنا مطابق هٿي چڙيا آهن.

Marfat.com

مخطوطو عربي- فارسي ا - س ٢٦، ماپ ٢٠.٥×٣٠ س م؛ ٢٣٦ ص؛ ١٧ سٽون في صفحو، خط: نسخ ۽ نستعليق، ڪاغذ هلڪو نيرو، سن: ٢٩ شوال ١٣٠٢ھ.

٢٩٧.١٦ تفسير يعقوب چرخي

مفسر: يعقوب بن عثمان بن محمود الغزنوي الچرخي.

ڪاتب: صابر فقير حجام، ڪرمپور تعلقہ سيوهڻ.

آغاز: لک الحمد يامن بيده الملک وهو علي کل شيء قدير والصلواة والسلام علي جميع الانبياء والمرسلين خصوصا علي رسولنا وسيدنا محمد ن السراج المنير وعلي آله واصحابه وتابعه اجمعين الخ.

انجام: اللهم لک الحمد علي توفيق الابتداء والاختتام يا ذالجلال والاکرام. اين کتاب مستطاب مسمي. تفسير يعقوب چرخي بقلم صابر فقير حجام زهذر گوٺ ڪرمپور تعلقہ سيوهڻ تمام شد بتاريخ ٢٩ ماه شوال ١٣٠٢ حق و مالک سنار ذلہ فقير کشندوز ميباشد ديگر دعويدار لادعوي است عند الشرع شريف.

ڪيفيت

هي مخطوطو قرآن مجيد جي چند سورتن جو فارسي تفسير ۽ ترجمو آهي. يعني سورة الحمد ۽ پاره ٢٩ ۽ ٣٠ جو تفسير ۽ ترجمو آهي. ڪتابت جون ... غلطيون آهن.

هيءُ، صوفي يعقوب چرخي پنهنجو مشهور فارسي، ”تفسير يعقوب چرخي“ جي نالي سان آهي ۽ هي ڪيترا ڀيرا هندستان ۾ ڇپجي چڪو آهي ۽ سنڌ ۾ گهڻن ... ڪتب خانن ۽ مدرسن ۾ موجود آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. فارسي ا- س ۲۷ سائيز ۱۶×۲۲.۵ س م؛ ۶۲۰ ص؛ ۲۰ سٽون في صفحو؛ خط عربي نسخ، فارسي شڪسته، ڪاغذ قديمي ديسي حنائي؛ سن: ؟.

۲۹۷.۱۶ تفسير حسيني
[جلد اول]

ڪاتب: ؟

مصنف: ملا حسين واعظ ڪاشفي.

آغاز: ايشان مالڪ من‌الله نيست تراز عذاب خدا يتعالي من ولي دوستي دهانده ولا نصير نه ڪسي ياري دهنده صورة خطاب باحضرت است وراجع بامت الخ.

انجام: عجب ازڪسي ڪه دنيا وتغلب وانقلاب احوال ارباب اوراند چرادل دران بندد لا اله الاالله محمد رسول‌الله ذالڪ اينست تاويل.

ڪيفيت

هي مخطوطو تفسير حسيني، فارسي خط شڪسته ۾ لکيل آهي. هن جا ٻه جلد آهن. هن پهرئين جلد جي ابتدا ۾ سورة الحمد ۽ سورة البقرة جون [۱۲] آيتون گهٽ آهن ۽ آخر ۾ به سورة ”الڪهف“ جون آخري ۲۸ آيتون ۽ انهن جو تفسير نه آهي. البته باقي سمورو مواد مڪمل آهي. هن ۾ ڪاتب سورتن ۽ پارن جا نالا ۽ آيتن جا لفظ ڳاڙهي مس سان خط نسخ ۾، ۽ فارسيءَ ۾ انهن جو ترجمو ۽ تفسير ڪاريءَ مس سان ڪتابت ڪئي آهي؛ خط جلي ۽ پڙهڻ جوڳو آهي. هن ڪي جلد ٻڌل آهي جنهن جو ڪجهه حصو اڌوڙيل آهي.

هي تفسير مشهور ايراني عالم ”ملا حسين واعظ ڪاشفيءَ“ جو ڪيل آهي ۽ هي ڪيترائي دفعه ايران وغيره ۾ طبع ٿي چڪو آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. فارسي ا- س ۲۸ سانٽيمز ۱۶×۲۴٫۵ س م؛ ۶۴ے ص؛ ۲۳ سٽون في صفحو؛ خط: عربي نسخ، ترجمو ۽ تفسير سادو فارسي، ڪاغذ ديسي قديمي حنائي؛ سن: ۱۵ محرم ۱۱۹۳هه.

۲۹۷.۱۶ تفسير حسيني
[جلد ٻيو]

ڪاتب: پير محمد

مصنف: ملا حسين واعظ ڪاشفي.

آغاز: بسم الله الرحمٰن الرحيم وبه نستعين. سورة مريم مكيه وهى ثمان وتسعون آية
كيهٰعص درمواهب صوفيان باويه از مواهب الهى كه حضرت شيخ ركن الدين
علاء الدين له سمنانى قدس سره فرود آمده مذكور است كه حضرت رسالت
را صلوات الله وسلامه عليه سه صورت است يكى بشرى لقوله تعالى انما انا
بشر مثلكم دوم ملكى چنانچه فرموده است الخ.

انجام: تمت تمام شد كارمن نظام شد زيد احقر العباد جو سر محمد بتاريخ پانزدهم
ماه محرم ۱۱۹۳ والله الموفق والمعين اللهم اغفر لكاتبه وقاريه وسامعه ومصنفه
بحرمت النبي وآله الامجاد.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن تفسير ۾ "تفسير حسيني" جي نالي مشهور آهي، جنهن جو مصنف ايراني عالم، ملا حسين واعظ ڪاشفي آهي. هي تفسير ٻن جلدن ۾ ايران وغيره ۾ طبع ٿي چڪو آهي. هن مخطوطي ۾ به قرآني آيتن جا لفظ خط نسخ عمده ۾ ڳاڙهي مس [illegible] آهن، اهڙيءَ طرح سورتن ۽ پارن جا نالا، رڪوعن جا نشان ۽ اهم [illegible] مس سان لکيل آهن. ترجمو ۽ تفسير وري، فارسي ساده خط ۾ [illegible] لکيل آهي. هر صفحي جي چوڌاري جون ٽي ٽي لڪيرون، [illegible] لڪيرون ڳاڙهيون ۽ ٻاهرين هڪ لڪير ڪاري لکيل آهي.

هن جلد ۾ پاره نمبر ۱۶، سورة مريم کان آخري سورة الناس تائين مڪمل آهي. هن جي ڪيترن ئي ورقن جون حاشيون اڌوريون ٿيل آهن، پر انهن جي عبارت سلامت [illegible]

Marfat.com

مخطوط عربي. سنڌي ا- س ٢٩؛ سائيز ٢٠ × ١٥ س م؛ ٨٩٥ ص، في صفحو سٽون ١١، سادو نسخ، ڪاغذ سفيد، سرانجهڙو: سن ١٧ شعبان ١١٦٢هه.

٢٩٤٠٦ تفسير هاشمي

[دين، سنڌي، نظم]

مصنف: مخدوم محمد هاشم ٺٽوي

ڪاتب: ؟

آغاز: ڪري ياد مٿيءَ جو ٻھري مٿس ڪتا
تاصحي سير حي ٻنٽ سو قدرت سڀ مولا.
جا ٻهري عورت ڪتا مٿي ٿئي پيدا.
تان سا ٿئي ڏيڙي خيلقت ماڻ خدا. الخ

انجام: نه پورا تين موزهم عجائب تهجا جيه ڏکائم ڪيئو قرآن سو سچو آهي
سدا. ۽ جيد عمل ڪيتو اُنتري تيه لَدَا آجرُ وَدَا: ۽ جيه حڪم ڪيئو موجب
تهجي سو عالم .... تجا ۽ جو ڪوٺ ڪري ماري ايڪي خدا الخ

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع تفسير آهي. نالو اٿس ”تفسير هاشمي“. هن ۾ صرف آخري پاره ”عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ“ جو منظوم تفسير آهي. هي، اول ۽ آخر کان ناقص آهي هن جو مصنف ته مخدوم محمد هاشم ٺٽوي آهي پر ڪاتب، ڪو بيو شخص معلوم ٿو ٿئي ڇو ته ڪتابت جون غلطيون منجهس ڪيئي آهن. مون جن ٻنن جو چڱو حال ڏنو انهن تي ٻي صفحا لڳايا آهن باقي بيا ٻنا سواءِ صفحن هئڻ جي ڇڏي ڏنا اٿم. هن جي پڇاڙيءَ ٻنن مان مصنف جو نالو، تاريخ تصنيف ۽ مخطوطي جو نالو بمشڪل معلوم ٿي سگهيو آهي. تفسير هاشمي بمبئي مان ڪيئي دفعه ڇپجي چڪو آهي ۽ پاءِ پارو هتي ”قرآن پريس“ حيدرآباد سنڌ ۾ به ڇپيو هو.

مخدوم صاحب ٢٩ پاري جو سنڌي ۾ تفسير به لکيو هو جو ”ندوةالعلماء“ لکنو جي لائبرري ۾ قلمي صورت ۾ موجود آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي، فارسي؛ سائيز ٢٠×٣٠ س م؛ ٢٣٦ ص؛ ١١٨ ورق؛ في صفحو سٽون ١٧؛ خط نسخ و نستعليق، ڪاغذ هلڪو نيرو، سن ٢٩ شوال ١٣٠٢هه

تفسير يعقوب چرخي
[عربي، فارسي، نثر]

مصنف: يعقوب بن عثمان بن محمود الغزنوي الچرخي.

ڪاتب: صابر فقير حجام رهندڙ ڪرم پور تعلقه سيوهڻ.

آغاز: لک الحمد يا من بيده الملک وهو علي کل شيء قدير والصلواة والسلام علي جميع الانبياء والمرسلين خصوصاً علي رسولنا وسيدنا محمدن السراج المنير و علي آله واصحابه وتابعيه اجمعين.

انجام: اللهم لک الحمد علي توفيق الابتداء والاختتام يا ذوالجلال والاڪرام. اين ڪتاب مستطاب مسمي تفسير يعقوب چرخي بقلم صابر فقير حجام رهنده ڳوٺ ڪرم پور تعلقه سيوهڻ تمام شد بتاريخ ٢٩ ماه شوال ١٣٠٢ حق و ملڪيت ستار [illegible] فقير ڪه شدوز مبدا شد ديگر دعويدار لادعوي است [illegible] شرع شريف.

ڪيفيت

هي مخطوطو قرآن مجيد جي [illegible] سورتن جو فارسي تفسير ۽ ترجمو [illegible] سورة الحمد ۽ پاره ٢٩-٣٠ جو تفسير ۽ ترجمو آهي. ڪتابت جو [illegible]

هي صوفي يعقوب چرخي بناڻ جو مشهور فارسي تفسير [illegible] آهي. جو ڪيترا ڀيرا هندستان ۾ ڇپجي چڪو آهي ۽ سنڌ جي ڪتب [illegible] ۾ موجود آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. سنڌي ١٠س ٣٥؛ سائيز ٢٠×٣١ س م؛ ١٢٨ ص؛ ٣١ سٽون في صفحو؛ ڪاغذ: سفيد بازاري، نوٽبڪ وارو، خط ڪچو؛ سن: ١٩٤٣ع

٢٩٧٠١٦ تفسير ۽ ترجمو
[ٽن حصن ۾]
"حصو پهريون"

مؤلف: مولانا عبيدالله سنڌي مقيم مدرسه دارالرّشاد پير جهنڊو.

ڪاتب: عبدالوارث دل نيو سعيدآباد.

آغاز: [حصو پهريون] بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ. الحمد لله رب العالمين الرحمن الرحيم مالڪ يوم الدين اياڪ نعبد واياڪ نستعين. انهيءَ الله تعاليٰ جو شڪر آهي جيڪو قومن جو رب آهي ۽ ماءُ پيءُ کان زياده مهربان آهي انصاف جي ڏينهن جو مالڪ آهي. يا الله تنهنجا حڪم مڃيون ٿا يا الله توکان مدد گهرون ٿا اهدنا الصراط المستقيم اسان گهرون ٿا ته هيءُ ڪتاب جيڪو صراط مستقيم [واٽ سڌي] آهي ان کي سمجهي ان تي عمل ڪريون الخ

انجام: ۽ شخصي بادشاهي نه گهرڻ جو ته اها نفس لاءِ آهي ۽ خدا راضي نٿو ٿئي باقي خدا جو حڪم هلائڻ ۽ انهيءَ جي حڪم [تي] قائم رکڻ لاءِ وڙهڻ ۽ بادشاهي گهرڻ انهيءَ رستي خدا راضي ٿئي تو ۽ هو ضرور بادشاه ٿيندو يا هتي يا بهشت ۾ پر ضرور بادشاه ٿيندو.

ڪيفيت

هي مخطوط فن تفسير ۾ آهي. مشهور عالم، عالِم، سياسي ۽ شخصيت سياح مولانا عبيدالله سنڌيءَ [تلميذ خاص مولانا محمودالحسن ديوبندي] جون سنڌيءَ ۾ تقريرون ۽ ارشادات هن بوڪ ۾ لکيل آهن. هن ۾ قرآن مجيد جي چند سورتن ۽ انهن جي ڪن خاص حصن جو خلاصو ۽ روح ذڪر ڪيل آهي. انهن سورتن جا نالا هي آهن: الفاتحه، سوره بقره جو آخري رڪوع، بقره جي آيت، نوح جي آيت، حج جي آيت، سورة تڪاثر، مزمّل، مدثّر، دهر، مرسلات، يٰسٓ، صافات، صٓ، مؤمن، حٰمٓ سجده، شوريٰ، دخان، جاثيه، احقاف، قٓ

Marfat.com

طور. اهڙيءَ طرح انهن سورتن مان ڪن آيتن جو غير مرتب ۽ مختصر طور بيان ٿيل مواد لکيل آهي.

ناسخ ۽ ناقيل عبدالوارث ڏل، عربي غلط نموني ۽ سنڌي لاغرصائيءَ سان لکي آهي.

مولانا عبيدالله جي طرز بيان نرالي نموني جي آهي مولانا صاحب، مولويز نس چوه چنديا آهن. هن ڪري جو آهي انگريزي زبان جي مخالفت ڪن ٿا. دراصل ڪنهن به زبان جي مخالفت غير معقول آهي، البته اهيل زبان جي مخالفت ڪنهن بنا تي معقول آهي.

ڏل صاحب مولانا موصوف جي چند تقريرن جو اهو ذخيرو ان نوٽبڪ ۾ لکيو آهي.

Marfat.com

مخطوط، عربي، سنڌي ا ـ س ۳۱. سائيز ۲۰×۳۱ س م؛ ۹۱ ص؛ ۳۳ سٽون في صفحو
ڪاغذ: سفيد بازاري، نوٽبڪ وارو ليڪيدار، خط ڪچو؛ سن: ۱۹۴۳ع، ۱- رمضان
۱۳۲۹ هه.

۲۹۷۰۶ تفسير ترجمو
[حصو ٻيو]

مؤلف: مولانا عبيدالله سنڌي، مقيم مدرسه دارالرشاد پير جهنڊو.

ڪاتب: عبدالوارث دل نيو سعيدآباد.

آغاز: بسم الله الرحمٰن الرحيم ڪَلا انها تذڪرة. هڪڙي دفعي رسول الله صلعم جي خدمت ۾ هڪ وڏو آدمي آيو ۽ پاڻ ان کي سمجهائڻ ۾ مصروف هئا ۽ ظاهر ۾ انهن سمجهه ۾ پئي آيو ته اهو متوجهه پيو ٿئي. انهيءَ وقت هڪ سمجهدار آدمي نابين حضور جن وٽ آيو ۽ رسول الله ﷺ جن کي پاڻ ڏي متوجهه ڪرڻ گهريائين ۽ بار بار آيتن جي معني پڇندو رهيو مگر پاڻ انڌي ڏي توجهه نه ڪيائون الخ.

انجام: ماڻي اهي ماڻهو ظاهر آهن ۽ ٻيون آهن اڪل شيون يعني ڏسڻ ۾ نه اچن پوءِ اهي ٻاهه مان هجن يا مٽيءَ مان پيدا ٿيل هجن انهن کي گڏي جن چئجي ٿو ۽ پوءِ انهيءَ کان جڏهن پناه گهري ويئي ته پوءِ انهيءَ کان خراب ڪرڻ واري ٻي ڪابه طاقت ڪانه آهي ۽ سڀني کان پناه گهرجي ته پوءِ ٻيو ڪوبه اهڙو ڪونه آهي جو خرابي رسائي.

ڪيفيت

هن مخطوط "حصي نمبر ٻئي" ۾ قرآن مجيد جي پاره نمبر ۳۰ جي سورة نمبر ۸۰ "عبس" کان آخري سورة "الناس" تائين ترجمو ۽ تفسير آهي انهن جملي ۳۵ سورتن مان صرف ڪجهه سورتن مان بعض لفظن جو تفسير ڪيو ويو آهي. هن ۾ ڪتابت ۽ سنڌي گرامر جون ڪيتريون ئي غلطيون آهن.

Marfat.com

مخطوط عربي. سنڌي ا.س ٣٢ سائيز ٢٠×٣١.٥ س م، ٩٥ صفحا، ٢٨ سٽون في صفحو، ڪاغذ بازاري سفيد؛ خط ڪچو؛ سن: ؟

٢٩٧.١٦ تفسير ۽ ترجمو
[حصو ٻيون]

مؤلف: مولانا عبيدالله سنڌي، مقيم مدرسه دارالرشاد پير جهنڊو.

ڪاتب: عبدالوارث دل نيو سعيدآباد.

آغاز: سورة النجم بسم الله الرحمٰن الرحيم. جيڪي طور تي خدا حڪم ڏنا انهن تي سڀ پابند رهيا اهڙيءَ طرح رسول الله ﷺ جي ذريعي حڪم مليا ۽ اهي پابند رهيا ۽ جهڙيءَ طرح نوراني تجلي موسيٰ عليه السلام کي الطور تي نظر آئي اهڙيءَ طرح رسول الله ﷺ جن حضرت جبرئيل کي ٻه دفعا ڏٺو الخ.

انجام: هائي جيڪا پارٽي قرآن تي عملدار ٿيندي ته انهيءَ جي مخالف ٻي پارٽي به ٿيندي پوءِ انهن تي تڪليون ڪندا ۽ جيڪڏهن دنيا ۾ بادشاه هجن ته تڪليون ڪندڙن کي مارون ڏيندا ۽ هو انهن تي تڪليون ڪندا جيڪي پورو نه ترڙيندا هوندا.

ڪيفيت

هن قلمي نوٽبڪ ۾ به مولانا عبيدالله سنڌيءَ جون ڪجهه ... ... آيتن جي بعض لفظن جي تفسير بابت نقل ڪيل آهن. جن ۾ سورة ... نجم، ... ، رحمان، واقعه، حديد، محمد، فتح، حجرات، نوح، صٓ ۽ فاتحه. انهن سورتن جي ڪن لفظن ... تشريح ۽ تفسير ڪيل آهي. هن حصي ۾ به آڳ ... ۽ منجهائيندڙ اڪيل ... هن علمي ۽ معلوماتي تفسيرن کي وري سنا سان ... نڪرڻ گهرجي.

Marfat.com

مخطوط عربي. حديث ٣٢٠ ا-س؛ سائيز ٢٠٠٥×١٦٠٥؛ ١٠٤ ص؛ في صفحي ٻنون . ، ڪاغذ ديسي مٿلائم حنائي رنگ، خط: نسخ سادو، سن: ؟.

٢٩٧٤٢ اربعين حديثا

[تتضمن زبدت العقائد و الاحكام]

مصنف : ؟.

ڪاتب : ؟.

انجام : الحمدلله الذي جعل احاديث خيرالانام غوة بستضاء لاستنباط العقائد والاحكام والصلوٰة والسلام على سيدنا محمدن الذي اخرج من ظلمات البدع الي نور سنن الاسلام وعلي آله واصحابه الذي هم لمن اهتدي بالسلاطين نجوم ولمن اقتدى بالشياطين رجوم وبعد فقدروي ابن عبدالبرمن حديث انس رضي الله تعالي عنه مرفوعا من حمل من امتي اربعين حديثا لقي الله يوم القيامة فقيهاً عالماً الخ.

آغاز : والنذر لغيره سبحانه وتعالي جائز وحقيقة النذر ليست بمرادة بل هو مجاز عن الصدقة علي اولاد الاولياء وخلفائهم وخدام قبورهم كمانص عليه الشيخ عبدالغني النابلسي في شرح الطريقة والمجاز علي اعتبار الجامع و وجه التشبيه ليس كذبا مخطورا شرعاومن ثم وقع في الكتاب والسنه كماهو مسطورفي رسالته المسماة بتفريج الكربه لتفريح الخاطر من اهل المناداة بالشيخ عبدالقادر.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع چاليهه مشهورومعروف حديثن ۽ انهن جا فضائل ۽ شرح آهي. ير هن ۾ فقط ٢٨ حديثن ۽ انهن جا فضائل ۽ شرح درج ٿيل آهن. ڪاتب ۽ تاريخ ڪتابت مرقوم نه آهي. مخطوط جا ڪئي ورق اڌوهي کاڌل آهن جن مان ڪيترن جي عبارت به کاڌل آهي جن کي ٻيوندي ڪري محفوظ ڪيو ويو آهي. هي مخطوط هڪ جلد ۾ آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. ٣٤ ا-س ل: ٢٨×[illegible] س م؛ ٦٠٩ ص؛ هر صفحي سٽون ٢٧، خط بيچيدہ كوفي طرز، پڙهڻ ۾ سخت ڏکيو، كاغذ: ناهمو ديسي [illegible]: آخر كتاب ۾ [illegible] حصي آهي.

٢٩٧٤٢ فتح الباري شرح صحيح بخاري
[جلد ٢، ٣ ۽ ٤]

مصنف : حافظ ابن حجر عسقلاني [illegible]

كاتب : ؟

آغاز : في رواية ابي الاصفهاني [illegible] فيحصل [illegible] عن شيخين والشيخ [illegible] ان [illegible] في رواية مسلم انتهى [illegible] بانه من هذا السياق [illegible] الكلام الخ.

انجام : وفيه من الآثار اثر [illegible] اشارة الي حسن الختام [illegible] ويرفعنا بالي المحل الاسني [illegible] علي كل شيء قدير [illegible] الرحمة وعلي آله وصحبه [illegible] مستهل رمضان المعظم [illegible] ٣ آخرها يوم السبت [illegible] شهر شوال.

كيفيت

هي مخطوطو فن حديث ۾ آهي [illegible] آهي. جنهن ته نقطا ڏنل نه آهن ان ڪري پڙهڻ [illegible] نه آهي. اگر تہ پڙهي نتا سگهجن البت [illegible] سگهجي ٿو. هن جو پهريون حصو ۽ آخري [illegible] ٻيون حصو پڻ نامڪمل آهن. هن [illegible] مولوي محمد حسن جتوئي [illegible]

Marfat.com

مخطوط، عربي. د٣ ا-س-ل؛ سائز ٢٣.٥×١٦.٥ س م؛ ٣٥٢ ص؛ في صفحي سٽون ١٥؛ خط نسخ؛ ڪاغذ پراڻو سفيد؛ سن؟.

٢٩٤٦٢ مشڪوات المصابيح
[حصو اول]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : اَلحَمدُلِلّٰهِ نحمدهٗ ونستعينهٗ ونستغفرهٗ ونعوذباللّٰه من شرور انفسنا ومن سيئات اعمالنا الخ.

انجام : وعن ابي بکرة قال قال رسول اللّٰه ﷺ شهراء الخ.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن حديث ۾ آهي، جو اسلامي مدرسن ۾ پڙهايو ويندو آهي. صحاح ستہ ۾ بين حديث جي ڪتابن جو انتخاب آهي. ڪاتب جو نالو نه آهي ۽ نه وري تاريخ ڪتابت معلوم آهي. سنڌس چرمي جلد اکڙي ويو آهي، هن جو ڪاغذ اگرچه سفيد هو پر گهڻي مدت گذرڻ ڪري ميرو ۽ سياهي مائل ٿي ويو آهي.

حاشيه تي "مرقاة شرح مشڪواة" تاليف ملا علي قاري تان حاشيه لکيا ويا آهن جي متن سان گڏيا پيا آهن. اصل ڪتاب وڏو آهي، هيءَ انجو هڪ پهريون ڀاڱو آهي جيڪو باب روية الهلال تي ختم ٿئي ٿو.

Marfat.com

مخطوطو عربي. ٣٦ ا - س - ن؛ سائيز ٢٦ × ١٨ س م؛ ٤٥٢ ص ؛ في صفحو سٽون ٢٥. ڪاغذ جهونو سفيد، خط نسخ، نستعليق، سن: غره شوال ٤٣ھ.

٩٧٠١٦ - مشڪوات المصابيح
[حصو ٻيو]

مصنف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : ڪتاب البيوع، باب الڪسب وطلب الحلال، الفصل الاول. عن المقدام بن معديڪرب قال قال رسول الله ﷺ ما اڪل طعاماً قط خيراً من ان ياڪل من عمل يديه وان نبي الله داود عليه السلام ڪان ياڪل من يديه رواه البخاري الخ.

انجام : قد وقع الفراغ من جميع [جمع] الاحاديث النبوية صلي الله عليه وسلم آخر يوم الجمعة من رمضان عند روية هلال شوال سنة سبع وثلثين وسبع مائة بحمدالله وحسن توفيقه والحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام علي رسوله محمد وآله اجمعين.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن حديث ۾ آهي، هن جا ٻه حصا آهن. هي ٻيو حصو [illegible] ۾ دنيوي معاملات جو ذڪر آهي، پهرئين حصي ۾ عبادات آهن. هي [illegible] مدرسن ۾ پڙهايو ويندو آهي ۽ صحاح ستہ ۾ داخل نہ آهي.

هن مخطوطي ۾ اجنبي ورق ڏار داخل ڪيل آهن [illegible] تشريح ۽ حل لغات تي مشتمل آهن. حاشين تي ۽ سٽن جي وچ ۾ [illegible] آهن. هي سمورو جهونو ۽ پرائو آهي. اول ڪان آخر تائين هر ورق تي چمون لڳل آهن، حاشيه تي [illegible] جهڙي ۽ مرتب نموني سان لکيل ناهي، البت جلد جڙيل ۽ مضبوط آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي، فارسي - - س - ل، سائز ۲۱×۱۵ س م؛ .د ص؛ في صفحو
[حديث]
متون .د ؛ ڪاغذ ديسي پراڻو، خط نستعليق ماندو، سن ؟.

۲۹۰۰۳ چهل حديث

مؤلف : حافظ بخاري

حديثن جو شارح: حسام الدين روح آبادي.

آغاز : احمد محمود احمد الله واصطفي پس آن نبي عربي محمد است مصطفي بيش از همه بيش ازهمه خصوصاً .... اين چند سطري از احاديث نبوي که جمع کرده امام الهام مولانا ومخدومنا تاج الحق والملة والدين الحافظ البخاري طاب الله ثراه درفضيلت فقرو فقراء درين اثناء شيخ حسين سلمه الله تعالى اين فقير را مي فرمايد بترجمه وشرح اين احاديث نشرع فيه شاكراً على الاياد حسام الدين بن علاؤ الدين روحآبادي هداه الى مايحبه ويرضاه الملک الهادي الخ.

انجام : كماجاء في حبر خير البشر صلى الله عليه وسلم من آتاه الله مالا فلم يؤد زكوته مثل ماله يوم القيامة شجاعاً اقرع له زبيتان بطوقه يوم القيامة ثم يأخذها بلهزمتيه يعني شدقيه ثم يقول انا مالک وانا کنزک . يعني هرکرا حضرت لايزال الخ.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع علم حديث آهي ۽ هن ۾ چاليهه حديثون آهن جن جو جامع حافظ بخاري آهي ۽ انهن حديثن جو شرح ڪندڙ حسام الدين بن علاؤالدين روح آبادي آهي، جو قطب المحققين وامام الموحدين شيخ برهان الحق والملة والدين الساخرجي جو معتقد ۽ مريد آهي. شرح فارسي زبان ۾ ڪيل آهي، حسام الدين بن علاؤالدين بهترين شاعر هو. حديثن جو مطلب فقر جي فضيلت ۽ فقراء جو شان بيان ڪرڻ آهي. مخطوط جي عبارت رنگين آهي. بجاءِ هڪ حديث جو ترجمو چڱيل آهي. هن مخطوط کي جيڪڏهن طبع ڪرايو وڃي ته بهتر ۽ سنڌي ترجمو به ڪجي ته وڌيڪ چڱو ٿيندو.

Marfat.com

Marfat.com

Marfat.com

مخطوط عربي، فقه حنفي ٣٨ ا-س-ل، سائيز ٢٩×١٩ س م؛ ٩١٥ ص، في صفحو سٽون ٣٢، ڪاغذ ديسي تمام ٿلهو پراڻو، حنائي، خط نسخ سادو، سن ؟.

٢٩٧.٤٣ بياض واحدي

سيوستاني حصہ اول

مصنف : مخدوم عبدالواحد سيوستاني.

ڪاتب : عبدالغفور ساکن در شهر بوبڪان.

آغاز : بسم الله الرحمٰن الرحيم اللهم اجعلني من اعظم عبادک نصيبا في كل خير تقسم بين عبادک في هذه الليلة في نورتهدي به او رحمة تنشرها او رزق تبسط اوبلاء ترفعه اوشرتدفعه اوفضل تقسمه علي المؤمنين بلا الله الا انت الخ.

انجام : لا يجوز ان يقال فلان عاشق الله تعالى لان العشق فساد في الطبع متخيلا لا وجودا وقال الاطباء هو مرض سوداوي وسواسي يجلبيه صاحبه الي نفسه كما هو في حسن الصورت والشمائل ١٢ فتاوي الامام الترمشي. بياض هاشمي. وجب الختان عندهم اي عند اليهود يوم الولادة ١٢ بشرح تحرير من ذالك المقام كان وجوب الختان يوم ولادة الطفل في شريعة موسي عليه السلام، فصول البدائع من عينه بياض هاشمي.
اين كتاب بياض سيوستاني يعني تصنيف مخدوم عبدالواحد عليه الرحمة ١٢ دست خط فقير حقير پرتقصير عبدالغفور عفي عنه ١٢ ساکن در شهر بوبڪان.

ڪيفيت

هي مخطوط عربي، فقه حنفي ۾ آهي. هي بياض واحدي جو پهريون حصو آهي هن ۾ مسائل تي حاوي، علماء اسلام خاص ڪري مخدوم عبدالواحد سيوستاني جي فتوائن جو شاهڪار آهي. پڻ ڪيترن سنڌي جيد عالمن جون فتوائون به هن ۾ درج آهن.

Marfat.com

مطلب ته هي مبارڪ مخطوطو تقريباً سمورن فقهي اسلامي مسائل تي مبني هڪ جامع ۽ تمام مفيد انتخاب آهي. بين سنڌي عالمن جا اسم هي آهن: مخدوم محمدهاشم ٺٽوي رح، مخدوم محمد عارف، بياض مخدوم گجيرائي قدس سره، مخدوم محمد هاشم سيلائي، مخدوم عثمان دربيلائي، من بياض مولينا استاذنا مخدوم ميان پير محمد کهڙائي رح، مخدوم محمدصادق، حرره محمد قائم، مخدوم عثمان متعلوي، مخدوم المرحوم المبرور عبدالواحد بن مخدوم دين محمد سيوستاني رح، مخدوم جامي، مخدوم ميينڏنه نصرپوري، ضياءالدين، مفتي محمد نعيم، قاضي ابوالحسن، قاضي عبدالرحمان مفتي عزت الله، عبدالله، مخدوم احمد کهڙوي، مخدوم حامد ڪوٽائي مخدوم حاجي احمد، بياض مخدوم عبدالرحمان السيوستاني، نورالدين بن مخدوم جعفر بوبڪاني، مخدوم حامد اگهمي، محمدعارف السيوستاني؛ قاضي لطف الله، مخدوم محمد باقرقاضي، محمد بختيارپوري، قاضي محمد شڪارپوري مخدوم محمد عارف شڪارپوري، مخدوم ابراهيم ٺٽوي، مخدوم عبدالحي، عبدالهادي، قاضي محمدحفيظ، محمدعفي عنه ڪتبه داؤد بن جعفر بوبڪاني، ڪتبه يعقوب بن ابراهيم، ڪتبه قاسم بن احمد، ڪتبه جعفر مفتي سيوستاني، ڪتبه عبدالله مفتي، عبارة المخدوم ضياءالدين، محمد حسين، عبدالڪريم، قاضي محمد نافع، عبدالرحمان مفتي ٺٽه، محمد شجاع، نقل تحرير ميان داؤد هالائي.

ان سواءِ هن مخطوط ۾ جن ڪتابن جون عبارتون نقل ڪيل آهن آهي هي آهن: ڪما في المجتبى، رش الانوار حاشيه درالمختار، بحررائق، عالمگيري، محيط سرخي، مختارالفتاوي خطبه مخدوم جامي، ڪنزالعباد، رسالہ عجيبه، بياض مخدوم ڪجيرائي، شيخ علي قاري في شرح المشڪات، من بياض عبدالحليم رح، خزانة المتين جوهر نبوت، سراجيه، شرح المشڪوات، محيط برهاني بحر، نتائج النظر حاشيه الدررالغرر، تجنيس قاضي خان، فتح القدير، تقرير نورالدين بن مخدوم جعفر بوبڪاني، بياض هاشمي، بستان الفقيه ابوالليث، مجموع النوازل، تفسير جلالين، درمختار، تاتارخانيه، نقل من ڪشف المشڪلات، عبارت المخدوم ضياءالدين، تمانته الروايات، جامع المضمرات، شرح وقايه، جامع الرموز، عيني شرح هدايه، تاتارخانيه، فتاوي نسفيه ۽ ڪنزالعباد.

دراصل هي مخطوطو صفحه ٨ کان شروع آهي. صفحي ڇهرئين کان ٧ صفحه تائين خط نستعليق عمده ۾ ڪنهن ٻئي خطاط آنحضرت ﷺ جن جي شجره طيبه ۽ سندن اولاد امجاد واصحاب ڪبار جن جو تاريخي مادو تذڪرو ڪتابت ڪيل آهي جنهن جو آغاز هن طرح آهي:

آغاز: بسم الله الرحمان الرحيم قال العبد الفقير الي الله تعالى علاءالدين مفيد الطالبين ابوالحسن علي بن الجناب المرحوم السيفي بن عثمان الفارسي ادام الله لنفع بفوائده

Marfat.com

واجره علي جميع عوائده الخ.

۽ پڇاڙي آخر ۾ ٻه چار صفحا ڪتاب جي اضافي ورقن تي ساڳي خوشخطيءَ سان ڪجهه فقهي مسائل ۽ انهن جا حل نقل ڪيل آهن جن جو انجام هن طرح آهي:

انجام: والظاهران معناه يحمل عنه موجب السهو اذا سجد لسهو نفسه كما يحمل عنه القراءة اذا قراءلنفسه فلامنافات بين هذه العبارة وبين ما ذكره في النهرمن وجوب اعادة الصلوة علی المقتدي اذا لم يسجدالامام بسهونفسه وحينئذ لايكون هذه العبارة مؤيدة لقول مولينا رحمت الله التتوي فتدبر ١٢ مخدوم محمدهاشم رحمه

سمورو مخطوطو جلد سميت زبون حالت ۾، ورق ورق ڇڳل آهي پر سندس سمورا ورق اڌوهي کاڌل آهن مگر ماشاءالله هن عجوبه روزگار ۽ نادر مخطوطي جون عبارتون ۽ الفاظ محفوظ ۽ محصون ۽ مامون آهن.

Marfat.com

مخطوطو عربي، فارسي، فقه حنفي ۳۹ ا- س- ل، سائيز ۲۷×۱۹.۵؛ ۴۱۴ ص؛ في صفحو سٽون ۲۷، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط نسخ درمياڻو، سن ؟.

۲۹۷۰-۳ ديباچي و حدي
[حصو ٻيو]

مصنف: مخدوم عبدالواحد سيوستاني.

ڪاتب: " " "

آغاز: درصورتيڪه بهنگام فرق پارونامي عاجزه مسماة بچي ازسبب قحط سالي بدست شخصي فروخت همان شخص آن مسماة بچي را بازبدست بلوچان فروخت بعده پارو مذکور برادر او باميوه نامي گفته که اگر بلوچان آزادنمايد سبب آن مسماة مذبوره بشمابخشيدم بدان طورسه مرتبه روبروگواهان بخشيده ميوه مذبوربموجب بخش او آن مسماه را ازبلوچان گرفته در اينصورت بخش اوچه گونه گردد....ظاهر آنستکه اين نکاح بطريق تعليق واقع شده صحيح نيست اگرچه مسمات مذکوره صغيره باشد وشخص مذکورهم قبول کرده باشد زيراکه تعليق نکاح جائز نيست. في البحر: النکاح لايصح تعليقه بالشرط. والله تعالي اعلم- مخدوم عبدالواحد.

انجام: نهي عن اکل الثوم الا مطبوخا قدثبت النهي عن اکل البصل والثوم ونحوهما وقدثبت امتناعه صلى الله عليه وسلم عن اکلها واکل طعام فيه شيء من ذالک واما اکل صلى الله عليه وسلم مرة تعليما للجواز وانه مکروه کراهة تنزيه وهو الاصح ونقل عن الطحاوي في شرح الاثار انه قال الاحاديث دلت علي اباحة اکل نحو البصل والکراث والثوم مطبوخا کان اوغيرمطبوخ لمن قعد في بيته وکراهيت حضور المسجد وريحه موجود قال وبه ناخذ وهو قول ابي حنيفه رحه وابي يوسف رحه ومحمد رحه. شرح عبدالحق دهلوي برمشکوات.

ڪيفيت

هي مخطوطو فقه حنفيءَ تي مشتمل برسوال جواب، زبان عربي، فارسي ۽ ڪجهه ٿورڙي سنڌيءَ ۾ لکيل آهي، هن جو جمع ڪندڙ ۽ لکندڙ مخدوم عبدالواحد سيوستاني آهي. هن ۾ مختلف عالمن جون فتوائون درج آهن ۽ اهي گهڻو ڪري سنڌي آهن. جيئن ته مخدوم عثمان متعلوي، يارمحمد، محمد، محمد صادق، محمد صادق گچيرائي، مخدوم محمد

Marfat.com

Marfat.com

Marfat.com

عارف سيوستاني، قاضي لطف الله، مخدوم عبدالحليم، قاضي برهان الدين بن شهاب الدين صديقي، مخدوم احمد، مخدوم حامد اگهمي، مخدوم محمد قائم التتوي، پير محمد هالائي، مخدوم هاشم ٹتوي، قاضي ابوالحسن، مخدوم ابراهيم، مفتي جعفر، مخدوم ضياءالدين، مفتي عبدالله سيوستاني يعقوب بن ابراهيم، قاسم بن احمد، محمد رفيع، عبدالحق، عبدالكريم، قاضي محمد نافع، مخدوم دين محمد بوبكاني. صفحه ۳۵۴ تي فذهب المخدوم المعظم العلامة بايزيد التتوي صاحب مقاليد الاسلام الي الاول وتبعه محمد حسين المفتي ومحمود المحتسب واسمعيل المفتي وغيرهم من اهل تته الخ. صفحه ۳۵۵ تي: وذهب الشيخ ابوطالب الكندياري الي الثاني الخ. محمد هاشم سيالائي ۲۸۸ تي مخدوم محمد باقر، ص ۳۹۳ تي محمد حفيظ، ميان دائود، ص ۴۰۳ تي مخدوم المخدوم سندالبلدان والاقاليم مخدوم احمد بختيارپوري غفرالله له ولوالديه والاسلافه واخلافه مخدوم عبدالواحد سيوستانيءَ جو اسم ته تقريباً هر صفحه تي لکيل آهي.

مخطوط جي صفحه اول تي آهي لفظ لکيل آهن: اين کتاب بياض واحدي درمسجد قاضي صاحب قاضي علي محمد عليه الرحمه بمکتب آو وقف کرده شد متولي وقف قاضي احمد ولد قاضي عبدالحق است.

هن جا کي ورق اڌوهي کاڌل آهن پر جن کي پيوندي لڳل آهي پر اڳوڻي عبارت سلامت آهي. هن جي جُزبندي کرائي ۽ چرمي پڪي جلد سان هن کي محفوظ کرايل آهي.

Marfat.com

مخطوط، ع. ڊي ۽ فارسي، ۴۰ ا. س. ل، سائيز ۲۸ : ۲۱۰۵ س م: ۲۹۴ ص ؛ في [فقه]

صفحو سٽون ۲۹، ڪاغذ ديسي قديمي ٿلهو، رنگ حنائي، خط: نسخ شڪسته، سن ؟.

۲۹۷.۳ فتاوائي علماء سنڌ

مؤلف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : زيد عمرو رابرائي چرانيدن مواشي اجير ڪرفت پس عمرو درمدت آن اجاره مواشي زيدمی چرانيد وبا مواشي زيد مواشي ديکر مردم مي چرانيد وازانها اجره مي ڪرفت وبدان اجره چندراسي مواشي خريد شرعا دران مواشي زيد راهيچ دعوي نرسد في الدرالمختار وحکم وقوع الملک انتهي وفي ... الاصل ان يکون الانسان عاملا لنفسه وفيه ايضا المنافع لايضمن بالغصب والاتلاف وفيه ايضا الکسب للمکاسب انتهي هـ مولانا مخدوم احمد قدس سره الخ.

انجام : قال المخدوم محمد هاشم التتوي رحه ناقلا عن ابن وهبان في منظومته والغرر في مسح الغفاران مافي القنيه اذا کان مخالفا للقواعد لاالتفات اليه مالم يعضد نقل صبرهامن غيره انتهي ۱۲ محمدهاشم ڪنير رحه. يحمل المتحمل علي المحک ۱۲ عيني الکنزمن البيته.

ڪيفيت

هي مخطوطو بياض آهي ۽ فقهي مسائل تي مشتمل گويا هڪ شاهڪار آهي. شايد "بياض واحدي" هجي! جيئن ته اگ حاصل ٿيل ٻن بياضن جي تحرير جي نوعيت به اهڙي ئي آهي، يعني ته صاحب فتويٰ جو نالو ۽ سندس مهر جي نوعيت ۽ مخدوم عبدالواحد سيوستاني جو بار بار ڪثرت سان نالو ۽ ان جي مهر جو نقل وغيره. جيئن ته هن جو اول ۽ آخر ناڪمل آهي تنهن ڪري مؤلف، ڪاتب ۽ سن ڪتابت معلوم نه آهي. هن ۾ ڪيئي باب ۽ فصل آهن. اگرچه مسئلا سمورن صفحن تي بي ترتيب، اٻتا سٻتا ۽ پاسيرا

Marfat.com

ڪتابت ڪيل آهن مگر هر مسئلو ان جي مناسبت رکندڙ باب يا فصل ۾ ڏنل آهي. مسئلا انهن جون فتوائون عموماً عربيءَ ۾ ڏنل آهن پر ڪي فارسيءَ ۾ به مرقوم آهن. هر مسئلہ ان جي فتويٰ جي آخر ۾ ان بزرگ جو اسم، تعارف ۽ سندس مهر جو نقل به ڏنل آهي ڪاغذ قديمي ديسي ۽ ٿلهو ۽ جهڙائي آهي. افسوس جو بي التفاتيءَ سبب هن جو هر ورق ڏوهي ڪاٽل ۽ بارش جي ڏين سان داغيل آهي. تنهن هوندي به انهن جي عبارت [سواءِ اڏوهي ڪاٽل هنڌن جي] محفوظ ۽ پڙهڻ جوڳي آهي. هن جا ورق پموندي ڪرائي، بائينڊنگ ڪرايل هئن. ڪاتب مرحوم گهڻي ڪوشش سان تقريباً سوري سنڌ جي ماضي ۽ سندس همعصر مشهور معروف عالمن جون جامع ۽ مانع فتوائون نقل ڪري تمام محنت ۽ احتياط سان هي مفيد ديني، فقهي ۽ علمي ذخيرو ڪٺو ڪيو آهي.

هن بياض جي تقريباً هر ورق تي مخدوم المعظم عبدالواحد سيوستاني ۽ ٻئي نمبر مخدوم محمد عارف سيوستاني جا اسم آهن. انهن کان سواءِ هي اسم آهن: مخدوم محمد سيوستاني، عبدالحق، علي محمد، نعمت الله سنائي، محقق مخدوم المخاديم عثمان المتعلوي، محمد هاشم سيالائي، مخدوم احمد ترپٽائي، محمد يامين تکڙائي، الاستاذنا العلامة المخدوم عبدالڪريم متعلوي قدس سره، محمد صادق گڇيرائي، مخدوم محمد جان الدربيلائي، سيد محمد عاقل حسين، مخدوم محمد باقر الگڇيرائي، عبدالخالق ڪرائي، هو الهادي احمد، محمد عالم دربيلائي، مخدوم حامد اگهمي، مخدوم داؤد سيالائي، قاضي الله رکيو ڏيپارجائي، ميان عبدالباقي متعلوي، محمد ساڪن ماڇهيجو، عبدالحق ترپٽائي من خط المخدوم محمد صادق الگڇيرائي، العلامة محمد مراد ماعظي افضل نعمت الله ساڪن قريه سن، عبدالحي نوشهرائي، مخدوم محمد ترپٽائي، العزت الله، رحوم محمد هاشم سيالائي، مخدوم عبدالرحمن، المخدوم محمد معين التتوي قدس سره، ابن محمد عاقل عبدالخالق هڪ هنڌ هي عبارت آهي: ملتقط عليه في ذڪر مسائل الشفعه من بياض المخدوم عبدالحق السيوستاني نقلاً عن بياض المخدوم محمد هاشم التتوي رحه مخدوم محمد صادق گڇيرائي، باب ڪتاب الفرائض والمواريث" ۾ ترڪه جي تقسيم بابت سنڌي ۾ جواب الڪدي هن طرح مهر جو نقل ڪيل آهي. ڪتبه الفقير غلام محمد ملڪاٿي عفي عنه. هڪ هنڌ آهي ... الفقيه ابو الليث رحمه الله تعاليٰ هه من بياض المخدوم محمد هاشم التتوي قدس ...

عبدالصمد، شيخ محمد، محمد حافظ خادم الشرع، من عبدالاحد نوشهرائي، مخدوم عبدالخالق نوشهرائي، مخدوم عبدالرحيم لطف الله خادم الشرع ابوالمعالي قاضي محمد دلر خادم شرع، مخدوم جنيد ساڪن قريه مناهجو، هوالغني بوڪائي، عبدالسلام، نور محمد نصربوري، مخدوم محمد ترپترائي نقل من تحرير المخدوم عبدالواحد السيوستاني من ڪتاب العلم، محمد هاشم ڪبير.

Marfat.com

هي مخطوط عربي، فقه ۴۱ ا - س - ل، سائيز ۲۱×۱۴ س م؛ ۱۰۶ ص؛ في صفحو سٽون ۷؛ [علم الميراث] خط نستعليق صاف، ڪاغذ ديسي ٿلهو ميرو، سن: ؟.

۲۹۷۰۳ فرائض سراجي

مصنف : محمد بن عبدالرشيد السجاوندي.

ڪاتب : جان محمد ولد عبدالڪريم.

آغاز : الحمدلله رب العالمين حمد الشاكرين والصلوة علي خير البرية محمد وآله الطيبين الطاهرين قال رسول الله ﷺ تعلموا الفرائض وعلموها الناس فانه نصف العلم الخ.

انجام : فصل في الغرقي والحرقي والهدامي. اذا مات جماعة ولم يدر أيهم مات اولاً جعلوا كانهم ماتوا معاً فمال كل واحد منهم لورثه الاحيا ولا يرث بعض الاموات من بعض. وهذا هو المختار وقال علي يرث بعضهم من بعض الا فيما ورث كل واحد منهم من صاحبه والله اعلم. تمت هذه النسخه بيد الفقير جان محمد ابن عبدالكريم غفرالله ذنوبنا وستر عيوبنا بحرمة النبي و اله واصحابه.

ڪيفيت

هي مخطوط علم الميراث ۾ آهي. هن ۾ فقه حنفي مطابق فوت ٿيل ماڻهوءَ جي ترڪو وارثن ۾ ورهائڻ جو طريقو ٻڌايل آهي. هي ڪتاب انهيءَ فن ۾ معتبر آهي. سنڌ ۽ سنڌي عالم هن کي تمام گهڻي اهميت ڏيندا آهن ۽ واقعي آهي به اهميت جي لائق. هڪ مولوي صاحب کي جنهن کي هي ڪتاب تقريباً بر زبان ياد هو تنهن کري کيس مولوي سراجي چوندا هوا. هي مخطوطو ڇپيل آهي ۽ هن جا ترجما به سنڌي، اردو ۾ ٿيل آهن. ميت جي ترڪي سان چار حق وابسته آهن. اول ان جي ڪفن دفن تي سندس ڇڏيل ملڪيت مان سواءِ اسراف ۽ بغير بخل جي خرچ ڪبو، پوءِ ميت تي جيڪي قرض هوندا، آهي ادا ڪبا

Marfat.com

مخطوط عربي. فقه ۴۲ ا-س-ل؛ سائيز ۲۱ × ۱۳.۵ س م؛ ۱۰۵ ص؛ في صفحي [فقه]
سٽون ۱۹؛ ڪاغذ ديسي ٿاهو حنائي، خط نستعليق سهڻو، سن: ۲۵ ذوالقعدة ۱۰۶۸ هه ڏينهن سومر.

۲۹۶۳ ڪتاب الفرائض

مصنف: ابوالمحامد محمود بن الصدر الامام تاج الدين.

ڪاتب: حسن بن عرب.

آغاز: ڪتاب الفرائض من المحيط عني به الصدر العالي مولانا الاسلام الاجل الاعز الاستاذ الكبير برهان الملت والدين حسام الدين [illegible] الخافقين ابو المحامد محمود بن الصدر الامام الاجل الحميد تاج الدين امام الائمه فقيد الامت استاد [illegible] حسام النظر ابي نصر احمد بن الصدر الامام الاجل السعيد برهان الملت والدين قدوة العالم استاد الائمه علامة الدنيا ابي محمد عبدالعزيز بن عمر بن عبد [illegible] انار الله براهينهم و شكر سعيهم في الدين الخ.

انجام: قد تم هذا الكتاب المستطاب بعون الملك الوهاب في علم الفرائض [illegible] العبد الضعيف النحيف المذنب الجاني الراجي الي رحمة الله الكريم حسن ابن عرب غفرالله له و لوالديه و لجميع المؤمنين بالمني [illegible] الطاهرين [illegible] الضحي يوم الاثنين خمس و عشرين من شهرذي القعده سنه الف [illegible] ثمان سنة من هجرة النبي عليه الصلوة والسلام سنه ۱۰۶۸.
[illegible]

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع علم الميراث آهي. هن [illegible] ريا آهن. هن جلد ۾ هي مخطوطا سمايل آهن: (۱) سراجي [illegible] (۲) [illegible] (۳) [illegible] الفرائض (۴) مالايضاح في اسرار النكاح. اهي چارئي [illegible] آهن. ڪتاب الفرائض جي پيشانيء تي، ٽي مهرون لڳل آهن جن [illegible] اچن الست هڪ مهر واضح آهي جا هن طرح آهي: [illegible] بچاڙيء ۾ به لڳل آهن.

Marfat.com

مخطوط عربي، فقه ۴۳ ا- س- ل، سائيز ۱۴×۲۱ س م ؛ ۱۶۸ ص ؛ في صفحو [فقه]

سٽون ۱۹؛ ڪاغذ سفيد ديسي ٿلهو، خط نستعليق معمولي، سن: ۲۱- رجب ۱۰۶۶هه، ڍڪڻ اڳارو.

۲۹ع۴۳ شريف ۸

[شرح سراجي حصو اول]

مصنف : مير سيد شريف

ڪاتب : دانيال بن مخدوم عمر

آغاز : قال المولي الامام سراج الملة و الدين محمد بن عبد الرشيد السجاوندي نور الله مرقده بعد ماتيمن با البسملة الحمدلله رب العالمين حمد الشاڪرين و الصلوة علي خير البريه محمد و اله الطيبين. قال رسول الله ﷺ تعلموا الفرائض و علموها الناس فانها نصف العلم. هڪذا رواية الفقهاء الخ.

انجام : فقد اجتمع فيه لام ڪل منها عشرون و نبات ستون و لمولاه عشرة تمت بيد الاحقر دانيال بن مخدوم عمر غفرالله ذنوبه ڪاتبه معمورا في ضحوة يوم الثلاثاء احدي و عشرون من الشهر الرجب ۱۰۶۶ سنه و ستين بعد الالف.

ڪيفيت

هن مخطوط "علم الميراث" ۾ آهي، جنهن ته هن جو مصنف مير سيد شريف آهي ڪي هن جو نالو "شريفيه" رکيو ويو آهي، هي مخطوط "سراجي" جو شرح آهي. هن جي اول ۽ آخر ۾ قاضي عبدالڪريم جي مهر لڳل آهي، ٻنهي ۾ مهرون به لڳل آهن پر ... ۾ نٿيون اچن، هن جو متن "سراجي" ڇپيل آهي پر هي مخطوطو طبع ٿيل آهي يا نه؟ ... طلب آهي. هن مخطوط جي شروع ۾ هڪ فهرست آهي جا ڪيئي بابن ۽ فصلن تي مشتمل آهي. هن جا ورق اڪثر ڍلا آهن.

Marfat.com

مخطوطہ عربي، فقه حنفي ٤٤ الف س ح ل؛ سائيز ٢٠×١٤.٥ س م؛ ١٩ ص؛ في صفحو سٽون ٣١١، ڪاغذ ديسي پراڻو حنائي، خط نسخ سادو، سن ؟.

٢٩٧٤٣ تحفة المبتدي

مصنف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : "جتيون لکيل هئڻ سبب فقط هن طرح آخر پڙهي سگهجن ٿا:"
حتي شهد بشيرا رسول‌الله ﷺ......علي سائر الامة كما في الحديث المتقدم .... من كرامتهم.... .... عندالله تعالي ان لواتفق احد الخ.

انجام : كتابك و سنة نبيك محمد صلي الله عليه..... عنا و احشرنا يوم القيمه مع المحسنين مع الذين انعمت عليهم من النبيين والصديقين و الشهداء و الصالحين آمين يا خير المسئولين والحمدلله رب العالمين.

ڪيفيت

هي مخطوط عربي، فقه حنيفه ۾ آهي. هن جا ابتدائي هڪ ٻه ورق ڦاٽل ۽ البت آخر ۾ مڪمل آهي. هن جي ڪيترن ئي ورقن تي پاڻيءَ جا داغ آهن پر انهن جي عبارت سلامت آهي. البت اڳئين ۽ پوئين هڪ ٻن ورقن تي جتيون لڳل هجڻ ڪري انهن جي ڪجهه عبارت پڙهجي ويئي آهي.

هن جو مصنف ۽ ڪاتب يا ڪتابت جو سن معلوم ڪونهي. صفحي ... ١٥، ٢٣، ٥٥، ١٣١، ١٤٢، ١٦٣، ١٨٣، ۽ ٩-١ صفحن تي ... مهر ساڳي مُهر لڳل آهي. [غلام‌محمد ١٢٠٢ صفا صادق

هن ۾ اسلامي تعليمات مطابق [وضو غسل وغيره] بابت احڪام ۽ ... بابت ڪافي وضاحت ڪيل آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. فقه ٤٥ ا-س ل؛ سائيز ٢٤×١٣ س م؛ ٥٥٨ ص؛ سٽون في صفحو ١٥؛ ڪاغذ ديسي ميرو، خط نسخ عمدو، سن ؟.

٢٩٧٤٣ شرح وقايہ
[ديني فقہ]

مصنف : عبيدالله بن مسعود.

ڪاتب : ؟

آغاز : الحمدلله رب العالمين والصلوة على خير خلقه محمد وآله اجمعين يقول العبد المتوسل الى الله تعالى باقوى الذريعة عبيدالله بن مسعود بن تاج الشريعة السعيدة جده وانجح جده هذا. حل المواضع المغلقة من وقاية الرواية في مسائل الهداية التى الفها جدي و استاذي مولانا الاعظم استاذ علماء العالم برهان الشريعة والحق والدين محمود بن صدر الشريعة جزي الله تعالى عني و عن جميع المسلمين خير الجزاء لاجل حفظي الخ.

انجام : انما قال في الاختيار لانه يحل أكل الميتة في حالت الاضطرار وقال الشافعي لايباح له التناول لان التحري دليل ضروري ولاضرورة ههنا قلنا التحري يصار اليه لدفع الحرج و اسواق المسلمين لايخلو من المروق والمغضوب والمحرم ومع ذلك يباح التناول اعتماداً على الغالب و الله تعالى اعلم.

ڪيفيت

هي مخطوط فن فقه ۾ آهي. ڪيتي مرتبي ڇپيل آهي ۽ مدرسن ۾ پڙهايو ويندو آهي هن تي مولانا مولوي عبدالحي لکنوي جو بهترين حاشيه آهي، هن مخطوطي جي ابتدا ۾ ٻه ورق مسئلن فقه سان ڀريل آهن ۽ پوءِ ڪتاب جي شروعات آهي.

مخطوطي جي اول ۾ هي اکر لکيل آهن: اربع ١٦ اپريل تي ڀيٽيءَ مان هيءَ ڪتاب ڪيئو پوءِ اهڙا سونن ڪتب اڏوهي جي نذر ٿي ويا آهن. افسوس.

پوءِ هيءَ عبارت آهي جا هنن اسمن تي مشتمل آهي: نذير احمد ابن محمد قاسم قاضي ولد حاجي مولوي محمد صادق ولد قاضي مخدوم عبدالرؤف ولد مخدوم عبدالواحد صاحب ٻئي صفحي تي لکيل آهي "هي ڪتاب محمد يوسف جو آهي".

Marfat.com

مخطوطي جي پيشانيءَ تي ٽي (٣) مُهرون لڳل آهن جن مان ٻن تي هي اکر اُڪيل آهن "خادم شرع محمد حسين" ٽئين تي هي نالو آهي "عبدالرؤف"، انهن ٽنهي مهرن جي وچ ۾ هيءَ عبارت آهي: من الله سبحانه و تعالیٰ بتملوک هذا الکتاب من ورثه هذا الخاتم علي الخاطي الخاتم.

هنن اکرن ۾ ڪجهه ڳالهه ٻه ڏسڻ ۾ ٿيئي اچي جا معنيٰ خيز آهي. هن جي آخر ۾ ٻه مهرون آهن جن مان هڪ ۾ "خادم شرع محمد حسين آهي" ۽ ٻيءَ ۾ "عبدالرؤف" ۽ هيءَ عبارت به آهي: "مالک قاضي محمد حسين سڪنه بلده چينجه در برکنه چينجه". اهي ٻئي مهرون پاسن کان لڳل آهن جن جي وچ ۾ هيءَ عبارت آهي: "ثم انتقل بهبة من ورثة هذا الخاتم الي الفقير". قاضي محمد حسين واري نالي ۾ به ڳالهه آهي، ڪجهه چالاڪي ڪيل آهي، ارباب بصيرت پاڻهي فيصلو ڪندا. انهن مهرن جو سڄو سوريءَ طرح پڙهڻ ۾ نه اچي ضرور سن جدا جدا آهن جن مان هڪ مقدم ۽ ٻيو مؤخر آهي ۾ اڳئين بزرگ جي وارثن کان هيءُ ڪتاب ٻيءَ مهر واري صاحب کي بطور هديه عطا ٿيل آهي. شايد قاضي محمدحسين پهريون مالڪ آهي ۽ عبدالرؤف ٻيو والله اعلم بحقيقة الامر. مخطوطي جو حصو بخمو حرين آهي.

Marfat.com

مخطوط، عربي. فقد ٦-٢-١ س-ل؛ سائيز ٢٠×١٣ س م؛ ٢١٩ ص؛ في صفحي ستون ٢٠، ڪاغذ: ديسي ٿلهو حمائي، خط نستعليق صاف درميانو، سن: ؟.

۲۲۱-۲۹۷۴ آلقنيه

[فقه حنفي]

مصنف : امام نجم الدين الزاهدي.

ڪاتب : ؟.

آغاز : شروع ۾ فهرست آهي ان جا ابتدائي اکر هي آهن:

و هو ثلثة عشرباباً، الأول في الوضوء، ثاني بنقض الوضوء، باب ثالث في الجنابت والغسل، الرابع في حكم الحياض والابار والاواني، الخامس في الماء المستعمل و الاسار والعرق والنجاست والدبغ الخ.

انجام : قالت زوجها ابرأتک من المهر بشرط الطلاق الرجعي فقال لها انت طالق او انت طالق طلاقا رجعيالم يقع بائناً للمقابلته في المال كمسئلته الزيادات والله اعلم حقيقة المقال الحال، واليه المرجع والماب. تم بعون الله الملک المنان و حسن توفيقه الاتمام.

صاحب القنيه امام نجم الدين الزاهدي والكتب المنقول فيها مائته و نفود منها احد عشر كتاباً من كتب اهل الاعتزال الواقعته في القنيته الخ.

ڪيفيت

هي مخطوطو فتاويٰ قنيه، فن فقه ۾ مشهور آهي. هيءُ مملوڪ قاضي محمد اشرف ولد قاضي عبدالحڪيم وڏل گوٺ هالا نوان جو آهي. هن جي حالت بلڪل زبون ٿيل ۽ ڪرم خورده آهي، وچ ۾ ضايع ٿيل آهي ۽ تقريباً چاليهه صفحا ته مطالعه جوڳائي نه آهن.

علامه زاهدي هن ڪتاب کي ۱۳۰ ڪتابن مان تلخيص ڪري بنايو آهي جن ۾ ٻارهن ڪتاب معتزله فرقه جا به آهن: ان ڪري مولانا عبدالحي لکهنوي هن ڪتاب کي ڪمزور لکيو آهي. تنهن هوندي به وڏن ڪتابن ۾ قنيه جا حوالا ملن ٿا. مصنف حرفن مان اشاري طور انهن ماخذن جا نالا آندا آهن. هي ڪتاب طبع نه ٿيو آهي، هن جا مخطوطا ٿئي هند ۽ سنڌ ۾ موجود آهن. سنڌي ڪاتبن ۽ عالمن جي مطالعي هيٺ رهيو آهي.

Marfat.com

مخطوط عربي. فقه ۷۴ ا-س-ل؛ سائیز ۲۰×۳۰ س م؛ ۴۹۰ ص؛ في صفحه سطور ۱۹، کاغذ تلهو [illegible]، خط نسخ معمولي، سن: ؟

۱۹۷۴۳. الدر المنتقي في شرح الملتقى
او
زاد اهل التقي في شرح الملتقى

مصنف: محمّد علاء الدّين الامام

کاتب: سید حیدر شاه ولد سید میر علی شاه ساکن سید احمد شاه برائی مرشد خود

آغاز: الحمدلله مستحق الحمد والصّلوة والسّلام علي سيدنا محمد اشرف رسول واكمل عبد وعلي آله واصحابه ذوي العلا والمجد صلوة وسلاماً دائمين ليس لهاحد ولاعد ما نطق مؤلف في تاليف. اما بعد ....

....

وانا احقرالخدام محمد علاء الدين الامام و كان ذالك سنة اثنين و خمسين بعد الالف عام ....

وسميته بالدر المنتقي في شرح الملتقى او زاد اهل التقي في شرح الملتقى [illegible]

انجام: انتهى النصف الأول من شرح الملتقي ويتلوه انشاء الله تعالي بعد [illegible] العبادات كتاب البيوع، النصف الآخر كتاب البيوع" تمت [illegible] مستطاب درالمنتقي الملتقى من [illegible] حقير فقير [illegible] سيد حيدر شاه ولد سيد مير علي شاه ساكن سيد احمد شاه برائي مرشد حقيقي و [illegible] حضرت مرشد ...... [illegible] بركاته [illegible] الي رحمة المالك صاحب الخير [illegible]

۱۲۲۵
عبدالحق الحمدي

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع فقه حنفي آهي. هن جي شروعات ڪان اڳ ۾ ٻوه ٽي فقهي مسئلا آهن جن تي هنن بزرگن جون صحيحون ٿيل آهن: حافظ مسعود چوٽياروي، ميان محمد متعلوي، عبدالڪريم متعلوي، محمد جان دربيلوي، محمد ذاڪر بن عبدالعزيز المتعلوي، عبدالرسول چوٽياروي، قاضي عبدالله هالائي. اهي اسماء ابتدا ۾ آهن ۽ هي ٻجاڙيءَ ۾: عبدالغني، عبدالرؤف مورائي، عبدالحق، ميان عبدالله نصرپوري، حاجي فضل الله ۽ غلام محي الدين.

هن مخطوطي جو خاتمو صفحه ۴۹۰ تي آهي، ان ڪان پوءِ "در مختار شرح تنوير الابصار جي ۳ جلد تي سيد طحطاوي جي حاشيه جي ابتدا آهي ۽ ان جا ۱۲۲ صفحا آهن جن تي جدا صفحا هنيا ويا آهن. هي مخطوطو چڱي حالت ۾ آهي جلد پڪو پختو اٿس. ڪتاب البيوع جي شروعات ۾ به مٿين ساڳي مهر لڳل آهي.

Marfat.com

مخطوطو عربي . فقه حنفي ٤٨ ا-س-ل، سائيز ٢٣ × ١٨ س م؛ ص، ٢٤٢ في صفحي سٽون ١٩، ڪاغذ دیسي عمدو سنهائين، خط نسخ سادو، سن ڪتابت: ٢ جمادي الاول ١٢١٨ھ

٢٩٧٤٣٢١

ملتقي الابحر
[في فروع الحنفية]

مصنف : ابراهيم بن محمد بن ابراهيم الحلبي الحنفي .

ڪاتب : محمد هاشم ولد ابوالحسن نصرپوري .

آغاز : اليمين و عندالامام بلايمين و ان علق طلاقها [illegible] الولادت فشهدت بها امرأة لاتطلق خلافا لهما و ان اعترف بالحبل تطلق بمجرد قولها و عندهما [illegible] من شهادة امرأة و من نكح امة فطلقها فاشتراها فولدت لاقل من [illegible] منذ شراها لزمه و الا فلا الخ .

انجام : قد فرغ من تحرير هذا الكتاب المسمي ملتقي الابحر [illegible] يوم [illegible] سابع والعشرون في جمادي الاول سنه ١٢١٨ھ بيد الضعيف النحيف [illegible] رحمة الملك المنان محمد هاشم ولد ابوالحسن نصرپوری غفرالله له ولو [illegible] ولجميع المومنين و المؤمنات آمين رب العالمين لا اله الا الله محمد رسول الله

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع فروعات فقه حنفي آهي ، زبان عربي [illegible] . دراصل [illegible] ڪتاب مصنف موصوف سن ٩٢٣ھ ۾ تيار ڪيو هو جيڪو طبع [illegible] آهي . ان جو [illegible] ترجمو ۽ پڻ شرح به فارسيءَ ۾ ڪتاب "ملتقي الابحر مع شرح مجمع الانهر" [illegible] شيخ محمد بن سليمان مع متن عربي سن ١٨٨٢ع ۾ [illegible] شايع ٿيو آهي .

هي مخطوطو وري سنڌي ڪاتب، جناب مولوي محمد هاشم [illegible] ۾ اصل ڪتاب تان مع مختصر شرح، ڪتابت ٿيو آهي . هن ۾ [illegible] [illegible] آهن . هن جي شروع جا ۽ پڻ وچ ۾ [illegible] ورق [illegible] [illegible] آخر ۾ تقريباً اٺ صفحا وڌيڪ به شرح ۾ [illegible] آهن .

هن ۾ صفحا غلط الڪل هئا جي مون [illegible] [illegible] آهن . [illegible] هئا تنهن ڪري انهن سڀني جي سلسلي سان [illegible] ۽ [illegible] [illegible] سان مخطوط ڪرائي جرمي جلد سان [illegible] ڪرائبو ويو آهي

Marfat.com

مخطوط، عربي. فقه ٤٩ ا- س- ل ، سائيز ٢٧×١٧ س م ؛ ٦٠٩ ص ؛ في صفحو سٽون ٢٠- ، ڪاغذ ديسي پراڻو ٿلهو، حنائي ، خط ڪوفي طرز جو پيچيدو ۽ پڙهڻ ۾ ڏکيو ، سن ؟.

٢٩٧٤٣ ڪتاب الفقه

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : في رواية ابي الاصفهان ايضاً عن ابي حازم عن ابي هريرة فيحصل له رواية عن شيخين ولشيخه ابي صالح رواية عن شيخين، قوله ان النساء بعدم في ان رواية مسلم إنّهنّ" لمن هي نساء الامصار، قوله اجعل لنا قوماً تقدم في العلم بانه' من هذا السّياق مع الكلام منه علي مسالا مثله و هنا ان سال الله تعالي، قوله ايما امرأة انّما خص" المرأة الخ .

انجام : و للحديث طريق اخري اخرجها البخاري في تاريخه من طريق محمد بن عبدالله بن عبدالرحمن بن محمد بن عبدالله بن عبدالقادر عن جده عن ابيه محمد عن أبيه عبدالله انه سمع عمر يقول ذلك . و طريق اخري اخرجها عمر بن شيبه من طريق عبدالله بن دينار عن ابن عمر عن اسنادها صحيح و من وجه آخر منقطع وزاد فكان الناس يعجبون من ذلك ولا يدرون ما وجهه حتي طعن ابو لولوة، عمررضي الله بلسم تقدم ما معلن بفضل الصلوة في المسجد النبوي و في مسجد قبا والمسجد الاقصي في ابواب في اواخر كتاب الصلوة علام الاستاذان المدينه علي ستة و عشرين حديثا المعلق منها أربعة والمكرر منها فيه وفيما مضي تسعة والخالص سبعه عشروافقه مسلم علي تخريجها سوي حديث أبي هريرة في ذكر بني حارثة و حديث ابي بكرة في ذكر الدجال وفيه من الاثار اثر واحد وهو اثر عمر الذي ختم به واخرجه موصولاً ومعلقا وفيه اشارة الي حسن الختام بسال الله ان يختم لنا بالحسني وأن يعين علي ختم هذا الشرح و يرفعنابه الي المحل الا سني انه علي كل شي قدير و صلي الله علي

Marfat.com

سيدنا محمد نبي الرحمة و علي آله و صحبه وسلم تسليماً كثيراً الي يوم الدين و
حسبنا الله و نعم الوكيل. مستهل رمضان المعظم سنه ٨٢٩ .
حاشيه تي هي اکر لکيل آهن: مقابله مجالس آخرها يوم السبت ٢٤ شهر شوال ١٤ ١ ١ ٥ ؟

ڪيفيت

هي مخطوطو فن فقه تي آهي، زبان عربي اٿس. جيئن ته هن جو اڳيون ۽ پويون حصو نه مڪمل آهي تنهن ڪري سندس نالو، مصنف، ڪاتب ۽ تاريخ ڪتابت ڄاڻ ۾ ناهي. هن جو خط به نهايت پيچيدو، بغير نقطن جي، ڪوفي خط جهڙو آهي. جنهن جو پڙهڻ تمام دشوار آهي پر آهي فقه حنفيه تي مشتمل. آخر ۾ جيڪا عبارت آهي تنهن مان معلوم ٿئي ٿو ته هي شرح آهي، پر ڪنهن جو شرح آهي ۽ سندس متن ڪهڙو آهي ان بابت مون کي ڪا ڄاڻ حاصل نه ٿي، البته خارجي ذريعن مان معلوم ٿي سگهي ٿو پر آهي ذريعا موجود نه آهن.

مخطوطه جي اول ۾ هي اکر لکيل آهن: مولوي غلام محمد جتوئي ڳوٺ ... مهوسر تعلقو ميرو خان، لاڙڪاڻو.

Marfat.com

مخطوط عربي . فقد ۰۰ ا- س- ل ، سائيز ۲۵×۱۵ س م ؛ ص ؛ ۴۹۴ في صفحو سطون ۲۶، کاغذ دیسي تلهو حنائي، خط نسخ ؛ نستعليق پیچیده ؛ شکسته، سن ؟.

۲۹۴۳ تحريرات المسائل علي حسب النوازل

[فقه حنفي]

مصنف : ؟.

کاتب : ؟.

آغاز : الحمدلله الذي له في كل قضية حكم من اهتدي اليه فقد اصاب و عنده الحق واحد و ان اختلف آراء اولي الالباب. والصلوة والسلام علي خير من اجاب مع القضايا بفصل الخطاب. سيدنا محمد وآله وصحبه المفتين بالحق والصواب. بعد فلماكانت الوقائع متجددة علي حسب الاراء والاغراض والاجوبة علي نحو الاسئلة متنوعة كالادوية للامراض وكنت من سالف الدهر انتخب فيها يقع من المسائل اجوبة موشحة بالشواهد و الدلائل و كانت متناثرة كعقد انفصم تقتضي النظم و الترتيب و تحتاج لكونها متفرقة الي الجمع والتبويب جمعت تلك التحريرات والتقريرات للافادة ليستفيد طالب الاستفادة و يدعولي بالختم علي السعادة و سميتها بتحريرات المسائل علي حسب النوازل و بالله اسأل ان يجعل سعي السابق و اللاحق خالصاً لوجهه الكريم و ينفعني يوم لاينفع مال ولابنون الا من اتي الله بقلب سليم الخ.

انجام : فقولهم در صورتيكه مسجد غير جامع درميان دو مسجد جامع واقع است شخصي مي خواهد كه آنرا جامع نموده جماعتيان هر دو مسجد جامع راشكست داده دران مسجد نو رجوع كناند آيا شكست جماعة مسجد بلاحاجت بمجرد غرض خود جائز است يانه.

الظاهرانه لا يجوزلانه سعي في خراب المسجد العامر باي وجه كان يوجب استحقاق الظلم علي الساعي باشارة النص كما لايخفي و ايضاً ذلك المسي المضر لجماعة المساجد العامرة ملحق بالمسجد الضرار فينبغي الامتياز عنه والله اعلم.

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو بياض آهي ۽ شايد بياض واحدي هجي بياض واحدي اگر نه اڇي چڪو آهي، هن ۾ فقهي مسئلا آهن. اگر حاصل ٿيل بياض جو ... اهوئي نالو آهي، يعني: "تحريرات المسائل علي حسب النوازل" جيڪو علامة مخدوم عبدالواحد سيوستاني جي خاص شاگرد محمد صادق جي گڏ ڪيل مواد تي مشتمل بياض آهي ۽ هي مخطوطو بہ گويا ثاني نسخو آهي.

هن ۾ مخدوم عبدالواحد سيوستاني جون ٢٢ جاين تي مهرون لڳل آهن ۽ سندس دستخط ويهن جاين تي ٿيل آهن ۽ ٻين بہ سنڌي عالمن جون صحيحون، مهرون ۽ نشان مهرون هن. چنانچہ صفحہ ٩ تي بياض جي فهرست آهي ۽ هڪ مربع شڪل مهر جو نشان هن ريت آهي لطف الله قاضي خادم الشرع.

بياض جي ابتدا صفحہ (١) کان آهي صفحہ (٢) تان ڪتاب الايمان جي شروعات ٿي. مخدوم صاحب کان سواءِ ٻين عالمن جون بہ هن تي صحيحون آهن، جيئن تہ صفحہ ٩ ... ۾ هنن بزرگن جون نشانيون آهن: قاضي محمد، عبدالحي، خادم الشرع قاضي ... محمد ذاڪر عبدنا داؤد ۽ ٻين بزرگن جون بہ صحيحون ۽ اسماءِ گرامي مرقوم آهن ... مخدوم محمد معين، صادق متعلوي، حامد بوڪاني، نعمت الله، عبدالرحمان، محمد حسن ... پوري، مخدوم ابراهيم ٺٽوي جنهن جي مهر تي هي اکر آهن "سلام علي ابراهيم" داؤد جنهن جي مهر آهي: واذكر عبدنا داؤد" مخدوم عبدالرؤف الڳهوري، عبدالغني ... مخدوم روح الله، مخدوم دين محمد، نور محمد نصرپوري، حافظ ... محمد ... پوري، مفتي محمد عارف شڪارپوري، قاضي محمد شڪارپوري، محمد ... مخدوم قائم ٺٽوي، پير محمد هالائي، عبدالرحيم ٺٽوي ... رحمهم الله تعاليٰ.

Marfat.com

مخطوطہ عربي۔ و فارسي ٥١ ا - س - ل ، سائيز ٢٨٠٥ × ٢٠٠٥، ص، ٦١٥ في صفحو
سٽون ٢٠؛ خط نستعلق معمولي، ڪاغذ دبسي ٿلهو ميرو، سن: ؟۔

٢٩٧٤٣ تحريرات المسائل
علي حسب النوازل
[جزء ثاني]

مصنف : مخدوم عبدالواحد سيوستاني

ڪاتب : عبدالغفور ساڪن بوبڪ

آغاز : الحمدلله الذي له حكم في كل قضية من اهتدي اليه فقد اصاب، وعنده الحق واحد و ان اختلفت آراء اولي الالباب۔ والصلوة والسلام علي من اجاب في القضاياء بفصل الخطاب محمد واله وصحبه المتقين بالحق والصواب

و بعد فلما كانت الوقائع متجددة علي حسب الآراء والاغراض والاجوبة علي نحو الاسئلة متنوعة كالادوية للامراض وكنت من سالف الدهر و اكتب فيما يقع من المسائل أجوبة موشحة بالشواهد و الدلائل و كانت متناثرة كعقد انفصم يقتضي النظم والترتيب و تحتاج لكونها متفرقة الي الجمع والتبويب ۔ جمعت تلك التحريرات والتقريرات للافادة ليستفيد طالب الاستفادة و يدعولي بالختم علي السعادة و سميتها بتحريرات المسائل علي حسب النوازل و لِلّه اسال ان يجعل سعي السابق و اللاحق خالصاً لوجه الكريم و ينفعني به "يوم لاينفع مال ولابنون الا من اتي الله بقلب سليم" للمخدوم المعروف العلام فريد الدهر الذي كان........... كمثل نجم الهدا مشكواة العناية و كان ...... في كل اقليم كان مسكنه في سيوستان و اسمه عبدالواحد المعروف به محمد احسان الخ ۔

انجام : والظاهران معناه يحمل عنه موجب السهو اذا سجد لسهو نفسه كما يحمل عنه القراءة اذا قرء لنفسه فلامنافاة بين هذه العبارة و بين ماذكره في النهر من وجوب اعادة الصلوة علي المقتدي اذا لم يسجد الامام بسهو نفسه وحينئذ لايكون هذه العبارة مؤيدة لقول مولانا رحمة الله التتوي فتدبر ٢ م مخدوم محمد هاشم عليه الرحمة ۔

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطه جو موضوع فقه حنفي آهي، جنهن جي ابتدا صفحه ٢٦ کان ٿئي ٿي. پهرئين صفحه کان هيءَ عبارت شروع آهي: قال العبد الفقير الي الله تعالي علاء الدين مفيد الطالبين ابوالحسن علي بن الجناب المرحوم السيفي بلبان الفارسي ادام الله النفع بفوائده و اجري علي جميع عوائده الخ. ليڪن اها ابتدا حقيقي نه آهي. هي ٻن جزن ۾ آهي ۽ هي ٻيو جزو آهي. هن جي فهرست مع ڪيفيات لکي ويئي آهي. هن مخطوطه ۾ سنڌ جي هنن بزرگن جا نالا درج آهن: مولانا حاجي احمد ميلاڻي، محمد بختيارپوري، مخدوم محمد صادق نجيراڻي، قاضي غلام محمد، قاضي صادق علي، قاضي لطف الله، قاضي محمد شڪارپوري، محمد عارف شڪارپوري، مفتي عبدالمنعم، مخدوم عبدالحليم السيوستاني، حامد، عبدالرحمن مفتي ... محمد شجاع، عبدالهادي، مخدوم نعمت الله هالائي، پير محمد هالائي، مخدوم محمد قائم ٺٽوي، فتح محمد احمد، مخدوم منوڻو نصرپوري، مخدوم عبدالڪريم المتعلوي مخدوم ابراهيم ... يوسف ... ٺٽوي، يعقوب بن ابراهيم، قاسم بن احمد، جعفر مفتي سيوستاني، عبدالله مفتي سيوستاني ... بن جعفر بوبڪاني، مخدوم ضياءالدين بن صدرالدين ٺٽوي.

هن مخطوطه جي حالت نهايت خسته آهي، هن جي ظاهري صورت ... البت سنڌس باطني شڪل سهڻي ۽ سٺي آهي يعني منجهس ڪافي ڪارآمد مواد ...

Marfat.com

مخطوط فارسي. فقد ٢د ا- س-ل: سائيز ٢٥ x ١٤.٥ س م: ص: ٥٢ في صفحو سٽون ١٨: ڪاغذ: سياه تمام ضعيف، خط: نستعليق معمولي، سن: ؟ .

٢٩٤٣ رسالهٔ توحيد

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : حمد متوافر و ثناء متکاثر مر حضرت بي نيازي راکه انعام او عام ست واکرام اوعلي الدوام، و درود معظم ومکرم بروح مطهر سلطان الانبياء وبرهان الاصفياء وسراج الاولياء احمد مجتبي محمد مصطفي صلی الله علیه وسلم و علي آله و اصحابه اجمعين. بدانکه اسعدك الله تعالي في الدارين که اين کتاب معظم و مکرم است دربيان صفت ايمان و احکام صلوة و روزه و زکوة و فرائض و واجبات و نوافل و مستحبات که روشنائي دلها است و پرورش جانها است ترتيب سوال و جواب ثبت افتاد و الله الموفق بالاتمام.

انجام : فصل در اين حکايت دو فائده ست يکي آنکه چون حادثه حادث کشت و واقعه نازل شد دفع آن حادثه و رفع آن نازله هرچند جدوجهدي که ممکن باشد بجاي بايد آورد و هردوا و معالجه که دست دهد ببايد کرد واگر باشد فيها الاخوف تفويض بجائي خوش است و ممتنع و متعذر نميگردد الخ.

ڪيفيت

هي مخطوطو نهايت منتشر ورقن جو مجموعو آهي. هي فقهيه مسائل تي مشتمل آهي، هڪ جلد ساز ٻڌايو ته ڪي ورق منتشر حالت ۾ مون کي مليا جن کي جمع ڪري مون انهن جي جلد بندي ڪري ڇڏي ته جيئن محفوظ رهن. هنن ورقن ۾ ترتيب مضمون موجود نه آهي ان ڪري صفحا به باقاعده نه آهن. بطور سوال جواب جي فقهي مسائل تي مشتمل آهي، هن جي حاشين تي وري ڪي مضمون آهن، مطلب ته مختلف مسائل جو مجموعو آهي.

Marfat.com

۽ ء صفحي جي حاشيه تي لکيل آهي: بدانکه اين رساله بنسبت دربيان اسامي حضرات آئمه اثني عشر رضوان الله عليهم اجمعين وکنتهائي ايشان و اسامي آبائه وامهاة و تاريخ ولادت و وفات ايشان و مدت عمر و خلافت ايشان و نقوش خواتيم ايشان و اسامي کشندگان ايشان و مواضع قبور ايشان الخ .

هيءَ مفيد معلومات حاشيه تي لکيل آهي پر بيتر تيهيءَ جاري مکمل معلومات حاصل نه ٿي سگهي آهي. هن ۾ آنحضرت صلعم جن جي والدين بابت بحث ته: آيا انهن حضرات حالت اسلام دنيا مان لاڏاڻو ڪيو يا نه؟ اهو بحث به مرتب هٿ ڪيو آهي.

هن مخطوط جو في الحال جاد مضبوط آهي جنهن ڪري ان اندر موجود مواد غير محفوظ ۽ منتشر آهي .

Marfat.com

مخطوط، فقه فارسي ٥٣ ا - س- ل، سائيز ٢٠ × ١٤ س م، ص ٣١٦، في صفحو ستون ١٥، ڪاغذ ديسي ٿلهو، خط نستعليق درميانه، سن: ؟

٩٢٧٤٣ مجموعهٔ خاني

مصنف : ڪمال ڪريم ناگوري

ڪاتب : ؟

آغاز : حمد بيحد مر محموديرا ڪه هدايت حمد او عارف را بمقام محمود رسانيد و عارف را از معرفت آن باقي بعجز معترف گردانيد كما حمده احمد الانبياء والمرسلين وقال لا احصي ثناءً عليك كما اثنيت علي نفسڪ صلي الله تعاليٰ عليه و آله اجمعين. شکر بيحد مر مشڪو ريراڪه سعي جميل عباد بانعام عميم بنعمت اتمام مشڪور گردانيده اوست الخ.

انجام : تم هذه الكتاب مجموع خاني در وقت ظهر روزچها رشنبه تمام شد.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. فارسي زبان جي هن مخطوط ۾ دين جي هڪ مخصوص ۽ اهم شعبي فقه تي بحث ٿيل آهي. هن ۾ جزوي مسئلا بيان ٿيل آهن جي بي انداز آهن ۽ انهن سڀني جا جواب با صواب ڏنل آهن. هن ۾ دنيوي معاملات جا مسئلا ڪثرت سان بيان ڪيل آهن.

هن مخطوط جو جلد پڪتو چرمي آهي. هن جي سمورن ورقن تي چتيون لڳل آهن. اصل ڪتاب ته نفع بخش آهي پر قديم هئڻ سبب هاڻي رڳو تبرڪ طور آهي.

Marfat.com

مخطوط، فقه، فارسي ۵۴ ا-س-ل؛ سائيز ۲۲ × ۱۵ س م؛ ص ۵۲۶؛ في صفحو سٽون ۱۷؛ ڪاغذ: سفيد، فوٽو اسٽيٽ پيمقل؛ خط نستعليق سادو، سن: ۱ ذي الحج ۱۱۳۳ھ

۲۹۷۴۳ حيواه الصائمين

مصنف : مخدوم محمد هاشم ٺٽوي رحم

ڪاتب : آخوند هارون متعلوي

آغاز : بسم الله الرحمن الرحيم سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا انک انت العليم الحكيم جوامع محامد وثناء ومجامع ستائش بي ريا مر حضرت داوريرا جل شانه و سلطانه كه سبع طباق افلاک پيدا كرده اوست و هفت اقليم ربع مسكون عالم بر آورده او وآفتاب باتاب از نور تجلي او يک لمعه ايست و برق درخشان از تجليات جمال مطلق اش يکجلوه و درود ثنا معدود غير محدود بر حضرت محمد محمود مختار حضرت معبود كه آيه انا ارسلناک رحمة للعالمين در شان اوست و كريمه من يطع الرسول فقد اطاع الله توقيع فرمان او و بر اولاد امجاد و اصحاب خير عباد و اتباع اهل رشاد الي يوم التناد آمين .

معروض مي دارد بنده اميدوار برحمت حضرت ملک غني فقير حقير محمد هاشم بن عبدالغفور سندي غفر الله تعالي ذنوبهما و ستر عيوبهما الله الرحيم الولي كه باعث كشتند مرا بعضي احباب از اهل صفا بر آنكه رساله صيام مسمي بمظهر الانوار كه قبل ازين تاليف شده بود مسائل آنرا از زبان عربي بعبارت فارسي آورده شود تا مبتدا با نرا آسان نمايد پس اين ضعيف ناچار اجابت امر بزرگان بر ذمه خود متحتم ديد و بتاريخ هفدهم شهر ربيع الاول سنة الف و مائة و احدي و ثلاثين هجريه يوم الجمعه بعد ال... شروع نموده و آنچه از دلائل در كتاب مظهر الانوار مسطور بود ازان اختصار كرده شد و در مسائل آن از دياد نموده آمد و اين رساله را حيوة الصائمين تسميه افتاد الخ .

انجام : اين رساله اصلح الله تعالي امره و ستر و زره ميكويد كه فارغ شدم از تاليف اين رساله در روز خميس وقت الظهر بتاريخ **هفدهم شهر** ذي الحجه سنة الف

Marfat.com

و مائتہ و ثلاث و ثلاثین ھجریہ و شروع نمودہ بودم در تالیف وي بتاریخ هفدهم شهر ربیع الآخر سنۃ الف و مائۃ و احدي و ثلاثین سن اینهم مدت دوسال و هشمت ماه شد ولیکن واقع کشتہ بودند بعضي موانع از تالیف اینرسالہ در مدۃ دوسال بکماہ کم و باقي آنچہ مصرو فاکشت بر تالیف این رسالہ مقدارنہ ماه یاکسیری کم زیاده با شد تخمیناً و اللہ تعالیٰ اعلم عندہ و علمہ احکم و حکمہ اعلم و اعظم و بہ نستعین تمت الرسالۃ الشریفۃ المسماۃ بحیوۃ الصائمین بعون اللہ تعالیٰ اللھم اغفر لمصنفہ و کاتبہ ولمارئہ و عاملہ آمین ثم آمین •

ڪيفيت

ھي مخطوط حنفي فقہ تي مبني آھي ۽ فارسي زبان ۾ آھي. ھن ۾ فن فقہ جي ھڪ وڏي ”صوم“ [روزن] تي تمام شرح ۽ بسط سان بحث ڪيل آھي يعني نہ روزن جي مسئلن تي مشتمل سوال جواب جي صورت ۾ ھي ھڪ جامع شاھڪار آھي. ھن بابت جناب مصنف مرحوم ديباچہ ۾ تحرير فرمايو آھي تہ: مون ھي رسالہ مسمي ”حيوة الصائمين“ ڪتب تفسير، حديث، تاريخ، عقائد، اصول فقہ، فروع فقہ، ڪتب مشائخ از اھل تصوف ۽ لغت و غيره من جملہ تي ستو ست ڪتابن مان اخذڪري ٻہ سال ۽ ھڪ ماہ جي مدت ۾ تيار ڪيو آھي.

ھي مخطوط مع جامع فهرست جي، ١٧ بابن ۽ ٢٥٥ فصول تي مشتمل آھي ۽ پڻ اول ۽ آخر ڪتاب جي ڪيترن ئي اضافي ورقن سميت سمورو ”فوٽو اسٽيٽ“ ڪرائي سندس جز بندي ۽ چرمي پڪي جلد سان مزين ڪرايل آھي.

مخطوط جي آخر ۾ اعتڪاف ۽ شب قدر بابت بہ ڪافي وضاحت ڪيل آھي.

Marfat.com

مخطوطہ فتح سنڌي ۽ فارسي دد ا-س-ل؛ سائز ۳۰×۱۸ س م؛ ص: ۶۳۶ في صفحو سٽون ۲۱؛ ڪاغذ سفيد ديسي ميرو ٿيل، خط نسخ خوبصورت، سن: ۱۴ صفر ۱۲۸۱ھ، ڪراچيءَ ۾ الڪيل.

۲۹۷۳ سراج المؤمنين

مصنف: مولانا حامد پاٽ وارو

ڪاتب: فقير بلاول مري

آغاز: ساراهيان سبحان کي جو حاڪم حڪيما،

ازل ڪما ابديءَ جنهجي آهه بقا،

ذڪو ذات ان جي حد نه نهايت ابدا،

هندو هميشه منڍ ٿيندو جڳ فنا،

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ ايڏاهه ڄاڻ ڪجاهه.

۽ پڻ مڪاءِ محمد مير کي ڏيئي رسالاه

... اڳتي هلي ڪتاب جي شروع بابت هن طرح ٿو فرمائي:

تڏهن شروع ڪيم هي نسخو ڪاڍي ڪتابنا. منجهه مهيني شعبان جي چوڏهين تاريخ. پڻ هوا هجرة [هجرة] کي حبيب جي ٻاره سئي گذريا، ۽ پڻ چاليهه وره ٻئا شمار. سان عنايت توفيق الله جي جيڏ هٿ هدايت آه، "سراج المومنين" رکئم سڏڻ ناه، سو صاحب سگهورو ڪري پس عزت عطيا الخ

انجام: ات اچي جلد پورو ڪتاب سراج المؤمنين جو ٿيو تماما

هٿان فقير بلاول جي جو مري مسڪينا،

سان عنايت الله جي منجهه مهيني صفرا

تاريخ چوڏهين هئي سن ايڪاسي ۽ ٻيد اٺارا،

پورو پهر هو ڏيهه جو بندر ڪراچيا. تمت تمام شد.

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوط علم فقه متعلق آهي. هن جو هڪ مڪمل نسخو پير جهنڊي جي لائبرريءَ ۾ بہ موجود آهي. هي، سنڌي ۽ فارسي ٻولين ۾ هڪ سنڌي عالم جو لکيل آهي. فاضل مصنف جو نالو ڪٿي بہ لکيل نہ آهي البت هڪ ڪاغذ جو پرزو ڪتاب ۾ لکيل مليو جنهن مان معلوم ٿيو تہ مصنف صاحب جو نالو "حامد" آهي. ۽ هو ٺٽي جو رهواسي ۽ مخدوم محمد هاشم ٺٽويءَ جو شاگرد آهي. هن مخطوط جا ٢ حصہ آهن، پهرئين حصي ۾ ٣٦ فصل ۽ ٻئي حصي ۾ ٢٩ فصل آهن. پهريون حصو صفحہ ٢٨٢ تي ختم ٿئي ٿو.

هن مخطوط ۾ جن شخصيتن جا اسماء گرامي آيل آهن آهي هي آهن: مخدوم ميان عبدالله، مخدوم عثمان ص ٤٧١ تي، مخدوم محمد عابد ۽ مخدوم محمد عثمان ص ٥٠٠ تي، مخدوم عبدالواحد سيوستاني، مخدوم رحمة الله ٺٽوي استاد حامد، مخدوم قائم، ميان معين، مفتي عزت الله، حافظ مسعود، محمد شجاع هالائي، ميان عبدالرسول، عبدالرحيم ٺٽوي، مخدوم نعمة الله سعيد پوري، مخدوم عبدالرحمان لاکي پوٽو ۽ مخدوم عبدالڪريم.

هڪ هنڌ ص ٥٨٠ تي اصل تي صحيحون ٿيل هرهڪ: محمد عارف، محمد مدني ۽ محمد صالح جـون آهن. ص ٤٣٤ تي حاشيہ ۾ محمد قاسم طالب سـاڪن ڪراچي سچي ميانيءَ جا دستخط آهن. ص ٤٤٢ تي محمد اشرف ڳوٺ ريڙهي جو نالو ثبت ٿيل آهي محمد مدنيءَ جو اسم شريف ڪيئي دفعہ آيل آهـي. شايد اهـي سڀ بزرگ، مصنف صاحب جا همعصر هئا.

مخطوط جي پڇاڙي ڪاٽل ۽ سندس جلد ڦاٽل آهي. شروع ۾ هڪ فقهي مسئلہ پيش ٿيل آهي ۽ ان جو جواب بہ ڏنل آهـي، جواب لکندڙن پنهنجون مهرون هنيون آهن مهرن جا هن طرح نشان آهن: [عبدالرؤف صحت المسئلة اسمعيل].

Marfat.com

مخطوط، فقه سنڌي. ٥٦ ا - س - ل؛ سائيز ٢١.٥×١٧ س م؛ ص: ٢٤ في صفحو سٽون ١٤، ڪاغذ ديسي باريڪ، حنائي، خط نستعليق پڪو سهڻو، سن ؟ .

٢٩٧٤٣ فقهي تحرير

[درباره امامت ملا وجهي]

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : سوال، عيد نماز عالم جي پويان ملا وجهيءَ جي جائز ٿيندي ڇا جي هائو تہ اهو عالم ملان وجهي هميشگيءَ جي خطيب جي پويان نماز پڙهڻ ڪري صواب وارا ٿيندا ڇا جي نہ تہ او ملان ۽ سندس پويان نماز پڙهندڙ گنهگار ٿيندا ڇا ۽ او عالم ۽ سندس پويان نماز پڙهندڙ اجر وارا ٿيندا ڇا بينواتو جروا .

انجام : سچ ۽ حق آهي تہ ملن جا حال وجهي ڪري تمام ابتر ٿي پيا آهن رسم ۽ عادت دين جي ڪرڻ انجي فقط وجهہ جي ڪري آهي اندر تہ بلڪل وجہ ڪارو ڪري ڇڏيو اٿن . هڪ ڳوٺ ۾ مسافر ٿي مسجد شريف ۾ وينو هوس مولوي زاده جاهل هڪ آيو بانگ ڏيئي ويو تہ ڪرڻ نماز نپڙهيائين جڏه وقت تنگ ٿيو تڏه مون نماز پڙهي ورتي بيي وقت تي بہ اچي بانگ ڏيئي هليو ويو تڏه ڪاوڙ مون ٿي چيومانس تہ او چور دين جا رڳي بانگ ڏئي پوءِ نماز وري بي مسجد ۾ ٿو پڙهين ڇا تڏه جواب ڏنائين تہ توں ڇا ڪندي راڄ مون کي چيو آهي جنجو نمڪ [يعني ٽڪبون ماني جون] ٿو کان تہ آخوند ... نہ پڇني تہ بانگ ڏي تہ اسين ڪاهون تہ پڙهون ڪان ... بانگ ڏيندو آهيان نماز ڪان ٿو پڙهان راڄ ڪان ... نعوذبالله منها اهڙا حال آهن ملن وجهين جا ... جون دانهون فقير وٽ آيون آهن تہ اسان جماعت ازخود وجهي ڏنو آهي تہ ملاو بائي ڪونري جو هاري ٿو ڇڏي پوءِ ريءَ وضو اچي نماز ٿو پڙهائي تہ ملان

Marfat.com

وجه و تجسيم هاڻ اسين سڀئي نمازون ڪيئي ڪريون ۽ منلي ڪري ج
ڪريون. لاحول ولا قوة الا بالله بلا شڪ جيڪي مولانا همايوني صاحب
بين علمائن سڳورن محرر صاحب جي تحرير ي تائيد ۽ تقريظ فرمائي
آهي سا صحيح ۽ لائق آهي هه و الله اعلم و علمه احکم هه عبدالرزاق
بوبڪاني عفي عنه .

ڪيفيت

هي مخطوطو سنڌي زبان ۾ فقهي جي هڪ مسئلي ”امامت مثل وجهه ڪائيندڙ
متعلق آهي . هن ۾ ان سوال جا جواب ان زماني جي تقريباً سڀني عالمن کان حاصل ڪيا
آهن. مسئلو اعلم عالم مولانا همايوني رحه کان پڇيو ويو آهي جنهن جي جوابي تحرير کان پو
ٻين عالمن کان ان جي تائيد ۽ تصريح ۾ تحريرون ورتل آهن، جن جا نالا هي آهن: مخدو
محمد صادق گجيرائي، احمد عفي عنه، قاضي الهرڪيو ڏيپارجائي، مخدوم محمد حامد اگهيمي رحه
محمد عاقل حسيني . ١٢١٠هه ، اذڪر عبد نا داؤد ١٢٢١هه محمد صالح، فيض محمد، العبد الا
الفقير محمد قاسم المتوطن في گڙهي ياسين تجاوز الله تعالى عن خطايا ته برسر ڪوثر محمد قاسم
حررة الفقير عبدالغفور الهمايوني ، اگرچه پرز عصيان و قصورم بحمدالله ڪه من عبدالغفور
هوالحق والحق احق الله اقرالناس محمد حيات، محمد عثمان سڪنه مٺوڙي ضلع ناري ، سيد
علي نواز شاه علوي شڪارپوري ١٣١٢هه، مولوي حاجي ميان محمد صادق صاحب انا عبدالله
ضيائي معصوم مجددي شڪارپوري شد ضيائي مهر معصوم از غبار روزگار ، فقير الدو
محمد داؤد دولت پوري المولود عفي عنه المعبود بالڪرم والجود، محمد حيات ساکن ماڙي ته
مورو، اسماعيل عفي عنه الله الجليل ساکن گجير و تعلقه مورو، فقير گل محمد عفي عنه گجير
اضعف الخليقة محمد ادريس عفي عنه، محمد سعدالله انصاري، عبدالرزاق بوبڪاني عفي عنه

Marfat.com

مخطوط : فارسي دبن ا - س - ٥٧؛ سائيز ٢٣×١٣ س م؛ ص ٣٨ ؛ في صفحو سٽون ١٧ ، ڪاغذ ٿلهو ديسي حمائي، خط نستعليق درمياني؛ سن : ١٩ جمادي الاولي ١١٠٤ھ .

٢٩٧٤٥ **اللطيفة الغيبية**

مصنف : عبدالله بن حسام الدين.... المعروف به شيخ الشيوخ شيخ شهاب الحق و الدين السهروردي.

ڪاتب : شيخ عبدالڪريم .

آغاز : الحمدلله المذكور بكل لسان و المشهود في كل فواد والمحمود في كل زمان والمعبود في كل مكان . والصلوة علي الداعي الي سبيل ربه بحجته و برهان محمد المبعوث بالحق الي كل جن و انسان و علي آله و اصحابه الذين اتبعوه باحسان و بعد فهذه اصول الحصول و فصول الوصول ولوصل اهل البدايه الي رتبته النهاية و تنبه مدعي النهايه علي اندي البدايه ... . و سميته المجموعه باللطيفة الغيبية قال العبد الضعيف عبدالله بن حسام الدين بن عبدالله .... المعروف بشيخ الشيوخ شيخ شهاب الحق و الدين السهروردي الخ .

انجام : تمت هذه الرسالة اللطيفة الغيبية بيد فقير حقير شيخ عبدالكريم ... حضرت شي [شيخ] عبدالاول غوثي شطاري مندوي ... .
تحرير في التاريخ ١٩ شهر جمادي الاول ١١٠٤ھ .

ڪيفيت

هي مختصر ۽ موجز رسالو ”سلوڪ“ يعني خدا ڏانهن وصول جا طريقا ٻڌائي ٿو. شيخ شهاب الدين سهروردي جو هي رسالو جو مصنف آهي سو ... لکي ٿو: بدانکه هرطائفه راکه بيني و هر فرقه را که مشاهده کني و اهل هر ملت را که صحبت داري همه را از خدا جوئي فارغ نيابي و ازين سودا معرض نه بيني چه مؤمن وچه ڪافر وچه صالح وچه ... و زنديق وچه صديق وچه ملحد وچه مفسد وچه مصلح وچه مرشد وچه ... خارج نيست اما فرق دروصول بمقصد آمد .

بهرحال قديم عهد کان انسان خدا طالب هو ... ۽ ... ترسي ۽ خدا پرستي ڏانهن هو تنهن تہ اهڙن جو ذخيرو ... جاري وساري آهي.

هي مخطوطو گهڻو ڪري صاف ۽ سهڻو لکيل آهي ۽ ... اول ۽ آخر ... سلامت آهي، البت ڪتابت جون منجهس ڪي غلطيون آهن .

Marfat.com

مخطوط : سنڌي عربي، دين ا - س - ٥٨ سائيز ٢٠×١٤ س م؛ ص ٢٢٢؛ في صفحو سٽون ١٣؛ ڪاغذ ديسي ٻراٺو، حنائي، خط نسخ ۽ نستعليق، سن : ؟

٢٩٧٥ **انتخاب خزانة الاعظم**

مصنف : مخدوم عبدالله

ڪاتب : ؟

آغاز : پنجتريهم باب ڪفر ڪلمن جو ڪريهم مذڪورا، الڪن ڪتابن ۾ انور ثا علماء الخ .

انجام : صاف سرون ڏين طهورا تره .... ئي حقيقي مؤمن جي وني ۽ ڪ پين.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هي گهڻي ڀاڱي اڳين سنڌي "الفاشياء واري" ۾ منظوم طرز تي آهي. شروع ۾ متفرق بيانن ڪهان پوءِ صفحه ٢٧ کان سنڌيءَ ۾ سلسلي وار مضمون لکيل آهي، جنهن جي شروعات هن طرح آهي: "پنجهتريون باب ڪفر ڪلمن جو ڪريهون مذڪور" الخ. وري ص ٩٠ تي هيئين لکيل آهي ته : "چوڏتريون باب ڪتاب جو سٺو سوجها. ڪريون قبرن جي زيارت جو ڪي تنهن ۾ مذڪورا الخ. قبرن جي زيارت جو اهو مضمون چئين صفحن تي مشتمل آهي. ص ١٢٦ تي مخدوم عبدالله جو نالو لکيل آهي. ص ١٢٧ تي آهي ڪان رسول الله صلعم فحماً الخ. اهو مضمون ص ١٣٦ تائين آهي، جنهن شمائل ترمذيءَ مان ورتل ٿو ڏسجي. تنهن ڪان پوءِ وري متفرقات آهن ۽ وري ص ١٤٨ تي مسلسل هن ريت عبارت آهي: ساراهجي سو ڌڻي جو قاسم قسمت. رحمت تنهنجي رسول‌ص تي جو صاحب شريعت. الخ. جنهن ۾ ميت جي ترڪه جو ورهاڱو بيان ٿيل آهي جيڪو سنڌيءَ ۾ ص ١٥٣ تي ختم ٿئي ٿو. ص ١٥٥ تي زير عنوان قوله تعالیٰ لن يجعل الله للكافرين على المومنين سبيلا. عربيءَ ۾ اهو مضمون شروع ٿي ص ١٦٢ تي ختم ٿئي ٿو. وري متفرق سنڌي مضمونن کان بعد ص ١٦٥ کان نئون مضمون شروع ٿئي ٿو.

Marfat.com

Marfat.com

Marfat.com

جنهن جو عنوان آهي: ”اخذنا القراءات السبع اذنا عن شيخنا عبدالقادر مفتي مكة المعظمه.“ ان مضمون جو خاتمو ص ١٧٨ تي ٿئي ٿو. ص ١٧٩ تي سنڌيءَ ۾ مضمون آهي جنهن جو عنوان آهي: ”پڇ گجيا آپ گوڙبون ٿمون کيا ميمهن ماندائا“ الخ. هن ۾ ڪنهن معجزه جو بيان آهي. بهرحال هي مخطوطو بي ترتيب ۽ غير منظم آهي.

مخطوطو: عربي. ديزن ا- س- ٩٥ سائيز ٢٠.٥×١٥.٥ س م؛ ص ٥٢؛ في صفحو سٽون ٢٢، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق معمولي؛ سن: ١٢٨٠هه.

الكوكب الدرية
في
طريقة المحمديه ١٢٤-١٩٧٤

مصنف: سيد محمد علي شاه ولد صالح شاه.

ڪاتب: ؟

آغاز: الحمدلله الذي انزل علي عبده الكتاب ولم يجعل له عوجا. قيما لينذر باساً شديداً من لدنه. اما بعد فيقول العبد الفقير المتمسك بحبل الله المتين السيدمحمد علي شاه ابن سيد صالح شاه. لما كان كتاب ”طريقة المحمديه“ الذي صنفه الامام الهمام المحقق المدقق قدوة السالكين و ... الامام ابو عبدالله البركلي را بحر الكتب ... و ... الكتاب و السنة و قدكان اكثر رغبة الطالبين في تحصيله ... و لكن رأيت شق عليهم تفهمه و ادق ... الكوكب الدرية في طريقة المحمدية الخ.

انجام: و يجوز ان يكون ”لا“ في قوله فلا ... في قوله فلا اقسم ... اي يجعلوك حكماً فيما شجر بينهم.

Marfat.com

ڪيفيت

ڪتاب ”الطريقة المحمدية“ جو اصل متن علم موعظت جو مشهور ڪتاب آهي جيڪو مولوي محمد بن پير علي معروف برڪلي [وفات: ٩١٨هه] جو لکيل آهي جنهن ۾ ٽي وڏا باب آهن ۽ هر باب ۾ ٽي فصل آهن. پهرين باب ۾ اعتصام ڪتاب و سنت، بدعت جو رد ۽ اقتصاد جو بيان آهي.

هن متن جون گهڻن ئي عالمن شرحون لکيون آهن. سنڌ ۾ هي شرح حيدرآبادي عالم جي لکيل آهي. ڪاتب جي لکڻيءَ ۾ نقل در نقل هئڻ سبب ڪي غلطيون ٿيل آهن. هن مخطوطه جي ڇيڙيءَ ۾ هن طرح مهر لڳل آهي:

مهر جو نشان

١٢٦٨

الانا ناصر الدين محمد

علي

فتح باب علم خفي و جلي

مخطوطه: سنڌي مع عربي، ديزن: ا-س-٦٠ سائيز ٢١×١٥ س م؛ ص ٤٤٢؛ في صفحو سٽون ١١، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نسخ؛ سن: ٨ شعبان المعظم ١٢٦٠هه.

بياض مخدوم گرهوڙي ٢٩٧٤/١٢٠٩

مصنف: مخدوم عبدالرحيم شيخ شهيد سعيد گرهوڙي رحه.

ڪاتب: ؟

آغاز: پهرو ويساه سڪ ٿون علم ايمانا. ويسه صحي اي ٿيو جمي وسهين ٺر معنيٰ. ”لا اله الا الله محمد رسول الله“ پيا ويسه سڀ وڃاءِ، جيڪي ان سور ٺ جڙي سو سڀ باطل پانءِ. ڪلمو ڪنز علم جو دنيا آخر تا، جيڪي باهران سو ڪوڙ ڪهن علماءِ. پر معنيٰ سندس سڪ ٿون ٿه پوڻي پروجاءِ لا اله الا الله، الله آهي هيڪڙو جو موڙ مڙن جو آه. لا ٺ ٻيو منجهس آهي الاهو، سڃاڻڻ ۾ تنهن سندي عقل عاجز هوءِ الخ.

Marfat.com

انجام : فصل دوم در علم معلومي: ٻچڙيءَ جو پنڌ ٻچڙو، جنهن جي وات ۾ وچجي تنهن جو پنڌ پچجي. سيڪو پاڻ کي جهجل ناڪي ڪرڻ پسند ڪيو نهو، بيش ڪنهن کي نه وچي، نڪيو پري، پر نه ترڪي، سيڪو پنهنجي جي سو لوڙي، ڪنهن جو ڏوهه ڪونهي، جيڪي ڪري سو الله، هرچه کند خدا کند بنده بيچاره چه کند. مري جواب ڏيو. ڪو ڪنهن جو نه بندو، حق ٿيندو، حق وڪيل حق ڪندو، سيڪو سنهجو ور [illegible] والمراد. ڪي ڪاٺجي ڪي اوبارجي، سچ سڃاڻي سنهن ڏي نه سڃاڻي نه گهجي. تمت کتاب سنڌي.

ڪيفيت

هي مخطوط دينيات متعلق آهي. هن ۾ سورة فاتحه جو تفسير آهي. ۽ ٻيو سورة تڪاثر، تبارڪ ۽ اخلاص سورتن جو تفسير به آهي. ان سواءِ نعت رسول صلعم ۽ ڪجهه ٻيون شيون به مجموعي ۾ شامل آهن. ترڪ جو به ذڪر ڪيل آهي. سر ورق تي هٿ سان لکيل [illegible] منهن ۾ هيءَ عبارت آهي:

يادگار محمد اسماعيل و محمد ابراهيم [illegible] [illegible] [illegible] محمد يوسف شاڪر [illegible] ۽ ٻين قلم مان لکيل آهي: شاڪر [illegible] [illegible] [illegible] وڏيرو محمد صديق [illegible]، وڏيل ڪوٺ [illegible] [illegible] [illegible] نقل ڪيو ويو.

مخطوط: فارسي، سنڌي، [illegible] سينٽيميٽر ٢٨ × ٢٠.٥ [illegible] سٽون ١٦؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط: نستعليق، سال: ؟

٢٩-٤٥ بيت الاسلام

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين، و الصلوة و السلام [illegible]

Marfat.com

محمد و آله و أصحبه أجمعين. بدانكه نام اين كتاب "بيت الاسلام" است و باب دربيان نماز و روزه و حج و زكوة و غير ذلك و هركه اين چهار مسئله نداند امامت كردن مر اورا روانبا شد الخ .

انجام : اگرترا پرسندكه كسي جمع نقو دهائي كفن ميت .... اورا چيزي حاصل شود و قدري ازان كه بعد خريدن كفن باقي ماند آن كس باقي راچه كند .
جواب بگو اگر صاحب آن درم بشنا سد بر اورد كند و اگر نداند بر فقيري مثل آن صرف كند و اكر چنان كسي نباشد پس تصرف فقيران و مسكنان كند و همچنين در تجنيس آ ورده است .

كيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. دين اسلام جا اركان : نماز ، روزه، حج، زكوة وغيره جا مسائل بيان كيا ويا آهن. هن جا صرف ١٤ صفحا آهن. هن جو مصنف، كاتب ۽ سن كتابت معلوم ناهن. هن جي حوض كتابكان سواء حاشين تي . مختلف شيون الكيل آهن. خط كچو ۽ تمام سادو آهي.

—

مخطوط : فارسي، دين ا - س - ٦٢ سائيز ٢٦×١٧ س م ؛ ص ٦١٩ ؛ في صفحو سٽون ١١ ؛ كاغذ دبسي ثلهو حنائي ؛ خط نسخ سادو ؛ سن : ؟

تذكرة الاولياء ٢٩٧٦

[جزو اول]

مصنف : ؟

كاتب : ؟

آغاز : الحمدالله الجبار با فضل انواع السفهاء .
المنان با شرف اصناف العطاء .

....

....

Marfat.com

.... اما بعد چون از قران و احاديث گذشتمي هيچ سخن بالاتر از سخن مشايخ طريقت نيست رحمهم الله تعالى كه سخن ايشان نتيجه كارو حال است نه ثمرة حفظ وقال و از عيان است نه ازبيان و از اسرار است نه از تكرار و از علم لدني است نه از علم كسبي الخ .

انجام : شيخ كفت آري سك او بندة او بود از پي او ميدويد از برون مانده و سك مادردرون مانده است وما از بي او ميدويديم و بسي فرق بود از كسي كه متابع سك بود باكسي كه سك متابع او بود اوظاهر مي توانست ديدان شما از شما پوشيده است اين بتو ازان هزار بار به پس كفت اين ساعت در پيش بادشاه او خواهد بود اكر سك .... سك ندارد ما روي بدو خواهد داشت نقلست كه از و پر سيدند .... الخ [نا تمام] .

كيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين ۽ عرفان آهي. هن ۾ اسلامي دنيا جي مشائخ بزرگان اهل الله جو تفصيل سان تذكرو قلمبند كيل آهي.

هي مخطوطو گهڻن ئي ڪتابن تان اخذ ڪيل آهي، جيئن فاضل مؤلف صحيح ... لکيو آهي ته : "اكر كسي سخن ايشان زيادت ازين خواهد در كتب متقدمان و متاخران اين طائفه بسيار يافته ميشود از انجا طلب كند و اكر طالبي شرح كلمات اين قوم ميخواهد در كتاب شرح القلوب" و كتاب "كشف الاسرار" و كتاب "معرفة النفس و الرب" بنگرد و ... از ابدان معاني محيط شود و هركه اين سه كتاب معلوم كرد ... من از ... اين طائفه الا ماشاء الله بروي پوشيده نماند و اكر اينجا شرح اين كلمات دادمي هزار ورق ... نيستي" الخ .

هن جا ٻه حصا آهن، هي فقط پهريون حصو آهي . جيئن ... تي : "الجزء الاول من كتاب تذكرة الاولياي رحمهم الله ." ص ... كم ... نه هئڻ سبب ظاهر فقط ساڌس سنه ١٢٠١ ۾ ... لکيل آهي :
من ملكيته بقيمت روپيه و نصفها مع ... عبدالشهيد .

Marfat.com

مخطوط: عربي . دين ا- س- ٦٣ ; سائيز ٢٥×١٨ س م ; ص ٣٧ ; في صفحو سٽون ١٥، ڪاغذ ديسي ٿلهو، حنائي ، خط: نستعليق صاف سهڻو، سن : يوم الجمعة ١٦ محرم الحرام سنہ ١٣٢٠هہ .

٢٩٧٤٦٣ تذکرہ معراج النبي

مصنف : ؟

ڪاتب : محمد شفیع المجاور .

آغاز : الحمدللّٰه رب العالمين و العاقبة للمتقين. والصلوة و السلام علي رسوله محمد والہ اجمعين . اما بعد فهذہ تذڪرہ لمعراج النبي صلعم و غاية لکما لاتہ صلعم فرتبتہ علي مقدمة و ثلاثة ابواب و خاتمہ الخ .

انجام : قال علي کرم اللّٰه وجهه ان رسول اللّٰه ﷺ في اخر نفسہ حرک شفتيہ مرتين فالقيت سمعي يقول خفيه امتي امتي فقبض رسول اللّٰه صلعم يوم الاثنين من شهر الربيع الاول ١١ هہ تمت بالخير و اللّٰه تعالي اعلم بالصواب واليہ المرجع والمآب، تمت بالخير بتاريخ ١٦ شهر محرم الحرام سنہ ١٣٢٠هہ بقلم المنتظر الي اللّٰه محمد شفيع المجاور عفي اللّٰه عنہ و عافاہ يوم الجمعة .

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ معراج النبی صلعم جو عربي زبان ۾ ذڪر آهي . هن ۾ مقدمو ٣ باب ۽ خاتمہ آهي. خط سهڻو، صاف ۽ پڙهڻ ۾ آسان آهي. هي مخطوطو غير مجلد آهي منجهس ڪتابت جو چڪون بہ آهن. هن ۾ هي شعر ٥٤ پيرا آيل آهي :

عطر اللّٰهم قبرہ الکريم، بعرف شذي من صلوة و تسليم .

Marfat.com

مخطوطه : فارسي، دين ا- س- ٦٤؛ سائيز ١٧×١٠ س م؛ ص ١٦١ في صفحي سٽون ١٥؛ ڪاغذ ديسي حنائي؛ خط نسخ عمدو؛ سن ١١٩٩هه.

تڪملة الايمان ٢٩٧٤١٥
و
تقوية الايقان

مصنف : عبدالحق بن سيف الدين ترڪ دهلوي البخاري.

ڪاتب : عبدالحق بن سيف الدين ترڪ دهلوي البخاري

آغاز : الحمدلله رب العالمين والصلوة والسلام علی سيد المرسلين و امام المتقين و خاتم النبيين محمد وآله و اصحابه و اتباعه اجمعين اما بعد ميگويد فقير حقير اضعف عبادالله القوي الباري عبدالحق بن سيف الدين الترڪ الدهلوي البخاري ڪه اين رساله ايست مسمی تڪملة الايمان و تقوية الايقان در بيان عقايد اسلام و قواعد ملت برطريق سنيه اهل سنت و جماعت مشتمل بر فوايد عزيزه و معاني لطيفه الخ.

انجام : لله الحمد ڪه ختم رساله بر رجا و مغفرت و رحمت آمد ماقبت ... تمت الرسالة بعون الله و توفيقه ....
و الله لايغفر آن يشرڪ به و يغفر مادون ذالڪ لمن يشاء و يعفو الڪبائر علي الصغيرة و الله تعالي رسل رسلا من البشر الي البشر مبشرين و ... و مبين للناس ما يحتاجون اليه من امور الدنيا والدين.

ڪيفيت

هن مخطوطه جو موضوع دين آهي. هن ۾ ... بحث ... ... العلامي عقيدن جي عالمانه طور تي دليلن سان اپٽار ڪيل آهي ... ... صديءَ ۾ ڪتابت ڪيل آهي، ۽ سندس ڪاغذ ۽ ... سلامت ۽ محفوظ ... ۽ شيراز تتڻ سبب ورق الڳ الڳ ٿي ويا آهن. هن جو چرمي جلد ... ... جلد ... بر متن ميناڪاري ڪم ۽ سنهري محرابن جا آثار اڃا ۾ نمايان آهن.

Marfat.com

مخطوط فارسي، دين ا- س- ل ، ٦٥ ؛ سائيز ٢٥×١٣ س م ؛ ص ٣٢، في صفحو سٽون ١٨، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط : نستعليق سادو، سن : ؟

٢٩٧٤١٤ توحيد نامہ

مصنف : محمد حسن ولد آخوند دوست محمد

ڪاتب : محمد حسن ولد آخوند دوست محمد

آغاز : الحمد لله رب العالمين و العاقبة للمتقين. والصلوة و السلام علي رسوله محمد و آله و أصحبه أجمعين. سوال اگر ترا پرسد ڪه تو مسلماني؟ جواب بگو الحمدلله من مسلمانم الخ.

انجام : سبحانڪ اللهم و بحمدڪ و تبارڪ اسمڪ و تعالیٰ جدڪ و جل ثنائڪ ولا اله غيرڪ . بعد از تڪبير دوم اللهم صل علي سيدنا محمد و علي آل سيدنا محمد و بارڪ و سلم .

آخر ۾ هيءَ عبارت آهي: تمام ڪرد بنده حقير فقير محمد حسن ولد آخوند دوست محمد.

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ چند ديني مسائل بطور سوال جواب جي ڪتابت ڪيل آهن. زبان فارسي اٿس، ڪجهه آيتون ۽ ڪي حديثون به لکيل آهن. هن ۾ ڪتابت جون غلطيون اڪيچار آهن.

Marfat.com

مخطوط : فارسي. دين ا- س- ل ، ٦٦ ؛ سائيز ٢٥.٥ × ١٧.٥ س م؛ ص ٩٤ ؛ في صفحو سٽون ١٧ ؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو ۽ حنائي ، خط نستعليق ؛ ٢٩ ، ربيع الثاني روز خميس بوقت ضحٰي سن : ١٢٢٤ .

٢٩٧٤٦ حديقة الاولياء مع حڪايات الصالحين

مصنف : عبدالقادر بن هاشم بن محمد الحسني السندي

ڪاتب : محمد عارف بن محمد افضل .

آغاز : رب يسر بسم الله الرحمٰن الرحيم و تمم بالخير و به نستعين حمد و ثنا و سپاس بي منتها مر خدا وندي راست جل و علي که شمع هدايت معرفت در شبستان جنان انسان افروخت الخ .

انجام : خاتمه : بحمدالله ڪہ جوهر هائي اذڪار ڪہ ماند از خازنان ڪنج اسرار بقوت فڪر سفتم خط تحرير ڪشيدم هر هم در سلک تقرير بتائيد عنايات الٰهي رسيد اين نامہ درحد" سياهي زهجرت بود الف و شانزده سال: ڪہ شد آراسته اين شاهد قال : همانا ماند از من يادگاري. چو نبود دور گردون را مداري.

ڪيفيت

سيد عبدالقادر سنڌيءَ جو هيءُ مخطوطو سنڌ جي مشهور اوليائن جي [illegible] تذڪري تي ٻڌل آهي. جو پير حسام الدين شاه صاحب جي تحقيق [illegible] طرفان سنڌيءَ ۾ ڇپجي چڪو آهي. سنڌ ۾ رهندڙ مشائخ ۽ بزرگن جا حالات ۽ ڪرامات هن ۾ ذڪر ٿيل آهن. شروع ۾ شيخ بهاؤ الدين زڪريا جو بہ ذڪر آهي.

مخطوط بلڪل بہ سهڻو ٿيل آهي. هنجي آخر ۾ حڪايات الصالحين جو جزو اول بہ شامل آهي ۽ پڻ محمد عارف ڪاتب جي مهر بہ لڳل آهي ۽ ڪي ياداشتون بہ لکيل آهن.

Marfat.com

مخطوطہ : فارسی، دین ا - س - ۶۷؛ سائیز ۲۵.۵×۱۹ س م؛ ص ۱۶۲۵؛ فی صفحہ سطور ۱۵، کاغذ ہلکو سبز، خط نستعلیق شکستہ، پختو صاف، سن: ۱۲۴۱ھ.

۹۷۶ھ حق الیقین
[جلد اول]

مصنف : ملا محمد باقر مجلسی اصفہانی رحہ.

کاتب : مولوی حاتم الدین احمد.

آغاز : [حصہ اوّل ص ۱ تا ص ۹۱۹] بسم الله الرحمن الرحیم الحمدلله الواحد الاحد الفرد الصمد العلیم القدیم القدیر الذي لیس کمثله شيء و هو السمیع البصیر و الصلوة علي اشرف العارفین و فخر النبیین محمد و عترته الطاهرین الذین فازوا بالقدح المعلی من الفضل والعلم و الیقین و لعنة الله علي اعدائهم اجمعین. اما بعد چنین گوید خامهٔ شکستہ زبان و بیان ابکم نشان تراب اقدام ارباب یقین و خادم اخبار آئمه طاهرین صلوات الله علیهم اجمعین محمد باقر بن محمد تقي حشرهم الله مع موالیهما الاکرمین ....

اگرچه این فقیر در کتب مبسوطهٔ عربي و فارسي این مطالب عالیه را ببینات وافیه و دلائل کافیه ایراد نموده ام اما اکثر خلق یا باعتبار عدم اعتنا و اهتمام در امور دین یا قلة بضاعت یا وفور اشغال یا ظلم یا عدم قابلیت ادراک انها از انها انتفاع بسیاري نمي یابند لهذا فقیر اراده نمود که درین رساله مختصره کافیه عمده مطالب عالیه رابنا نهائي واضح قریب با فهام ایراد نماید بتوفیق الله سبحانه في الجمله بر وفق مرام با نجام رسید و مسمي "بحق الیقین" گردید الخ.

انجام : چنانچه حضرت امام جعفر صادق ع فرمود که حقتعالي در هر عصر بي عالمي چند ما را ونان احادیث اهل بیت ع مقرر کرد انیده است که نفي میکنند از این دین تحریف کردن غالیان را و برخود بستن مذاهب باطلهٔ مبتدعان را بتنا ویل کردن جاهلان را و فرمانها و توقیعات از حضرت صاحب ع بشیعیان رسیده در ایام غیبت ما رجوع کنید برا ویان احادیث ما که ایشان حجت منند برشما و من حجت خدایم برهمه بابر ایشان و ان دلایل و نصوصي

Marfat.com

که بار امامت نمودیم احتیاج باین سخنان ندارد واللّٰه یهدي مــن یشاء الي صراط مستقیم. تمام شد "جلد اول" از کتاب حق الیقین بعون المالک الحق المبین. [جلد پیو، ص ۱ کان ۴۰٦]

اغاز : مقصد نهم در اثبات رجعت است بد انکه از جملهٔ اجتماعیات شیعه بلکه ضروریات مذهب حق فرقهٔ محققهٔ حقیقت رجعت است یعني پیش از قیامت در زمان حضرت قائم ع جمعي از نیکان بسیارنیک و بدان بسیار بد بدنیا بر میگردند نیکان بر اي آنکه بدیدن دولت آئمه خود دیدها ایشان روشن گردد و بعضي از جزاي نیکیهاي ایشان در دنیا بایشان برسد و بدان از براي عقوبت و عذاب دنیا و مشاهدهٔ اضعاف آن دولتي که نمیخواستند باهل بیت رسالت ع برسد الخ.

انجام : الحمدللّٰه رب العالمین و الصلوة علي محمد و آله الطاهرین. مطبوع شد نسخه کتاب حق الیقین در شهر ربیع الاول سال هزار و دویست و چهل و یک هجري در دا رالخلافهٔ طهران فقط سنه ۱۲۴۱ تمام شد نسخهٔ حق الیقین فقیر حقیر فدوي حاتم الدین احمد. حق الیقین در بعض اصول از نسخ مطبوع نویسانده شد.

کیفیت

هي مخطوطو مذهب امامیہ شیعہ اثنا عشريہ جي دين ۾ [illegible] [illegible] احاديث معصومين عليهم السلام جي روشنيءَ ۾ [illegible] ۾ اسلامي [illegible] ۾ لائق شنيد هڪ اعليٰ علمي ذخيرو آهي. هن جو مصنف [illegible] ۽ رئيس المجتهدين ملا محمد باقر مجلسي اصفهاني قدس سره (وفات سنه ۱۱۱۰ھ) آهي. هي [illegible] دنياءِ اسلام ۾ تمام مقبول هئڻ سبب طهران وغيره ۾ [illegible] ڇپجي [illegible] هن جو اردو ترجمو به هند ۾ [illegible] جي امامي [illegible] خاني ۾ موجود آهي.

Marfat.com

هـي مخطوطو مولوي حاتم الدّين احمد دارالخلافہ طهران ، سنہ ۱۲۴۱ھ ۾ اصل مطبوع تان نقل ڪيو آهي. هن ۾ توحيد، عدل، نبوّت، امامت ۽ قيامت بابت عقلي ۽ دلائل ۽ براهين قاطعہ پيش ڪيل آهن.

هن مخطوطہ جو جلد چرمي پختو، جزُ بندي ڪيل ۽ اڪثر سالم حالت ۾ آهي. فاضل مصنف جو ذڪر، ڪتاب "مُعجم" جي صفحي ۱۶۳۹ ۾ بہ ذڪل آهي.

مخطوطہ : فارسي ، دينی ؛ ا-س، - ۶۸ ؛ سائيز ۲۵٫۵×۱۷٫۵ س م ، ص ۱۵۰ ؛ في صفحو سٽون ۱۵، ڪاغذ ديسي ٺلهو ، حنائي ، خط نستعليق؛ سن : ۱۲ جمادي الاولي روز آڱارو ۱۲۳۴ .

۲۹۷۶ حڪايات الصالحين
[حصو اول]

مصنف : ؟

ڪاتب : محمد عارف بن محمد افضل .

آغاز : بسم اللّٰه الرحمن الرحيم و تمّم با لخير .

سپاس بيقياس مر حضرت صمديت راکہ عشاق خود را بمحبت ذاتيہ بر تمام مخلوق برگزيده با خطاب مستطاب في مقعد صدق عند مليڪ مقتدر ز ممتاز گردانيد الخ .

انجام : خدا يا محرمت نبي نامدار . مرا روز محشر مکن شرمسار نوشتہ بماند سيہ برسفيد . نويسنده را نيست فردا اميد .

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطي ۾ "حديقة الاولياء" ۽ "حڪايات الصالحين" ٻئي هڪ جلد ۾ آهن.
ٻنهي مخطوطن جو موضوع خُلُق حَسَن آهي. حديقه الاولياء جو مصنف عبدالقادر بن هاشم آهي ۽ ٻنهي مخطوطن جو ڪاتب محمد عارف بن محمد افضل آهي ۽ انهن تي محمد عارف جي مهر به لڳل آهي. حڪايات الصالحين ۾ ويهه باب آهن، هر باب ۾ ڏه حڪايتون آهن جنجهس جمله ٢٠٠ حڪايتون آهن. اول ۽ آخر ۾ ڪي وفيات ۽ انهن جون تاريخون ڏنل آهن.

مخطوطو: عربي. ديـن ا-س- ٦٩ ؛ سائيز ٢٤ × ١٤ س م ؛ ص: ٦٠ ؛ في صفحو سٽون ١٥ ؛ ڪاغذ، ديسي ٿلهو حنائي، خط نسخ تمام عمدو ؛ سن: ؟

٢٩٧ ع١٢٤ دراسات اللبيب و رسالة وجوب العمل بالحديث

مصنف : مخدوم محمد معين الدين ٺٽوي.

ڪاتب : يار محمد ولد حاجي محمد يحيىٰ.

آغاز : اخذوا علماً لاظناً اجتهاد ولاتقليد فكذ اک كلاماً بلغ منه ﷺ وصح من غير نسخ ولا معارض و دل علي مادل من غير احتمال في اللفظ الي من يعلم ذلک من امته اما باختياره و امتحانه بنفسه او بالاخذ عن شيوخ الفن الخ.

انجام : ربنا لاتؤ اخذنا ان نسينا او اخطانا ربنا ولا تحمل علينا اصرا كما حملته علي الذين من قبلنا ربنا ولا تحملنا مالا طاقة لنابه واعف عنا واغفرلنا وارحمنا انت مولانا فانصرنا علي القوم الكافرين. اللهم اجعلنا من حزب نبيک و اهل بيته المفلحين آمين يارب العالمين و صلي الله عليه و علي آله اجمعين تمت بالخير.

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو هاڻ ڇپيل آهي. هن کي اداره سنڌي ادبي بورڊ ڇپرايو آهي. سنڌي ادبي بورڊ هن مخطوط کي مولوي عبدالرشيد نعماني جي معرفت ڇپارايو ۽ تعلقهات الکايوز هن مخطوط. جي رد ۾ مولوي معين الدين جي خلاف ڪن عالمن هڪ ڪتاب بنام "ذب ذبابات الدراسات" لکيو جو به سنڌي ادبي بورڊ ڇپايو آهي. هي مخطوط عربي ۾ آهن ذب ذبابات الدراسات مخدوم عبداللطيف جو لکيل آهي جو شايد مخدوم محمد هاشم ٺٽوي جو پوٽو آهي. هي ٻئي بزرگ، شاه ولي الله جا همعصر آهن.

مخدوم معين الدين عرف مخدوم ٺارو عدم تقليد ڏي مائل آهي. هنجي ٻچاڙيءَ ۾ هڪ رسالو بنام وجوب العمل با لحديث تاليف علامه محمد حيات سنڌي ٺٽوي جو آهي جنهن جا ڪل صفحا ٣٢ آهن، اهو رسالو اجا ڇپيل ناهي. "دراسات اللبيب" جي اول کان گهٽ آهي جنهن سان رسالو جوب العمل با لحديث بطور ضميمه لاحق آهي. ٻئي مخطوطا تند صحيح حالت ۾ آهن.

مخطوط: عربي، ديون آ.س. ٥٠٤؛ سائيز ١١×١٦ س م؛ ص ٣٦؛ في صفحو سٽون ١٩؛ ڪاغذ سفيد ۽ نيرو، خط نسخ ۽ نستعليق مخلوط، سن: ؟

٢٩٥ع١٢٢٧ در رالڪلام في شرح عين العلم

مصنف: سيد محمد علي شاه ابن سيد صالح شاه ابن غلام نبي الحنفي الگيلاني.

ڪاتب: ؟

آغاز: سبحانك لا علم لنا الا ما علمتنا انك انت العزيز الحكيم. انت خالق الانسان و علمه البيان وانعمت عليه با لعلم والتبيان و اشرفته با لحلم و اكرمته بالتقوى اما بعد فيقول العبد المفتقر المتوسل سيد محمد علي شاه ابن سيد صالح شاه

Marfat.com

ابن غلام نبي شاه الحسني الفيلاني. لماكان كتاب عين العلم اشرف الكتب في هذا العلم لوجيزه مبناه و غزارة معناه و لكن فهمه مشكل علي المبتدي و صعب علي المنتهي حاولت ان اشرح شرحاً يسلك مسلك المتوسط سميته در رالكلام في شرح عين العلم الخ.

الاختتام: لاتطمع في ان تحصد مالم تزرع وليت من صام و صلي و جاهد و اتقي غفر له فهذا اجمل ما ينبغي ان تحفظ عنه جوارحك الظاهرة و اعمال هذه الجوارح انما تترشح من صفاء القلب و هو بتقوي الباطن و القلب وهي المضغة التي اذا صلحت صلح سائر الجسد و اذ افسدت فسدبها سائر الجسد فاشتغل با صلاحه ليصلح به جوارحك، القول في معاصي القلب.

ڪيفيت

هي مخطوطو شرح آهي ڪتاب "عين العلم" جو، جنهن "عين العلم" ... ابن حجر مقدمہ ۾ لکيو آهي ته: اهو ڪتاب هڪ هندي [سنڌي] عالم جو لکيل آهي ... جي، ملا علي قاري به شرح لکي آهي جا ڇپيل آهي. هيءَ شرح هڪ سنڌي حيدرآبادي ... جي لکيل آهي.

هن جو موضوع علم دين آهي. قرآن ۽ حديث جي ... تشريح ڪيل آهي. هن جي ٻجاڙيءَ ۾ هڪ باب آهي باب حقيقة التقوي نالي جنهن ... صفحا آهن. ٿهو ڪان پوءِ باب في حقيقة الزهد آهي، جو ٻن صفحن ۾ آهي. وري قبض و بسط جو خلاصو فارسيءَ ۾ ٤ صفحن تي مشتمل آهي، ان کان پوءِ "مجاهده" يعني نفس سان ... جو مضمون ساڍن ستن صفحن تي بلڪل عربيءَ ۾ آهي. هن کان پوءِ ... ١٣ ... فارسيءَ ۾ تفسير ڪيل آهي. وري مساجد بابت بحث فارسيءَ ۾ ... بهرحال هي، ديني ۽ علمي ذخيرو آهي.

Marfat.com

مخطوطو : سنڌي، دين، ا-س-١٧، نظم الف اشباع سان؛ سائيز ٢٠ × ١٣ س م ؛ ص ٣٠٨ ؛ في صفحو سٽون ١٣، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط نسخ؛ سادو، سن : ١٣ جمادي الاول ١٢٥٧هه.

٢٩٧ء٣٣١ ردع الفقرآء

مصنف : مخدوم احمد سنڌي.

ڪاتب : محمد افضل فقير مهيسر ساڪن ڪمال ديرو

آغاز : سارا هيان سڀ پر ساءِ سچ منجها. جو ميهر ڪري مؤمنن
تطالا علا ڪمي پنهنجي فضلس خاصي خون خطا بخشئو بخشي
نعمه رحمه ڪرما. ڏنءُ توفيق طالب تنهنجي ڪاري ڪم
سڌرا، وارءُ ورنڪا يا متڻي ٿيي رهنما. هادي پنهنجي هدا پڻ
ڏوه ڪوتي سدا متڙا. عابد ابرارو راتي ڪاري حمد ثناءُ. واهوءُ
وساڻي ونءِ عاشق آصلا. محبت ۾ حضرت حبيب جي
جلائي جندا. انهي صفه ته صاحبڪي اهي هميشاه. آچي پؤهين
عاصيڪي دل ۾ خيال؛ تڪريان نسخو ڪو سنڌيءَ ڪارڻ
مؤمنا مان پسن پڙن ڪن عمل سي خالص لاءِ خداء جل جلاله الخ.

اختتام : پڙ سا پڙ ڪن حضرتئي پري صلاتا.
پوءِ ڪري متقصد پاهجو ڪنا خدا جل جلاله.
ڪند و پنهنجي ڪرمس پورو تنهن ڪا.
الهي مٿو مٿاي مذنب رجي احمد عاملا.
سان حرمت پلي چام رجي سيد شفيعا.
اهي عاصي ڪنئو ڪنا هين مٿاي پيارا.
اهي استري ٿو شفيعجي ڏهجي محبوبا.
بار الڪاڻ لڪرا سيهئي ڪرما
ڏن ڏيءِ خاتمو خير ٿي مٿي رئي ڪلما.
ڙي ته شريف ڪري هلهم هن هندا ١
لاالٰه الا الله جل شانه محمد رسول الله ﷺ

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو بنام ”ربح الفقراء“ [فقيرن جو فائدو] سنڌي قديمي زبان ”الف اشباع“ سان منظوم آهي. هن جو مصنف مخدوم احمد سنڌي آهي. هي ڇپيل نه آهي.

هن ۾ سموري سال جي هر مهيني جي تاريخن ۽ اسلامي مبارڪ موقعن بابت عبادت ڪرڻ جو تفصيلوار ذڪر حنفي مذهب مطابق ڪيل آهي. مصنف جي قول مطابق هن ۾ آندل مواد اڪثر، هڪ عربي ڪتاب ”مقصود الناصدين“ تان ورتل آهي.

مخطوط جي اول ۽ آخر ۾ ڪي بيا مسئلا ۽ انهن جا جواب به ڏنل آهن ۽ باڪل باريڪ قلم سان اڪثر ورقن جي حاشين تي به گهڻو ڪجهه مواد مرقوم آهي. شروع ۾ [illegible] هن جو چرمي جلد سونهري محرابن سان جزبندي ڪيل [illegible] هر هر هائي [illegible] آهي. بهرحال سيني ديني شعبن جو منجهس ڪافي مواد آهي.

مخطوط : فارسي مع عربي، [illegible] ؛ سائيز [illegible] س م ؛ ص [illegible] ؛ [illegible] صفحو سٽرون [illegible] ، ڪاغذ ديسي [illegible] حمائي، خط نستعليق [illegible] ؛ سن : ؟

[illegible] ٠٩٧٤٣٣٨

مصنف : محمد شمس [illegible] بحصار [illegible].

ڪاتب : محمد حسن

آغاز : الحمدلله الذي هدانا الي الدين [illegible] والصلوة والسلام علي رسوله محمد و [illegible] اجمعين. قال النبي ﷺ [illegible] خير من عبادة ستين سنة آموختن يڪ مسئلہ شرع [illegible] مسائل شڪار [illegible] حاجت [illegible]

Marfat.com

اعلى اسلام محمد شمس المنسوب بحصار فيروزه از كتب معتبر و اسانيد معتبر جمع كرده و رساله شكاريه نام نهاده وتحفه نموده بحضرة العالم العادل الكامل الباذل قدوة الاكابر والاماثل محي سنن الشريعة ابو المعاذي أحمد شاه سلطان ابقاه الله تعالي في سعادة مستقر المقام و مستمدة الدوام و سلمه الله تعالي عن السيئات آخر الزمان و ادام الله تعالي مادام الفلک في الدوران و نظمه الله تعالي في سلک المقربين و رفع درجه في اعلي علّيين . الخ .

انتهام : اگر گربه بسمل ميكشند براي منفعت يا دفع مضرة شرعاً جائز باشد يانى ، جواب باشد و الله أعلم با لصواب . في الواقعات الحسامية ... .
رحل الذبح السنور اذا كان فيه منفعه او دفع ضرر لاباس بذالک تمت شد .

كيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي ، دين جي هڪ شاخ علم الفقه بہ آهي ، جنهن جون جزئيون بيشمار آهن ، علم الفقه ۾ جائز ۽ ناجائز شين جو ذڪر هوندو آهي . يعني علم الفقه "مشروع عند الله و غير مشروع عنده" جي تشريح ڪندو آهي . هڪ فرد جي حيثيت مسلم انهن سڀني امرن جو اتباع ۽ اقتداء ضروري آهي .

جانورن جي شڪار جي اجازت عنايت ٿيل آهي پر ان ۾ تجاوز ۽ تعدّي روا ناهي . شريعت ۾ هر ڳالهہ جي حد مقرر ڪيل آهي جنهن کان قدم ٻاهر رکڻ جائز نہ آهي "و من يتعد حدود الله الخ" جي اڳيان سر تسليم خم ڪرڻ ۾ ئي سعادت ابدي آهي .

هن مخطوط ۾ شڪار بابت بطور سوال جواب ڪڏهن عربيءَ ۾ ڪڏهن فارسيءَ ۾ مطالب بيٺل ڪيا ويا آهن جي ڪارآمد آهن .

Marfat.com

مخطوطو : عربي . دين ا - س - ٤٣ ; سائيز ١٨ × ١١٠٥ س م ; ص ٣٨ ; في صفحو سٽون ١١ ; ڪاغذ ديسي حنائي، خط: نستعليق تمام عمدو ۽ نفيس، سن : ؟

٢٩٧٣٤٢١ رسالہ وظائف

مصنف : ؟

ڪاتب :

آغاز : اللهم اجعل افضل صلوتک عددا و انمي برڪاتک سرمدا و ازکي تحياتک فضلا و مددا علي اشرف الحقائق الانسانيه و معدن الدقائق الايمانيه و طور التجايات الاحسانية الخ .

انجام : و الحمدلله رب العالمين ثلث مرات اختم لنا بخير اختم لنا بخير اختم لنا بالخير و صلي الله علي خير خلقه محمد و آله واصحابه اجمعين، وظيفه خريد کرده دو روپيه کهنه خريده کرده شد .

ڪيفيت

هن مخطوطي ۾ صلواتون ۽ دعائون لکيل آهن . هن جو عربي خط نهايت نفيس، تمام عمدو ۽ دلڪش آهي. افسوس جو منجهس ڪاتب جو نالو درج ٿيل نہ آهي . ڪن ۾ ڪٿي ڪٿي عربي عبارت جو فارسيءَ ۾ ترجمو بہ ڏنل آهي. آخري صفحي ... ... مالڪيءَ کي اکر دانا آهن جا خيانت آهي .

Marfat.com

مخطوط: عربي، دين، ا- س- ٤٧٤؛ سائيز ٢٠×١٥ س م؛ ص ١٢؛ في صفحو سٽون ١٩؛ ڪاغذ ڪچهو سفيد ۽ ڪي نيرا، خط: نستعليق سادو؛ سن: ؟

٢٩٧٤ شرح عقائد عضدية

مصنف: محمد بن اسعد الصديقي الدواني.

ڪاتب: ؟

آغاز: يا من و فقنا لتحقيق العقائد الاسلاميه و عصمنا عن التقليد الاصول و الفروع الكلامية. صل علي سيدنا المؤيد بقواطع الحجة و البرهان، المشيد بلوامع السيف و السنان و علي اله وأصحابه الاعيان المبشرين ... . و الخلود في غرف الجنان و بعد فيقول المفتقر الي عفو ربه الغني محمد بن اسعد الصديقي الدواني. ان العقائد العضدية لم تدع قاعدة الخ.

انجام: وقال جعفر الصادق علي آبائه و عليه و التحية و الاسلام عرفت الله تعالي بنقض العزائم و فسخ.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع علم العقائد آهي هي اصل ۾ ڇپيل آهي، پر هتي نامڪمل آهي. علم العقائد ۾ آهي عربي ڪتاب آهن جي درسگاهن ۾ پڙهايا ويندا آهن. گهڻو ڪري شرح عقائد نسفي علامه تفتازانيءَ جو تصنيف ڪيل پڙهايو ويندو آهي. هي وري عقائد عضدي جو شرح آهي جيڪو دبو بند يونيورسٽيءَ ۾ پڙهايو ويندو آهي. هن مخطوط ۾ صرف ١٢ صفحا لکيل آهن ان کان سواءِ وري ڪاتب صاحب شرح عقائد نسفي تي علامه احمد خيالي جو حاشيو "الخيالي" نقل ڪيو آهي جنهن ۾ ٣٠ صفحي کان سواءِ هڪ ٻي شيءِ نقل ڪئي آهي جنهن جو نالو آهي شواهد النجاة جيڪو محمد علي شاه جو لکيل آهي. اهو مضمون فارسي زبان ۾ آهي جنهن جا ١٦ صفحا آهن، ۽ اهو نامڪمل ڇڏيل آهي. تنهن کان پوءِ شاه صاحب موصوف مختلف عربي شاعرن جا مفيد شعر رياض الاشعار جي نالي لکيا آهن جي بهترين ۽ چيده آهن.

Marfat.com

مخطوط: فارسي. دين ا - س - دے سائيز ۲۵ × ۱۳ س م؛ ص ۱۸؛ في صفحو سٽون ۱۳؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي؛ خط نستعليق بدزيب، سن: ؟

۲۹۷۴۳۴۵۱ شيطان نامه

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : الحمدلله رب العالمين و العاقبة للمتقين. والصلوة والسلام علي رسوله محمد وآله و اصحابه اجمعين.

بدانکه اين شيطان نامه است کوشش فرمائيد از بهر خدا کوشش کنيد از بهر ..... آن در عذاب سخت گرفتار شويد. شيطان نامه اينست که بي بي عائشه رضي الله تعالي عنها گفت که روزي پيغامبر ﷺ درخانه من باياران نشسته بود که آواز الخ.

انجام : مهتر موسي گفت يا رب کسي که نکاح مسلمان بخواند يا بشنود ثواب آن چيست فرمودم هر حرفي اورا ..... بدهم. مهتر موسي گفت يا رب کسي که ازدريا مسلمان را عبور کنديا بگر راند ثواب آن چيست فرمودم ثواب هر قطره دريا نيکي بدهم انشاء الله تعالي تمت تمام شد کار من نظام شد.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هن ۾ هڪ روايت حضرت عائشه رضه کان منسوب ٿيل آهي ۽ ٻي حڪايت آهي جنهن ۾ حضرت موسي عليه السلام جي خدا سان ڳالهه ٻولهه جو ذڪرو آهي، جي ٻئي حديثون جعلي ۽ محض موضوع طور تي ٺاهيل ... جيئن عمون ٿي پڌائي رهيو آهي ته اهو وضع ۽ جعل آهي. هن ... اصليت ۽ حقيقت سان ڪو تعلق نه آهي.

Marfat.com

مخطوطو: سنڌي. ديني ا. س. ٦٧ سائيز ٢٠×١٥ س م؛ [نوٽبڪ] ص ٨٤؛ في صفحو سٽون ١٨، ڪاغذ سفيد لڪيردار، خط نسخ و نستعليق؛ سن: ١٠١٠ع

علم الميراث ١٩٧٣٢٢٢
[حصو ٻيون]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : اهڙيءَ طرح: ٢٣ مسئلو زيد

تسمه :- هي نه سمجهڻ گهرجي ته جڏهن ميت جي ڌيءُ يا پوٽي موجود هجي ته انهي ڌيءُ کي پنهنجي ڇهين حصي کان سواءِ هڪ ٻي حصو ملندو آهي. بلڪ جيڪي حصو باقي بچي آهو ڏنو ويندو آهي. وڏ هجي يا گهٽ الخ.

انجام : جيڪي هن اهيءَ کان پهرئين پيڙهيءَ جو ڪو ۽ اهڙوئي وارث موجود آهي ته اهو قريب وارو وارث ميراث پائيندو ۽ ٻيو وارو محروم رهندو. ذوي الفروض ڏاڏين نانين ۾ به اهوئي حال آهي ۽ ذوي الارحام ۾ پڻ.

ڪيفيت

هي مخطوط ديني حي هڪ اهم شعبي ”علم الميراث“ بابت سنڌيءَ ۾ ترجمي مشتمل آهي. هي مخطوطو نوٽبڪ جي صورت ۾ بلو مس سان لکيل ۽ صفحه ١١٥ شروع آهي، يعني ته هي ٻيون حصو آهي. هن جي پاني جي اندران ”عبدالرسول“ ۽ ان جي هٿان ٧-٨-١٩٧١ع تاريخ ثبت آهي. قلمي ڪندڙ ماستر جو معلوم ٿو ٿئي. هن جي آخري خالي صفحي تي ڪاڪ جي ذريعي ڪاريءَ مس سان هيءَ عبارت ٻن سٽن ۾ لکيل آهي:
عِلْمُ المِيْرَاث. ميراث جي ڄاڻ. كُنْ فِي الدّنيا كَأنَّكَ غَرِيبٌ أو عابري سبيل.

زال، ماءُ، ڌي، ڀي، ڀيءُ
اٺون حصو ڇهون حصو ١٢ حصو ڇهون باقي

Marfat.com

مخطوطو : عربي، سنڌي [illegible] ؛ سائيز ٢٢×١٦.٥ س م ؛ ص : [illegible] ؛ في صفحو سٽون ٩ ؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو [illegible]، خط نسخ ۽ نستعليق، سنڌ ؟ .

فتاوي [illegible]

٢٤-[illegible]

مصنف : مولوي عبدالرؤف موري ۽ اولاده .

ڪاتب : ؟

آغاز : حاجي آدم نالي وفات ڪئي وارث [illegible] ڌيءَ عائشه نالي [illegible] پٽ هرهڪ گل محمد، فيض محمد ۽ عطا محمد . مسماة عائشه حق ترڪي بخشي سبب [illegible] جميع ترڪو مساوي درجه رو [illegible]

انجام : في التحفه اذا حضرت جنازة في الاوقات [illegible] و الافضل [illegible] بخلاف الفرائض فانها و جبت [illegible] [illegible] المستحقة على وجه الكمال . فنا قتصر على هذا [illegible] [illegible] ان شاء الله سبحانه انتهي .

ڪيفيت

هيءَ مختصر بياض آهي مجموعو [illegible] جزئي مسئلا [illegible] [illegible] ان وقت جي ڪن عالمن مثلاً مولوي غلام محمد [illegible] جو [illegible] آهي [illegible] وقت جي ڪن علماء مثلاً مولوي غلام محمد [illegible] آهي [illegible] مولوي محمد صادق ولد مولوي عبدالرؤف موري جون فتوائون درج آهن . [illegible] [illegible] مان ٣٦ صفحي تي هڪ قصيده آهي جنهن جو مطلع آهي: ”[illegible]“ ۽ وري ٤٠ صفحي تي قصيده بائيه آهي جنهن جو مطلع آهي: [illegible] [illegible] ما غردت في الايڪ ساجعة الربا ۽ مقطع آهي: [illegible] [illegible] [illegible] و تقربا“. مطلب ته هيءَ اهم شيءِ آهي.

Marfat.com

مخطوطو: عربي، فارسي ۽ سنڌي، دين ا - س - ٨٧؛ سائيز ١٩×١٧ س م؛ ص، ٥٢؛ في صفحو سٽون ١٧؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط نسخ معمولي؛ سن: ١٣ ذوالقعده ١٢٦٢ هه.

٢٩٧٤٣١ فرائض السلوڪ
[جزء أول]

مصنف: تاج الدين بن زڪريا.

ڪاتب: محمد افضل فقير مهيسر.

آغاز: بسم الله الرحمٰن الرحيم الحمدلله الموجد من العدم والصلوة و السلام علي نبيه محمد الاڪرم و علي اله و اصحابه الحزب المڪرم اما بعد فيقول العبد الضعيف الراجي الي رحمة الله القوي المخلص بغير الريا تاج الدين بن زڪريا الذي ينتهي نسب الي سيدنا و مولانا عثمان بن عفان رضي الله عنه انه سالني احد من الطالبين ان اڪتب له فرائض الوضوء و سنتها والصلوه والصيام و الحج و الزڪوة فڪتبت المطالب المبتدي ما يڪون قادرا علي حفظه و عمله و يڪون نافعا له فا علم انه ينبغي للطالب ان يجمع بين عمل الظاهر و الباطن حتي يڪون ايمانه و اسلامه ڪاملا و مڪملا و ببرڪة الجمع بينهما تحصل له الجمعية و تزول المتفرقة ڪما قال ﷺ. اجمعوا وضوء ڪم جمع الله شملڪم، لان عمل الظاهر بغير عمل الباطن ناقص غير مستقيم و عمل الباطن بلا عمل الظاهر الحاد و زندقة الخ.

انجام: تمت هذه النسخة الشريفه المسمي بفرائض السلوڪ صنفه تاج الدين بن زڪريا بيد محمد افضل فقير مهيسر تاريخ سيزدهم ماه ذي القعد سنه ١٢٦٢ اللهم اغفرلي و لجميع المسلمين برحمتڪ يا ارحم الراحمين.

Marfat.com

هن مخطوطه جو موضوع ديني آهي. هن ۾ مختلف قسم جا ديني مضامين ۽ متفرقات [illegible] آهن. شروع ۾ ١١ صفحا متفرقات جا آهن جن سان حوض ڪتاب ته ڀرو آهي پر حاشيا [illegible] چٽيا پيا آهن، ڪٿي سٺها اکر آهن ته ڪٿي ڳاڙها، ليڪن آهن تمام ڪارآمد ديني لطيفا ۽ مفيد حڪايتون ۽ نصيحتون. تنهن کان پوءِ اصل ڪتاب عربيءَ ۾ ”فرائض السلوڪ“ شروع ٿئي ٿو، جنهن ۾ فقه حنفي مطابق وضو، طهارت، نماز، روزا ۽ مختلف ديني اعمال، آورات ۽ مناسڪ حج جو تفصيل سان ذڪر آهي. اهو ڪتاب صفحي [illegible] تي ختم ٿئي ٿو. هن جا حاشيا [illegible] عربي ۽ فارسي عبارتن سان اٽيا پيا آهن، مگر مفيد معلومات سان ڀرپور آهن. صفحي ٥٠ کان الف اشباع سان سنڌي قديمي نظم ۾ اصل ڪتاب هن طرح شروع آهي: ”ذڪر عبادت [illegible] طاعت تعريفا الخ“. اهو ص ١٠٢ تي ختم آهي. انهن سڀني صفحن جون حاشيون [illegible] ۽ فارسي عبارتن سان اڪيل آهن. ص ١٠٣ کان عربيءَ ۾ ديني بزرگن جا اقوال [illegible] سورتن جا خواص ذڪيل آهن. ١١٠ تي هيءَ عبارت آهي: پانزده حيوان [illegible] شوند. يکي ناقه حضرت صالح عليه السلام الخ. آخر ۾ بطور حواله اڪيل آهي. [illegible] الا عظم سنڌي. [ص ١١١-١١٨] سلسلات پيران طريقت [illegible] ناهموار ذڪيل آهن، جن جي آخر ۾ هيءَ عبارت آهي: خزانه المعرفت [illegible] فخر الا وليائي زين الا صفيائي محي ملت رسول الله سيد صبغة الله رضي الله [illegible] فقير لعل محمدکه وقتي حضرت خاتمة الله رضي الله تعالي عنه واقعه [illegible] لزوم آورده بودند ملا حبيب الله الخ. بعد ۾ ص ١٠٥ [illegible] صاحب موصوف [illegible] حڪايتون ۽ ڪي ديني مفيد مسئلا نقل ڪيل آهن. [ص ١٢٦-١٢١] [illegible] سنڌ ۾ هر موسم موافق پاڃن جي ذريعي سنڌي نظم ۾ ذڪيل آهن. [١٢٩-١٣٢] [illegible] جن جي پيدائش ۽ انهن جا نالا ۽ سوانح جو تفصيل سنڌي نظم ۾ ”[illegible]“ آهي. [١٣٣-١٣٥] چند ديني مسئلا عربيءَ ۾ ذڪيل آهن. [illegible] معلومات بابت ڪي حڪايتون آهن. [١٤٥-١٨٩] [illegible] نور نامو آهي جنهن جي بحاري هن طرح آهي: [illegible] [١٩٠-١٩٢] عربيءَ ۾ چند مسئلا ۽ تعويذ. [١٩٣-٢٠١] [illegible] ”[illegible]“ [illegible] ڪرامتي ۽ انهن مقدس اسمن جا خواص ذڪيل آهن. [٢٠٢-٢٠٥] عربيءَ ۾ [illegible]

Marfat.com

جا اسماءگرامي ابجد مطابق ڏنل آهن. اهو هڪ مستقل ۽ تمام مفيد مضمون آهي. هن جي آغاز ۾ خطبه ڪتاب پوءِ هي لفظ آهن: فيقول المفتقر الي فضل الكريم المنجي جعفر بن حسن بن عبدالكريم البرزنجي لما رايت جماعة من العلماء الا علام اعتنوا بجمع الصحابة البدريين لمالها من المزايا و الخواص الخ. [٣٠٦-٣٤٤] مخدوم محمد هاشم ٺٽوي جو هي ساڳيو مضمون عربيءَ ۾ قدري اضافي سان اصحاب بدريين بابت ڏنل آهي. پڻ بدر ۾ انهن ١٤ شهيد اصحابن جا اسماء مختصر حالات سان هن ڏنل آهن. ابتدا ۾ خطبه ڪتاب پوءِ هيءَ عبارت آهي: و بعد فيقول المفتقر الي رحمة ربه الغني محمد هاشم بن عبدالغفور بن عبدالرحمان السندي التتوي اني لما رايت الامام البخاري رحمة الله قد جمع آسماء البدريين من اصحابة الكرام رضي الله عنهم الخ.

۽ آخر ۾ سندس عربيءَ ۾ چيل قصيدو جنهن جو مطلع هن طرح آهي: سالكا طرق التمهيدية طالبة الخ، ۽ ان جي آخر ۾ مناجات امام اعظم ابو حنيفه رحه آهي. [٣٤٥-٣٨٢] احاديث ۽ فارسي ۽ عربيءَ ۾ ناصحانه اقوال. [٣٨٣-٥٢٠] "زُبر بينات" مطابق محمدثين حضرات جا اسماء گرامي ۽ اقوال آهن جن جي آخر ۾ هي لفظ آهن: وَ سميت الكتاب بالف حسنة تعطي ثمانية الف سيئة. اهو مضمون صاف لفظن ۾ حروف تهجي جي ترتيب مطابق مرقوم آهي. مثلاً باب الف ۾ آهي: الله يعطي بحسنة الف حسنة يا: إن الله جميل يحب الجمال، طب. اهڙيءَ طرح علمي ۽ حڪمي اقوال الف کان ي تائين درج ٿيل آهن. باب الياء "ي" ص ٤٩٠ تي آهي: اليدُ العليا خير من اليد السفلى. يا: يا علي انت بمنزلة الكعبة. آخر ۾ هفتي جي ڏينهن بابت ذڪر آهي، جيئن "جمعه" لاءِ ته: يوم الجمعة يوم عيد و ذكر ان مفيد ۽ معلوماتي مضمون جو خاتمو هن طرح آهي: اللهم اغفر لجامع هذه الدر رالغر بحق مصدرها و اعف عنالد ببركة ماقيها و اجعل حديث حبيبك مونسه و احشر في زمرة خدم الحديث محمد يا قادر يا فخر يا امين ثم امين برحمتك يا ارحم الرحمين. تنهن کان پوءِ ۾ [٥٠٠-٥٢٠] آخر ڪتاب تائين حوض ڪتاب ۾ بزرگان دين جا اقوال عربيءَ ۾ ۽ حاشين تي عربي ۽ فارسيءَ ۾ آيات، احاديث ۽ مفيد معلومات ۽ پڻ عام، ايمان ۽ يقين بنسبت اقوال ۽ حڪايتون آهن.

هي نادر ڪتاب هر طرح محفوظ ۽ باسلامت آهي.

Marfat.com

مخطوطم : عربي ۽ سنڌي ، دين ا س ، ٤٩ ؛ سائيز ٢٠ × ١٦.٥ س م ؛ س ٢٣ ؛ في صفحو سٽون ١١ ؛ ڪاغذ حنائي ، خط نسخ عمدو ؛ سن ؟

ڪتاب الصلوٰة ٢٩٧٫٣٢١١
[دينيات جو پڙهڻ ڪتاب]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : تڪبير تحريمه يعني نماز شروع ڪرڻ واري تڪبير الخ ۔

انجام : اللهم اجعلها لنا فرطاً و اجعلها لنا اجراً و ذخراً و اجعلها لنا شافعاً و مشفعة ۔ پوءِ چوٿي تڪبير چئي سلام واري پوءِ وڃي مقام ۾ دفن ڪجي، تمت بالخير ۔

ڪيفيت

هي مختصر رسالو آهي. مجهس نماز جي پڙهڻ جي تعليم ۽ هدايت ڏنل آهي ، جيڪي خط سان سنڌي ۽ عربيءَ ۾ دعائون لکيل آهن. ڪتاب الصلوٰة کان اڳ ست صفحا آهن جن ۾ قرآن مجيد جي پارن ۽ سورتن جا نالا، رڪوعن جو عدد ۽ آيتن جي تعداد جي فهرست ڏنل آهي ۽ پڻ قرآن جي وقفن جون رمزون ۽ انهن جي سمجهاڻي لکيل آهي ۔ آخر ۾ نڪاح جو خطبو ۽ نماز جنازه جي ادائگي بيان ڪيل آهي ۽ نماز ... ... آهي. اهي پڻ ڇپيل صورت ۾ آهن. ڪتاب الصلوٰة اڻ ڇپيل ...

اهي پڻ شيون سيد محمد عمر شاه ڪوٽڙيءَ واري جون معلوم ٿيون ٿيون جو ... انهن صفحن تي سنڌس ڳالهو لکيل آهي. صفحه ١ تي تاريخ ٥ اپريل سنه ١٩١٨ لکيل آهي.

Marfat.com

مخطوط: عربي، فارسي مخلوط، دين ا-س-، ۸۰؛ سائيز ۲۴×۱۵ س م؛ ص ۲۴
في صفحو سٽون ۱۳، ڪاغذ ديسي ڳاڙهو حنائي، خط: نسخ عمدو، ڪاتب نستعليق
سن: ؟

۲۹۷۵۳ ڪتاب الوظائف والادعيه

مصنف: ؟

ڪاتب: ؟

آغاز: فاضل ترين همه دعا هاست الخ.

انجام: فَسُبْحَانَ الَّذِيْ بِيَدِهٖ مَلَكُوْتُ كُلِّ شَيْءٍ وَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ.

ڪيفيت

هن مخطوطي ۾ ديني وظائف ۽ دعائون لکيل آهن. خط نسخ عربي تمام عمدو آهي درميان ۾ ڪن دعائن جو فارسيءَ ۾ ترجمو، ڪٿي ڳاڙهيءَ مس سان ۽ ڪٿي ڪاري مس سان ڏنل آهي، هن جو پهريون حصو زيان ٿيل آهي تنهن ڪري صفحن جو شمار ڪونه آيل آهي.

هن ۾ ڪُل ۷ باب آهن. باب اول ۾ دعا جي فضيلت، قبوليت جا شرط ۽ اجابت جا اوقات مذڪور آهن، باب ٻيو لکيل نه آهي. ٽئين باب ۾ اهي دعائون ڏنل آهن جيڪي ننڊ مان سجاڳ ٿيڻ، وضوءَ ڪرڻ ۽ ڏاڙهيءَ کي ڦڻي ڏيڻ وقت پڙهبيون آهن. چوٿين باب ۾ نماز جي سڏ وقت ۽ پنج وقتي نمازن ادا ڪرڻ بعد واريون دعائون ۽ پڻ جمعي جي رات جمع ڏينهن وهنجڻ، ڪپڙن پهرڻ، آئينو ڏسڻ، مسجد ڏانهن وڃڻ ۽ ورِي گهر ڏانهن اچڻ وقت پڙهڻ واريون. پنجين باب ۾ نئون چنڊ ڏسڻ وقت، ماه محرم ڏسڻ ۽ عاشوره روزن ۾ پڙهڻ واريون دعائون ۶ باب ۾ دنيا جا مطلب پورا ٿيڻ، مرادون ماڻڻ، دشمنن حاسدن جي شر کان بچڻ، حاڪم سان ملاقات ڪرڻ، قيدين جي رهائي ۽ بيماريءَ ۾ شفا حاصل ٿيڻ لاءِ پڙهڻ واريون دعائون ۽ ستين باب ۾ حرزيماني دعا جي فضيلت ۽ عبادت دعائون مرقوم آهن. هي ڪتاب عقائد مذهب اماميه، شيعه اثنا عشريه تي مبني آهي.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، ديني : ١-س-٨١ ؛ نظم ؛ سائيز ٣٠×١٩ س م ، ص ٢٤٢ ؛ في منحو سٽون ١٣، ڪاغذ سفيد ليڪدار ميرو، خط نسخ ، سن : ١٦ سيپٽمبر ١٩٠٤ع رجب ١٣٠٠ھ مطابق بدو سنبت ١٩٦١

٢٩٧٤٤١٨ ڪليات گرھوڙي

مصنف : مخدوم عبدالرّحيم گرھوڙي رحہ

ڪاتب : ماستر واسومل چاچي مل ساڪن نوشھرو فيروز .

آغاز : پھر ويسه سڪ تون علم ايمانا . ويسه صحي اي سو جز ويسه ھن معنا
لااله الا الله محمد رسول الله پيا ويسه سپ وڄاء . جيڪي ان س نہ جڙي
سو سپ باطل پاء .
ڪلمو ڪنز علم جو دنيا آخرتاہ جيڪ پاھران ڪان سو ڪوڙ ڪھن ...
پر معنيٰ سندس سڪ تن تہ پوء پروڄا . لااله الا الله، الله آھي ھيڪڙو
جو مور مڙن جو لا نہ ليي منجھس آھي الاھو. سنجاڻن م تہ سندي عقل
عاجز ھوء الخ .

انجام : ھنج نھيڙي ذات منازئو موتي چڙي، قوڙائي فراق جو ... جن ...
پڻ ماڻرن پٽ جن جا پرڙيہ وٺا . تيڙامتہ مھاڙ تھڙا ٻھراء ...
چا پاند . سيڪنھن ڏانھم سامھا . لااله الا الله محمد رسول الله ﷺ تمام
شد ابيات ميان عبدالرّحيم گرھوڙي مورخہ ١٣ سيپٽمبر ١٩٠٤ع

ڪيفيت

ھن مخطوط جو موضوع ديني آھي. قديم سنڌي ...
مشھور آھي. ھن جو مصنف مخدوم عبدالرّحيم صاحب ... آھي ... صاحب ١٢ صدي
ھجري ۾ ڪوٽ گرھوڙ تعلقي ڪنري جو رھندڙ وڏو بزرگ ۽ صاحب ... ڪرامات ھو،
مشھور آھي تہ ميرن کي سنڌ جي حڪومت سندس دعا سان ملي، ... ھو
سندس ڪي پيشنگوئيون بہ آھن جي حرف بہ حرف صحيح ثابت ٿيون. ...

Marfat.com

ھي ڪلام ڪان حاسد ملان منحرف ھئا جن جو بيان ھن بياض ۾ قرآني آيتن ۽ ...
حديثن سان ڏنو انس جو قابل ديد ۽ لائق شنيد آھي. ھن ۾ قرآني آيتن حديثن ۽ ٻئي قسم ...
...ورده عربيءَ جا ٻه ڪجھه بيت درج آھن، جي ڳاڙھي مس سان لکيل آھن. ھي ڪتاب ڪا...
جي صورت ۾ احسن نموني چام ڪانيو خان مرحوم جو طبع ڪرايل آھي. ھن جي ...
۾ سند جي ڏاڍن جو شجرہ ڏنل آھي ۽ آخر ۾ ١٨٧ بيت آھن.

مخطوطو : فارسي، قدس ا-س- ٨٢ ؛ سائيز ٢٥ × ١٨ س م ؛ ص ٨٠ ؛ في صفح...
سٽون ١٢ ؛ ڪاغذ، ديسي ٿلهو حمائي، خط نستعليق سادو، سن : ٤ شعبان المعظم سن ...

ينابيع الحيوات الابديه ٢٩٧/١

في

طريق الطلاب النقشبنديه

مصنف : الحاج ابوالحسن السندي نقشبندي قريشي داھري.

ڪاتب : ٻه صاحب آھن، پھرين حصي جو : محمد شريف ولد مرحوم ملا ...
ساڪن موضوع ٺٽي.

حصي ٢ ۽ ٣ جو : محمد لائق بن مخدوم حاجي محمد هالہ.

آغاز : بهترين سخني که عندليبان چمن انوار طريقت بدان ترنم نمايند و خوشترين ...
كه بلبل ان گلشن اسرار حقيقت بآن نغمه آرائي كشاد بند حمد جزيل ...
جميل مرآن حكيمي راكه بمقتضاء حكمت بالغه اش حقيقت و روح ...
و نمونه حبيب خود را بذر شجر حقائق و ارواح و اشباح عوالم كردانيد.
آنچه دران بذر مجمل تخم داشته در شجر عوالم مفصل كرده باز باثمر با...
رسانيد پس غرض از غرس [نهال] شجر عوالم همين ثمر است كه مثمر او...
و خاتم شجر است صلي الله تعالي عليه و علي آله و صحبه وسلم الي يوم الدين
اما بعد ميگويد بنده فقير حقير پر تقصير كمتر از قطمير متشبث بال...

Marfat.com

ولادت رشاد و مستمدۀ را مداد هدایت طریق سداد حاجي ابو الحسن سندي نقشبندي قریشي داهري عفي الله تعالی عنه و عن والدیه و استاذیه و مرشدیه که چون عمر این عاصي تا این حال در بیهوده [illegible] و معاصي تلف شده وهمه نصائح و پندهاء پیر خود فراموش کرده و شرائط و ادب ارشاد مرشد خود بجا نیاورده. بیت.

اسم دارم بوالحسن پر جسم بد، جسم بد دارم ندارم اسم بد. نام بالاتر ندارم علم، کارها کان همیشه میکنم، ظاهر صافي ندارم دل درون هیچ تغیرم نشد از پند پیر. رفت از من صحبت صاحب دلان، دور گشتم از دیار کاملان. شد بویرانه مرا اکنون وطن، کی رسم در صحبت شان یک زمن. مسکنم از سند دشت پر کردن، از ازال آنجا [illegible] هست و پرورده [illegible] خواهم کنون توفیق رشد، تا کنم از جان و دل تحقیق رشد.

[illegible] الکي [illegible]:

پس مجموع را ترتیب داده بعبارت [illegible] [illegible] نام نمود «وتنبیع الحبوة الابدیه في طرق الطلاب [illegible]» الخ.

اختتام: [illegible] که در حقیقت نفس و هو [illegible] [illegible] [illegible] و تحقیق فرقه که در فوائد [illegible] ولایت اصطلاح [illegible] حکیمان [illegible] اصطلاح [illegible] قرار داده و اول کسانیکه در حضور و [illegible] [illegible] ختم نمودند و هو سبق الکل بالمحصل و [illegible]

[illegible] الفقیر المذنب راجی [illegible] [illegible] حاجی محمد عفی الله تعالی.

کیفیت

[illegible] مخطوط [illegible] عالم [illegible] [illegible] [illegible] حصا آهن، بهریون حصو صاحي ۳۱۲ [illegible] [illegible] ملا طالب [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Marfat.com

ٻيو حصو صفحي ۲۱۸ تي پورو ٿئي ٿو، ۲ ۽ ۳ حصن جو ڪاتب محمد لائق هالا آهي. هن ڪتاب جو خط اڳئين ڪتاب کان صاف ۽ عمدو آهي. فاضل مصنف ابوالحسن سنڌي وڏي علم ادب وارو آهي؛ حديث، فقه، علم ڪلام، تصوف ۽ منطق جو ماهر آهي. ڪاتبن نقل ڪرڻ ۾ چڱيون ڪيون آهن. هن مخطوط کي چرمي پڪي جلد سان ۽ حاشيه‌بندي نئون پوش ڀرايو ويو آهي.

مخطوطو: سنڌي، منظوم الف اشباع سان، دين ا- س- ۸۳؛ سائيز ۱۸×۱۲ س م؛ ص ... : في صفحو سٽون ۱۴، ڪاغذ ديسي ٿاهو، حنائي، خط نستعليق سادو، پراڻي سنڌي ... سن: ۱۴ ربيع الاخر ۱۲۰۹ھ.

مجموعو ۲۹۷۶،۱۹۲۲

[تفسير اسلاميات]

مصنف : مخدوم عبدالڪريم سنڌي نقشبندي، سانگهڙ.

ڪاتب : محمد حسن سومرو ساڪن ڇڇو پدعيدن.

آغاز : از تفسير سوره ٻس عبدالڪريم نقشبندي رحمة الله.

بسم الله الرحمٰن الرحيم.

سارا هيان سبحان کي سا راه جه جڪاء،

نازل ڪماءِ سور نبي تي ڪامل قرآنا ٻڻ پلم پدم صلوتن ۽ سلام جي

مٿي مصطفي،

۽ آتي آل اصحاب آن جي دائم دواما.

سڪد ساعت ساعتم پڻ پساه پسادا.

عطائي سنهو فضل سوربس جو ساري سنڌي کا .....

آخر ۾ چوي ٿو:

... پرين جي پچائم پسادا.

قاضي عبدالڪريم کي بخش بجاي پوڇا الخ.

اختتام : ... محبوباه هيو حجازي هوت تاڪريا. قرباڻا.

ابوالخير سنڌي کي هي ڪيڏي ڪنابا.

Marfat.com

حامي جهجو هاشمي رهبر رهنما، لکائيندولڪرا.
عاصي ڪيا ڏوهاري ڏوهمہ جتي رت روئدا.
ٺن ميرو محبوبسا ڪج مولا مهر منجاه
سو چن نچڏيدو من بري امتي اصلا،
جه چيو ڪلمو مرسل مير متاه.
لااله الاالله محمد رسول الله صلعم.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هي [illegible] مدون [illegible] جي سنڌي منظوم [illegible] اشباع واري زبان ۾ دين، اسلاميات، تفسير، ادب، عجب و [illegible] امرن جي [illegible] ديني نادر معلومات جو وڏو وت آهي.

هن ۾ هنن سورتن جو منظوم تفسير آهي: [illegible] هل [illegible]، تڪاثر، [illegible] العصر، همزه، فيل، قريش، الماعون، ڪوثر، ڪافرون، نصرالله، تبت، اخلاص، [illegible]

ازانسواءِ هن طرح منظوم مضامين آهن: مناقب حضرة [illegible] مناقب مرتضوي [ص: ١١]؛ فضل صلواة جو [ص: ١٤]؛ مناجات، فارسي [illegible] الغياث، فارسي [ص: ٣] مسقط شهر جي ڪوهن [illegible] منظوم مثلا [ص: ١٢]؛ [illegible] انبياء سنڌي منظوم [ص: ١٠]؛ ص ١٦٢ تي [illegible] شمحا و مشاهدا: [illegible] الوصالي [ص: ٥] راقمہ فقير پر تقصير محمد حسن [illegible]؛ ختم [ص: ٥]؛ [illegible] ڪيميائي سعادت [illegible] خواص آن [ص: ١٥] [illegible] مجاور خانہ ڪعبہ بود [ص: ٨]؛ حمد، نعمت [illegible] فارسي نظم [ص: ٦]؛ فرد: "[illegible] آبروئي هردو سراست ڪسي ڪہ خاڪ درش نيست خاڪ [illegible] اوست" از محمد صاحب [illegible] پوڪڻ جون مندون هندي مهينن مطابق سنڌي منظوم [ص:]؛ خواب نامہ منظوم [ص:] زرتشتي ماه، قمري مهينن سان مطابقت [ص: ٢]؛ زمين جي عمر [illegible] منجهس مخلوق جي قسمن جو بيان احاديث جي روشني ۾ سنڌي [illegible] جنازه [ص: ٢]؛ دفت آيات. اصل مخطوط مخدوم [illegible] بتاريخ چهاردهم ماه ربيع الاخر سنہ ١٢٠٩ [ص: ٢٠٥ تي] [illegible] سومره، [illegible] جنهن ص ١٦٧ تي آهي: راقم [illegible] محمد حسن [illegible] تاريخ بيست هفتم ماه رمضان سنہ ١٢٤٢ ع.

هي مخطوط [illegible] ورق تيل ۾ [illegible] آهي [illegible] سلامت ۽ نمايان آهي.

Marfat.com

مخطوطو: عربي ۽ فارسي، ديني ل. س. ٣٨٢؛ سائيز ١٤×١٠ س م؛ ص ٢٤٢؛ في صفحي سٽون ؟؛ ڪاغذ آرٽ پيپر [فوٽو]، خط نسخ، پختو ۽ نستعليق عمدو؛ سن: ؟

١٩٤٣١ مجموعو
[ديني اسلاميات]

مصنف: سيد يوسف البخاري، شمس محمد خان،

۽

محمود الغزالي ابن نظام "مدرس" مدرسه جلالي.

ڪاتب: ؟

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم الحمدلله حق حمده والصلوة والسلام على محمد وآله اما بعد فان هذه الرسالة في السوالات والجوابات من كلام الشيخ الكامل الفاضل جلال الحق والحقيقة والدين سيد يوسف البخاري قدس ارواحهم بلسان الفارسية ثم جعل بلسان العربية الخ.

انجام: وَمِنْ قُرْبُ اللهِ تعالي وَلَا تَبْعُدُهُ مِنْ طريق طُولِ الْاَمَلِ وَقَصِيْرِهِ وَلَا حتي يُعْطِي الْكَرَامَةِ وَالْاِحْسَانِ وَلٰكِنَّ الْمُطِيعَ قَرِيْبٌ مِنْهُ بِلَا شَكٍّ وَالْعَاصِي تَبْعُدُهُ عَنْهُ وَالتَّقَرُّبِ.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هي آرٽ پيپر تي فوٽو ورتل آهي. هن ۾ ڪافي مختلف معلومات ۽ تمام مفيد مضمون آهن جيئن ته: صفحي ١ کان ٥ تائين عربي ۾ روح بابت سوال جواب آهن ته انهن جو تعلق مرڻ بعد ڪهڙي طرح آهي، مسلمانن ۽ ڪافرن جا روح ڪٿي ۽ ڪيستائين رهندا؟ ص ٦ کان ١٨ تائين مشهور حديث ته "منهنجي امت ٧٣ فرقا ٿيندي جن مان فقط هڪ فرقو ڇوٽڪاري وارو هوندو"، جي تشريح ڪيل آهي ۽ ان جو نالو رسالو "معرفت المذاهب" رکيل آهي، هن ۾ ٤ فصل آهن ۽ اهو رسالو عربي ۾ آهي جنهن جي مصنف جو نالو لکيل نه آهي.

Marfat.com

صفحه ١٩ کان ٢١ تائين اقوال زرين آهي.

صفحه ٢٢ کان ٢٣ تائين مفردات ۽ ڪن دوائن جا نالا عربي ۽ [illegible] فارسي ۽ ذڪل آهن.

صفحه ٢٣ کان ٢٤ تائين حضرت رسالت پناه صلعم ۽ حضرت سيدة النساء العالم جن جي چڏيل ميراث جو تفصيل ڏنل آهي.

صفحه ٢٤ کان ٢٦ تائين ڪجهه مسائل ۽ ابجد جي تخفيءَ جي تشريح ڪيل آهي.

صفحه ٢٦ کان ٣١ تائين چئن امامن "ابو حنيفه، مالڪ، شافعي ۽ احمد حنبل رحه" بابت، ولادت وفات ۽ سندن شجرا ۽ ٻيا ديني مختلف مسائل ڏنل آهن.

صفحه ٣٢ کان ٥٠ تائين شاه شمس تبريز جو [illegible] مشهور [illegible]: اي [illegible] مردان علي مستان سلامت ميکنند [illegible]، لفظ عشق جي تاريخ ۽ ٻيو [illegible] درج آهي.

صفحه ٣٦ کان ٤٣ تائين طعام جا قسم ۽ [illegible] جا مختلف [illegible] ۽ پلاءُ ٩٤ قسم، کهچڙيون ١٣، شولا ١٢، [illegible] ٢٠، نوبهاره ٢٠، [illegible] ٢٣، [illegible] ٢٠، [illegible] براني ١٤، داليون ١٠، حريره ٨، ڪوڪو ٥، نان ٢٤، چهه رنگا [illegible] خاني، حلوا ١٥، نقل ١٢ ۽ خشڪ ٨ قسم درج آهن.

صفحه ٤٣ کان ٤٥ تائين فارسي خطن جا قسم، [illegible] منجهس مخلوقات جا اگهان بويان [illegible] چٽايل آهن.

صفحه ٤٦ کان ١٠٩ تائين احاديث، مسائل، وظائف، حڪايتون ۽ [illegible] آهن.

صفحه ١١٠ کان ١٧٠ تائين علم جا احڪام، مسائل [illegible] جو مادري شجره ٤٨ ارحام، ۽ شيخ المشائخ عبدالقادر جيلاني جو شجره [illegible] شاه مدار.

صفحه ١١٨ کان ١٤٦ تائين حڪايات، رويت هلال [illegible] بزرگان، مسخ شده جانور، چئن پيرن مان ١٤ خانوادن [illegible] ۽ [illegible] فقهي مسائل.

صفحه ١٤٧ کان ٢٢٨ تائين رسالو عقائد [illegible].

صفحه ٢٢٩ کان ٢٤٢ تائين امام ابو حنيفه رحه جي "فقه اڪبر" [illegible] ورق عقائد بسبت آهن. هن جو جلد سرخ رنگ ۽ ڪو بدل آهي.

Marfat.com

مخطوطہ : فارسي مع عربي، دين ا - س - ٨٥ ; سائيز ٢٠ × ١٥،٥ س م; ص ٤٣; في صفحو سٽون ١٣ ، ڪاغذ ديسي، مهر حمائي، خط نستعليق سٺو; سن : ١٣ جمادي الاخرا ١٢٠١هہ.

٢٩٧٦٣٢١١ ، ٣٣٥٩٠٤ء
[دين، اسلاميات]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : نوٽ، خطمو ڏنل نہ آهي، ڪتاب ناقص آهي ۽ مؤلف جو پتو نہ ٿو پوي. واقم الصلوة و بپا داريد نماز طرفي النهار در دو طرف روز و زلفاً من الليل . در ساعتها ازشب نماز طرف اعلي روز نماز بامداد است، و نماز طرف اسفل ظهر و عصر و نماز زلف الليل مغرب و عشاء تفسير حسيني الخ .

انجام : حضرت حق تعالي فرموکہ اي جبريل در آخر زمان امتي باشندکہ ڪہ از ايشان در مسجدي در آيد و امام در سجوداو نيز في الحال بي مکث در سجود افتد با آنکہ داندکہ آن سجود در نماز او محسوب نخواہد بود اي جبريل من بان بدهم همہ عطا هڪہ بتو و جملہ فرشتگان ڪرام فرموده ام والله اعلم بالصواب [روضة الواعظين].

ڪيفيت

هن مخطوطہ جو موضوع دين ۽ اسلاميات آهي. شروع ۾ بطور سوال جواب فارسي عبارت آندل آهي. وري چند صفحا عربي عبارت آهي. ان ڪان پوءِ وري پڇاڙيءَ تائين فارسي قلم آهي ۽ پوءِ ١٩ صفحن تي مشتمل هڪ باب زکواة جي بيان ۾ عربي ۽ فارسي زبان جو مخلوطہ ۽ مرڪب آهي. ڪتابت جون غلطيون منجهس گهڻيون آهن. هن ڪان پوءِ حديثون ذڪر ڪيل آهن ۽ پوءِ عربيءَ ۾ علم ڪلام ۽ ان تي چند عربي شعر ۽ انهن جي تشريح ڪيل ڏهن صفحن تي مشتمل آهي.

Marfat.com

مخطوطو : عربي ۽ فارسي ، دين ، ا- س ۸۶ ؛ سائز ۱۹ × ۱۳ س م ؛ ص ۲۵۵ ؛ في صفحو سٽون ۱۷، ڪاغذ سفيد، خط نسخ ۽ نستعليق؛ سن : ۲۴ شعبان ۱۱۲۶هه .

۲۹۷۶۴۲ مجموعو

[دين اسلاميات]

مصنف : حافظ هروي .

ڪاتب : محمد حسين البخاري .

آغاز : الحمدلله خالق الاخلاق. باري الخلق ... الاطلاق. جل اوصافه و اسماؤه. عم الطافه و آلاؤه الخ .

انجام : ... الله .... استجب خالصا بحسب

اس دعا راز خلق ماداس ... حق روابحق راس

صل يارب علي النبي وال و علي كل صحبه المتعال

دائما واصلا اذا ابدا و سلاماً عليه تسليما

صلي الله علي اله و اصحابه اجمعين . حرره محمد حسن البخاري

۲۴ ماه شعبان سنه ۱۱۲۶ شکرکه اين ... بپايان رسيد

بخسم اين حرف بدامان رسيد .

ڪيفيت

هي مخطوط فن دين تي مشتمل آهي. مجموعي حديثون آهن جن ۾ ... ڪتاب آهن (۱) اربعين (۲) نظم الشمائل. انهن کي مصنف عليه الرحمه بالترتيب شاهه مراد شاهه سليم ۽ اڪبر بادشاهه ڏانهن منسوب ڪيو آهي. هي اصل ۾ ... ۾ هجو ... ۾ محمد ... فر نظم ۾ آندو .

هي مخطوطو امام ابو عيسي محمد بن عيسي الترمذي ... ڪتاب شمائل النبي جو فارسي منظوم ترجمو آهي . هن ۾ ... جي عبارت جي حرفن کي نقطا ... ڏنل آهن. صفحي ۲۰۳ کان آخر تائين خط شڪسته ليڪن عمدو ۽ صفائي سان لکيل آهي. حديثن جا عنوان ڳاڙهي مس سان لکيل آهن. خط شڪسته جي لکائي ، پڙهڻ ۾ نادر مجلد جي خيال کان وڏو قيمتي وٿ آهي.

Marfat.com

مخطوطو : عربي، فارسي، ڪچو سنڌي، ڊيگهه ١ س م ٨٢ ؛ سائيز ١٨ × ١١٠٥ س م ؛ ص ٢١٢ ؛ في صفحو سٽون ١٢، ڪاغذ ديسي ڪاٺي، خط: نسخ ۽ نستعليق؛ سن : ؟

٠٩٧٤٣٠٨ مجموعو

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : انتاج و توليد بيک معني ست و غالب استعمال انتاج در ابل ست و توليد در غنم ونتج و مولد را الخ.

انجام : در مورد آنحضرت کہ ضب بضاد معجمہ نيسم من کہ بخورم آنرا و حرام نميگردانم اورا و نزد شافعي و احمد الخ.

ڪيفيت

هي مخطوطو هڪ ننڍڙو بياض آهي. هن ۾ عربي، فارسي ۽ سنڌيءَ ۾ ديني ۽ علمي مواد اڻاريو ونڊو آهي، جيئن حقي چڪن بابت سنڌ جي عالم شيخ محمد حيات سنڌي ۽ ٻين فاضلن جون فتوائون ڏنل آهن. هن مواد مان اڄ کان ٻه اڍائي سؤ سال اڳ جي سماجي تاريخ تي به روشني پوي ٿي.

صفحي ٦٤ تي شمع فقيه ابوالطالب در بيلي ۽ سندس پٽ محمد عالم جو نالو لکيل ۽ حاشيه تي مخدوم محمد هاشم جو اسم ثبت ٿيل آهي. صفحي ٦٩ تي محمد عارف سيوستاني جو نالو ۽ صفحي ٢٠٢ تي هي عجيب شعر لکيل آهي :

سيد لولاک را ديدم بخواب، گفتم اي گنج گهر کان حيا،
سيدان هند از آل تو آند؟ گفت لا بالله لا بالله لا.

٨ صفحي تي ٻه مهرون آهن جن ۾ "محمد افضل" لکيل ۽ ان ۾ سن ١٢٥٢ آهي.

Marfat.com

مخطوط: عربي، دين، ا-س-۸۸؛ فرایض، طب فارسي؛ سائيز ۲۲×۱۵ س م؛ ۳۰۰-۲۸۹ في صفحو ستون ۱۸؛ کاغذ دیسي، ٹلهو حنائي، خط: نسخ شکسته سادو؛ سز: ۱۰۶۶ھ.

۲۹۸۳۲۲ مجموعه
[(۱) شریفیه الجزوالاول (۲) كتاب الفرائض (۳) الایضاح في اسرار النكاح [طب] (۴) تیسر الاحكام]

مصنف: (۱) محمد بن عبدالرشید السجاوندي.

(۲) احمد بن عبدالعزیز بن عمر ابن عبدالله.

کاتب: (۱) دانیال بن مخدوم عمر.

(۲) حسن بن عمر.

آغاز: [(۱) شریفیه ۱۶۸] قال المولي الامام سراج الملة و الدين محمد بن عبدالرشيد السجاوندي نورالله مرقده بعد مانيمن بالبسملة الحمدلله رب العالمين حمد الشاكرين و الصلوة علي خير البرية محمد و آله الطيبين قال رسول الله صلعم تعلموا الفرائض و علموها الناس فانها نصف العلم هكذا رواية الفقهاء فالفرايض جمع فريضة وهي ماقدر من السهام في الميراث الخ.

انجام: لايرث من صاحبه ما ورث منه فقد اجتمع فيه لام كل منهما عشرون و لسدس ستون ولمولاه عشرة تمت بيد العبد الاحقر دانيال بن مخدوم عمر عمرالله شانه كاتبه معمورا في ضحوة يوم الثلثاء احدي و عشرون من الشهر الرجب ۱۰۶۶ ستة و ستين بعد الف هـ. نقل مهر: قاضي عبدالكريم ۱۲۵۶

آغاز: (۲) كتاب الفرائض [۵۴ص]:

كتاب الفرائض من المحيط عمي به الصدر العالي مولانا الاجل ... الاستاد الكبير برهان الملة والدين حسام مفتي ... ابو المحامد محمد بن الصدر الامام الاجل الحميد تاج الدين امام الائمة فقيه الامة استاد البشر حسام النظر ابي نصر احمد بن الصدر الامام الاجل السعيد برهان الملة والدين قدوة العالم استاد الائمة علامة الدنيا ابي محمد عبدالعزيز بن عمر ابن عبدالله انار الله براهينهم الخ.

Marfat.com

انجام : قد تم هذالكتاب المستطاب بعون الملك الوهاب في علم الفرايض بخط العبد الضعيف النحيف المذنب الجافي الراجي الي رحمة الله الكريم حسن ابن عرب غفرالله له و لوالديه ولجميع المومنين بالنبي وآله الطاهرين وقت الضحي يوم الاثنين خمسة عشرين في شهرذي القعد سنة الف وستون و ثمان سنة من هجرة النبي عليه الصلوة و السلام سنه ١٠٦٨ه‍. نقل مهر قاضي عبدالكريم ١٢٥٦

(٣) الايضاح في اسرار النكاح. طب عربي [ص: ٦٣].

آغاز : الحمدالله رب العالمين والصلوة والسلام علي نبيه محمد آله اجمعين و بعد فقد اجبت مسئلة بعض الاخوان في تاليف كتاب سمية الايضاح في اسرار النكاح وجعله جز اين تشتمل كل جزء منهما علي عشرة ابواب الخ.

انجام : فمن شرب منه وزن قراط العطعف عند شهو من و مشبالم الحرام الاول من كتاب الصاح تمام شد كتاب ايضاح كار من نظام شد.

(٤) تيسر الاحكام. بروهكي فارسي [ص: ١٣]:

آغاز : بجانب جميع فرمان دهان و جميع خوطنان و مقدمان و جميع ساكنان ديهها و جنكها دعوات ان حسام عمر حسام قبول باد نصيحت انكه هيچ عورتي راديائي كردن ند هند ولمه عورات را از سجده كردن و بائي وما نند آن منع كمند الخ.

انجام : اي احمدا و اي محمودا و اي حضرت مصطفي و اي حبيبا و اي شفيع المذنبين مارا از عذاب ابن و از عذاب منكر و نكير رهاكنا بيده بروييد برائي الله و دوستي خود كه تو رسول خدائي.

كيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هي كتاب چئن رسالن جو مجموعو آهي. هن ۾ رسالا "شريفيه" ۽ "كتاب الفرائض" ميراث بابت ڪافي وضاحت سان ، تفصيل وار لکيل آهن. پهرئين رسالي جي پهرئين صفحي تي قاضي عبدالكريم سنه ١٢٥٦ جي مُهر ثبت كيل

Marfat.com

تي مهر لڳل آهي. اهڙيءَ طرح ٻنهي رسالن جي آخر ۾ ٻه سنڌس مهر ثبت ٿيل آهي. تنهن کان سواءِ ٻهرئين صفحي جي هيٺينءَ ڪنڊ تي وري ٻيون ٻه مهرون لڳل آهن جي جهونيون ٿيڻ سبب پڙهڻ ۾ نه ٿيون اچن، البت مٿين مهر جا ٻه لفظ ”ڪل“ ۽ ”عالم“ ظاهر آهن. ۽ ٻي مهر جا لفظ ”محمد شورع“ ۽ سن ”١١٢١“ چٽا آهن.

مخطوط جو جلد چرمي آهي جنهن تي جلد سازيءَ جا قديمي آثار ظاهر آهن، پر هاڻي سنڌس جزبندي جهوني ٿيل ۽ شيراز ٽٽل آهي. ڪتابت عربي خط نسخ، شڪسته پر پڙهڻ ۾ آسان آهي.

هن مخطوط جو ٻيو رسالو عربي طب تي مشتمل آهي. هن ۾ زال مڙس جا شرعي ۽ جنسي تعلقات بابت ديني احڪام ۽ طاقت برقرار رکڻ جا طبي نسخا تجويز ڪيل آهن. هن جا ٦٣ صفحا آهن. ٽوٽون رسالو جنهن جا صرف ١٣ صفحا آهن جو اول ۽ آخر کان ناڪمل آهي. زبان بروهڪي فارسي، عربي رسم الخط، ۽ زن و شوهر بابت احڪام ۽ مجهولِ ڪي نصيحت آميز حڪايتون قلمبند ڪيل آهن.

مخطوط: فارسي، سنڌي ۽ اردو؛ ا- س دين، ٨٩ طبي نسخا، سنڌي مضمون ۽ اشعار سائيز ٢١.٥×١١ س م؛ ص: ٥١٤ في صفحو سٽون ٣٠؛ ڪاغذ: سفيد؛ خط نستعليق؛ سن: ١٧ جمادي الاول ١٣٦٠ مطابق ١٣ جون ١٩٤١ع.

٢٩٧٤۴١٨ مجموعه

مؤلف ۽ ڪڏ ڪندڙ: حڪيم سيد محمد عمر شاه، ...

لکندڙ: " " " " "

آغاز : در آبد با عضاي اسپان چوباد: رواڻي ... زمين گير باد الخ.

انجام : مجهے کهٹکا هوا تها جب بنائی لعه پڑتا تها: که یه جهگڑے میں ڈالیے بہت گبر و مسلمان کو.

Marfat.com

ڪيفيت

هن بياض ۾ مختلف مضامين درج ٿيل آهن جن ۾ ديني ۽ ادبي مضمون، طبي نسخا ۽ ٻيا ڪيئي مفيد مضمون اچي وڃن ٿا. غرض ته هي ڪشڪول آهي. هن ۾ سنڌي اردو ۽ فارسي زبانن ۾ مواد ۽ پڻ جدا جدا بياضن جا ڪي اصل ورق به آهن. جيئن ته: ”تاريخ سنڌ“ تاليف مولوي نور محمد نظامائي، چنگيز خان جو احوال، سنڌ جي لوڪ ڪهاڻي، ... نون دورايو، نظم از رشيد احمد لاشاري، حضرت عيسيٰ عليہ السلام جو ذڪر، حُرَ مکي ۽ ...، هولي، ڪاميابيءَ جا اصول، سنڌ جا ڪي برگزيده اولياءِ، سنڌ جا ڀاهريان شاعر، حافظ ...مد تکڙائي، لوڪ ادب، خواص سورت الحمد، خواص درخت انب در فارسي، فال پيغمبران ۽ شروع ۾ طب شهابي منظوم فارسي آهي. هن ۾ زياده مواد طبي آهي، ڪن طبيبن جا نالا به ڏکيل آهن جهڙوڪ: سيد جلال شاهه هندي، قاضي محمد بقا خيرپوري، مخدوم دين محمد بوبڪائي ...مير عبدالرزاق، مولانا عمادالدين، مير عبدالفتاح.

آخر ۾ اردو ۽ فارسي شعر باريڪ خط ۾ لکيل آهن. غير مجلد هئڻ سبب غير مرتب به آهي. ڪٿي خط سهڻو ۽ صاف ته ڪٿي وري بدزيب آهي. سنڌ جي اخبارن ...اءِ سنڌ، عبرت ۽ مهراڻ تان ڪي ڪارآمد مضمون نقل ڪيل ۽ ١٤ آگسٽ ٥٩ءَ ”عبرت“ تان ”آزادي“ تي مولانا گرامي مرحوم جو نظم نقل ڪيل آهي.

—

Marfat.com

مخطوط : فارسي وغيره، دين ا - س - ٩٠؛ سائيز ١٥.٥×٢٣.٥ س م ؛ ص ؛ ٩٥ ؛ في صفحو سٽون ١٥؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق ، بد زيب ؛ سن: ؟ .

مجموعو ٢٩٤٥٧

[تعويذ، نجوم ۽ لغت]

مصنف : أبو داؤد حسيني سبز پوش .

ڪاتب : ؟

آغاز : سُبْحَانَکَ لاَ اِلٰهَ اِلاّ اَنْتَ يا رَبَّ کُلِّ شَيءٍ وَرَازِقَهٗ وَرَاحِمَهٗ سُبْحَانَکَ لاَ اِلٰهَ اِلاّ اٰلِهَةَ التَّرفِيعِ جَلاله يا اِلٰهَ يَا اَللّه المحمود في کُلِّ فعاله الخ .

انجام : في الحال شتاب اکنون هَن هَن تمت تمام شد .

ڪيفيت

هن مخطوط تعويذات، نجوم ۽ لغت جو مختلف زبانن ۾ مجموعو آهي. هن جي صفحي ١٥ تي ڪتاب جو نالو "مقصود العاشقين" ۽ مصنف جو نالو درج آهي. بهرحال هن ۾ عصري علوم جي هدايت ۽ نشان ڏهي ناهي. البت هي، آثار قديمه مان آهي.

Marfat.com

مخطوط : فارسي، دين ا - س - ۹۱ سائيز : ۲۰ × ۱۴ س م، ص ۱۸۵ ؛ في صفحو سٽون ۱۵؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق بد زيب؛ سن ؟ .

۲۹۷۵۷ مجموعہ
[نجوم، تعويذات ۽ طب]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : منقول ست حضرت رسالت صلعم فرمودند کہ هرکہ هربا مداد اين دعا بخواند همچنان باشدکہ هزار ختم قرآن کرده باشد و هزار شب قدر را يافتہ باشد الخ.

انجام : وظيفہ هر آنچہ از خدائي تعالي عز و جل خواستند يافتد چنانچہ شيخ بهاؤالدين گويد من علم خواستم مرا علم داد ....

....

.... ورد مذکور اين است روز شنبہ ياحي يا قيوم هزار بار، روز يک شنبہ هزار بار اياک نعبد و اياک نستعين ، .... دو شنبہ سبحان الله هزار بار، روز شنبہ يا الله يا رحمن هزار، روز چهارشنبہ حسبي الله هزار بار، روز پنجشنبہ يا غفور يا رحيم هزار بار الخ .

ڪيفيت

هي مخطوطو قرآني آيتن، تعويذات ۽ فن طب تي مشتمل آهي. شروع ۾ تعويذ حون شڪليون ڏنل آهن، بعد ۾ آيتن جا خواص، ورد وظائف ۽ آخر ۾ طبي نسخا درج آهن ۾ ڪي مهمل ۽ لامعني عبارتون بہ ڏنل آهن.

Marfat.com

مخطوط : فارسي ، دين ا - س- ۹۲ ؛ سائيز ۲۰ × ۱۴ س م ؛ ص ۲۰۸ ؛ في صفحو سٽون ۱۵ ؛ ڪاغذ، ديسي حمائي، خط نستعليق سادو، سن : ؟

۲۹۷۴۵۷ مجموعه

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : مهربان بخشنده بي عيب. يا الله، يا رحمان، يا رحيم، يا سلام، يا وڪيل الخ .

انجام : عقل گفتا زهد خود را مايه دار- عشق گفتا اين نصيحت راچه ڪار.

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ مختلف ديني مواد آهي ۽ مجموعو جدا جدا مضمونن جو آهي. صفحي ۱۰ ۽ ۱۱ تي تعويذ جهڙيون ۽ شڪليون ڏنل آهن جن جي خانن ۾ ستارن جا نالا آهن. لڪلي ڪٿي خراب ۽ ڪٿي سهڻي آهي . ڪن صفحن تي طبي نسخا آهن ته ڪن تي تعويذات ، ڪن تي دعائون ته ڪن تي ورد وظائف ۽ آيتون لکيل آهن. ورق، اول کان آخر تائين پيوند دار آهن. ۱۳۶ صفحي کان ۱۴۶ تائين "اسماء الله" جا خواص بيان ڪيل آهن. ۱۹۷ کان ۲۰۶ تائين دعاء سقاني الحب مذڪور آهي. صفحي ۲۰۷ کان ۲۰۸ تي عقل ۽ عشق [illegible] گفتگو درج آهي.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، طب ا - س - ٩٣ ؛ سائيز ٢٠ × ١٨ س م ؛ ص، ١٩٤ ؛ في صفحو سٽون ١٦؛ ڪاغذ سفيد ۽ سياه، خط نستعليق بد زيب؛ سن : ؟ .

٦١٥٠١ مجموعه

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : دنيان جو زهر قاتل مانجهي متارا ماري ، حرص حرام فندڙا زر زور تي سيڪاري .

آهي زر جو نشو ڀاري جيڏي خودي خواري،
آخر وات ڏيئي واري، ويندء ڏوڙ ۾ سهاري.

انجام : واسطي دردگرده مجرب: شوره قلمي، مثائي (؟) ٻاڙ موري ڪهوٽي سنهي ڪري ڦڪي ونڻ گهرجي تازي پاڻيء سان. اها ۴ ماسا د ماسه هڪ وزن آهي، ڏينهن ۾ ٽي ڀيرا ونڻ گهرجي. ٣ ڏينهن دوا استعمال ڪرڻ هميشه واسطي درد گرده نه پوندس .

ڪيفيت

هي مخطوط، قاتل ٽتل ۽ اڪثرڻيل آهي. هن جي لکندڙ ۽ تاريخ ڪتابت جو پتو نشان نه آهي. البت ۴۹، صفحي تي هيء عبارت آهي: "حق ملڪيت حڪيم شاه محمد صوفي بقلم خود "

هن ۾ متفرق مواد آهي شروع ۾ غزل ۽ ڪافيون آهن، اهڙيء طرح صفحي ١٥٢ تي اشعار عشقيه ختم ٿين ٿا، پوء انگريزي قاعدا شروع ٿين ٿا، وري ١٩٨ صفحي کان فن طب ۽ ان جا نسخا شروع ٿي پڇاڙيء تائين تحرير ٿيل آهن. هن ۾ علم قيافه ۽ علامات جو بيان آهي. هن جا ورق اڌوهي کاڌل آهن.

Marfat.com

مخطوط: اردو، انگريزي ۽ سنڌي، دين، ا-س-، ۹۴؛ سائيز ۲۰ × ۱۷ س م؛ ص ۳۰، في صفحو سٽون ۳۳؛ ڪاغذ سفيد؛ **خط:** نستعليق باريڪ، سن: ؟

۰۶۱۵۸ مجموعو

[متفرق مواد]

مصنف: حڪيم سيد عمر شاه ڪوٽڙي.

ڪاتب:

آغاز: کشمیر میں زعفران کی پیدائش. آٹھ میل کے فاصلہ پر مشرق کے قصبہ "مان پور" کے متصل پیدا ہوتا ہے الخ.

انجام: تھوڑی فصل ہاتھ سے باآسانی کٹ سکتی ہے. لیکن زیادہ ہو تو ... ذخیرہ سے کام لیں.

ڪيفيت

هن مجموعي ۾ گهڻو ڪري ڇپيل شيون آهن. ڪڙو قلمي مخطوطو آهي جنهن جو ڪيٽلاگ ٺاهيو ويو آهي. "ڪشمير باغباني" هڪ رسالو آهي، جيڪو ۲۰ ورقن ۾ شامل ٿيل هو، آن مان هي مواد ورتل آهي. سرخي آهي:

"کشمیر میں زعفران کی پیداوار" هن مخطوط ۾ ڏنل ڳالهيون هي آهن. هن ۾ ميون ۽ ڀاڄين جو به ذڪر آهي جهڙوڪ: انب، گجر، ڇهي، مڪئي ۽ مٽر وغيره. انهن ميون ۽ ڀاڄين جو اصلي وطن ٻڌايل آهي. زرعي ضرب المثل به آيل آهن پڻ ميون جون بيمارين ۽ انهن جا علاج به ٻڌايل آهن.

زعفران جي کيت بابت ٻڌايل آهي ته جيڪڏهن زعفران جي کيت ۾ جانور چرڻ لڳا ته پوءِ اتي ۳ سال زعفران پيدا نه ٿيندو.

ٻڌايل آهي ته بمبئي جي قريب هڪ نرالي قسم جو ... آهي، جنهن جي ... ۽ ان جو ڪوئلو تمام نئيو ۽ سلس ... نهايت خوشنما گلابي رنگ جي آهي. هن ۾ ڪيئي مفيد ۽ ڪارآمد ڳالهيون به درج آهن، پڻ عربي لکڻ جو به ذڪر ڪيل آهي. ... ڇپيل ڪتابن جو ڪيٽلاگ ٺاهڻ غير ضروري آهي.

Marfat.com

مخطوط : عربي سنڌي، منظوم الف اشباع سان ا-س- ٩٥ ؛ دين، سائيز ١٩×١٥ س م، ٢٢٢ ص، في صفحو سٽون ١٢؛ ڪاغذ ديسي، ٿلهو حنائي، خط نسخ و نستعليق سادو
سن : ؟ .

١٨ ، ٢٩٧٤٤ ٥ اپريل ١٩٨٠ ع

[انتخاب خزانة الاعظم سنڌي ، زيارت القبور حليته الشريف]

مصنف ۽ منظم : محمد عبدالله .

ڪاتب : " "

آغاز : پنجهتريهم باب ڪفر ڪلمنجو ڪريهم مذڪورا.
لڪن ڪنايهم انهن تا عدما الخ .

انجام : آهي جَنّتاتُ الفِرْدَوْسَ ۾ ڏي صَلَوٰةَ مَسْطُوْرَا
اِلٰهِي عَبْدُاللهُ کي تُون بخشي پادشاه
بَرڪَتَ پيغمبر پاڪَ جيءُ سڀ گُناه ڏيڪ وَڏا،
۽ برڪت آلَ اَحْمَدَ جيءَ ﷺ ۽ پڻ اَصْحَابا
مَرْهيءُ مَنْ مُجْرِمَ جَا مَاڻهُ رِزق مَولي جل شانه
سان سَڀني مُؤْمِن جي ڪلمو چُون منها.
لااله الاالله محمد رسول الله ﷺ .

ڪيفيت

هي مخطوطو چند مختلف رسالن جو مجموعو آهي. موضوع دين اٿس. هي قديم سنڌي زبان ۾ اسلامي عقائد ۽ اعمال تي مبني الف اشباع سان منظوم ڪيل آهي. هن ۾ فقط ٻه حصا آهن جن جو مضمون ڪيترن ئي معتبر ۽ مستند ڪتابن تان اخذ ڪيل آهي. ڪجهه عربي ۽ فارسي مضامين به اٿس. هي اول ۽ آخرکان نامڪمل آهي.

ڪاغذ ديسي جهونو حنائي، حاشيون ڪاٽل پر انهن جي عبارت سلامت آهي. هن کي جلد ٻڌرائي محفوظ ڪيل آهي.

Marfat.com

مخطوطو : فارسي، دين ا- س- ٩٦ ؛ سائيز ٢٥٠٥ × ١٣٠٥ س م ؛ ص ١٠٥؛ في صفحو سٽون ١٤، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط: نستعليق؛ سادو، سن: ١٥٧ هه.

مجموعو ٢٩٧٤٣٣

[(١) مختصر صلواة مسعودي (٢) رسالہ شڪاريہ (٣) فرائض نظم شيخ حسن (٤) مضبوط الحساب (٥) تورڪ نامہ (٦) بيت الاسلام (٧) شيطان نامہ]

مصنف : فضل الله بن ايوب ابن الشيخ ابي الحسن المنسوب بہ ماچين.

ڪاتب : حسن.

آغاز : الحمدالله حق حمده والصلوة والسلام علي رسوله محمد خير خلقه ميگويد بنده ...... فضل الله بن ايوب بن الشيخ ابي الحسن... .... ماچين غفرالله له ولا سلافه واخلافه الخ.

انجام : در فتاوي حجت گفت است و ڪلابہ ڪردن ڪور را باڪي نيست و ... الفتوي. در فتاوي حسامي گفته است و در فتاوي سراجي نيز آورده است ڪہ ڪلابہ ڪردن ڪور را مڪروه نيست وهو المختار.

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع دين آهي. هن ۾ فقه جا مسائل تمام تفصيل سان ... ڪيل آهن. ڪتاب تمام جهونو ۽ خط بہ ذهب انس. هن جي پڇاڙيءَ ... آهي: بفضل خدائي عز و جل بروز آدينہ اين نسخہ فيض گنجينہ صلوة ... تمام ڪرده شد از يد حسن بنده تمت تمام شد.

هن جي شروع ۾ اٺن صفحن تي رقعات آهن، پوءِ نظم ۾ فالنامو ١٢ صفحن تي مرقوم آهي، جي فارسيءَ ۾ آهن، فالنامہ جو مصنف محمد حسن آهي.

Marfat.com

مخطوط: فارسي، دين ا- س- ۹۷ سائيز ۲۰×۱۲.۵ س م؛ ص ۳۶۳؛ في صفحو سٽون ۱۱، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق سادو، سن: ؟.

۲۹۷٤٥٧ مجموعو

مصنف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : ترتيب نيازتپ موم بسم الله الرحمٰن الرحيم يا محيط و ونال چهارقاضي برگردن تو اي تپ اگر باز آئي و فقير محي الدين بطرف تپ اعلام کند اگر بگريز بگريز و اگرنه برتو ديگرمي آرد والسلام معبود حناء برساق ايمن جبرائيل و ايسر ميکائيل بر بازو ايمن اسرافيل و ايسر عزرائيل بردوش.... ايمن لا اله الا الله و ايسر محمد رسول الله الخ.

اختتام : برائي حق چهل يکبار بخواند بدمد غليقا مليق و أنت تعلم و مافي قلو بكم مليق يا غني يا مغني يا مُعْطي يا فتاح يا رزاق.

ڪيفيت

هي مخطوطو مختلف مواد جو مجموعو آهي. منجهس اڪثر مواد طب ۽ وظائف آهي. "ڪيمياءِ سعادت" جا خواص لکندي روايت ڪئي ڪري ته: جو شخص جمع رات، اڌ رات جو اٿي وضو ڪري ۽ ڪ سؤ پنجاه دفعا اهڙا دعا پڙهي جيڪا حاجت گهرندو سا پوري ٿيندس.

خواجه حسن بصريءَ فرمايو آهي ته جيڪڏهن حاجتمند جي گهُر پوري نه ٿئي ته فرداءِ قيامت منهنجو گلو پڪڙي. پڻ با يزيد بسطامي به چيو آهي ته جيڪڏهن سائل جي حاجت روائي نه ٿئي ته قيامت ۾ منهنجو دامن پڪڙي. اهڙيءَ طرح ٻين به ڪيترن ئي بزرگن کان ضمانت جي روايت ڪيل آهي.

هن ۾ طبي مواد به گهڻو آهي، صفحي ۲۵۹ تي آهي ته: اين ترڪيب در ڪتاب ميان صاحب ميان احمد احسن سيوستاني پيشاني نوشته بود.

Marfat.com

مخطوطو : فارسي، مع عربي، دين، ا.س - ٩٨؛ سائيز ٢١ × ١٥ س م؛ ص ٤٣؛ في صفحو سٽون ١٦، ڪاغذ ديسي، حنائي، خط نستعليق؛ سادو، سن : ١٣ جمادي الاخري ١٢٨١ ھ.

٢٩٧٤٢ مجموعو

[نماز چهل حديث مع شرح فارسي]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : وَ اَقِمِ الصَّلٰوة و بپاداريد نماز را طرفي النّهار در دو طرف روز وَ زُلَفاً مِّنَ الَّيل و دوساعتها از شب. نماز طرف اعلي روز نماز بامداد است و نماز طرف اسفل ظهر و عصر و نماز زلف الليل مغرب و عشاء. تفسير حسيني.

انجام : حضرت حق تعالي فرمود که اي جبريل در آخر زمان امتي باشند که يکي از ايشان در مسجدي در آيد و امام در سجود او نيز في الحال بي مکث در سجود افتد با آنکه داند که آن سجود در نماز او محسوب نخواهد بود اي جبريل من با آن بدهم همه عطا هاکه بتو و جمله فرشتگان کرامت فرموده ام و الله اعلم بالصواب. روضة الواعظين.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. شروع ۾ سوال جواب [illegible] وري چند صفحا عربي عبارت ۽ آخر ۾ فارسي ڪلام آهي. [illegible] عربي ۽ فارسي جو مخلوط ۽ مرڪب ١٩ صفحن تي مشتمل آهي؛ ۽ ٻئي چاليهه حديثون با ترجمه ۽ حڪايتون سان فارسي ۾ پيش ڪيل آهن بوء وري عام ڪلام عربي ۾ ۽ عام ڪلام تي چند عربي شعر ڏيئي ان جي تشريح ڏهن صفحن تي ڪيل آهي.

Marfat.com

مخطوط: عربي، فارسي ۽ سنڌي؛ دين ا- س- ۹۹؛ سائيز ۱۸۰۵×۱۲ س م؛ ص ۲۰ في صفحو سٽون ۷، ڪاغذ؛ ديسي جهونو، حنائي، خط نستعليق تمام عمدو ۽ صاف؛ سن: ۱۲۸۶هه.

مجموعه ۲۹۷۸۳

[اوراد و ادعيه ماثوره]

مصنف ۽ ڪاتب: فتح محمد ولد لطف علي.

آغاز: اِلٰهي ڪَم مِّن عَدوٌّ وَّ اِنتَضٰي عَليَّ سَيفَ عَدَاوَتِهٖ وَ شَحَذَلي ظُبَّۃَ مُدبَتِهٖ الخ.

انجام: سَيدِه دَرَ حَجو سائِلُ آهيان سَيَّدا،

نَبِيءَ لِکيءِ سَيِّج نَنگَم پَرُ وَرَ نيدَا،

عِيان آهِ مُنهِجيءُ مُتيئي مَاجَرَا،

مُرِيدِنِجُو تُون ءِ ميرُ مُشڪِلِ ڪُشَا،

ڪَرَم ڪِيَر سَيِّخيءُ شاهُ عَبدُاللَّطِيفُ.

.... دَرَ تي آيُس رَتيُ اُمِيدِ وَارُ،

نهِ ڪِج خَلَقِ جيءُ تَرِدِ مُنهِڪِيءُ خوارُ الخ.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هن ۾ مذهب "جعفريه" جا ورد وظائف مشهور ماثوره دعائون، جهڙوڪ: جوشن صغير، جوشن ڪبير، دعائي ڪميل ۽ درود طوسي يا دعائي اثناعشريه طوسي. تمام خوشخط ۽ جلي اکرن ۾ ڪتابت ڪيل آهن. دعائي ڪميل جي آخر ۾ هيءَ عبارت آهي:

العبد المذنب العاصي حقير فتح محمد ولدلطف‌علي ڪاتب تاريخ هژدهم ماه شعبان المعظم سنه ۱۲۸۶.

هن مخطوط جو اجمال هن ريت آهي: هن جي ابتدائي ٽلهن حنائي پيوندي ٽئي برابر سٽن صفحن تي سادي قلم سان هزهائينس مير حسن علي "حسن" جو چيل "مسدس"

Marfat.com

سنڌيءَ ۾ ”شاهه نجف ميں جو مُقَرَّرِ امامؔ آهه، مَوْلاَ عَلِي وَلِي تِي صَلَوَاةٌ وَسَلاَمُ“ لکيل آهي. هن جا ١٣ مصرع آهن. وري سهڻي خط نستعليق ۾ مير صاحب موصوف جي، مخمّس ۾ هڪ ”مناجات“ آهي. نالي ۾ چوي ٿو.

يَکْبَارُ دِکْهَلاَ کَرْبَ بَلاَ شَاهَ حَقُّ دِيْدَارُ ،
حَاضِرْ تِيهِي نَجَفْ مِيْن دَرْ دَوْلَتَ تِي هِي نَاچَارُ ،
کَعْبَہْ کِهُون مَدِيْنَہْ وَنْجِي هِي بِيْکَسْ وِيَي يَارُ ،
مَشْهَدْ مِيْن رَضَا جَوْ تِيهِي ”حَسَنْ“ زَائِرُ زَوَّارُ ،
يَکْبَا رُطَلَبْ کَرْشَمَہْ آبْرَارَ جَوْ صَدْقُو.

هن ڪان پوءِ ٨١ صفحن تي جوشن صغير ۽ ١٠٦ صفحن تي ”جوشن ڪبير“ جلي اکرن ۾ ڪتابت ڪيل آهن. تنهن ڪان پوءِ ٢٧ صفحن تي دعائي ”ڪميل“ ۽ ١٤ صفحن تي دعائي ”دوازده امام“ [درود طوسي] جا خواص فارسيءَ ۾، ۽ ٣٨ صفحن تي تمام خوشخطي سان مذڪور دعا مرقوم آهي. بعد ازآن ٽن صفحن تي ناد علي مع مؤڪلان ۽ سندس خواص فارسيءَ ۾ ۽ وري ستن صفحن تي ”مناجات صغير معظم“ مع خواص، فارسيءَ ۾ تنهن ڪان پوءِ ”رد هر بلا“ دعا ٩ صفحن تي ۽ منقبت فارسي ”شاه مردان برائي دفع بلاها و برائي هر مشڪل هر روز بخواند“ ٦ صفحن تي ۽ وري سنڌيءَ ۾ نعت: ”رس يا رسول رهبر“ ٨ صفحن تي ۽ اهڙيءَ طرح ساده خط ۾ نعت: يَا حَبِيْبَ الالٰه خُذْ بِيَدِي“ ٧ صفحن تي ۽ ٣ صفحن تي هڪ مناقب بعنوان: يَا مظهرالعَجَائِبِ مُشْکِلْ کُشَا عَلِي“ ١٢ مصراعن تي مشتمل آهي. آخر ۾ نامڪمل، حضرت پٽ ڌڻيءَ عليہ الرحمہ جو هڪ قصيدو: ”ڪَرِيمُ ڪَبِيرُ سَخِيْ شاه عَبْدُ اللَّطِيْف“ جي ٿلهه سان ١٨ مخمّس تي مشتمل سهڻي خط سان ڪتابت ڪيل آهي. ورق پيوندي ڪيل ۽ ڪتاب جزبندي ڪيل ۽ سياه بوشر جلد سان محفوظ آهي.

Marfat.com

مخطوط : عربي، دين ا- س - ۱۰۰؛ سائيز ۱۰×۷ س م؛ ص ۴۳۲؛ في صفحو سٽون ۷؛
ڪاغذ ديسي، حنائي، خط نستعليق سن : ؟

۲۹۷۴۵۳ مجموعه
[وظائف]

مصنف : ؟

ڪاتب : ؟

آغاز : يٰس وَ الْقُرْاٰنِ الْحَكِيْمِ اِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ عَلٰي صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ الخ .

انجام : وَ اللّٰهُ خَيْرٌ حَافِظاً وَّ هُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِيْنَ وَ صَلَّي اللّٰهُ عَلٰي خير خَلْقِه مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِه الطَّيِّبِيْنَ الْمَعْصُوْمِيْنَ .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي . هي مخطوط "پاڪيٽ بوڪ" جي صورت ۾ گويا هڪ گنجينه وظائف آهي. شروع ۾ سورت ياسٓ پاره ۲۲ ۽ پوءِ فتح پاره ۲۶، رحمان پاره ۲۷ ۽ ملڪ، قلم، حاقه، معارج، نوح، جن، مزمل، مدثر ، قيامه، دهر ۽ مرسلات پاره ۲۹ ۽ پاره ۳۰ جون سموريون سورتون والناس تائين ڪتابت ڪيل آهن، بعد ازآن دعا جوشن ڪبير جنهن ۾ هڪ سؤ فصل ۽ هر فصل ۾ الله تعاليٰ جا ڏهه اسم آهن. ۽ پوءِ دعا جوشن صغير، دعا قدح، خطبه آدم عليه السلام، دعاء الفتح، دعا سيف، آية الڪرسي هم فيها خالدون تائين، دعا حضرت اميرالمؤمنين، تعويذ، دعاءِ محبت، تعويذ ، دعا ابطال السحر ۽ دعاڪشايش سمايل آهن .

ڪاغذ پراڻو، بوسيده؛ چٽيون لڳل ۽ جهونو ٿيل آهي. هن جا ڪي ورق ڦاٽل ٿيل آهن ۽ منجهس ڪتابت جون ڪجهه غلطيون به آهن. هن "پاڪيٽ بوڪ" جو مٿان چرمي جلد پڙل آهي.

Marfat.com

مخطوطہ: فارسي، دين؛ ا س- ۱۰۱؛ سائز ۲۴×۱۴ س م؛ ص ۵۱۷؛ في صفحو ستون
د ۱؛ كاغذ ديسي، ٹلهو حنائي، خط نستعليق عمدو؛ س ن : ۱۲۲۸ .

تذكرة الواعظين ۲۹۷۶۲۲

مصنف : ابوبكر بن عمر بن الفضل المعروف برشيد وطواط .

كاتب : ملاّ آخوند جان ابن ملاّ سرمساق .

آغاز : الحمدلله رب العالمين و العاقبة للمتقين والصلوة والسلام على رسوله محمد و آله و اصحابه اجمعين قال الشيخ العلامة مولانا رشيد الملة و الدين ابوبكر بن عمر بن الفضل المعروف برشيد و طواط رحمة الله عليه بعضي از ياران كه ايشان را در علم تذكير شرحي بود ازين داعي درخواست نمودند كه مي بايد كه جمعي از مبكيات ساخته شود تا گويند گان را ازان مادة بود و ترا از دعائي خير فائده بود و اميد ثواب آخرت. درخواست ايشان را اجابت كردم و مبكيات هر نوعي وعدو وعيد جمع كردم و همچنين عزيزي داعي كم صناعت و گدائي بي بضاعت را يعني محب العلماء والفقراء سيد اولياء خواجه قطب الحق و الدين البخاري درخواست كرد كه جماعتي از اصحاب ما كه ذوق تكلم داشتند و استعداد اندك مي بايد كه بدين مبكيات بر اول هر فصل آيتي وحديثي و مسئله باشد تا مستمعان را فائده زياده باشد و متكلم را زيادتي استفاده بود در تكلم و اين شكسته نيز اميد ميدارد كه مقبول افتد و ذخيره آخرت باشد انشاءالله و نام اورا تحفة الواعظين كرده شد الخ .

انجام : خداوندا، كريما، احدا، رحيما بحرمت درويشان و مسكينان ... كه ما مفلسان بي بضاعت و بي استطاعت را در ... و ... فرماني بحق محمد و آله و اصحابه اجمعين ... الراحمين. تمت الكتاب بعنايت الملك الوهاب سنه ۱۲۲۸ بود كه تمام يافت اين ... شريف مسمّي به تحفة الواعظين از دست ملا آخوند جان ابن ملاّ سرمساق غفرالله لهما اميد از صاحب فطرتان آنكه هر سهو و خطائي كه در نوشتن

Marfat.com

رفته باشد بقلم تراش عفو تراشيده در درستي آن كوشند اميد است كه از جام مَي حقيقت بنوشند. نوشته بماند سيه بر سفيد، نويسنده را نيست فردا اميد. تمت تمام شد و الله اعلم بالثواب [بالصواب].

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع دين آهي. هن ۾ قرآن، احاديث ۽ حنفي فقهي مسائل ذريعي دين اسلام جي تعليم، ترغيب ۽ تحريص "تصوف" مطابق ڏنل آهي. هن ۾ ٥٠ فصل آهن، هر فصل جي اول ۾ هڪ آيت، هڪ حديث ۽ هڪ فقهي مسئلو بيان ڪيل آهي. جيئن ته پهرين فصل ۾ اول هي آيت آهي: قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ. ۽ حديث: الصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ فَمَنْ أَقَامَهَا فَقَدْ أَقَامَ الدِّينَ ۽ فقهي مسئلو ته تڪبير اول، نماز ۾ فرض آهي.

هيءَ طرح آخري فصل ۾ هي آيت آهي: لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللهِ ۽ حديث: إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ مَفْتُوحَةٌ عَلَى الْفُقَرَاءِ وَالرَّحْمَةَ نَازِلَةٌ عَلَى الرُّحَمَاءِ ڏنل آهن ۽ ٻئي ڪيئي روايتون ۽ حڪايتون ۽ موقعي جي مناسبت تي رباعيون به ڏنل آهن. هن جو جلد بوسيده هئڻ سبب وري چرمي جديد جلد سازي ڪرايل آهي. هن مخطوطي ۾ غير نفيس ڳاڙهيون به منقول ڪيل مرقوم آهن.

Marfat.com

مخطوط : عربي، دين ا - س - ١٠٢؛ سائيز ٢٠×١٣ س م؛ ص ٣٢؛ في صفحي سٽون ٣ ؛ ڪاغذ ٿلهو ديسي حنائي، خط نستعليق، سادو، سن: ؟ .

٩٧٤٤٢. أسماء حسنيٰ

مصنف : علماء جو هڪ گروهه : ابوالقاسم قشيري، قاضي محمد ناصح، قاضي صاعد ابو نصر صابري، خواجه صعلوڪ، ابو جعفر، ابو عبدالله شيرازي، ابو منصور هروي، ابو سليمان خطائي، ابو فضل حسني ۽ ابو اسحق جمشيد. هنن ۽ ٻين عالمن، شهر نيشابور ۾ سلطان محمود غزنوي جي فرمان موجب هي نيڪ ڪم پورو ڪيو.

آغاز : الحمدلله الذي تخصص به الاسماء الحسني و صفات العلي و تفرد ذاته تعالي بالعظمه و الكمال و الكبرياء و الصلوة علي سيدنا محمد المبعوث الي كافة البرايا و علي آله و اتباعه و اكرم الاصفياء و افضل الاتقياء الخ .

انجام : باقي، وارث، رشيد، صبور، صادق، ستاره تمام شد .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع آهي خدا تعاليٰ جا اسماء حسنيٰ جي مشهور اسم ٩٩ آهن مگر هن ۾ ١٠٠١ هڪ هزار هڪ اسم ڄاڻايل آهن . اهي سڀ الله تعاليٰ جا صفاتي اسم پاڪ آهن .

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، دين ا-س- ١٠٣؛ سائيز ٢١×١٦ س م؛ ص ١١٥؛ في صفحو سٽون ١٥؛ ڪاغذ، ميرو حمائي، خط نسخ؛ سن : ١٣٣٩ھ.

٢٩٧٤-٩ حڪايات الصالحين

مصنف : محمد اسماعيل شورو ولد فتح محمد ساڪن ميرپور بٺورو.

ڪاتب : محمد اسماعيل شورو.

آغاز : نقل در فضيلت صلوات شريف. نقل آهي تہ زماني امام جعفر صادق عليہ السلام جي ۾ هڪ شخص ڪنهن پير ڪامل کي مرشد ڪري وٺڻ لاءِ ويو ان پير ڪامل چيس تہ روزا رکج نمازون پڙهج ڪوڙ نہ ڳالهائج وغيره الخ.

انجام : هاڻي تون منهنجي حق ۾ دعا گهر تہ رب سائين راضي ٿيئي پوءِ ابو ابراهيم رب کي عجز سان سوال ڪيو رب منهنجا هن پنهنجي ٻانهي کي بخش. پوءِ رب اهو سوال قبول ڪيو تڏهن ابو صالح عذاب کنا ڇٽو.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هي ڪتاب نوٽبڪ جي صورت ۾ جهونو ٿيل آهي. منجهس چند آيتون ۽ حديثون درج آهن ۽ پڻ ڪيترائي ناصحانہ حڪايتون بہ لکيل آهن جن مان ڪي تہ ڏاڍ ڪٿائون آهن.

Marfat.com

وَلِوَالِدَيَّ وَارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي
صَغِيرًا وَلِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَ
الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ
الْأَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْأَمْوَاتِ وَتَابِعْ
بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ بِالْخَيْرَاتِ رَبِّ
اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ
وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ
الْعَظِيمِ اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ سَيِّدِنَا
نُورِ الْأَنْوَارِ وَسِرِّ الْأَسْرَارِ

وَسَيِّدِ الْأَبْرَارِ وَزَيْنِ الْمُرْسَلِينَ
الْأَخْيَارِ وَأَكْرَمِ مَنْ أَظْلَمَ عَلَيْهِ
اللَّيْلُ وَأَشْرَقَ النَّهَارُ وَ ... عَدَدَ مَا
نَزَلَ مِنْ أَوَّلِ الدُّنْيَا إِلَى آخِرِهَا
مِنْ قَطْرِ الْأَمْطَارِ وَعَدَدَ مَا نَبَتَ
مِنْ أَوَّلِ الدُّنْيَا إِلَى آخِرِهَا مِنَ
النَّبَاتِ وَالْأَشْجَارِ صَلٰوةً دَائِمَةً
بِدَوَامِ مُلْكِ اللّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ
... صَلِّ عَلَىٰ

Marfat.com

Marfat.com

مخطوطو : عربي مع ترجمه فارسي، دين ا - س - ۱۰۴ سائيز : ۲۱ × ۱۳ س م؛ ص ۲۸۱ ي صفحو سٽون ۱۸؛ ڪاغذ سنهو، سهڻو حنائي ، خط : نستعليق تمام دلپذير ۽ بي نظير؛ ن : ؟

۹۷۶۷۹ دلائل الخيرات

مصنف : شيخ محمد بن سليمان بن ابي بڪر الجزولي الحسني وفات ۸۵۴هه.

ڪاتب : ؟

آغاز : بسم الله الرحمٰن الرحيم و صلي الله علي سيدنا و مولانا محمد و علي آله و صحبه وسلم. الحمد لله الذي هدانا للايمان والاسلام. والصلوٰة والسلام علي محمد نبيه الذي استنقذنا به من عبادة الاوثان الخ.

انجام : علي سيدنا محمد خاتم النبيين و امام المرسلين و علي آله و صحبه وسلم تسليما و الحمد لله رب العالمين.

ڪيفيت

دلائل الخيرات جو هي مخطوطو عربي مع ترجمه فارسي نهايت ديده زيب ۽ دلفريب آهي. فن خطاطيءَ ۾ لاجواب ۽ هن جي جلد تي زرين ڪاري ۽ نيناڪاري نقش و نگار بي مثال آهي.

"سنڌالاجي" ۾ هي هڪ نادر چيز آهي. هي نادر نسخو محترمه خيرالنساء عباسي نيم "مائي ماهن جو تنبو" حيدرآباد، بغير معاوضه، ڊاڪٽر غلام علي الانا کي بطور هديه پيش ڪيو. ڊاڪٽر صاحب وري سنڌيونيورسٽيءَ جي شعبه سنڌالاجي کي تحفه طور عطا ڪيو.

دلائل الخيرات جو سنڌي ترجمو به ٿيل آهي، ننڍي سائيز ۾ ممبئي ۾ ڇپيو هو پڻ متن عربي طلائي، مصر ۾ به ڇپيل آهي. هي اهو درود جو مجموعو آهي جو ساري عالم اسلام ۾ مقبول ۽ هر هنڌ موجود آهي.

هن مخطوطه جي سونهن ۽ خوبي تعريف کان ٻاهر آهي. ... صنعت حرفت ڏسندڙ کي محو حيرت ڪريو ڇڏي. هن ۾ ... مجموعي سودن اسم الله ۽ محمد جا اسم آيل آهن مگر اهي سمورا اسم ٻاهري ... ڪتابت ٿيل آهن، انهن ۾ ڪٿي به ڪاري مس ڪم آندل نه آهي.

افسوس ته هن جو ڪاتب زرين قلم ڪير آهي ۽ سندس نام نامي اسم گرامي ڪهڙو آهي، سو هن ۾ ڏنل نه آهي.

Marfat.com

مخطوط: عربي، دين، ا-س ۱۰۵، سائيز ۱۹×۱۳ س م؛ ص ۲۰۸؛ في صفحو سٽون
۱۰؛ ڪاغذ: ديسي ٿلهو حنائي خستہ، خط نسخ؛ خوبصورت؛ سن: ؟

۲۹-۶-۹ **دلائل الخيرات**

و

شوارق الانوار الجزء الاول

مصنف: ابو عبدالله محمد بن سليمان بن ابي بكر الجزولي السملالي الشريف الحسني

ڪاتب: فقير محمد.

آغاز: صلي الله علي سيدنا محمد و علي آله وصحبہ وسلم. الحمدلله الذي هدانا لايمان و الاسلام و الصلوٰة و السلام علي محمد نبيہ الذي استنقذنا به من عبادة الاوثان والاصنام و علي آله و اصحابہ النجباء البررة الكرام ....
و سمّيته بكتاب دلائل الخيرات و شوارق الانوار الخ.

انجام: و صلي الله علي خير خلقہ محمّد و آلہ و صحبہ اجمعين برحمتک يا ارحم الراحمين. كتبہ فقير محمد عفي عنہ الٰهم اغفرلوا لديہ الخ.

ڪيفيت

هي مخطوطو تمام پراڻو ۽ خستہ حالت ۾ آهي. هن جي شباب جو حسن ۽ خوبصورتي صفحن تہ ڏسڻ وٽان هئي. صفحہ ۱۷۳ تي هڪ عبارت هن طرح لکيل آهي. و هذا آخر الكتب في النسخة السّهلية علي ما عند جدي الامام ابي العباس أحمد بن يوسف الفاسي رحمهما الله تعاليٰ.

هن عبارت مان معلوم ٿئي ٿو تہ هي مخطوطو سهيليءَ جي نسخي تان منقول آهي. دلائل الخيرات جا نسخا مختلف آهن. ابوعبدالله محمد صغير سهيلي جو نسخو سڀ کان معتبر آهي، ڇو تہ اهو بزرگ دلائل الخيرات جي مؤلف جو وڏو شاگرد هو، جنهن مؤلف جي وفات کان اٺ سال اڳ ان جي صحيح ٿيل نسخي تان نقل ڪيو آهي. صفحي ۷ تي هي لفظ آهن: اين دعاء دست برداشتہ بعد اتمام دلائل الخيرات بايد خواند مصنف مخدوم محمد هاشم عليہ الرحمتہ.

Marfat.com

مخطوطو : فارسي، ديني، ا- س- ١٠٦ ; دعائون؛ سائيز ١٧×١١ س م؛ ص، ٢٧٠
صفحو سٽون ١١؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو ۽ هائي، خطِ مختلف، نسخ، نستعليق ۽ شڪسته؛
ن : محرم ١١١٠هه

٢٩٧٤٩٧ سيفي ۽ حرزِ يماني
[عمليات]

مصنف : ۽ ڪاتب ؟ .

آغاز : از نسخه مولانا فخرالدين ابدال نوشته شد هرکه خواهد دعاي سيفي بخواند از براي حاجت و خواهد که رد گردد دل راقوي دارد اول بايدکه بنصابش رساند يا انکه کسي را پيدا کندکه بنصابش رسانده باشد و اين دعاي سيفي چهار نصاب دارد الخ .

انجام : وَ نُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَ رَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِيْنَ وَلَا يَزِيْدُ الظَّالِمِيْنَ اِلَّا خَسَارًا اِلَّا تَذْكِرَةً لِمَنْ يَخْشٰي تَنْزِيْلًا مِمَّنْ خَلَقَ الْاَرْضَ وَ السَّمٰوٰتِ الْعُلٰي اَلرَّحْمٰنُ عَلَي الْعَرْشِ اسْتَوٰي.

ڪيفيت

هن مخطوط، جو موضوع دين [عمليات] آهي. شروع ۾ ١٩ صفحن ۾ "اسمءِ اعظم ۽ مؤڪلان" درج آهن جن جي آخر ۾ هيءَ عبارت آهي: وحاجت خواهد انشاءالله تعالي مطلب رواخواهد شد تمت محرم سنه ١١١٠ ۽ اصول دين جي تشريح ۽ توضيح، قرآني آيت سلام ۽ انهن جا خواص. دعاي سيفي ۽ حرز يماني عمده خط ۾ تمام شرح ۽ بسط سان لکيل آهن. دعا اميرين، نوڪدنام مع بيان، سورة نوح جون چاليهه آيتون، دعا ... سيفي جي دائره، ٻه خالي ۽ هڪ عددي شنگرفي جنهن سان ... طريقو، حرز يماني مع خواص، چهل اسم مع مؤڪلان، ... تاثير] ۽ آخري صفحن تي قرآن مجيد جي چند سورتن جا خواص ڏنل آهن.

Marfat.com

مخطوط : عربي ۽ فارسي، دين ، ۱۰۷ سائيز ۲۳×۱۴ س م ، ص ۲۷۴، في صفحو سٽون ۱۱، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط : نستعليق ۽ نسخ عدلي، سن : ؟.

۰۹۷۶۷ ڪتاب الوظائف

مصنف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : فضيلت دعا، عن رسول الله ﷺ ليس شيء اڪرم عندالله من الدعاء.

انجام : و بحق الم ص ن و القلم وما يسطرون انما امره اذا اراد شيئا ان يقول له ڪن فيڪون فسبحان الذي بيده ملڪوت ڪل شيء واليه ترجعون.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هن ۾ ست باب آهن جي دعائن ۽ ورد، وظائف ۽ قرآني چند سورتن تي مشتمل آهن. هن جي شروع ۽ آخر جا ڪي ورق ضايع ٿيل آهن مجموعي عربي عبارتن سان گڏ انهن جو فارسيءَ ۾ ترجمو به ڏنل آهي. قلم صاف جلي ۽ ڪتاب جو جلد پڪو بخنو آهي. هر دعا ۽ هر سورت جي سرخي فارسيءَ ۾ ڳاڙهي مس سان لکيل آهي.

Marfat.com

مخطوطہ : فارسي، نظم، دين، ا - س - ١٠٨ ؛ سائيز ١٥ × ٨ س م، ١٦٢ ص، في صفحو ستون ١٢؛ ڪاغذ ديسي، ٿلهو حنائي، خط نسخ پختو، سن : ١٢٦٢ھ.

٢٩٧٤٧١ مصباح العاشقين

مصنف : ؟ .

ڪاتب : سيد عين علي ابن ميان سيد حيدر علي.

آغاز : اوست بينا جمله كورند وكبود، اوسمع و ديگران كرد شنود، متصف گشته با وصاف خدا ، اهل جودو صاحب صدق وصفا ، ميكند جولان بملک لامكان بي نشان بيند عيان اندر نشان الخ .

انجام : ازهمه خلق جهان گيرم كنار، تاكه مطلوبم در آيد كنار.

چون ببزم وصل اوكردم مقام، واگذارم كفت گورا والسلام

تمام شد نسخه مصباح العاشقين از دست فقير حقير پر تقصير [illegible] اميدوار از لطف پرودگار اضعف عباد الله تعالي فقير سيد عين [illegible] ميان سيد حيدر علي بتاريخ بيست ششم شهر شوال سن ١٢٦٢ .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين آهي. هن ۾ مشاهير اسلام و صوفياء [illegible] منظوم نصيحت آميز حڪايتون ڏنل آهن. جيئن ته خواجه حسن بصري، حضرت [illegible] سلطان ابراهيم ادهم ۽ بايزيد بسطاميءِ جهڙن بزرگن جا ارشادات ۽ [illegible] و سلوڪ بنسبت انهن جا خواب ۽ اقوال نظم ۾ ڪتابت ڪامل آهي [illegible] خورده آهن مگر سندس سموري عبارت محفوظ آهي. هن [illegible] بدل آهي. هن جا پهريان هڪ ٻه ورق ضايع ٿيل آهن.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، نظم الف اشباع سان، دين، ا- س- ۱۰۹؛ سائيز ۱۷×۱۶ س م؛ ص ۳۲۰؛ في صفحو سٽون ۱۳، ڪاغذ ديسي ٿلهو، رنگ نياو: نسخ عمدو، ت-ن : ۲۷ جمادي الثاني ۱۲۷۹ھ.

۲۷۹۶۷۹ معراج نامه

مصنف : احمد.

ڪاتب : رحمة الله بن عبدالرشيد.

آغاز : ڪريان حمد حڪيم کي سيڪا ساراها

وصف وڏائي واحد کي جاڻڪيتان جڳاه

هي لاڏائو بيبي فاطمة الزهرا جو آهي.

غافل ٿيوم غافلا ڪريو سمر سار

هي لاڏائو ساڏڙو سنهو سيبيئي يار

مٿي جن موت ڦري کهڙا تن قرار الخ.

انجام : الاهي احمد چئي آهيان تن منجهان

جزا جهنم منهنجي آهي افعالن پارا

....

ته کهي ڪوڏ نبيﷺ جي رسهٔ رحانا

لا اله الا الله محمد رسول الله صلعم

تمت ڪتاب شد ڪتاب معراج نامه از دست فقير حقير پر تقصير اضعف العباد رحمت الله بن عبدالرشيد از اولاد مخدوم نو رنگ عليه الرحمه تاريخ بيست هفتم ماه جمادي الاولي سنه ۱۲۷۹ھ.

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو تمام پراڻو آهي. هن ۾ صفحي ٥٥ کان ٦٢ تائين شيخ صالح، خادم روضہ پاڪ جو وصيت نامہ درج آهي. صفحي ٥٠ کان ٥٤ تائين دعاء عڪاشه جي سند صفحي ٤٢ کان ٤٩ تي هيءَ عبارت آهي: بسم الله النور علي نور الخ. صفحي ٦٣ کان ٣١١ تائين معراج نامہ لکيل آهي جنهن ۾ مضمون غير معتبر آهي. صفحي ٣١٤ کان هڪ مناجات سي حرفيءَ ۾، جنهن جي زبان اردو پنجابي مخلوط آهي

هن جي هر شعر جي آخر ۾ آهي تہ: حقا ميري فرياد سن.

مخطوط: فارسي، دين ا. س. ١١٠ سائيز ٢٣×١٤ س م؛ ص ٢٨٧؛ في صفحو سٽون ١٦، ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط نستعليق وچولو؛ سن: ٢٢ شعبان ١١٤٨هہ.

نادر الفوائد ٢٩٧ع٦٧

مصنف : محمد فقير بن عبدالحفيظ متوطن بهيره.

ڪاتب : غوث محمد و شير محمد عباسي.

آغاز : الحمدلله رب العالمين و الصلواة و السلام علي محمد و آله اجمعين. بعده بدانکہ ميگويد بنده ضعيف نحيف فقير حقير محمد فقير بن عبدالحفيظ متوطن بهيره غفرالله تعالي له و لوالديه والاستاذه و لجميع المؤمنين والمؤمنات کہ کلمہ چند از فوائد خواب تعبير نامہ و اوقات خواب.......

Marfat.com

.... درسي و پنج باب درج نموده شد و نام اين نسخہ نادرالفوائد نهاده شد و مبوب سي و پنج باب ست بالله التوفيق و الاتمام والتاريخ بيست و دوم من شهر شعبان يوم الجمعہ بحين الزوال در سنہ ۱۱۴۸ يک هزار و يکصد و چهل و هشتم من حجرت (هجرت) المصطفي و خاتم الانبياء عليهم الصلواة والسلام الخ.

انجام : فائده لدفع سرعة الانزال يكتب في ورقه و يجعلها في فمه فانه لاينزل حتي يخرجها من فمه وهو هذا.

كيفيت

هن مخطوط ۾ ديني مختلف شعبن درج آهن. منجهس ۳۵ باب آهن. جيئن ته خواب انهن جا وقت ۽ تعبير جي ڪافي حد تائين عالمانہ طور بيان ڪيل آهن. پڻ استخاره بنسبت بہ سمجهائيون ذڪل آهن ۽ ۱۳ صفحن تي مشتمل عربي ۾ دعائون درج آهن. آخر ۾ سير آفتاب ۽ ماهتاب جو ذڪر آهي.

--

مخطوطہ : فارسي، دين، ا-س ۱۱۱؛ سائيز ۲۳×۱۳ س م؛ ص ۳۰۶؛ في صفحو سٽون ۱۹، ڪاغذ ديسي، تلهو حنائي، خط نستعليق؛ سادو، سن: ۱۱۳۷هہ.

۲۹۷۴ خلاصة المعارف قسم ثاني
[حصہ اول]

مصنف : احمد بن عبدالاحد الفاروقي النقشبندي.

ڪاتب : عبدالرسول اسماعيل بن ملا فريد بن ميان بهرياڻوي.

آغاز : اما اختيار اين فقير بچنين الفاظ بنابر ضرورت من حيث تنگي ميدان عبارت

Marfat.com

ست و مراد ازان بمناسبت صل و فرع و چشمه و آب و صورت و عکس و امثال آن نیست بلکه مراد این مسکین در چنین الفاظ به نسبت مجهول الکیفه ست بمنا سبت نور و پرتو زیراکه پرتو ظل نور ست بمعني ظهور الخ.

اختتام: تمام شد قسم ثاني خلاصه المعارف بعون الله سبحانه و تعالی و حسن توفیقه در وقت استواء روز شنبه بتاریخ شانز دهم سن ۱۱۳۷ بید احمرالعباد تراب اقدام اهل الله عبدالرسول اسماعیل بن ملا فرید بن میان اسماعیل بهریالوي نوشتم این کتاب مذبور بر منقول عم که از خزانه غفران پناه رضوان جائگاه شیخنا و مولانا شیخ حاجي ایوب رحمة الله و ایشان را غفران پناه رضوان جائگاه شیخ وي و مرشد وي حضرت سعدي لاهوري رحمه الله عطا کرده بودند.

کیفیت

هن جلد ۾ ٻه مخطوطا آهن. پهرين مخطوطه ۾ بسم‌الله بابت عجيب و غريب اسرار بيان ڪيل آهن. هن ۾ علوم عالیه مسایل آهن. ٻيو حصو، هن ڪان ننڍو آهي، مگر ٻنهي جو مواد هڪ جهڙو آهي.

Marfat.com

۲۹۷۶۴ [حصو ٻيو] كنز الهدايات في كشف البدايات والنهايات

مصنف : محمد باقر بن شرف الدين لاهوري عباسي حسيني.

كاتب : ؟

آغاز : حمد بيحد و سپاس بيقياس مر منعمي راكہ سنتہ حسينيہ محمديہ را عليہ و علي آلہ و صحبہ افضل الصلوات و اكمل التحيات بطريقہ انيقہ احمديہ روح اللہ سبحانہ روحہ و افاض علي العالمين ابدآ فتوحہ تجديد فرمود و بنسبت اولين و آخرين بمهمان طروت جلوه گر نمود الخ.

انجام : سوال، تہ در رسائل خود درميان واجب تعالي و ممكن اصالة و ظليتہ اثبات كرده و ممكن راظل واجب تعالي گفتہ و نيز واجب تعالي بنا عتبار اصالة حقيقتہ ممكن الخ.

كيفيت

هي مخطوط نمبر ۲ آهي. جيئن تہ هنن ٻنهي مخطوطن جو مواد ساڳيو آهي تہ هڪ ئي جلد ۾ گڏ آهن ان ڪري ٻنهي جو ڪئٽلاگ بہ گڏ ڪيل آهي. هي ٻئي مخطوطا اول ۽ آخرکان ويل آهن، سندن ڪتابت بد زيب ۽ بلڪل سادي آهي. البت منجهن مواد تمام مفيد آهي. هنن ٻنهي تي صفحا جدا جدا لڳل آهن. هي ٻئي مخطوط هڪ جلد ۾ هئڻ گهرجن.

Marfat.com

مخطوط: فارسي، نثر مع نظم، سيرت، ا-س-، ١١٢؛ سائيز ٣٢ × ٢٢ س م، ص ٨٤٠، في صفحو سٽون ٢١؛ ڪاغذ: ديسي ٿلهو حنائي، خط: نستعليق صاف ۽ عمدو سن: ماه رجب ١٠٣٦هه.

٢٩٧٤٣٦ معارج النبوة

فی

مدارج الفتوة

مصنف: ملا معين ڪاشاني المعروف به ملا مسڪين رحہ.

ڪاتب: دوست محمد بن تردي علي.

آغاز: رکن سوم در وقائعي كه از سال چهلم از مولود حضرت ﷺ بظهور پيوسته تا بوقت هجرت آنحضرت ﷺ بمدينه سكينه و درين رکن پنج باب ست. باب اول در نزول وحي بر آنحضرت صلعم و درين باب پنج فصل ست. فصل اول در مقدمات وحي و درين فصل پنج واقعه ست الخ.

انجام: و هذا آخرالركن الثاني من الكتاب المعارج النبوة.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع "سيرت" آهي. هي تمام قديم ۽ معمر آهي. قديم هئڻ سبب هي، اول ۽ آخر کان ضايع ٿيل آهي. هي ڪتاب گهڻائي دفعا طبع ٿيل آهي. آنحضرت صلعم جن جي سيرت بابت فارسيءَ ۾ هي قديم، نهايت معتبر، حضور صلعم جن جي اسوهٔ حسنه، سندن غزوات ۽ مقدس حالات جو ڪامل شاهڪار آهي.

اصل ڪتاب ۾ هڪ مقدمه، چار رکن ۽ هڪ خاتمه آهي. هن ۾ مقدمه ۽ ٻه رکن شروع کان ڪٽل آهن، ٽئين رکن کان شروع ٿئي ٿو. ورنه مقدمه مجموعه [illegible] ٻهرين رکن ۾ نور نبي صلعم جي وضاحت سان بيان ۽ ٻئي رکن ۾ [illegible] ولادت کان وٺي بعثت تائين جو بيان ڏنل آهي، ۽ پڇ خاتمه ۾ معجزا تمام [illegible] سان ڏنل آهن. هن ۾ سرخيون، آيتون ۽ حديثون ڳاڙهي مس سان لکيل آهن. هن جا ورق تمام ضعيف ٿي ويا آهن.

اصل ڪتاب ته ستين صدي هجريءَ جي تصنيف آهي پر هي مخطوطو سن ١٠٣٦ هجري ۾ ڪتابت ڪيل آهي.

Marfat.com

مخطوط: سنڌي، سيرت، ا- س- ۱۱۳؛ سائيز ۲۰×۱۲۰۵ س م؛ ص ۴۷۲؛ في صفحو ستون ۱، ۵ ؛ ڪاغذ؛ ديسي تلهو حنائي، خط نسخ عمدو؛ سن: ۱۲۲۷هه.

۲۹۷۴۲۶ معراج نامه

مصنف: ميان محمد حسين صاحب سومرو مقيم چيهو پڙ.

ڪاتب: ميان محمد حسين صاحب سومرو، چيهو پڙ.

آغاز: وصف وڏائي واحد کي جل جلاله جاڪيتا جڳاءِ،

جه جوڙيو جهان ساڻتھ قادر ڪين منجا،

ارره هزاره عالم جا آگي جل جلاله اپايا،

مهر تنھ مرسلان مير محمد شاه ﷺ،

ته چمڪي چندر عالم ۾ آهس ڪيو آهاءِ،

ڪافر پشيمانيا پانکي ونڃن کي ويا،

بت چريا پٽر ٿيا پوندي پري پراءِ،

سڀهائي ته سيد جي صلعم لتا اندارا،

پڻ مدينو مشڪ ٿيو منجا حضرت محمدا ﷺ،

ون ترن واسجي واه ٿيا سراهيءَ شيرا،

لتا گوندر دلي آيا ارما ﷺ الخ.

انجام: مسئلا روزن کنا اپار، جڏهن ڪاندو ڪڄي تنهکي تئين هند هوا الخ.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت آهي، جيئن هن جي نالي مان ظاهر آهي ته هن ۾ حضور صلعم جن جي معراج ۽ سندن خوراڪ، عادات ۽ معجزات بابت تمام تفصيل سان تذڪرو آهي.

هي مخطوطو محمد عباس سومري بي، اي، ايل، بي وڪيل سابق صدر ڊسٽرڪٽ بار ائسوسيئيشن سانگهڙ، بطور عطيه ڏنو آهي.

Marfat.com

مخطوط : فارسي، دين، ا- س ١١٤، سائيز ٢١ × ١٤ س م؛ ص ٥٦؛ في صفحو سٽون ١٩ : ڪاغذ ؛ ديسي حنائي، خط نستعليق سادو؛ سن: ١١١١ هه.

٢٩٦٤٩ **فتح الباب في معرفت رب الارباب**

مصنف : شاه جلال الدين قادري.

ڪاتب : ؟ .

آغاز : الحمدلله الذي مثل المعارف الڪشفية في القرآن بالمحسوسات تعليماً . و نصلي و نسلم علي سيد العرفاء من الرسل و العرفاء و الانبياء و آله و اصحابه تسليماً.

اما بعد اين رساله فتح الباب في معرفة رب الا رباب است ڪه براي اطفال در اول صدي دوازدهم از هجرت مقدسه تاليف ڪرده شده ست الخ.

انجام : تمام شد رساله فتح الباب في معرفت رب الارباب. تصنيف حضرت شاه جلال الدين قادري.

ڪيفيت

هي مخطوطو ٻارهين صدي هجري جي اوائل ۾ لکيل آهي. شايد هي چڇيل نه آهي. هن جو فاضل مصنف وڏو عالم با عمل ٿو نظر اچي. جيڪڏهن هي مخطوط ڇپائي منظر عام تي آندو وڃي ته تمام مفيد ٿيندو. شڪر آهي ته هي نسخو مجلد ۽ مرتب آهي.

مخطوط : سنڌي،نظم دين، ا- س ١١٥، سائيز ٢١ × ١٦.٥ س م؛ ص ٤ [illegible] صفحي [illegible] سٽون ١٠، ڪاغذ باريڪ حنائي، خط نسخ سادو؛ سن: ١٢٦٨ هه.

٢٩٧٤٩ **رد الوهابية**

مصنف : عبدالرئوف مورائي.

ڪاتب : " " "

Marfat.com

آغاز : ساراهه سبحان کي جو باري بي مثلا
ناهي نظير ان کي منجهه ذات ۽ صفتا
ليس کمثله شيء آگي وصف اها
عرش اپايل ان جو ۽ پڻ ڪرسيا
خالق خلقيو خلق کي ڪامل قدر تا
ناهس نياز ڪنهن سندو باري بي پرواه
مڙئي محتاج ان جا ڪنهن نہ حاجت ڪا
الله الصمد ان ۾ آهي اشارتا
صلواة سرور ڄام تي ۽ پڻ سلاما
جه واکاڻيو واحد کي وڏائي و صفا
۽ اتي آل ان جي پڻ اتي اصحابا
جن متابعت مرسل کي واحدا
واکان بعد حمد صلوة جي سڻو سبوجها
عاصي عبدالرؤف ڪنا جو مورئي منسوبا الخ .

انجام : وقع الفراغ من تصنيف هذه الرسالة المسماة برد الوهابية ليلة الاحد وقت العشاء الثامن من رجب المنتظم في سلک شهور سنة الف ومائتين و ثمانين و سبعين. اللهم اجعلها خالصة لوجهک الکريم و اوصلنا بها الي جنات النعيم بحرمة سيدنا محمدن المصطفي و آله المجتبي و صحابته مصابيح الدجي صلوات الله تعالي و سلامه عليه و عليهم أجمعين آمين يا رب العالمين.

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع دين آهي. ديني امور جو دائرو وسيع آهي. دين اسلام جو منبع ۽ مأخذ قرآن مجيد آهي. ان کان پوءِ حديث نبوي آهي. هن ۾ مولوي عبدالرؤف مورائي صاحب، وهابي عقيدي وارن کي نهايت متانت ۽ خوش اسلوبيءَ سان قرآن ۽ حديث جي روشنيءَ ۾ صفائيءَ سان سمجهايو آهي. هن جا ورق تمام جهونا ۽ بيوندي ٿيل آهن.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، دين، ا- س- ١١٦ ؛ سائيز ٣٤×٢٠ س م ؛ ص ٣٦٩ ، في صفحو سٽون ٣٢؛ڪاغذ سفيد ليڪيدار، خط نسعليق درمياني، سن : ؟ .

٢٩٧٤٧٢ مڪتوبات حضرت امام رباني مجدد الف ثاني

مصنف : حضرت امام رباني .

ڪاتب ۽ مترجم: مولوي دين محمد فيروز شاهي .

آغاز : سڀ تعريف آهي الله تعاليٰ واسطي جيڪو سڀني جهانن جو پالڻهار آهي ڪيئي درجا انهيءَ کان وڌيڪ جو سندس ساري خلقت تعريف ڪئي آهي جيئن اسان جو رب گهري ٿو ۽ پسند ڪري ٿو.

صلوة ۽ سلام هجن آنحضرت ﷺ تي جن کي الله تعاليٰ سڀني جهانن لاءِ رحمت بنائي موڪليو آهي جيسين ذڪر ڪندڙ ڪين ياد ڪن ۽ غفلت ڪندڙ سندن ذڪر کان غافل رهن جهڙيءَ طرح سندن شان جي لائق ۽ مناسب آهي ۽ صلوة ۽ سلام هجن سندن آل ۽ اصحابن تي جيڪي نيڪوڪار متقي ۽ پرهيزگار آهن .

هن کان پوءِ معلوم هجي ته محققين جي غوث ۽ عارفن جي قطب محمدي ولايت جي روشن دليل نبوي شريعت جي حجت مسلمانن جي رهبر اسان جي امام ۽ مرشد حضرت شيخ احمد فاروقي نقشبندي [خدا انهن کي سلامت ۽ باقي رکي] جي پاڪ نشانن وارن مڪتوبن [خطن] مان هي پهريون دفتر آهي جنهن کي انهيءَ پاڪ درگاهه جي غلامن مان گهٽ ۽ نيچ غلام يار محمد جديد بدخشي طالقاني جمع ڪري لکيو آهي هن اميد تي ته هنجو نفعو خدا تعاليٰ جي طالبن کي پهچي [الله ...] الله جي طرف کان آهي].

انجام : هن فقير پنهنجي والد بزرگوار قدس سره کان ... پئي جو ... فرمائيندا هئا ته باهتر فرقن مان اڪثر ماڻهو جي گمراهه ٿيا آهن ۽ سڌي رستي کان ڦري ويا آهن ان جو سبب صوفين جي طريق ۾ داخل ٿيڻ آهي جو انهن کي ... تائين نه پهچايو ۽ غلط رستو ورتائون ۽ گمراهه ٿي ويا والسلام .

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دين ۽ دينيات آهي. هن ۾ امام رباني مجدد الف ثاني جا مختلف ماڻهن ڏانهن ڪيل لکيل خط نقل ڪيل آهن. هي اصل مخطوطو فارسي ٻولي ۾ آهي جنهن کي مولانا دين محمد فيروز شاهي ترجمو ڪيو آهي. هي ضخيم ڪتاب آهي، هن ۾ خط ڪل ۲۲ آهن جيڪي پاڻ، پنهنجي مرشد شيخ خواجہ باقي بالله ۽ پنهنجن مريدن ۽ دوستن ڏانهن لکيا آهن جن مان بعض جا نالا هي آهن: ملا حاجي محمد لاهوري، شيخ محمد خيري، مرزا حسام الدين، شيخ عبدالوهاب، خان خانان، مرزا داراب ابن خان خانان، مرزا بديع‌الزمان، قليچ الله بن قليچ خان، سڪندر خان لودي، ملا حسن ڪشميري محمد صادق ڪشميري، شيخ صدر الدين، ملا عبدالواحد لاهوري، مير صالح نيشاپوري، شيخ ضياء الدين سرهندي، ملا عبدالغفور سمرقندي، شيخ حميد بنگالي، ملا شمس‌الدين، ملا عبدالرحمان حافظ بهاء الدين سرهندي، هردي رام هندو، شيخ بديع الدين، ملا شڪيبي اصفهاني، ملا محمد معصوم ڪابلي، حڪيم عبدالوهاب. امام رباني جو نام نامي شيخ احمد فاروقي هو.

مخطوط: فارسي مع عربي، دين ۱ - س - ۱۱۷؛ سائيز ۲۰×۱۵ س م؛ ص ۱۰۳؛ في صفحو سٽون ۱۷؛ ڪاغذ: ديسي حنائي، خط نستعليق، عمدو، سن: ؟.

۲۹۷۶۸ **انتخاب نفحات الانس**

ترجمه

طبقات الصوفيه في العربيه

مصنف : نور الدين عبدالرحمان جامي.

ڪاتب : غلام محمد مولنيري.

آغاز : القول في معرفة الصوفي و المتصوف و الملامتي و الفقير و التفرق بينهٖ

Marfat.com

و في الفصل العاشر من الباب الثالث من ترجمة العوارف . بدانكه مراتب طبقات مردم علي اختلاف درجاتهم برسه قسم ست . قسم اول مرتبه واصلان و كاملان و آن طبقه عليا ست و قسم دوم مرتبه سالكان طريق كمال و آن طبقه و سطي است و قسم سوم مقيمان دهده نقصان و آن طبقه سفلي ست واصلان مقربان وسابقانند وسالكان ابرار واصحاب يمين ومقيمان اشرار و اصحاب شمال و اهل وصول بعد از انبياء صلوات الرحمن عليهم الخ .

انجام : ابو علي جوز جاني الخلق كلهم في ميادين الغفلة يركضون و علي الظنون يعتمدون و عندهم انهم في الحقيقة يتقلبون عن المكا شفة ينطقون . شيخ صدر الدين جندي: كافر شوي ار زلف نگارم بيني، مؤمن شوي ار عارض يارم بيني در كفر ميا ميزم و در ايمان منكر، تا عزت يار و افتقارم بيني .

ڪيفيت

هن مختصر مخطوط ۾ تصوف مطابق ديني تعليمات ۽ صوفياءِ ڪرام جو بيان سان احوال تمام خوش اسلوبيءَ سان بيان ڪيل آهي. هن جي حاشيي تي به عبارتون لکيل آهن جي پيشانيءَ ۽ پڇاڙيءَ ۾ هڪ هڪ مهر لڳل آهي پر آهي ڊنل آهي. هن جو حال ڪچو آهي.

مخطوط : فارسي، عربي ۽ سنڌي، ديني، ا س ۱۱۸ سينٽي ۲۱ X ۱۰ س م، ص ۱۰، في صفحو سٽون ۱۸، ڪاغذ: ساٿو، خط : نسخ و نستعليق، سن : ۱۳۰۰ هه

۲۹۷۴/۱۴ تحقيق الفضل

مصنف : مولانا عبدالڪريم ديروي.

ڪاتب : قاري خير محمد ديروي .

آغاز : الحمدلله العلي العظيم و الصلوة علي نبيه الكريم سيدنا محمد و الهٖ و اصحابه و احبابه اجمعين الخ .

Marfat.com

انجام : و خليل چونکہ مخرج ضاد را قريب مخرج جيم و شين گويد ضاد را بہم شجريہ نام تغرک شرح زرادي ص ۱۲۱ .

ڪيفيت

هيءَ مخطوطو فن تجويد تي آهي . هن ۾ خاص حرف ضاد جي آچار يا مخرج بابت تحقيق ٿيل آهي. هن مخطوطي جو اصل جيڪو ۳ ربيع الاخر ۱۳۵۲هه تي لکيو ويو هو، اهو قاري خير محمد "ديروي" وٽ موجود آهي. ان ۾ ڪاتب جو نالو نہ آهي هي مخطوطو ان اصل مخطوطہ تان موصوف قاري صاحب نقل ڪيو آهي. هن ۾ فارسي، عربي، سنڌي ۽ اردو ٻولين ۾ عبارت آندل اهي.

مخطوطو : سنڌي، ديني؛ ا-س- ۱۱۹؛ سائيز ۲۱ × ۱۴ س م؛ ص ۱۷۴؛ في صفحو سٽون ۱۰؛ ڪاغذ ٿاهو ليڪيدار، خط نسخ صاف، سن : ؟ .

ڪنز قادري ۲۹۷۴۹

مصنف : راضي فقير .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : صفحہ (۱) تي: هي ڪتاب ڪنز قادري چئن حصن ۾ ورهايل آهي.

....

تصنيف ڪيل العبد راضي فقير قربدار قادري حبدار حيدري الخ .

انجام : صبر ڪرڻ جيئري مرڻ، سولو ڏارو ڏار، هادي منهنجي حق ۾ الخ .

ڪيفيت

هن مخطوطہ ۾ ديني حڪمت جون حڪايتون آهن؛ خرد و دانش جا نصيحت آميز نڪتا مزاحي انداز ۾ بيان ڪيل آهن. هن جي سِر ورق تي هيءَ عبارت لکيل آهي:

راضي فقير صاحب جو ڪلام تحفہ راضي فقير هديہ ڪري خاڪسار محمد معين الدين کي ڏنو .

Marfat.com

مخطوط: فارسي، سيرت، ا- س- ١٢٠؛ سائيز ٢٠×١٠ س م؛ ص ٣٥٠ في صفحو سٽون ١٩؛ ڪاغذ ديسي، ٿلهو حنائي، خط: نستعليق، سن: ؟.

٢٩٤٤٧٩ در المجالس

مصنف: سيد ظفر ابو بهاري.

ڪاتب: ؟.

آغاز: حمدي که از عنايت الٰهي بزبان عارفان رود، و ثنائي که از تواتر الهامات خدائي در سينه محققان گردد، مر معطي را که سابقه ازل وجود انسان را بتاج خلافت و روح محبت بيا راسته و نيکبختان را از درياى السعيد من سعد في بطن امه سيراب گردانيد الخ.

انجام: چون اميد ديدار پروردگار بشنوند جمه عيش بهشت گذارند و از قصرها بيرون آيند انگاه داؤد عليه‌السلام را فرمان رسد، و چند اوراق ابر [illegible] ليکن کتاب مذکور بدست نيامد که اتمام و تمام [illegible] والله اعلم بالصواب.

ڪيفيت

هي مخطوطو دراصل چهل آهي. هن جو موضوع سيرت آهي. هن ۾ انبياء ۽ صالحن جو تذڪرو آهي. هن ۾ ٣٣ باب آهن جن جو تفصيل هن طرح آهي: (١) حضرت آدم عليه‌السلام جي پيدائش ۽ آفرينش جي فضيلت ۾ (٢) مخلوقات جي فضيلت ۾ (٣) [illegible] موسیٰ عليه‌السلام جي فضيلت ۾ (٤) حضرت سليمان عليه‌السلام جي فضيلت [illegible] حضرت عيسیٰ عليه‌السلام جي فضيلت ۾ (٦) حضرت محمد مصطفىٰ ﷺ [illegible] (٧) [illegible] ۽ پوءِ سان نيڪي ڪرڻ جي فضيلت ۾ (٨) آنحضرت صلعم جن جي [illegible] مبارڪ [illegible] شهيد ڪرڻ جي ذڪر ۾ (٩) سردار عالم جي خواهش ۽ التماس بابت (١٠) اميرالمؤمنين حضرت علي ۽ فاطمة الزهرا [عليهما السلام] بابت ڳالهه (١١) ماريه قبطيه رضه ۽ حفصه بابت ڳالهه (١٢) حضرت يوسف؏ جا ياتر (١٣) خالد رضه بن وليد (١٤) حضرت بلال رضه جي فضيلت (١٥) حضرت

Marfat.com

لقمان حڪيم جي پنهنجي پٽ کي وصيت (١٦) هڪ بت پرست جو ايمان آڻڻ (١٧) حڪايت سلطان با پسر (١٨) ابراهيم أدهم و مردي بخيل (١٩) آذر بتتراش ۽ بت پرست (٢٠) حڪايت طوطي (٢١) حڪايت آرزوئي خواجہ حسن بصري (٢٢) حڪايت شيطان مردود (٢٣) حڪايت پادشاه نيسابوري با مظلوم (٢٤) حڪايت خواجہ ربيع (٢٥) حڪايت خواجہ سفيان (٢٦) حڪايت خواجہ حسن ابوالحسن نوري (٢٧) حڪايت شيخ برسيا (٢٨) در فضيلت ماه رمضان (٢٩) حڪايت خانہ ڪعبہ (٣٠) مقتل امير المؤمنين حسن و حسين عليهما لسلام (٣١) حق پير و مريد (٣٢) در فضيلت اهل بهشت (٣٣) عام ذڪر.

هي ڪتاب قديم هئڻ سبب جهونو ٿيل آهي، هن جي ورقن کي چٽيون لڳل آهن. هي نسخو جناب محمد حسين صاحب سومرہ ساڪن چيهو پڏعيدن تعلقو نوشهروفيروز ١٢ جمادي الاول ١٢٤٢هہ ۾ لکيو.

هديه منجانب: محمد عباس سومره وڪيل بي-اي-ايل-بي سابق صدر ڊسٽرڪٽ بارائسوسي ايشن سانگهڙ.

مخطوط: سنڌي نثر ۽ نظم الف اشباع سان، سيرت، ا. س. ١٢١؛ سائيز ٨ × ١٢ س م؛ ص ٥١٨، في صفحو سٽون ١٣؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو، خط: نسخ عمدو؛ سن: ١١٢٧هہ.

٢٩٧٤٢٦ قوت العاشقين

مصنف: مخدوم محمد هاشم ٺٽوي.

ڪاتب: " " " "

آغاز: آغثني يا رسول الله حانت ندامتي، آغثني يا رسول الله قامت قيامتي

رسهم رسول رب جا اجا عاجزن، سهاجا سڀ پر مرڪن مرسلن

سوهارا سڀ پٽ سنڌا سوه سين،

سگهورا سڀ خلق جا منجهہ ٻن جهانن.

اِي سائي سهانا سڀ پلا ڪاڻ پلن،

پلارا پل پٽ ضامن ضعيفن.

Marfat.com

کوڏايل ڪريم جا نرمل نور اکين،
ريبارا رحمٰن جا ڏؤ اڏيه ڏئين.
با جيد ربه پر اتي عاصين،
اغثني يا شفيع المذنبين جميعهم
تغرقت في داماء کثرة شامتي. الخ.

انجام : آوُن عيب ڪچ ميڙرا آگا عاصي جا،
ڪرم تنهنجو ڪثير ٿئو منهنجي مَنابا،
توبه ڪريان تو سچ سي صاحب سباجا،
ڪريان تضرع زاريون لاهيو دل دغا.
جيڪي ڪيم منايون موتئس مڙن ڪا،
آس پرئو ٿي آهيان آبر آميدا.
ت سادم سئوالينس، وڙ ڪري پهجا،
ڪم سدا ۽ تنهنجو ڪرم ڪميڻ سا.
پاڻ فرمايئي فضل سي لاتقنطوا من رحمة الله،
ت مڇن نا اميد ٿئو مهجي رحمتا.
آهي اپر اکانجي گنو تهجي ڪنڌي نڪاه.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت آهي. هن ۾ آنحضرت صلعم جن جا اڪيجار معجزا بيان ڪيل آهن جي سڀ قديم سنڌي، رسم الخط عربيءَ ۾ لکيل آهن. شروع جا ڏهه صفحا ته بد زيب خط سان لکيل آهن پر ٻيا سڀ عمده خط ۾ آهن. هن جي ابتدا ۾ هڪ عربي قصيدو "تائيد" مع ترجمو ڏنل آهي. هن ۾ نه ڪتاب جو نالو ڏنل آهي نه مصنف جو اسم آهي. البت صفحي ٢٠٥ تي هن طرح عبارت آهي :

هي تمام ٿيو نسخو سنڌي واه،
تهرهوا ڪاره سا گذريا ۽ ستائيه ۽ ڪما هجرت حبيب حق محمد مصطفيٰ،
تڏهن قوت العاشقين سندي رکئم تهجو ناءُ."

آخر ۾ پنهنجو نالو هن طرح ظاهر ڪيو اٿس :

هاشم جهڙي حقير کي بخشين ڏوه گناه.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، نظم الف اشباع سان، سيرت، ا - س - ١٢٢ سائيز ؛ ٢٩×١٨ س م؛ ص ٥٩٦؛ في صفحو سٽون ١٧؛ ڪاغذ ديسي عمدو، رنگ سبزي مائل، خط : نسخ سادو، عربي رسم الخط؛ سن : ١١٨٢ ھ .

٢٩٧٤٢ خزانة الاعظم

مصنف : ناظم ۽ ڪاتب :

مخدوم عبدالله رحہ نري ڪڇ وارو .

آغاز : ڪاهين چندا هوا ڪافر....... پيغمبر ڪا،

۽ بين سڀني منع شيرڪ جي ۽ بتن جي ڪلا،
مجنون چندا هوا نبي ۽ ڪي ڪافر ڪورا،
تيلاه ڪارن رد تنهجي فرمايو الله جل جلاله،
فذڪر فما....... بڪاهن ولا مجنون ط
ڪيڙتو قرانا الخ .

انجام : تحقيق جيڏه خزانة الاعظم هيءَ ٿيئو تماما،

تين ڪاره سا پنا آهي وره هوا تيذرئا،
هجر نڪي حضرت جي ....
ڏيهه انڪاري جو هئو وقت نماز ضحي،
فوتي تاريخ سا هئي ....
ونجن سي ايمان سي جي ڪلمون چون سها .

ڪيفيت

هن جامع و مانع مخطوطہ جو موضوع سيرت آهي، هي سورو مخطوطو سنڌي عالم مخدوم عبدالله ڪڇ واري جو قديم سنڌي نظم ۾ آهي. هن ۾ غزوات نبويءَ ۽ سريات جو ذڪر تمام تفصيل سان ڏنل آهي. [ص ٣٠٥] آخر ۾ چوي ٿو .

اڪام عبدالله جي ڪر قبول دعا،

Marfat.com

تَذاءِ جُهَمُ كَيلهِي سِ ثابتُ يقينُا.
هن جو وڏيڪ تفصيل هن ريت آهي.
[ص ٣٠٦-٣٣٩] آنحضرت صلعم جن جي اولاد جو بيان.
[ص ٣٣٩-٣٨٤] خلفاء اربع جي مڪمل سيرت ۽ سندن سوانح حيات ۽ ڪربلا جو بيان.
[ص ٤٨٥-٥١٧] فضيلت زيارت آنحضرت صلعم ۽ اصحاب بدر.
[ص ٥١٧-٥٢٧] موت ۽ قبر جو ذڪر. آخر ۾ چوي ٿو.
الٰهي احسان سِ واحد ربَّ وڏا،
ڪرُ اسانُ عبدُالله تي موتَ جيَ ويرا.
[ص ٥٢٧-٥٦٤] ميت ۽ قبرن جي زيارت جو بيان.
ص ٥٦٥-٥٧٥] توبہ جو بيان.
[ص ٥٧٦-٥٩٦] خدائي رحمت جو بيان ۽ ڪي ناصحانہ حڪايتون.
هي نادر نسخو آنحضرت صلعم جن جي سيرت ۽ اڪابر اسلام جي سوانح حيات ۽ سندن ارشادات جي معلومات جو قدر سنڌي نظم ۾ وڏو وٿ آهي. ڪتاب جي جلدبندي ٿلهي، ۽ آغاز مان هڪ ٻه ورق گهٽ آهن پڻ اڳيان ۽ پويان چند ورق بيرنگ ڪمل آهن.

مخطوطه: سنڌي، سيرت؛ ا-س- ١٢٣؛ سائيز ٢٠.٥×٢٦ س م؛ ص ١٥٧؛ ڪاغذ، ديسي ٿلهو، حمائي، خط نستعليق؛ عمدو؛ سن:

٢٩٧٤٢ سيرت نبي صلعم

مصنف ۽ الڪندز: ؟.

آغاز: .... ڪريان ٿو جو رسول الله ﷺ جو ارشاد آهي تہ ان امر عليڪم عبد بحدع اسود يقود ڪم بڪتاب الله فاسمعوله و اطيعوا (صحيح مسلم) الخ.

Marfat.com

انجام : فرمايائون ته پيا.... وڏندا ويندا ليڪن انصارگهٽجي ائين وڃي پوندا جئن
مانيءَ ۾ لوڻ.

هو پنهنجو فرض ادا ڪري چڪا هاڻي اوهان جو فرض آهي ته چڱن
کي قبول ڪيو ۽ جن کان خطا ٿي هجي معاف ڪيو.

٢- حلال ۽ حرام کي منهنجي طرف منسوب نه ڪجو مان اهوئي حڪم ڏنو
آهي جيڪو خدا جي ڪتاب ۾ آهي.

٣- انسان جي سزا ۽ جزا جو بنياد هن جي پنهنجي عمل تي آهي.

٤- ته اي منهنجي ڌيءَ فاطمه اي منهجي پڦي صفيه رض آخرت لاءِ ڪجهه ڪري وٺو
مان خدا کان بچائي نه سگهندس.

هن خطبه کان بعد سڏا بي بي عائشه رض....... الخ.

ڪيفيت

هن مخطوطه جو موضوع سيرت نبوي آهي. هي اول ۽ آخر کان قدري گهٽ آهي. يعني
نه شروع کان هڪ ٻه صفحا ۽ آخر کان به هڪ ٻه صفحا هن جا ضايع ٿيل آهن. هن جي
مؤلف ۽ ڪاتب جو پتو نه آهي. هن جا ورق جهرڻا هئڻ سبب پيوندي ڪرائي بائڊنگ ۽
جزبندي ڪرائي ڪپڙي جو ڳاڙهو پڪو جلد ٻڌرائي مواد محفوظ ڪيل آهي. عبارت ۽
ڪتابت جون منجهس گهڻيون ئي غلطيون آهن.

مخطوطه : عربي، سيرت ١ ـ س ١٢٤؛ سائيز ٢٠×١٤ س م؛ ص ٢٧٥، في صفحو سٽون
٢٠، ڪاغذ باريڪ سبزي مائل؛ خط نسخ سادو؛ سن ٢٥ ماه رجب ١٢٧٦ ھ.

٢٩ـ٦٢ **شمائل محمديه**

مصنف : عبدالرسول بن عبدالصمد.

ڪاتب : سيد حيدر شاه ولد سيد مير علي شاه ساڪن قريه سيد اجن شاه.

Marfat.com

آغاز : الحمدلله الذي اسس بقاء العالمين علي النور المحمدي و رفع بناء الكائنين والواء هم باظهار النورالاحمدي والصلوٰة علي خير العالمين و عروسهم محمد و آله الطيبين و اصحابه الطاهرين و بعد فيقول من الاحقر منه فقير عبدالرسول بن عبدالصمد الخادم للشيخ الاعظم و الاستاذ الا فخم حبيب الله الحنان المنان مولنا عبدالواحد بن عبدالغفور بن عبدالرحمن... ....

لمن ليس له قوة في العربية و سمّيتها بالشمائل المحمديّة الخ .

انجام : تيسر من الشمائل المحمدية و المناقب الا حمديه بمحض عون الرحيم

.... تمت شد كتاب شمائل محمدي من يد فقير حقير پر تقصير سيد حيدر شاه ولد سيد مير علي شاه ساكن قريه سيد اجن شاه بتاريخ ٢٥ ماه رجب سنه ١٢٧٦ .

ڪيفيت

هن مخطوطي جو موضوع سيرت آهي. هي مخطوطو آنحضرت صلعم جن جي سوانح حيات آهي. سندن سيرت ۽ صورت، شڪل شبيهه طرز تڪلم، قد و قامت، قيام ۽ قعود، ڪردار ۽ گفتار، غرض هر پهلوءَ کي بيان ڪرڻ مقصود آهي. هي ڪتاب علماءِ اسلام وٽ نهايت اهم آهي. هن جي شروع ۾ هڪ فهرست ڏنل آهي جا ١٨ صفحن تي مشتمل آهي. هن ۾ ڪل ٤٧ فصل آهن اخيري فصل ۾ حضور جن جي وفات، سندن تجهيز تڪفين ۽ تدفين، نماز جنازه ۽ انهن سڀني ڳالهين ۾ جيڪي اختلاف آهن تن جو تذڪرو آهي . هي جلد ٻڌل آهي. هن جي شروع ۽ آخر ۾ هڪ مهر ثبت آهي جا هن طرح آهي:

١٢٤٥

عبدالحق ابن ...

Marfat.com

مخطوط: سنڌي، نظم الف اشباع سان؛ سيرت ا-س-١٢٥ ؛ ماپ ٢٢×١١ س م؛ ص ٥٤ ؛ في صفحو سٽون ١٥، ڪاغذ ديسي، ٽلهو حنائي، خط، عربي رسم الخط نستعليق سادو؛ سن : ؟ .

٢٩٧٠ **قصص الانبياء**

[حصہ اول]

مصنف : مولانا مخدوم محمد حسين.

ڪاتب : ؟ .

آغاز : خَالِقِ پُهَنجِي قُدرَتَ سِين اُپَتري قَدرَا
حِين آڪه پُورِي اَپَنِجي تَهْ ڪَيمِي ڪَهيري اُمِر
دَرِ آهي تَعلِيمَ خَالِقَ ڪِي تَهْ تَڪَيز ثَانَ تَهْ جِگَاه
ثَابِي وَحِي مُوڪَلِنُو اَڪِي آيَن ذاءَ الخ.

انجام : ڪَندُو شَفَاعَة ڪَارِني اَهِڪِي اَحمَدَا
سِين حُرمَة مُحَمّدَ مُصطَفِيٰ ۽ حَضرَة مُوسيٰ ڪَلِيمَا
ثَانَ نَهَ چِيدِيدُو ثَارِ ۾ عَاصِي آسَارَا
وِيدَا سِي اِيمَا نَ سِين جِي ڪِيامُونَ پُوڙِ مِنهَا.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت آهي. هي نسخو قديم سنڌي، رسم الخط عربي ۾ انبياء ماسبق جي ”سيرت“ تي مبني، منظوم، الف اشباع سان سنڌي علم ۽ ادب جو وڏ وت آهي.

هن ادبي شاهڪار ۾ قرآني دلائل سان گڏ مضامين جي پاڪيزگي، قلم جي پختگي ۽ ٻڻ عالمانه زبان جي روايتي تجنيس حرفي ۽ سادگي، مطلب ته هن مان قديمي ادب جو جلوو نمايان ۽ آشڪار آهي.

هن نادر نسخي ۾ حضرت آدم، شيث، ادريس ۽ نوح عليهم السلام کان، ساسان وا حضرت موسيٰ عليه السلام جي سوانح حيات ۽ ”عمالقه“ جو بني اسرائيل تي غلبو ۽ تسلط اهو سمورو ذڪر تفصيل سان ڏنل آهي.

Marfat.com

هن ۾ آهي ته ابوالبشر آدم عليهالسلام جي عمر (١٥٣٠) هڪ هزار پنج سئو ٽيه
ل ۽ ثاني آدم حضرت نوح عليهالسلام جي عمر (٢٦٤٠) ٻه هزار ڇهه سئو چاليهه سال هئي.

هي "قصص الانبياء" جو ٻهريون حصو آهي، جيئن ته هن جا ٻهريان صفحا نه آهن
هن ڪري هن جي مؤلف، ڪاتب ۽ تاريخ ڪتابت مجهول آهي. البت گهٽي تلاش ڪان پوءِ
ص: ٤٩٣] تي فاضل مؤلف ۽ منظم جو نالو هن ريت درج آهي:

مِهِتَرِ مَمَتاي مُهِجي اَڪَا اِحسانا،
هُمُ عَمَ لَهُ "حسين" جي هي، حميرا انا.

ايضاً [ص ٥٢٣] هادي مرهي، "حسين" اکي جه سيدي ڪيي صفتا.

ڪتاب ورق، ورق ٿيل مگر آهي مڪمل ۽ محفوظ. آخر ۾ هي اڪر لکيل آهن:
الڪم حافظ عباس شيِ.

—

مخطوط: سنڌي، آزاد نظم مشابه نثر؛ مرتب ا. س. ١٠٦؛ سائيز ٢٢×٤ س م، ...
ص ٣٠، في صفحو سٽون ١٤؛ خط نسخ عمدو؛ سن: ١ رجب ١١٨٥هه.

٢٩٧٤٠ قوت العاشقين

مصنف : الحاج مخدوم محمد هاشم ٺٽوي.

ڪاتب : ملا احمد.

آغاز : ڪنم ڪوڙ ڪچاڻي اکڻ هزار،

روڊم هڪ حزار، لي چالي چال ملجا.

....

....

....

هادي ڪتر هاڻم ڏيد لما ميڻ ملجا الح

Marfat.com

انجام : راقم احقرالعباد احمد غفرالله ذنوبه و لوالديه مع جميع المؤمنين و المؤمنات
آمين رب العالمين.
تاريخ غره شهر رجب المرجب سنه ۱۱۸۵ اختتام پذيرفت.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت آهي. هي بيو نسخو ڪتاب قوت العاشقين جو آهي.
هن جو خط سهڻو ۽ صاف آهي. خط عربي قسم جو ۽ اصلي سنڌي ۾ آهي، جا بواي ڏاڍي
نمائي ۽ پياري لڳي ٿي. هن ۾ هڪ عربي قصيده به لکيل آهي، ٻه موقعي موقعي تي بطور
شهادت هڪ هڪ بيت ڏنل آهي. آخر ۾ هي عبارت درج آهي.
اين نسخه سنڌي معراج قوت العاشقين نام از تصنيفات مخدوم حاجي محمد هاشم
عليه الرحمة فقير قاسم ولد مرحوم يعقوب بطريق وڪالت از طرف مادر خود مائي حليمه بمقابل
مبلغ دو روپيه .... بلده تته بمعرفت موسي شاعر از غلام خريده بمائي مذڪور رسانيد و مائي
مذڪوره ڪتاب مذڪورا وقف في سبيل الله تعالي نمود و الحمدلله تعالي اولا و آخرا.
تحرير تاريخ ۲۱ ماه ربيع الثاني سنه ۱۲۴۳ هه.

ء

مخطوط : سنڌي، منظوم، سيرت، ا-س-۱۲۷؛ سائيز ۲۰×۱۶ س م؛ ص ۳۲۰؛ في
صفحو سٽون ۱۳، ڪاغذ: ديسي ٿلهو رنگ ٻلو مائل، خط نستعليق، عربي رسم الخط؛
سن: جمادي الاول ۱۲۷۹هه.

۲۹۷۴۲ معراج نامه

مصنف ۽ ناظم : ملا احمد.
ڪاتب : رحمت الله ولد عبدالرشيد از اولاد مخدوم نورنگ ضلع لاڙڪاڻه.
آغاز : وصف وڏائي واحد ڪي جان ڪيتا نه ڳڻاءِ
ڪوڏا ڪرهو ڪريم ڪي حمد هميشاهه

Marfat.com

جه جوڙڻا جهان ساعتن قادر ڪن منجا
ارڙه هزار عالم جا اکي آپايا
مٿهر تنهن مرسلان مير محمد شاه ﷺ الخ.

انجام : الهي احمد چوي آءٌ اهيان تن منجا
جزا جهنم مهجي اهي افعالن پارا
....

.... تمت تمام شد ڪتاب معراج نامه از دست فقير حقير پر تقصير اضعف العباد رحمت الله بن عبدالرشيد از اولاد مخدوم نورنگ عليه الرحمه.
تاريخ بيست هفتم ماه جمادي الاول سنه ۱۲۰۹ه.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت آهي. هن ۾ اسلاميات تي ڪيترا منظوم ۽ نثري ن زبان قديم سنڌي ۾ رسم الخط عربي، جن جو تفصيل هن طرح آهي:

۱- [ص ۲-۲۵] لاڏائو بيبي فاطمة الزهراء رضي الله عنها. جمل محمد اسحاق.
۲- [ص ۲۶-۳۲] نعت رسول صلعم. از محمد الياس.
۳- [ص ۳۳-۴۱] اسناد دعا عڪاشه. از اسماعيل.
۴- [ص ۴۲-۴۹] دعا عڪاشه. ؟.
۵- [ص ۵۰-۵۴] اسناد دعا عڪاشه [ٻي طريقي سان]:
۶- [ص ۵۵-۶۲] وصيت نامه: شيخ صالح ولد شيخ احمد ... رسول صلعم، از ملا احمد.
۷- [ص ۶۳-۳۱۱] معراج نامه. از ملا احمد.
۸- [ص ۳۱۲-۳۱۳] عربي دعاء ۽ قنوت. ؟
۹- [ص ۳۱۴-۳۱۹] مناجات [سي حرفي]. ؟
۱۰- [ص ۳۱۹-۳۲۰] مناجات [نظم]. ؟.

ڪتاب جا ڪي ... نگار ۽ صفحتي آثار اجا نه نمايان آهن.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي آزاد نظم، سيرت، ا- س- ۱۲۸، سائيز ۱۰×۲۰ س م؛ ص ۸۲؛ في صفحو سٽون ۹، ڪاغذ سفيد، خط نسخ؛ سن: ۱۲۷۴هه.

۲۹۱۶۲ نور نامو سنڌي

مصنف : عبدالرحمان.

ڪاتب : عثمان.

آغاز : ساراهجي سو ڌڻي جو آگو عليما، جڳاءِ جنهن صاحب کي سيڪا ساراهيا الخ.

انجام : الهي عبدالرحمان کي ٻرهن تڏن مولي، سان لڌائين ڪلمي دنيا جي دارا.

ڪيفيت

هن نالي جو ڪتاب نور نامو گهڻو ڪري برصغير جي سڀني ٻولين ۾ لکيو ويو آهي، جنهن ۾ نور محمديءَ جي وڏيڪ ابتدا ڪئي ويئي آهي. هن ۾ ڪي ڳالهيون سچيون به آهن، پر گهڻي ڀاڱي هن جو مواد غير مستند آهي. هي سمورو مخطوطو قديم سنڌيءَ ۾ آزاد نظم الف اشباع سان منظوم آهي.

مخطوط : فارسي، سيرت، ا- س- ۱۲۹؛ سائيز ۱۵×۲۲ س م؛ ص ۱۹۰؛ في صفحو سٽون ۱۳، ڪاغذ ديسي، خاڪي، خط : نستعليق سادو؛ سن : ؟.

۲۹۷۰ مناقب غوثيه

مصنف : فقير محمد صادق شهابي سعدي قادري.

ڪاتب : ؟.

Marfat.com

آغـاز : الحمدلله الذي جعل كرامات الولي تتمة لخوارق النبي و معجزاته فان كل ولي علي قدم النبي فكرا ماته علي قدر قد ماته فمن آمن بكرامات الاولياء فقد آمن بمعجزات الانبياء ومن انكر كراماتهم فقد انكر معجزاتهم نعوذ بالله من شرور انفسنا ومن سيئات اعمالنا من يهديه الله فلا مضل له ومن يضلله فلا هادي له اشهد ان لااله الاالله وحده لاشريك له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله صلي الله تعالي عليه و آله و صحبه وسلم ....

اما بعد ميگويد بنده ضعيف گنهگار محتاج بسوئي رحمت پروردگار فقير محمد صادق شهابي سعدي قادري كان الله له الخ ،

انجام : حضرت سيد مجد الدين صاحب مقامات عاليه بود نزد بعضي آخر اولاد ايشان اند رضي الله عنهم اجمعين انفعنا ببركاتهم علومهم واجعلنا منسلكين في سلك العلماء القادرية و احينا في محبة الحضرت القادرية وامتنا في محبة في الدارين في الدنيا و الاخرة و ابعثنا في الحشر مع مريد المحبين المخلصين آمين اشهد ان لااله الاالله و حده لاشريك له و اشهد ان محمد عبده و رسوله اللهم صل وسلم عليه و آله و صحبه اجمعين۔ لااله الا الله محمد رسول الله

كيفيت

هن مخطوط جو موضوع سيرت آهي ، هن ۾ سيد عبدالقادر جيلاني [illegible] ۲ سدس منجهه (۹۱) ڪرامتون درج آهن، جن مان هڪ ڪرامت مولوي محمد صادق ماثر مرحوم جي تيار ڪيل ڪئٽلاگ تان هتي [illegible] ڏجي ٿي :

صفحه ۶۵ تي ذڪر آهي، ”في تحيصد الارواح من قبضة ملڪ الموت“ [illegible] آهي ته هڪ دفعه سيد عبدالقادر جيلاني جي خادمن مان هڪ [illegible] اهل و عيال سيد صاحب جي اڳيان تمام گهڻو روئڻ [illegible] رهيا ٿي. حضرت سيد عبدالقادر مراقبه ۾ عالم [illegible] ۾ [illegible] ته ڏٺو اسان جي خادمن مان فلاڻي نالي وارو [illegible] روح اسان کي واپس ڪر. ملڪ الموت انڪار ڪيو ۽ چيائين ته آءٌ [illegible] روح خدا [illegible] قبض ڪري خدا جي درگاه ۾ وڃي حاضر [illegible] آهيان [illegible]

Marfat.com

ڪندو آهيان. ارشاد خداوندي ٿيو ته ڪنهن جو روح نه ڏيندس. حضرت عبدالقادر صاحب
چيو ته اسان توکي چئون ٿا ته اسان جي خادم جو روح واپس ڪر پر ملڪ الموت نه مڃيو
۽ پنهنجي انڪار تي قائم رهيو. ملڪ الموت وٽ هڪ زنبيل هو جنهن ۾ ان ڏينهن جيڪي
روح قبض ڪيا هئائين سي ڪٺي ڪري بڌي خدا کي پيش ڪرڻ لاءِ وڃي رهيو هو،
حضرت محبوب سبحاني، غوث صمداني ملڪ الموت کان اها هٿ ڦري روحن سان پريل ٿري ورتي
۽ سڀني روحن کي کولي ڇڏيو جيئن ڪبوترن ۽ جهرڪين جو پڃرو کولجي ته سڀ پرندا
اڏامي ويندا تيئن سڀ روح هليا ويا. ان ڏينهن جيڪي مري ويا هوا سي وري زنده ٿي ويا
ملڪ الموت اها رپورٽ وڃي خدا کي پيش ڪئي ۽ چيائين ته توهان جي محبوب
۽ دوست مون کان روحن جي پريل ٿري، ڦري ورتي يعني منهنجي نوڪريءَ ۾ اٽڪ
ڪيائين.

خدا تعالى وٽان ندا آئي ته او ملڪ الموت! شيخ اعظم محي الدين سيد عبدالقادر
اسان جو محبوب ۽ معشوق آهي هن کي منع... خادم جي جان ڇو واپس نه ڪئي يعني هڪ
خادم جي جان واپس نه ڪرڻ سان توکي پيا پرندا به وڃائي ويٺين. ميان عاشق و معشوق
رمز است. نمبر ١٧٦ تي آيل آهي ”في وفاته رضي الله تعالى عنه“ ته جڏهن حضرت عبدالقادر
جيلاني جي وفات جو ڏينهن آيو ته حضرت عزرائيل خدا جي دربار مان هڪ خط وٺي
جيڪو رجسٽري ڪٿي آيو ۽ حضرت عبدالقادر صاحب جي فرزند سيد عبدالوهاب کي پيش ڪيائين
خط تي هيءَ عبارت مرقوم هئي ”ايصل هذالمكتوب من المحب الى المحبوب“ خط کولي
پڙهيائون. لکيل مضمون معلوم ڪرڻ بعد روح راڙو شروع ٿي ويو. ملڪ الموت ۽ سيد عبدالوهاب
خط سميت حضرت عبدالقادر وٽ ويا. اڳ سڀ ڏينهن معلوم هو ته عالم علوي ڏانهن ڪا
اڏرو فرمان معلوم هون. ان وقت حضرت عبدالقادر تمام گهڻو خوش ٿيو ۽ سڀني سندس
معتقدن مؤمن مخلصن لاءِ دعا ڪيائون ۽ عهد ڪيائون روز قيامت شفا ڪندس. سجده
ويا فارغ ٿيڻ تي آواز آيو ته ارجعي الى ربك راضية مرضية. ناسوت ۾ فرياد و فغان
شور مچي ويو مگر عالم ملڪوت ۾ خوشيءَ جي لهر اچي ويئي. سن ٥٦١ ماه ربيع الاول
١١ تاريخ ڇنڇر ڏينهن عشاءَ ... ويو بغداد ۾ مدرسه باب الازج ۾ دفن ٿيا. هي مناقب حضرت
سيد عبدالقادر ... هئا. ... ۾ مون کي ته جعلي ۽ فعلي معلوم ٿو ٿئي والعلم الصحيح
عند الله.

Marfat.com

مخطوط: سنڌي، ادب، ا- س ١٣٠؛ سائيز ٢٠×١٥ س م؛ ص د ٣٨٥؛ في صفحو سٽون [illegible] ٣٨٥؛ ڪاغذ سفيد، خط شڪسته، عادي ۽ لاڳون ترشيون؛ سن: ؟.

٨٠٤٣١١ انتخاب ديوان صوفي

مصنف: صوفي شاه محمد ولد حاجي الله بخش خان هٽوڻي، ساڪن [illegible] [illegible]
پيشو تعلقه [illegible] ضلع دادو، نزديڪ [illegible] [illegible].

ڪاتب: ؟.

آغاز: ساري جهان ۾ جلو جهلڪار [illegible]
جسمات جوڙ جڙي جو جنسار [illegible]
ان رات جي اشاري اسرار ارت آدم،
اڪين ۾ آهي انور اظهار جا بجا.
باران وسي ٿو [illegible] [illegible] بهار [illegible]
بيشڪ [illegible] بقا جو [illegible] جا بجا.
تن من طمور طلو ترنم طمل [illegible]
ترحيد جا ترانا [illegible] [illegible] جا بجا الخ.

انجام: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
چو [illegible] [illegible] [illegible] رنگين آهي [illegible]
حاڏي [illegible] اکين [illegible] [illegible] [illegible]
تو پيارڙا [illegible] جا قاصد [illegible] [illegible]
جا چوان توکي [illegible] [illegible] [illegible]

ڪيفيت

هن مخطوطه جو مصنف قاضي [illegible] [illegible] [illegible] آهي [illegible]
[illegible] ب، ت، ٿ، ث، ج، ح، خ، د، ر، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ف، ق،
ڪ، ل، م، ن، و، ه، ء، ي تي ڪلام آهي [illegible] [illegible] [illegible]
ته ڪلام عشقيه موضوع آهي. اهو سڀ [illegible] [illegible] ۽ [illegible] [illegible] آهي
هن مجموعه ۾ ٻه جزء آهن. هڪ "[illegible] [illegible]" ۽ "[illegible] انتخاب [illegible] صوفي" [illegible]
مولود ۽ ڪافيون درج آهن ۽ رطب ويابس [illegible] [illegible] جلد [illegible] آهي.

Marfat.com

مخطوطو: نج ٻارائو سنڌي نظم، ادب، ا- س ١٣١، سائيز ٢٣×٢٠ س م؛ ص ٦٨؛ في صفحو سٽون ٢٥؛ ڪاغذ سفيد ليڪيدار، خط نسخ عملو؛ سن: ٢٨-١-١٩٧١ع.

٨٩٠٣٤١٠ انسٽي ٽيوٽ آف سنڌالاجي سنڌيونيورسٽي طرفان "ٻاراڻي ادب" جي شعبي شاعري جي انعامي مقابلي لاءِ

مصنف: نثار بزمي.

ڪاتب: نثار بزمي.

آغاز: قادر تنهنجا ڪرم ڪروڙين ڪهڙا ڳايان،
گلزن ۾ تون، گلزارن ۾ تون، هيرن ۾ تون، هارن ۾ تون الخ.

انجام: پاڪستان اسان جي لئي ڪا رب جي رحمت آهي،
... ٻارتي هيءَ ڌرتي "بزمي" درد ڇڏي تي لاهي،
... وڏي مهمان، جيئي جيئي پاڪستان.

ڪيفيت

هي مخطوطو نج سنڌي نظم ۾ لکيل آهي، ڪل ست نظم آهن. هن شعرن جو مصنف "نثار بزمي" آهي، هي صاحب مرزاپور ضلع سکر جو رهاڪو ۽ سٺو شاعر آهي. ٻارن جي ٻاران، ٻاراڻي ٻوليءَ ۾ سٺو ادب لکيو اٿس. صفحي ٨ تي زير عنوان "سنڌي زبان اسان جي" تمام چڱو لکيو اٿس.

مخطوطو: سنڌي، انشاء، نظم، ادب، ا- س ١٣٢، سائيز ١٠×١٦ س م؛ ص ٣٨، في صفحو سٽون ١٣؛ ڪاغذ سفيد، خط نسخ عملو، سن: ١٣٤٧هه.

٩١٠٣٤١٠ انشاء عجيب احمداڻي
يا
روضن مشتاقان

مصنف: قاضي محمد عمر احمداڻي، ڳوٺ اگهاماڻا، تنڊو الهيار.

ڪاتب: " " "

Marfat.com

اغاز : در بيان تعريف رب تعاليٰ :

ثنا تنهنجي صاحب ڪجي ڪيتري، ٿئي نورزي سڀ هجي ڄيتري
ڪٿي قدر تون تنهنجون پيدا ڏسان، ٿئي ان آوزانس شيدا ڏسان الخ .

انجام : عمر عاصي گذاري تو غمن ۾، سگهو رس تون سچ تنهنڪي سجڻ ۾
پڄاڻا خط بزمو جي جاد جانب، [illegible] ورڻي ورڻي [illegible] جي [illegible]

ڪيفيت

هيءَ مخطوطو فن انشاء ۾ آهي، پر ان [illegible] ۾ [illegible] حاصل [illegible] شعر ۾ آهي ۽ نه وزن ۾ بهرحال سندس سعي قابل [illegible] آهي. ڪن [illegible] [illegible] انس، پر سندس سڀ مواد طمعزاد آهي. ڪن خاص حالتن ۾ [illegible]

مخطوطو : فارسي، ادب، ا. س. ١٢٣ [illegible] [illegible] ٢٢ [illegible] سٽون ١١ ; ڪاغذ نيرو، خط شڪسته [illegible] [illegible] : [illegible]

٥ [illegible] انشاء خط [illegible]

مصنف : شيخ مبارڪ .

ڪاتب : [illegible] رجس رائے ولد منشي [illegible] چند [illegible]
خجسته آباد حيدرآباد بتاريخ ١٢ [illegible] [illegible] الثاني [illegible]

آغاز : بعد اداء شڪر آفريدگار [illegible] [illegible]
مخلصان خير انديش و [illegible]

انجام : تمت هذا الڪتاب نسخه [illegible] بعون [illegible]
[illegible] تقصير عاصي اضعف [illegible] [illegible]
گنه گارم .

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو فن انشاء ۾ آهي. انشاء ۾ اميرن وزيرن، منصبدارن، بادشاهن، علماء ۽ شيوخ ڏانهن عرضن موڪلڻ جي تحرير هوندي آهي. وڏين شخصيتن ڏانهن عريضا ۽ درخواستون موڪلڻ ۾ انهن جي شايان شان القاب ۽ خطاب درج ڪرڻ ۾ مختصر ۽ بهتر لفظن ۾ پنهنجو مقصد اظهار ڪرڻ نهايت ضروري آهي.

هي مخطوطو هڪ هندوءَ جو نقل ڪيل آهي، ميرن ۽ ڪلهوڙن جي دور حڪومت ۾ هندو فارسي زبان جا بهترين ڄاڻو هوندا هوا ۽ ڪي شاعر ۽ مصنف به هوا.

مخطوطو: فارسي، ادب، انشاء، ٣٤٠٠؛ سائيز ١٨ × ١٢ س م؛ ص ١٦٩؛ في صفحو سٽون ١١؛ ڪاغذ ديسي، جلد حنائي؛ خط: نستعليق؛ سن: ٥ ماه صفر بروز آچر ١٢٤٤هه.

انيس انجمن ٨٩١٤٥٥

ع

مخدوم نامو

مصنف : نظام الدين بن مرحوم عبدالرزاق ساڪن قصبه دربيلو.

ڪاتب : محمد حسين فقير رنگريز ساڪن پدعيدن تعلقه پرگنه دربيلو.

آغاز : بعد حمد باري تعالى و نعت محمد مصطفى صلي الله عليه و آله و اصحابه وسلم ميگويد خاڪپائے خلفاء راشدين رضي الله تعالي عنهم فقير نظام الدين بن مرحوم عبدالرزاق ساڪن قصبه در بيله سرڪار بهڪر چون يڪے از مخلصان همدم ظاهر ساخت ڪه ڪتاب شمع انجمن از سبب درازي ڪلام عبارات در مطالعه ملالت خاطر فتر است مختصر گرددتا بخواندن آن هرڪس زود بهره حاصل ڪرده رغبت فراوان حاصل نمايد و از اطالت آن ملالت روئي نه نمايد ازين سبب پاس خاطر معزمي اليه قدري ضروريه انتخاب نموده

Marfat.com

مسمّي باسم انيس انجمن مشتملبر پنج باب محفل پيرائي دوستان يكرنگ ساخت الخ.

انجام : تمت تمام شد نسخہ انيس انجمن بتاريخ پنجم روزيكشنبہ ماه صفر سن ١٢٤٤ھ از دست مسكين محمد حسين فقير رنگريز ساكن بدوعيدن [بدعيدن] تعلقہ پرگنہ در بيلہ.

كيفيت

هن مخطوط جو موضوع علم لغت آهي. يعني "فارسي عربي لغت" هن جي شروع ۾ هڪ ٻيو قلمي رسالو آهي، جنهن جو نالو آهي "هفت كواكب"، هن جا صرف ١٢ صفحا آهن. ان كان پوءِ "انيس انجمن" شروع ٿئي ٿو، جيڪو "شمع انجمن" رسالي جو انتخاب آهي. انيس انجمن ۾ پنج باب آهن. باب اول در صرف [گردان] مصادر، باب ٻيو اسماء جامد ۾ آهي، ٽيون باب، اعليٰ، اوسط، ادنيٰ جي القاب ۽ عبارات ۾ آهي، باب چوٿون آهي خطوط شرعيہ ۾ ۽ پنجون باب آهي علم حساب مالي ۾، صفحي ٩ تي گردان ختم ٿين ٿا انهن كان پوءِ جامد اسماء جو بيان آهي، هن جي ابتدا الف كان لفظ افساد سان آهي صفحي ٩٥ تي اسماء جامد ختم ٿين ٿا. تنهن كان پوءِ ٽيون باب شروع ٿئي ٿو جنهن ۾ اعليٰ، اوسط ۽ ادنيٰ لاءِ عبارتون لکڻ جو طريقو ٻڌايل آهي. صفحي ١٢٠ كان چوٿون باب شروع ٿئي ٿو، هن ۾ شرعي خط ۽ اسماء جامد جي معنيٰ سنڌيءَ ۾ ذنل آهي. صفحي ١٢٣ كان پنجون باب جيڪو علم سياق حساب مالي ۾ آهي جو ١٦٦ تي ختم ٿئي ٿو، هن جي پڇاڙي هن طرح آهي: تمت تمام شد نسخہ انيس انجمن بتاريخ پنجم ٥ روزيكشنبہ ماه صفر سنہ ١٢٤٤ از دست مسكين محمد حسين فقير رنگريز ساكن بدد عيدن [بدعيدن] تعلقہ پرگنہ در بيلہ".

آخر ۾ ١٤ صفحن جو هڪ فارسي منظوم مخطوطو، ناتي بغير آهي [illegible] مصنف "سيد ميران" آهي، هن جي آخري عبارت هيءَ آهي: تمت تمام [illegible] دست مسكين محمد حسين، تحرير ١٢ محرم الحرام سنہ ١٢٢٢ھ [illegible] ١٨ صفحن جو هڪ مختصر رسالو، باب نامو سنڌي آهي جنهن ۾ [illegible] آهن، هن [illegible] انفرادي حيثيت ڪانہ ناهي.

Marfat.com

مخطوط: فارسي نثر، انشاء، ادب، ا- س- د ١٣٥؛ سائيز ٢٤×١٣ س م؛ ص ٢٤٢، في صفحو سٽون ١٣؛ ڪاغذ ديسي ٿاهو، حنائي، خط: نستعليق خوشنما؛ س-ن: ٣ ذوالحج يوم جمعہ ١١٨٦ بوقت دويم پاس.

بديع الانشاء ٨٩١٤٥٥

مصنف: يوسفي.

ڪاتب: آخوند شيخ نٿو ولد شيخ فتح محمد بن شيخ محمد قاسم ابن شيخ عبدالمجيد چشتي.

آغاز: زينت عنوان هر نامہ نامي و زيور ديباچہ هر صحيفہ گرامي، حمد مبدعي است کہ منشي حکمت بالغہ وکاتب قدرت کاملہء ش بقلم ابداع و خامہ اختراع جرائد عوائد انسان را بارقام اکرام علم الانسان مالم يعلم مرقوم گردانيد و منشود فائض النور فصاحت و بلاغت رسول خود را بشرف طغرائي فأتو ابسورة من مثله بخشيد ﷺ و علي آلہ و اصحابہ و اتباعہ أحبائہ الخ.

انجام: تمت تمام شد بتاريخ سويم ذي حجہ سنہ ١١٨٦ ه يوم جمعہ بوقت دونيم پاس روز تحرير يافت برائي خواندن موتي بهائي و ظفر محمد کمال، ڪاتب الحروف بنده فقير حقير آخوند شيخ نٿهو ولد شيخ فتح محمد بن شيخ محمد قاسم ابن شيخ عبدالحميد چشتي فمن ادّعي ملکيتہ غير فهو مردود و کاذب، نقل پدر بزرگوار شيخ فتح محمد کردم کہ .... بنده ... طفلان را تعليم د هند و محتاج نشوند از فضل خدا، خدا يار شهيد أحد مددگار و درود حضرت محمد مصطفيٰ زبان دار باد. عزيزان نان خدا خوانده داد برائي خدا هم درس بہ کسے بدهند.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع انشاء آهي، هي فن اڳ گهڻو باقاعدي رائج هو، ڪيترن ئي عالمن ان فن ۾ طبع آزمائي ڪئي آهي، مولانا جامي به ان فن ۾ ڪتاب "انشاء جامي" لکيو آهي هينئر هي فن متروڪ آهي، اڄ ساده عبارت ۾ عام فهم ڪلام اڪثر ... ٿيو آهي.

Marfat.com

مخطوطو: سنڌي نثر مع نظم، ادب، قصا، ا ـ س ـ ١٣٦؛ سائيز ٣٣×٢١ س م؛ ص ٨ ...؛ في صفحو سٽون ٢٩؛ ڪاغذ: سفيد ميرو، خط: قريب نسخ، سن: ١٣ رمضان ١٣٦٨ھ مطابق ١٠ جولاء ١٩٤٩ع.

بوستان خيال چمن بي خزان ٨٩١٤٤١

مترجم ۽ ڪاتب: حڪيم نور محمد ملا ولد محمد اسماعيل ساڪن ميرپور ... ضلع ڪراچي.

آغاز: انهي قادر جي حڪمت واري صنعت تان صد بار صدقي وڃان جنهن حيوانات ۽ نباتات ۽ جمادات ۽ معدنيات کي پيدا ڪيو آنهن مان حيوانات کي بي خلق ڪيان شرف ذنون ۽ وري حيوانات ۾ انسان کي عقل ... عنايت ڪري اشرف المخلوقات ڪوائين الخ.

انجام: بقلم ڪاتب الحروف حڪيم نور محمد سلم الصمد خلف الرشيد مرحوم ... محمد اسماعيل ملان قوم شوره مفيد عام دواخانه ميرپور ... سنڌ پاڪستان.

جيڪو هي ڪتاب پڙهندو ان تي فرض آهي ته مون کي ... ۾ وساري.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن ادب تي آهي، جن ۾ قصا درج آهن ... قصا ... ڪتاب هر ادب ۽ ٻوليءَ جي ساهتيه جي ڀنڊار کي ... آهن ... ترجما، اهڙن ڪتابن پڙهڻ ڪري ڪجهه وقت لاءِ انسان راحت حاصل ... جي تذڪرات کان پاسيرو ٿي ويندو آهي، اڄوڪي دور ۾ ... نمايو ويو آهي.

Marfat.com

مخطوط: فارسي، ادب، نثر مع نظم، ا-س ۱۳۷ سائيز ۲۳×۱۳ س م، ص ۱۰۰، في صفحو سٽون ۲۰، ڪاغذ: ديسي حنائي خط: نستعليق، خوشنما باريڪ، سن: ۲۴ محرم الحرام ۱۰۸۲ھ.

۸۹۱٤۵۵ بهارستان بجواب گلستان

مصنف: نورالدين عبدالرحمٰن جامي.

ڪاتب: ملا حبيب الله بن ملا هالہ عرف ڪوريجہ.

آغاز: .... مقدمات ڪلام عرب و اندوختن قواعد فنون و آدب .... پوشيده نہ ماند ڪہ طفلان نورسيده و ڪودڪان رنج نا ديده را مشغول الخ.

انجام: تمت ڪتاب بهارستان بوقت نماز ظهر روز پنجشنبہ بتاريخ بيست چهارم محرم الحرام سنہ ۱۰۸۲ھ بدستخط ملا حبيب الله بن مرحوم ملا هالہ عرف ڪوريجہ ساڪن موضع ديبارچہ سرڪار سيوستان. باعث تحرير آنڪہ برخورداري ڪامگاري نهال سعادت و بختياري ميان نهال طول الله عمره بخواهش ترقيم نموده بنابر پاس خاطر او مرقوم برائے اوڪرد ڪہ يادگار باشد.

ڪيفيت

بهارستان مولانا جاميءَ جو مشهور ڪتاب آهي جو ڪيئي ڀيرا ڇپيو آهي ۽ ديسڪاهن ۾ موجود آهي هيءُ ان جو قلمي نسخو آهي جو نهايت جهونو آهي. هن ۾ حضرت مولانا جاميءَ، شيخ سعدي شيرازي جي مشهور ڪتاب "گلستان" جو مقابلو ڪيو آهي ٻئي ٻين اديبن به سندس ڪتاب جي مقابلي ۾ تصنيفون ڪيون آهن، جهڙوڪ خانستان بجواب گلستان.

بهارستان ۾ مولانا جاميءَ بعنوان: "روضہ نخستين در نشر ريا حين از بساتين دوربينان راه هدايت و صدر نشينان بدرگاه ولايت"، ابتدا ڪئي آهي ۽ شروع ۾ جنيد بغدادي ڪان منقول اقوال لکيا اٿس ۽ پوءِ سري سقطي بابت عبارت آهي. وري حلاج، ابو هاشم، ذوالنون فضيل عياض، معروف ڪرخي، با يزيد، شبلي ۽ ٻين صوفين ۽ موحد بزرگن جو ذڪر ڪيو اٿس. آخر ۾ خواجہ بهاؤالدين نقشبندي جو ذڪر ڪري روضہ دوم ۾ داخل ٿي حڪماء ۽

Marfat.com

حڪمت جون ڳالهيون لکيون اٿس. روضہ سوم ۾ عدل ۽ انصاف جو بيان ۽ روضہ ٦ ۾ ماليدن مزاج ۽ خوش طبعي جو ذڪر آهي. روضہ ٧ ۾ علم عروض جو تذڪرو ۽ تقريباً ٿن شاعرن جو ذڪر آهي. ان جي ابتدا رودڪي جي ذڪر سان ڪري ۽ انهن نامپارن شاعرن جا عام مختصر احوال ۽ چيده اشعار لکيا اٿس.

رودڪيءَ کان بعد شاعر دقيقي جو ذڪر ڪندي لکي ٿو تہ: "شاهنامہ" جي بنا "دقيقي" ڪئي ۽ ويھہ هزار شعر چيائين. پوءِ فردوسيءَ ان جي پڄاڻي ڪئي. سعدي شيرازيءَ جو تذڪرو بہ آهي. سندس شان ۾ "قدوة متغزلان" لقب ڏنو اٿس. سعديءَ جي باري ۾ ڪنهن شاعر چيو آهي:

در شعر سہ ٣ کس پيمبرانند، هر چندکہ لانبي بعدي، فردوسي و انوري و سعدي

روضہ ٨ ۾ چند حڪايتون بي زبانن جي زباني مرقوم آهن.

مخطوطہ: سنڌي، انشاء، ادب، ا-س ١٣٨؛ سائيز ٢٠×١٦ س م؛ ڪل ٢٠٠ ورق؛ في صفحو سٽون ١٦، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق بد زيب؛ سن ١٢ فيبروري ١٩٠٣ع.

٨٩١٤٤١ بياض قاضي نيڪ محمد "باطن"

مصنف: قاضي نيڪ محمد "باطن"

ڪاتب: " " ".

آغاز: خدمت ۾ فيضواري جناب متعالي القاب عظيم الشان حضرت ... صاحب ذام اقباله. بعد اقدام بوسي جي عرض تہ اوهان صاحبن جو خط ... انهيءَ ڏينهن غلام نموديا ۾ مثلا ... ٿي جو مدت (١٠١) ڏينهن ۾ هڪ ... پڇڙيوال نالي ڪيائين اچا بہ منزل ... موسمي تپ ۾ بيمار ٿي، ڪري ... غلام ... ڏنو جو اچان تائين ان باڻي ... آهي الخ.

انجام: هن جي پڄاڻي ... ذاتن جي ذڪر تي ختم ...

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو هڪ تسر جو بياض آهي جنهن ۾ مختلف شيون درج آهن. شروع ۾ سنڌي خطن جو نمونو آيل آهي جنهن ۾ قديم طرز مطابق مطلب گهٽ ۽ عبارت آرائي وڌيڪ آهي. خط لکندڙ، قاضي نيڪ محمد "باطن" آهي، اهي خط گهڻو ڪري (١) عمر شاهه (٢) ميان دين محمد شاهه (٣) ميان محمد بخش صاحب (٤) بابو نظام الدين نالي وارن شخصيتن ڏانهن لکيل آهن، ڪڏهن نبي سر کان ڪڏهن عمرڪوٽ کان، ڪڏهن ننڍي الهيار کان مٿين ماڻهن ڏانهن موڪليل آهن. پوءِ هڪ پشتو سيکارڻ لاءِ "افغاني کي پهلي ڪتاب" نامڪمل نقل آهي. اهو ڪتاب ڪنهن ڇاپي ڪتاب ڇاپيل گرڪ سنگهه، قصه خواني بازار پشاور تان نقل ڪيل آهي. ورقن جا ٻئي پاسا لکيل آهن، هي غير مرتب ڪتابت آهي جيئن ڪنهن جلدي ۾ بي ترتيبيءَ سان لکيو ويندو آهي شايد هي صاحب "نبي سر" جو رهاڪو آهي. خط گهڻو ڪري سيد عمر شاهه ڏانهن لکيل آهن، عمر شاهه ويٺل ڪوٽڙي، ميرپور خاص تعلقي جو سپريڊنٽ هوءِ هن بياض ۾ گهڻو حصو ڪافين جو به آهي. غزل ۽ نعت سنڌي اردو ۾ آيل ڪي فارسي غزل ۽ اڪثر سفيد اڻ لکيل ورق به آهن.

٤

مخطوط : نظم عربي ۽ سنڌي، ادب، ا-س-١٣٩؛ سائيز ٢١×١٦ س م؛ ص ١٦٠؛ في صفحو سٽون ٩، ڪاغذ سفيد، خط نسخ، سن: ٢٧ رجب ١٣٢٠هه.

ترجمه سنڌي قصيده عربي ٨٩١٤٣١

مصنف : مولانا مولوي علي محمد صاحب مهيري ساڪن پڄاري.

ڪاتب : " " " " " "

آغاز : أَمِنْ تَذَكُّرِ جِيْرَانٍ بِذِيْ سَلَمٍ،

فَرَجْتَ دَمْعاً جَرَيٰ مِنْ مُقْلَةٍ بِدَمٍ.

ترجمه نثر ۾ : ڪ سبب يادگيري پاڙو سين محبوبن ذي سلم جي، گڏئوءِ اڙڪن کي رت سين جي تا وهن ڪنان ڏوڏن اکين جي.

Marfat.com

نظم ۾: اڄ ڪ اچي اوچتا يا ورياد پياءِ،
سانگي سيڻ سلم جا هيين ۾ هرڻاءِ،
ڳاڙها گل ڪياءِ، هنجون هاري هيج سين اڄ.

انجام: مَا رَنَحَتْ عَذَبَاتُ الْبَانِ رِيحُ صَبَا،
وَ اَطْرَبَ الْعِيسَ حَادِي الْعِيسِ بِالنَّغَمِ.

ترجمو نثر ۾: جا سين تو اوڏي ٽاريون ٻان جي ڪي واءِ صبا جون [illegible]
خوشبون ۾ آئين انهن دهاينديڙ اٺن جا ساٽ ٻوچاري آواز.

نظم ۾: جا سين ورن واهندا پنا ٻان چرن،
اٺن ڪي اوٺار تا دلئان دهلون ڪن،
وجهن وائي وات جي وجد منجهه وٺن،
اچي اوٺارن رمئي ٻولي ماڪ ۾.

ڪيفيت

هيءَ مخطوطو آنحضرت صلعم جن جي مدح ۾ چئل آهي، [illegible]
چڪو آهي. هن جو متن ”قصيده برده“ شيخ شرف الدين ابو عبدالله محمد [illegible]
جو لکيل آهي. هي قصيدو عشاق رسول‌ص وٽ تمام مقبول آهي ۽ [illegible]
لکيا ويا آهن، جهڙوڪ مخدوم شيخ محمد ٻالائيءَ جو منظوم ترجمو، مخدوم غلام [illegible]
جو ترجمو ۽ مولوي عبدالله اثر جو ترجمو. شيخ بوصيري [illegible] چئن [illegible]
لکڻ کان پوءِ شفاياب ٿي ويو. هڪ ٻيو قصيدو [illegible] عشاق رسول‌ص [illegible] آهي [illegible]
”بانت شفا“ اشرف شاه ڪاماري واري جو ترجمو [illegible] آهي [illegible] محمد [illegible]
جو ترجمو نثر ۽ نظم ۾ منهنجي زير نظر آهي. قصيده [illegible]
۽ ڪجهه لکيو آهي، جو چئن صفحن تي پکڙيل آهي. مولانا صاحب [illegible]
۽ تعارف لکيا آهن، متن قصيده جاي قلم سان لکيل [illegible]
متن ۾ غلطيون آهن. ڪاتب جي غلطين ڪي [illegible]
لکيل آهي ”ولا تزوت“ جو ”تزودت“ آهي. صفحي [illegible] ”[illegible]“ [illegible] ”[illegible]“ [illegible]
ڪي متن ڪي ناقص ڇڏيو ويو آهي، ته ڪٿي [illegible] آهي. مولانا [illegible] محمد صاحب [illegible]
خليل، سنڌي لغت جو وڏو ڄاڻو ۽ مخدوم غلام محمد [illegible] جو ترجمو ۽ [illegible]
ترجمو ٻئي اعلي قسم جو فقيه، عالم الميراث جو ماهر ۽ [illegible] ۾ [illegible] نظر [illegible].

Marfat.com

مخطوط: سنڌي، ادب، ا-س-١٤٠؛ سائيز ٢٢×١٥ س م؛ ص ٤٧؛ في صفحو سٽون ١٨؛ ڪاغذ اڇو ٿلهو ليڪيدار، خط: نسخ؛ سن: ٢١-٩-١٩٦٨ع.

پچ پرولي ٨٩١٤٤١

مصنف: محمد سومار شيخ.

ڪاتب: " " ".

آغاز: هي ڪتاب گهڻو اڳ جو لکيل آهي، هينئر جو ٻارن جي ٻاري بدين جي ورڪنگ ڪميٽيءَ جي منتظم أدي عبدالمجيد زرگر ٻاريءَ ۾ نئون جوش جاڳايو آهي ته مون ۾ به حوصلو آيو آهي، آءٌ انهي ڪتاب ڪي نئين سر نظر مان ڪڍي ۽ واڌارا ۽ سڌارا آڻي اوهان اڳيان پيش ڪري رهيو آهيان الخ.

انجام: سوپاري ڏهي ڏيو: أدن ڪٺوري مدن ڪٺوري، ٻون ۾ تاري، ڏيي سوپاري [ابراهيم نهڙيو]

ڪيفيت

هي مخطوطو نرالي قسم جو آهي. هي هڪ جداگانه فن آهي جنهن ۾ دماغ هوش جو امتحان آهي. "ڳجهارت" کي عربيءَ ۾ "مُعَمّا، فارسيءَ ۾ چيستان ۽ سنڌيءَ ۾ پرولي چوندا آهن. اهي هر ملڪ ۾ جاري آهن. مصنف صاحب "پروليءَ" لفظ جو جيڪو اصل ۽ نسل ٻڌايو آهي سو سندس ايجاد معلوم ٿئي ٿو ان لا ڪابه ڪتابي يا علمي ثابتي نه ڏني اٿس. صفحي ١٥ تي اهو بحث آهي، چوي ٿو ته پرولي ٻن لفظن جو مجموعو آهي (١) پر (٢) اول جو اولڙ مصدر مان ورتل آهي. هن هيٺ چند پرولين جا شاعر ذڪر ڪجن ٿا: چڳو جت، ڪڇ جو رهاڪو، عمر جوڻيجو چڱا جت جو ساٿاري، ڄام جوکيو، هوت خان بلوچ مڪان ٻاپهو تعلقو گهوڙا ٻاري ضلعو ٺٽو ناٿن جت، ويڙهل ڪارو چاڻ، حافظ الهڏنو متوو، چتو سونيار بلوچ نزد ميرپور ساڪرو، ابراهيم حجام، ڪڇ جي وڏي ڳوٺ گوئيل جو رهاڪو، ورجانگ ريٻاري، ابراهيم جت ڪڇ جو رهاڪو، عمر منڊرو، ڄام خان چانڊيو، شيخ الهه بچايو، حسين متوو ڪڇ جو رهاڪو ۽ ٻه باون علي شاهه. هن فن جون ڪي اصطلاحون به آهن جي هن نسخي ۾ بيان ڪيل آهن.

Marfat.com

مخطوط : فارسي قديم، نظم، ادب، مع تاريخ، ا- س- ۱۴۱؛ سائيز ۳۳×۲۲ س م؛ ص ۱۶۴؛ في صفحو سٽون ۱۴ ، ڪاغذ ٿلهو سفيد صاف، خط نستعليق، خوشنما؛ سن : ۱۲۹۱هه .

ديوان سهراب ۸۹۱۶۵۵۱

مصنف : مير سهراب خان ٽالپر تخلص "مسڪين"

ڪاتب : فوٽو اسٽيٽ ڪاپي .

آغاز : خدايا جوش عشقم بخش خاطرنا توانم را ،
ز سرتا پادرين دريا محيط جسم و جانم را
ڪ درد عشق را درمان نمي آيد بگو ساقي
بيا جام لبالب ڪن بده مي ارغوانم را الخ .

انجام : ز سهراب شدڪار زين سان تمام ،
بگوبر محمدص صلوات و سلام .
هزاران درودو هزاران سلام
بود برهمه آل خير الانام .

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ جنهن جو نالو آهي ، "ديوان سهراب" عشقيه اشعار آهن. مصنف صاحب شعراء ايران، اڪثر حافظ شيرازيءَ جو تتبع ڪيو آهي ۽ پڻ امير خسرو دهلويءَ جي تقليد جا به آثار اٿس .

هي نسخو عڪسي آهي . اصل نسخو ميرزا عباس علي بيگ وٽ موجود آهي. ان تان عڪس ورتو ويو آهي. هنجي پڇاڙيءَ ۾ هيءَ عبارت اڪيل آهي: بالتمام رسيد و مرا ... اختتام ور زيدڪتاب ديوان سهراب بتخلص مسڪين مع غزليات و ساقي نامه و رباعيات ... مير صاحبان و بحرالاختتام بعون الله المستعان از دست ڪاتب الحروف ... در شهر مکهن والي بروز جمعه وقت نماز ظهر بتاريخ ... ماه ربيع الثاني ... ۱۲ ...

بعض مير صاحبان جي وفات جي تاريخ جهڙوڪ مير رستم خان ۱۲۶۲، مير محمد حسن ۱۲۷۰ ماده تاريخ "بلبل بستان بهشت" ۱۲۸۴ . مير علي اڪبر سومر ۱۶ ماه شوال ۱۲۰۶هه.
هن مخطوط ۾ ڪوبه تاريخي واقعو اڪيل ناهي .

Marfat.com

مخطوطو : فارسي نظم، ادب، ا - س - ۱۴۲، سائيز ۳۳×۲۵ س م، ص ۲۴۲، في صفحو سٽون ۲۲؛ ڪاغذ سفيد آرٽ پيپر، خط نستعليق عمدو؛ سن : ؟ .

۸۹۱۴۵۵۱ ديوان مير حسن علي خان "حسن"

مصنف : هز هائينس مير حسن علي خان "حسن"

ڪاتب : هادي حسن بخش مرزائي .

آغاز : قصيده در حمد باري تعاليٰ جل شانه' و عم نواله' .

اي ز حڪم تو ازل تابه ابد جلوه پذير ،
وز عنايات عميم تو جوان عالم پير،
عقل در ورطهء او صاف جلال تو غريق ،
عشق از باري فيض توشنا سائي ضمير- الخ .

انجام : سنگدل، شوخ، ستم پيشه نگاري دارم ،
بت بيداد گري، فتنه شعاري دارم ،
هد هد شهر سبا مانده از سوئي سبا ،
چون سليمان (مت) دل من به پريشانيها،
دارم اميد که گردد گره از ڪارم وا ،
او غمگين دل آنجا و من اينجا شيدا .

ڪيفيت

هي مخطوطو فارسي ادب ۾ آهي. منجهس گهڻو ڪري نعتون آهن. هن جو مصنف هز هائينس مير حسن علي خان ٽالپر آهي. هي صاحب پنهنجي وطن سنڌ کان ٻاهر نظر بند ٿيو هو. جڏهن انگريز سامراجين سنڌ تي قبضو ڪيو ته هن کي ٻه سندس والد مير محمد نصير محمد خان ٽالپر "تخلص جعفري"، آخري تاجدار سنڌ، ۽ ٻين مقامي حڪمرانن مير صاحبن سان گڏ ونهن ورهين جي عمر ۾ قيد ڪري سنڌ مان ڪيڏي ڪلڪتي ۽ مختلف جڳهن تي رکيو هو.

Marfat.com

هن صاحب سنڌ کي ياد ڪري وطن جي حب ظاهر ڪئي آهي. آنحضرت صلعم جي نعت ۾ زير عنوان، "ڪرم ساز يا سيد المرسلين" رسولن جي سردار کي التجا ڪري پنهنجي ديس سنڌ ڏانهن واپس ورڻ لاءِ آهون ۽ دانهون ڪري رهيو آهي جيئن هو چوي ٿو : بزودي روان ڪن مراسوئي سنڌ، تاغم بکئي تازه از بوئي سنڌ. ز مُبعي (بمبئي) و از بڼ ام سود نيست، درين ملک بيگانه بهبود نيست.

خرابي به هندوستان ديده ام ، جدائي ز سندوستان ديده ام .
رخ حيدرآباد بنمان مرا ، گل عيش زان باغ بنمان مرا .
دران قلعه خرم نشيمان مرا. الخ .
هڪ ٻي مناجات ۾ فرمائي ٿو :
اي خوشا و قتيکه بينم خانه را ، آن قديمي خانه و آن کاشانه را .
منزل خود را مقام خود کنم ، شادي و عشرت بکام خود کنم .
ديدن باغ و شکار تعزتر، گل زدن بر روئي بارهم بر .
لهو بازي ساختن با دلبران، بوسه بستاندن ازان شکر لبان. الخ .

اهو مضمون ٢٨ صفحن تي آهي. مير صاحب مختلف ۽ متعدد مناجاتن ۽ نعتن ۾ وطن جي حب بيحد دلگداز ۽ جگر سوز الفاظ ۾ اظهار فرمائي آهي. هن مخطوطه ۾ ... مناجاتون ۽ نعتون آهن. آخر ۾ هڪ قصو بيان ٿيل آهي .

هي عڪسي مخطوطو، فوٽو اسٽيٽ ڪاپي ڪيل آهي هن جو اصل مسودو ميرزا عباس علي بيگ ٽنڊو آغا وٽ محفوظ آهي. هن ۾ معياري فارسي اشعار آهن. هڪ بادشاه جو ڪلام الملوڪ ملوڪ الڪلام .

مخطوطو : سنڌي، نظم ، سلوڪ ، ادب ، ا - س - ١٤٣ ، سائيز : ٢١ × ٢٠ ... ٤٠٤، في صفحو سٽون ١٣؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط : نسخ عمدو، ... : ؟

١١٤١،٨٩ رسالو شاهه عبداللطيف ڀٽائي رحه

مصنف : شاهه عبداللطيف ڀٽائي عليه الرحمة .

ڪاتب : ؟ .

Marfat.com

آغاز : سرود سسئي يعني حسيني :

پر تو و پنو هنجو جر جن چالا رڏي
آ تيہ آ ريکي و تينتو راه رونا گنڊ. الخ.

جام : ريزي ڏيکارؤ پاھنجو نيظارو نا گاه
ورہ و ورق رو صالحو آئي رو روھن واه
ا ميد آرواح پي پسنديدي پني
رحمت پيرنا راچيا مولي ميه وساري.

ڪيفيت

هي شاه جو رسالو جگي حالت ۾ آهي، اڪر بہ تمام سهڻا اٿس، پني مان قدامت معلوم ٿئي ٿي. حاشيہ تي بہ زيب اڪرن ۾ ڪنهن صاحب اضافو ڪري ڪتاب جي رونق گهٽائي آهي. اصل رسالو خوش خط لکيل آهي. صفحي ١٦١ ۽ ١٩٠ تي اجنبي رسم الخط ۾ ايڪ آهي ۽ ورق چٽيون لڳل آهن.

ڪاتب، هر سر واري شروع ٿيندڙ صفحي کي چٽن سان سينگاريو آهي جيئن قلمي قرآن مجيد ۾ ڏنو ويو آهي. رسالي ۾ ڪل ٢٦ سر آنڌل آهن. ڪيڏارو سر بہ شامل ڪيو ويو آهي. هڪ ڪيڏارو بيو ٿيو. نہ تہ ڪل ٢٥ سر هن ترتيب سان آيل آهن (١) سسئي يعني حسيني (٢) سهڻي (٣) رامڪلي (۴) گندري (۵) ڪارابل (٦) ڪليان وجن (٧) سريراڳ (٨) ساموندي (٩) ڪنيات (١٠) بروه (١١) سورٺ (١٢) ڪاهوڙي (١٣) رپ (١۴) گهاتو (١۵) چنيسر (١٦) بروياتي (١٧) ڏهر (١٨) ڪاپائتي (١٩) ڏناسري (٢٠) مارئي (٢١) آسا (٢٢) بلاول (٢٣) مومل راڻو (٢۴) ڪيڏارو (٢۵) مرثيہ (٢٦) سارنگ
هي سر نامڪمل آهي.

Marfat.com

مخطوطه : سنڌي نظم ، ادب، ا- س- ١٤٤؛ سائيز ٢١×١٥.٥ س م؛ ص ٤٦٦؛ في صفحو سٽون ١٣، ڪاغذ ديسي، حنائي، خط : نسخ عمدو؛ سن : ؟ .

٨٩١٤٤١١ رسالہ شاھ عبداللطيف ڀٽائي رحہ

مصنف : شاھ عبداللطيف ڀٽائي عليہ الرّحمه .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : آدي وَ اُڀجڻو آڪري نڪو ربيءَ ناماس،
سڀُ وڻي سڀو سيماس پري پرا ڏکري الخ .

انجام : بيت : سيڇاڻي سيڻ ڀرن قصد ڪتاب ۾،
رات ڪاڏا ان ڏيه تنهن پورن ٻيڪيا .
بيت : آهي عاشقن ڪي ڪارو منهنج ڪيريڊ ،
جي متي وَ نجي ڪهنج ...... الخ .

ڪيفيت

هي مخطوطو ڀٽائيءَ جو رسالو آهي. غير مجلد هئڻ ڪري ان جا ابتدائي ۽ آخري ڪي ورق گهٽ آهن. ان ڪري ڪاتب جو نالو ۽ تاريخ ڪتابت جو پتو نہ آهي.

هنجو خط تمام سهڻو ۽ ڪتابت صفائيءَ سان ٿيل آهي. پنن جي ساخت مان اهو اهڃاڻ ملي ٿو تہ هي نسخو آڳاٽو آهي. ڻ ڪي ن لکيل ۽ ڏ ڪي ڌ لکيل آهي.

—

مخطوطه : سنڌي، نظم، ادب، سلوڪ؛ ا-س- ١٤٥، سائيز ٢٩×٢٠ س م؛ ... ؛ في صفحو سٽون ١٩، ڪاغذ سفيد، خط نسخ؛ عمدو، پڙهڻ ۾ آسان : ... ذوالحج ١٢٦٨هہ .

٨٩١٤٤١١ رسالہ شاھ عبداللطيف ڀٽائي

مصنف : شاھ عبداللطيف ڀٽائي عليہ الرّحمة .

ڪاتب : آخوند فضل علي ساڪن شهر نصرپور .

Marfat.com

آغاز : باب اول در سرود کايان و اين برسر ٣ فصل انجاميد .
فصل اول در ذکر توحيد الخ .

انجام : تمت تمام شد کارمن نظام شد .

اين کتاب رسالہ شاہ صاحب والا شان مرحوم شاہ عبداللطيف شاہ عليہ الرحمۃ از دست حقير پر تقصير آخوند فضل علي ولد مرحوم محمد حافظ ساکن شهر نصرپور در اطاق سيد صاحب مرحوم احمد شاہ عليہ الرحمۃ بتاريخ هفد هم ماہ ذوالحجج سنہ ١٢٦٩ھ صورت تحرير يافت ....
اين کتاب رسالہ ملکيت سيد صاحب والا شان سيد ميان نظر محمد شاہ خلف مرحوم سيد احمد شاہ ساکن نصرپور مي باشد هرکہ دعوي کند دعوي او کاذب ست .

ڪيفيت

هيءَ مخطوطو تعارف جو محتاج ناهي. هي نسخو پراڻي سنڌيءَ ۾ پراڻي ڍنگ جو لکيل آهي. هن جي اول ۾ سُرن جي فهرست آهي وري پڇاڙيءَ ۾ ٽيهہ اکري آهي. ان جي شروعات هن ريت آهي: الف اکر هيڪڙو سڀئي ڪهو صحي الخ. شايد ٽيهہ اکري لکڻ جو طريقو صرف سنڌي ٻوليءَ ۾ آهي. ٻين ٻولين ۾ شايد نہ هجي. هيءَ ٽيهہ اکري اڻٽيهہ اکري آهي پوري ٽيهہ اکري نہ آهي. هي ٽيهہ اکر عربي ۽ سنڌي ۾ مشترڪ آهن

مخطوط : سنڌي نظم، ادب، ا- س- ١٤٦ ؛ سائيز ٢٠×١٣ س م ؛ ص ٤٦٦، في صفحو سٽون ١٣؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط نسخ چگهرو؛ سن : ؟

٨٩١٤٣١١ رسالو شاہ عبداللطيف ڀٽائي

مصنف : شاہ عبداللطيف ڀٽائي عليہ الرحمۃ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : اَڙِيءَ و نجيئو اکري نکو ٻي نمّاس،
سوئي سو سنياس ٻَري ٻَرڊا ڪري الخ .

انجام : آهي عاشقن کي ڪارو منج ڪريز جهي متہي ونججي .

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو شروع ۾ ته چرمي پختي جلد سان ٻڌل هو هي نسخو اول ۽ آخرکان گهٽ آهي.
شاه جي رسالي جا متعدد نسخا سڀ مختلف آهن، هن مخطوط جي سرن هن طرح ترن وار آيل آهي: [ص ٩٥]

(١) سسئي، منڌڪان ناقص (٢) [ص ٩٦-١١٨] سهڻي يعني توڏي (٣) ١١٩-١٥٨ رب ۽ رامڪلي (٤) ١٥٨- ١٧١ ايضا رامڪلي از تمر فقير (٥) ١٨١-١٨٦ ڪاري هل (٦) ١٨٦-١٩٠ ايضا ڪاريهل از تمر فقير (٧) ١٩١-٢١٩ ڪنڀاٽ (٨) ٢٢٠-٢٣١ بيراڳ (٩) سامونڊي (١٠) ڪنيات (١١) برڊو (١٢) سورٺ (١٣) ايضا سورٺ از گفتار ڪسي ديگر (١٤) گاهوريان (١٥) رپ (١٦) ڪاڻو (١٧) ليلي و چنيسر (١٨) ٣٠٢-٣٠٦ جاجڪان (١٩) ٣٠٠-٣١٥ ڏاهر (٢٠) ٣١٦-٢١ ڪاپائتي (٢١) ٣٢٢-٣٢٩ ڏنا سري (٢٢) ٣٣٠-٨٠ مر مارئي (٢٣) ٣٧٩-٤٠٣ آسا (٢٤) ٤٠٤-١٣ (٢٥) ٤١٤-٤١ (٢٦) ٤٤١-٥٤ سارنگ (٢٧) ٤٥٥-٤٦٣ ڪيڏارو يعني مرثيو امام حسين عليه‌السلام (٢٨) ٤٦٤-٤٦٦ ناقص.

مخطوط: سنڌي، نظم، ادب، ا-س ١٤٧، سائيز ٢٠×١٢ س م؛ ص ٨ ١٨، في صفحو سٽون ١١؛ ڪاغذ ديسي، حنائي، ضعيف، خط نسخ عمدو، سن: ؟.

٨٩١٤٤١١ رسالو شاه عبداللطيف ڀٽائي

مصنف: شاه عبداللطيف ڀٽائي رحه.

ڪاتب: ؟

اغاز: عشق جي اسباب ... ۾ ...
دارو من درد جو ڏانئو ڏسيائين،
آخر و العصر جو اهڙ ...،
تهان ... سڪا ... سلام ... الخ.

انجام: ڪئي، اڄ سڄڻ ڪرآيم جيڏي،
آلله اميدون پڄايم ايڏي،
اڄ سڄڻ ڪرآيم جيڏي،
ٻيو فقير پوندس ميري ڪنهن سڪ،
جنسان ڪيڏي؟

ڪيفيت

هيءَ رسالو قديم سنڌي لاڙي ٻوليءَ ۾ لکيل آهي. سنڌي ... لاڙي ... ... اهو ادباءِ شعراءِ ان جي غبار کي به پهچندا.

Marfat.com

مخطوط: سنڌي نظم، ادب، ا - س - ۱۴۸، سائيز ۳۰×۱۷ س.م؛ ص ۲۰۴، في صفحو سٽون ۱۳؛ ڪاغذ ديسي نيرو، خط: نسخ، عربي رسم الخط؛ سن ؟ .

۸۹۱۴۴۱۱ رسالو شاه عبداللطيف ڀٽائي
[اڻ پورو]

مصنف: شاه عبداللطيف ڀٽائي عليه الرّحمة .

ڪاتب: ؟ .

آغاز: ڪري اوري ناهي، ڪمتر ڪا ڪاهي ڀڄجي هينَ ڀُني ڪي الخ .

انجام: لاَتقنطوا مِن رَّحمَةِ اللهِ پرين چيو پاڻ ،
إنَّ اللهَ يَغفِرُ الذُّنوبَ جَمِيعاً سچوئي ٻَرُ ٻاڻُ .

ڪيفيت

هي مخطوطو شاه عبداللطيف ڀٽائي عليه الرّحمة جو آهي. هي تمام جهونو ٿول ۽ نا مڪمل آهي. ڪاتب ۽ تاريخ ڪتابت معلوم ناهي . ٻي صفحي تي سر سسئي شروع ٿئي ٿو. هي غير مجلد آهي، هن کي سڌاري سنواري ان مان فائدو حاصل ڪرڻ محنت طلب آهي.

شاه صاحب سنڌي زبان جو بحر بي پايان آهي. هنجو فڪر بلند ۽ سندس ڪلام اعجاز جي حد کي پهتل آهي .

جيئن قرآن مجيد جي تفسير بنسبت عارفن جو ارشاد آهي ته ڪُلّ شَيءٍ في التّفسير إلاّ التّفسِيرُ تيئن هي ڪلام به اجا تائين تشنه تفسير آهي. هن نعمت غير ترقبه جو شايان شان قدر ڪرڻ گهرجي .

هي نسخو ڪنهن انگريزي دان صاحب جي زير مطالعه رهيو آهي، ان جا آثار حاشيه تي ظاهر آهن. صفحه ۱۸۰ تي ساده خط ۾ لکيل آهن ”اين ڪتاب ملڪيت پير عباس علي شاه ولد پير عالي شاه .

Marfat.com

مخطوط: لغت عربي سان ترجمه فارسي، ادب، ا - س ۱۴۹، سائيز ۲۸ × ۱۶ س م؛ ص ۱۰۱۹، في صفحو سٽون ۲۳؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق تمام سادو؛ سن: ؟ .

۳۹۲۴۷ رشيدي

مصنف: عبدالرشيد حسني تتوي سنڌي .

ڪاتب: سيد نور محمد حسني .

آغاز: ابتدا، آغاز ڪردن، ابتغا، خواستن، ابتلا، آزمودن و دربلا و رنج افگندن .

انجام: والله اعلم بالصواب تمت شد تمام بعون الملک العلام جل جلاله

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع علم لغت آهي، يعني عربيءَ جي ڏکين ۽ غير معروف لفظن جي معنيٰ واضح ڪرڻ، اعراب اُچارڻ، جمع جو واحد ۽ واحد جو جمع ٻڌائڻ.

هي مخطوطو اصل ۾ ڇپيل آهي جو الڳ به آهي. غياث اللغات جي حاشيه تي ٻي ڇپيل آهي. مطبع مجيدي ڪانپور ۾ ڇپيو هو. عربي لفظن جو ترجمو سامهون فارسيءَ ۾ ڏنو ويو آهي.

ڪتاب جو جلد گرچه اصل ۾ پختو ۽ چرمي آهي، مگر هن وقت ڦاٽي ويو آهي. ڪافي حصو سهڻي خط سان لکيل آهي پر ٿورو لکو ان وانگر ۾ زيب آهي. هيءَ منهد لغت آهي.

مخطوط: فارسي، انشاء، ادب، ا - س - ۵۵ ؛ سائيز ۱۳ × ۱۰ س م ؛ ص ۱۱۲؛ في صفحو سٽون ۶؛ ڪاغذ ديسي، حنائي، خط: شڪسته پختو؛ سن: ؟ .

۵۵۶۸۹ رقعات فارسي

مصنف: ؟

ڪاتب: ؟ .

آغاز: فراق تشنه مانده ست و آب زلال وصال ... زياده شوق الخ .

انجام: گذارش احوال بکرم دادار...... و به سخن توجهه امثال ...

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطہ جو موضوع انشاء ۽ ادب آهي. هن ۾ فارسيءَ ۾ امورن، هم جنس ۽ همدرجہ ماڻهن ڏانهن خط و ڪتابت ڪرڻ جا طريقا ٻڌايل آهن ۽ پڻ حاڪمن، مشائخن ۽ استادن ڏانهن مراسلات جا آداب و القاب بيان ڪيل آهن.

هن جي حاشيہ تي بہ خط لکيل آهن. خط شڪستہ آهي، ڪاغذ چٽيون لڳل، سير ورق ڦاٽل ۽ ڪچو جلد اٿس.

مخطوطہ: سرائڪي نظم، ادب، مع تاريخ ا-س-۱۵۱؛ سائيز: ۲۱×۱۶ س م، ص ۱۲۹، في صفحو سٽون ۱۵، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق بي زيب؛ سن: ۱۲۵۴هہ.

سسئي پنهونءَ جو قصو ۸۹۱،۴۴۱۱

مصنف : نبي بخش.

ڪاتب : " ".

آغاز : ڪنين شہ عشق دي چڙ موج آندي،
نهين تهدي أثر ڪا جاء واندي،
حسن ظاهر ٿيا ذاتي صفا تي،
مليا آدم سنهاري درد ڏاتي،
اتان ڪاڏس بهشتي صفت داڻا،
ڏنامين هڻ اتان درد وڪاڻا،
رنگو رنگ دي بتي اسرار بازي،
گهمي هرڪو اتان مخمور راضي الخ.

انجام : نبي بخشيا جنين ڪون ذوق ذاتي، ملي ٻ-ردو جهان درتہ حياتي
لکون سنڪون باره ۱۲۵۴ سٺو چونجاهي، ڪتابت لکهہ نبي بخشا بنائي
انجا آهي ڪتابت ڪجهہ اٿوري، ڪيتا سي در شهر رامپور ۾ وري

Marfat.com

مهينم لکيا ذوالقعد والا، رهيا باقي بنه بچوان سيالا انجا مگدا مهينا پنج راتيز بنيا باتان قصيد يان پات پاتين جيڪا مرشد ميڏيدي هـي جماعت، ڏيون هادي تنيڪون تون هدايت. ڏنو سـي منم مڪمل ماهتابي، پڙهو ڪاما محمدص، تي شتابي. لا اله الاالله محمد رسول الله.

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ سسئي پنهونءَ جو سرائڪيءَ منظوم قصو آهي. اهو قصو سنڌ ۾ پنجاب ۾ مشهور آهي. هي مخطوطو چيهل ناهي.

مخطوط: سنڌي نظم، ادب، ا-س-١٥٢، سائيز ٢٢×١٥ س م؛ ص ١٠٠، في صفحو سٽون ١٧؛ ڪاغذ سفيد ليڪيدار، خط نسخ سادو؛ سن: ٢٦ آگسٽ ١٩٠ع.

سنڌي گيت ۽ ٻاراڻا ٻول ٨٩١٤٤١١

مصنف: ارباب علي "نادم".

ڪاتب: " " .

آغاز: وطن عزيز جي هن خطه [سنڌ] جي ماڻهن جي رهڻي ڪهڻي رواج، رسمون ۽ زندگيءَ جون روايتون انفرادي حيثيت رکن ٿيون، سنڌ رواجن ۽ رسمن مان سادگي ۽ سچائي هڪ طرف ظاهر ٿين ٿيون ته وري ٻئي طرف چوڌهڙءَ جي چنڊ وانگر پيون چمڪن ٿيون.

انجام: هرن جي هٿ زور وناٻون، ملڪ جي ترقي خوب ڏياريون
"نادم" قول اسان جو ڪهو آهي، پختو آن تي پهر چنايون.

ڪيفيت

هن مختصر مخطوط ۾ سنڌ ۽ سنڌواسين جا احوال پيش ڪيل آهن [illegible] انداز ۽ نرالي رنگ ڍنگ، ساده ۽ سليس ٻوليءَ ۾ عڪاسي ۽ [illegible] ٻانڪي شاعر نٿو چوائي پر هو نه رڳو چڱو شاعر آهي [illegible] سنڌ جي رهاڪن ۽ رهواسين جي رهڻي ڪهڻي، رواج، روايتي رسمون ۽ رسمون [illegible] آهن. ٻهراڙيءَ جي ڳوٺن ۽ ڳوٺاڻن ۾ مهمان نوازي ۽ آيل جي آڌرڀاءُ ۽ ڪيتريون [illegible] خصلتون ملن ٿيون جي شهر ۽ شهرين ۾ وڃي ملنديون.

Marfat.com

مخطوط: فارسي، ادب، ا-س ١٥٣؛ سائيز ٢٠×١٦ س م، ص ١٥٣، في صفحو سٽون ١٨؛ ڪاغذ: ديسي حنائي، خط: نستعليق، سادو؛ سن: ؟

٨٩١٤٥٥ شرح بوستان سعدي

مصنف: عبدالواسع هانسوي.

ڪاتب: ؟.

آغاز: رَبنا لاتؤا خذنا اِنْ نسينا اَوْ اَخطانا وَصلّي علي نبيک ورسولک سيّدنا محمد و علي آله و اصحابه هداة سبواء السبيل امّا بعد ميگويد معترف بعجز و ناداني در فهم الفاظ و درک معاني عبدالواسع هانسوي که اگرچه اين هيچمدان را طاقت واطاقت و استطاعت آن نبود که در کلام کرام والا مقام و گفتار کبار عالي مقدار خصوصاً در مقال معجز مقال سحر حلال سليمان کشور سخن طرازي جناب حضرت شيخ مُصلح الدّين سعدي شيرازي قدس الله تعالي سرّه بشرح و بيان و توضيح و تبيان دخل تواندکرد الخ.

انجام: شرف الدين علي گويد آنانکه بفارسي سخن مي رانند، در معرض دال ذال نشانند ما قبل وي ساکن جزواي بود دال ست و گرنه دال معجم خوانند جمعي که بيند رادر مصراع اول بدال مهمله براي رعايت قافيه دويد خوانند منشا آف جهل ست ازضابط اهل فرس و عدم اطلاع بر محاوره ايشان. تم بعون الملک المنان و صلي الله تعالي علي خير خلقه سيّدنا محمد عليه الصّلوة والسّلام وآله واصحابه اجمعين والحمدلله علي ذالک اَوّلاً وّآخراً.

ڪيفيت

هي مخطوطو جو موضوع ڪ ادبي، اخلاقي ۽ علمي ڪتاب "بوستان" تاليف لطيف شيخ مصلح الدين سعدي شيرازيءَ جي تشريح ۽ حل ترڪيب جا، عبدالواسع هانسويءَ جو آهي. اگرچه هيءَ تشريح سموري ڪتاب مذڪور جي نه آهي تاهم مفيد آهي.

Marfat.com

مخطوطم : فارسي ادب، ۽ تاريخ، ا - س - ۱۵۴؛ سائيز ۲۲×۱۴ س م ؛ ص ۱۷۰ في
صفحو سٽون ۱۵؛ ڪاغذ سفيد خط ؛ نستعليق؛ سن : ؟ .

۸۹۱۴۵۵ شرح سڪندر نامہ بري

مصنف : محمد نصور بن سلطان سفياني .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : حمد و سپاس متوافره، و ثناء و تحيه متكاثره الخ .

انجام : مصراع : جهان پيشخورد جوانيت باد ،

پيشخورد طعام اندک کہ برسبيل چشني خورند .

كذا في الرشيدي مستشهد بيت متن .

دهقان پير مي انگوري، تم بعون الله تعالي .

الحمدالله تعالي علي اتمام والصلوة علی خير الانام .

ڪيفيت

هن ڪتاب جو موضوع آهي، ادب ۽ تاريخ. هن ۾ فارسي ادب اعليٰ پايي جي شاهڪار آهي.
هن سڪندر نامہ هڪ بري بي نظير شيء آهي. ان جو مصنف نظامي گنجوي پنهنجي وقت جو شاعر
۽ اعليٰ تخيل جو مالڪ آهي. تاريخي لحاظ کان به بهترين مواد سان معمور آهي. هيءَ هڪ
خاص شخصيت يعني "سڪندر" جي حالات تي مشتمل آهي. انهن سڀني موضوعن کي خوب
طرح بيان ڪيو اٿس .

هي ان جي شرح آهي، جنهن ۾ متن جي ڏکين لفظن جي تشريح ...
سان چڱي نموني ڪئي وئي آهي. هيءَ شرح چڱي ڪم جي آهي .

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، نثر، ادب، علم عروض؛ ا- س- ١٥٥ سائيز ٢١ × ١٥ س م؛ ص: ٣
في صفحو سٽون ١٩، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نسخ سادو؛ سن : ؟ .

٤٩١٥٤١ ضيائي عروض عرف خورشيد عروض

مصنف : حڪيم قاضي شاه محمد صوفي، جتوئي ويٺل اسٽيشن باليشاه .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : الحمدلله رب العالمين والصلوة و السّلام علي سيد المرسلين محمد واله و اصحابه اجمعين . پڇاڻا تعريف الله تعالي ۽ حضرت رسول مقبول ﷺ ۽ ان جي آل ۽ اصحابن سڀڙن جي عرض ته سنڌ ۾ بزم مشاعرن ڪري اڄ ڪلهه علم عروض جو شوق گهڻو وڌي رهيو آهي الخ .

انجام : اسان هت فقط ابجد جي حساب موجب الف بي وار عدد سميت نقش ڏيئي ڇڏيون ٿا . نقشو آبي، آتشي، بادي ، خاڪي جي اکرن ۽ ستار سميت .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع علم عروض آهي . هن علم جو موجد خليل بن احمد ... و بصري آهي . سابق شعراء عرب ۽ فرس هن علم جي پوري متابعت ڪندا هئا، عربي ز... ۾ نثر توڙي نظم بغير وزن ناهي، عربي بولي جو هر اکر موزون آهي، وزن ۽ تور جو ... ۽ مقياس ف ، ع ، ل آهي ۽ اها خوبي عربي زبان کي حاصل آهي پر ٻيون سڀ زبانو... بي وزن آهن . اڄ ڪلهه جديد شعراء آزاد نظم لکندا آهن .

هن مخطوط جي اول ۾ مخدوم گرهوڙي جي چيل پيشنگوئي آهي جا پنجن صفحن تي مشتمل آهي ۽ هڪ ٻئي نامعلوم بزرگ جي اڳڪٿي به پنجن صفحن تي پکڙيل آهي . هن ۾ ٢٨ فصل آهن، ٢٨ فصل ۾ ابجد جي حرفن جا انگ وٺي تاريخ ۽ سن ڪڍڻ ... طريقو ٻڌايل آهي . هن ۾ ڪتابت جون غلطيون تمام گهڻيون آهن جي ڪنهن ٻئي ... مصنف جون آهن .

Marfat.com

مخطوط: سنڌي، نظم آزاد، ادب، ا- س- ١٥٦؛ سائيز ٢١ × ١٧ س م؛ ص ١٧، في صفحو سٽون ١٢؛ ڪاغذ سفيد پراڻو، خط: نسخ عمدو؛ سن : ؟

٨٩١٤٤١١ قلندر شهباز جو قصيدو

ناظم و ملتجي : محمد صادق، صديقي سيوهڻ شريف.

ڪاتب : " " "

آغاز : اي شهنشاهي قلندر، بادشاهي بحرو بر
زبده طٰهٰ ويٰس؛ مقبل خير البشر
بيوسيلن جا وسيلا، بيڪسن تي ڪر نظر
رهبر تون رهبر پالهن، بيدان جي لهه خبر
شاه شاديون ۽ خوشحاليون ڏي خدا جي واسطي
من مرادون مون پڄائين مصطفيٰﷺ جي واسطي الخ.

انجام : ساڻ ڪلمي خاتمو جڏه خير سان ٿئي منجهه جهان
سڀ مرادن کي ڏسي ڪلمون شهادت جو پريان
ذڪر ذاتي قلب مون جاري رهي عالم عيان
وقت ته سڪرات جي سختي نه، ٿئي سڪ ان زمان
شاه شاديون ۽ خوشحالي ڏي خدا جي واسطي
من مرادون مون پڄائين مصطفيٰﷺ جي واسطي.

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ هڪ مخلص مريد پنهنجي آقا ۽ مرشد حضرت مخدوم لال شهباز جي ساراه ڪئي آهي. هن قصيده ۾ هڪ شعر: شاديون ۽ خوشحاليون ڏي خدا ... ٢٣ دفعه ڳاڙهي مس سان لکيل ۽ دهرايل آهي.

منجهس صورتخطيءَ جون غلطيون آهن، جيئن ته "حمايت"، ... جي بجاءِ "هه" هوز سان لکيا اٿس، قافلي کي ... لفظ ... لکيو اٿس. صفحي ١٥ تي پنهنجن پٽن هرهڪ خيرالدين، محمد عارف، محمد افضل، ۽ ... لاءِ خصوصي دعا گهري اٿس. هي شاعر عقيدت ۽ ارادت جي بحر ۾ شناور آهي.

Marfat.com

مخطوطو : سنڌي ۽ سرائڪي نظم، ادب، ا-س- ١٥٧؛ سائيز ١٩×١٥ س م؛ ص ١٩
في صفحو سٽون ١٢؛ ڪاغذ اصل ۾ سفيد پر هينئر سياه؛ سن : ؟.

ڪافيون ٨٩١٤٤١١

مصنف : سيد رکيل شاه صاحب.

ڪاتب : " " ".

آغاز : ڪافي سُر ڀيروي :-

ڪالهہ وڃي جي ڪيائون، ادي منهنجو سڱ هو پرين سان،
گهوران گهوريندس سو ڦيري سهڻل تون،
روز ازل جي اتاهون ڙي اديون الخ.

انجام : فنا في الشيخ تي رمز درازي، وجود وڃائي ڏکہ ڏسب خيوڻي
ٿٽ ٿيا ڪوڙ جنجال، غير ڪنون لنگهہ پارٿيو سي
ڪيئي پئي ڇُٽندي ڪيئي پئي مسدي،
انهيءَ تہ اڏي تي سوين پئي ڪُسدي،
سچ هي رکيل دا حال، موتو مووو جيوسي.

ڪيفيت

هي مخطوطو تمام پراڻو آهي. مصنف هڪ درويش مشهور سيد رکيل شاه آهي. هن بزرگ جون ڪافيون ۽ ڪلام ريڊيو تي بہ ڳايا ويندا آهن.

هن ۾ صورتخطيءَ جون غلطيون آهن پر ڪلام سهڻو، عارفانہ ۽ جاذب آهي. سنڌي ۽ نبار بوليءَ ۾ جو لطف آهي سو گڏيل بوليءَ ۾ ڪٿي.

هي مخطوطو شايد ڇپيل نہ آهي. منهنجا پنا بلڪل ويل آهن ڪنهن پئي نہ تان نقل ڪري هن جي زندگي تازي ڪري فائدو حاصل ڪجي.

Marfat.com

مخطوطو: سنڌي، اردو نظم ۽ نثر ادب، ا ـ س ١٥٨؛ سائيز ١٧×١٠ س م؛ ص ٦٥ [illegible]
في صفحو سٽون ٢٨؛ ڪاغذ سفيد ليڪيدار؛ خط نسخ ۽ نستعليق؛ سن: ؟ .

٨٩١٤٤١١

ڪافيون ۽ غزليات
[انتخاب الوحيد]

مصنف: حڪيم سيد محمد عمر شاه، ڪوٽڙي .

ڪاتب: " " " " .

آغاز: ميں نے اب تک تو تراعشق نبھايا آھا،
کھاکے سؤ طرح کا غم دلي افسوس مجھے تونے نہ چاھا آھا الخ .

انجام: مبارک باد. اداره ستاره اور دعاگو شفق تمام بھائيون کو عموماً اور
برادران اسلام کو خصوصاً علي الخصوص خريداران ستاره کو هديہ تبريڪ
و تهنيت عيدالفطر قلب صميم سے پيش کرکے دست بدعا ہے کہ صحت
وکامراني سے خدائی پاک ان سب کو مبارک کرے اور سالہا سال تک
اس روز سعيد کی اسی طرح خوشي اور مسرت نصيب فرمائے .

ڪيفيت

هن نوٽبڪ ۾ مختلف شيون آهن. هن جو نالو دراصل ڪو آهي ئي ڪونه، [illegible]
مواد کي ڏسي اَنجو نالو "ڪافيون ۽ غزليات" مقرر ڪيو ويو آهي. هن ۾ ڪافيون ۽ غزليات
مختلف شاعرن جا شاهڪار آهن. هن نوٽبڪ جو خط ۽ محنت ٻڌائي ٿي ته هي حڪيم
سيد عمر شاه جي آهي پڇاڙيءَ ۾ انگريزي نه لکيل آهي ۽ سنڌ [illegible]

اهو انتخاب گهڻي ڀاڱي "الوحيد" مان ڪٺل آهي، [illegible]
۽ سن ڏنل آهن. ان خيال کان نهايت ناياب ادبي سوکڙي آهي. [illegible]
صاحب کي خطاب ڪيو ويو آهي .

Marfat.com

مخطوط : فارسي نظم، و نثر ؛ ادب، ا- س- ١٥٩ ؛ سائيز ٣٢×١٩ س م ؛ ص ٨٥ ؛ في صفحو سٽون ٢١ ، ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق، عمدو ؛ سن : ؟ .

٨٩١٫٥٥١ **كتاب جنگ رقعات ۽ عبارات**

و

آبيات برسبيل تمثيل

مؤلف ۽ مصنف : منشي ٿارومل .

ڪاتب : " " " .

رقعات طبع زاد بنده تهارومل

آغاز : رقعه اول : يار جاني، دوست دوجهاني، گل غنچه باغ زندگاني، مثّل مينائي مسرت و شادماني مهته فلان جيو سلامت .
بعد از مراسم رام رام مسرت انجام مكشوف خاطر مودت مظاهر ميدارد الخ .

انجام : بيان ميان عبدالله ساكن بلدة تته از اولاد مخدوم ميان محمد هاشم ست كه بحسب اتفاق از آنجا كوچيده در كوت عالم كناره دريا نشست و ازان پس رحت اقامت در شهر دره (دڙه؟) تعلقو ميرپور بٿهوره انداخت .
محرره الالفاظ بنده تهارومل .

كيفيت

هن مخطوط ۾ منشي ٿارومل جون گڏ ڪيل رباعيون ، شعر ۽ عجيب قسم جا فارسي بيت ۽ قطعات درج آهن. مير صاحبان جي دور حڪومت ۾ فارسي زبان جو رواج هو، غير مسلم به فارسي لکندا ۽ پڙهندا هوا، جن مان ٿارومل به سندن مير منشي هو. هن ۾ ٣٠ رقعه اعليٰ درجه جي فارسي زبان ۾ ڏنل آهن، جي ١٤ صفحن تي پکڙيل آهن. وري آبيات ۽ اشعار به ڪافي تعداد ۾ ذڪر ٿيل آهن ۽ پڻ چيده اشعار جيڪي بطور تمثيل و تفريح مجالس احباب ۾ پيش ڪجن ۽ محفل مان غم ۽ ڏک ڏکي خوشي نشاط ۽ شاد ماني ڪي چڪي آئجي، اهڙا اشعار ۽ ابيات قسم و قسم آهن . رباعيون ، فرد ، قطعات، نصيحت آميز

Marfat.com

سنڌي اشعار ۽ هندي زبان ۾ مختلف شاعرن جا اشعار تعزيت نامه ۽ ڪن واقعن جي تيڻ جون تاريخون، دوستن جي وفات جون تاريخون، ڪن بادشاهن جي پروانن ۽ انهن جي سيڪن تي لکيل عبارتون، ٺارومل ڏانهن موڪليل ڪي خط ۽ ٺارومل جون پنهنجي پٽ ڪي ڪيل نصيحتون درج آهن ۽ پڻ مخطوطه جي اول ۾، درج ذيل مواد جي فهرست به ڏنل آهي.

مخطوطه: سنڌي نظم، مع نثر، ادب، ا-س- ١٦٠، سائيز ٢٤×١٦ س م؛ ص ٨٠؛ في صفحو سٽون ٢٤؛ ڪاغذ سفيد حنائي، نستعليق سادو؛ سن .

٨٩١٤٤١١ قصه ملڪ محمد ۽ گيتي افروز

مترجم : ولي محمد ولد عبدالڪريم شيخ، ميرپور بٺور.

ڪاتب : " " "

آغاز : مقدور ڪٿي آهي تنهنجي حمد و ثنا جو، حقاڪ
خدا وند آهين تون ارض و سما جو.
انسان ضعيف البنيان ڪي ڪهڙي مجال آهي جو پيدا ڪندڙ جي تعريف
ڪري سگهي الخ.

انجام : جهڙي طرح آذر شاه جي دل جو مطلب حاصل ٿيو اهڙي طرح ڪل
جهان جو مطلب حاصل ٿئي.

ڪيفيت

هن مخطوطه ۾ هڪ افسانو درج آهي. هي قصو اصل فارسي زبان ۾ آهي، جو ان ڪي ڪنهن شخص اردو ۾ ترجمو ڪيو، اردوءَ تان وري ولي محمد ولد عبدال[illegible] ميرپور بٺورو، سنڌيءَ ۾ بدلايو.

هن ۾ پنج داستان آهن. داستان پهرين ۾، آذر شاه [illegible] "[illegible] رخ بانو" تي عاشق ٿيڻ ۽ ان سان شادي ڪرڻ لاءِ خجسته راءِ وزير [illegible] موڪلڻ جو ذڪر آهي. غالبًا هي سنڌي ترجمو ڇپيل نه آهي. افسانو مان دلچسپ ۽ سود بخش نصيحتون ۽ ادبي چاشني حاصل ڪري سگهجي ٿي.

Marfat.com

مخطوطہ : فارسي، نظم، ادب، ا۔س۔ ۱۶۱، سائيز ۱۹×۱۲ س م؛ ص ۲۵ ؛ في صفحو ستون ۱۰ ، کاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق عمدو ۽ کٿي خط نسخ ؛ سن : ۱۴ ماه ربيع الاول ۱۲۲۴ھ۔

۸۹۱۴۵۵ محمود ذ ع ،

مصنف : محمود لاهوري .

کاتب : الهه نوازيہ فقير .

آغاز : بعد از حمد بيحد و درود بيعدد معتكف زاويہ رنجوري و گوشہ نشين كنج رنجوري محمود لاهوري عرض ميدارد كہ اكثر جوانان گلعذار و مهو شان شيرين گفتار ازين ذره بيمقدار ابيات مشاعره از براۓ مناظره طاب مينمودند بلك مبالغہ بيغر مودند دران اثنا بخاطر حزين و دل غمگين چنان خطوري كرد كہ درين باب مختصري گفته شود وگوهر معني سفته آيد چون بتوجہ بسيار اين ابكار دو شيزه و عروسان پاكيزه از پرده نازوسرا پرده اعزاز بجلوه گاه انظار جلوه گري كردند و روئي از عالم بطون بملك ظهور آور دند منظور نظر نكتہ دانان و مقبول طبع جوانان گشتہ اند .

ابيات : نيست چون بما و جهان را مدار، هست ازين گفتہ غرض يادگار،
چون بخرا مند درين بوستان ، ياد بيارند مرا دوستان،
چون بكنند از من غمديده ياد ، روح من از فاتحہ سازند شاد،
بوكہ ازان فاتحہ فاتحہ، از گل جنت رسدم رائحہ،
لطف خدا حافظ آن بنده را ، باد نويسندۀ و خواننده را .

انجام : از براۓ مشاعره گفتم، مهر فزل قوت روح راح افزائي،
تاز نهربتان ببين ساق، مجلس عيش راكنم برپائي،
بهر تاريخ اين رسالہ خرد، بود از راه فكر پرده كشائي.
تمت تمام شد نسخہ محمود نامہ بتاريخ چهاردهم ماه ربيع الاول ۱۲۲۴ از دست مسكين الهه نوازيہ فقير غفرالله لہ و لوالديہ و الجميع المومنين و المومنات آمين .

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو دراصل ڇپيل آهي، هي فن ادب ۾ آهي. جناب محمود هن جو مصنف
ي، هي صاحب تمام بلند پايه جو شاعر ۽ فارسي دان آهي، هن صاحب پنهنجي اشعار ۾
جيب طرز اختيار ڪئي آهي يعني هر بيت جي اول ۽ آخر ۾ هڪ ئي ساڳيو اکر استعمال
ڪيو اٿس، الف، ب کان ي تائين سڀ تهجي حرف استعمال ڪري پنهنجي مهارت جو
ڪو ڄمايو اٿس. مثال طور هڪ شعر پيش ڪجي ٿو:

ع: برفگن از ماه رخ خود نقاب. تانکند دعوي حسن آفتاب.

اهڙي صنعت ۾ خاص پابنديءَ سان نثر يا نظم لکڻ ڪاري دارد. شعراء مشرق
موماً علم عروض کي احترام سان تسليم ڪري پوءِ شعر گوئي ڪندا آهن. هن صاحب پاڻ
ي علم عروض جو تابع بنائي هڪ ٻي عجيب ۽ انوکي پابندي به پاڻ تي عائد ڪري پنهنجي
ادر الڪلامي ۽ بلبل پروازيءَ جو ثبوت ڏنو آهي.

مخطوط ۾ محمود نامہ کان پوءِ هڪ ٻيو فارسي رسالو "ناگهن" نالي آهي جنهن
سلطان جمجه جو هڪ غير يقيني قصو آهي. لکيل آهي ته: حضرت عيسيٰ عليہ السلام
جلہ جي ڪناري تي هڪ انساني کوپري ڏٺي، خدا کي سوال ڪيائين ته يا خدا هيءَ
کوپري ڪنهن جي آهي جا هھڙي طرح بد حال بيٺي آهي. آخر اها کوپري زنده ٿي ۽
حضرت عيسيٰ؏ کي پنهنجو سڄو احوال بيان ڪري ٻڌايائين ته، آئون اصل ۾ بادشاه ۽
هفت اقليم جو سردار هوس. بيمار ٿيڻ بعد مون کي آسمان ۾ هڪ مهيب صورت ڏسڻ ۾
آئي جنهن جا چار هٿ، چار منهن ۽ اٺ پير هوا، اهڙي هيبتناڪ شڪل واري اچي مون
۾ هٿ ڪنديا ۽ منهنجي جان، جسم کان جدا ڪيائين پوءِ مون کي قبر ۾ دفن ڪيو ويو
اتي به ملائڪ آتشين گرز کڻي آيا ۽ پڇڻ لڳا ته، تنهنجو رب ڪير آهي، دين ۽ پيغمبر
ڪير اٿئي؟ مون کي نه خدا، دين ۽ پيغمبر بابت ڪا ڄاڻ نه هئي ان ڪري گرز هڻڻ لڳا
۽ تمام گهڻو عذاب ڏنائون ۽ نانگ، ٻئون ٻڇائون اهڙيءَ طرح دوزخ جي [illegible]
زقوم [ٿوهر] منهنجي خوراڪ مقرر ٿي، اهڙي عذاب ۾ ست سو پنجاه [illegible]
زهان جهڙو نبي؏ اچي نڪتو هاڻ ڪا مدد ڪريو ۽ منهنجي حال [illegible]
ايزديءَ ۾ حضرت عيسيٰ؏ دعا گهري ۽ مرده کي ورتي [illegible] عيسيٰ؏ جو
دين اختيار ڪيائين. پوءِ به ڏهه سال زنده رهي. فان ه [illegible] الخ. العلم عندالله.

هن قصہ کان پوءِ ٻڪشريءَ جي نموني ڏهن صفحن جو هڪ فارسي رسالو آهي
۽ ان کان پوءِ ١٩ صفحن جو "نام حق" نالي هڪ ڇپيل رسالو آهي.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي نظم ، مرثيا، ادب، ا- س- ١٦٢؛ سائيز ٢٧×١٢ س م؛ ص ١٨٢؛
صفحو سٽون ٦، ڪاغذ ديسي، حنائي، خط : نستعليق؛ سن : ؟ .

مراثي مرزا فتح علي بيگ "ننڍو آغا" ٨٩١٤٤١١

مصنف : مرزا فتح علي بيگ ۽ سيد ثابت علي شاه .

ڪاتب : ميرزا فتح علي بيگ .

آغاز : اي شمر شرم ڪر تون خداؤ رسول جو، پٽ مرتضيٰ جو مارم ڦرگ
بتول جو
اڄ در خدا جي تي ڪري فرياد فاطمهؑ، سُنهن سر پٽي تي مون ڪ
ڪري ياد فاطمهؑ
ڪو رحم ڪر تہ مُهن ڏسي مون ملول جو
رک خوف دل ۾ منهنجي دعائن قبول جو الخ .

انجام : شها! غلام تي مسڪين نواز ڪر ڪو رحم ،
پيار انڪي محبت جو جام اي بابا .

ڪيفيت

هي مخطوطو مراثي جو مجموعہ آهي، خط نستعليق آهيس، لکڻي فارسي ڊنگ
جلد ڪچو اٿس. تحرير جو نمونو هن طرح آهي :
ہي ثابت ڪربلائي تہنجو سائل، شهيد ڪربلا جي غم جو گهايل. هن زماني ۾
لکڻي هن ريت آهي :
هي ثابت ڪربلائي تہنجو سائل ،
شهيد ڪربلا جي غم جو گهايل .
هن ۾ گهڻو ڪري سيد ثابت علي شاه "ڪربلائي" جا مرثيا درج آهن جيڪ
ميرن جي عهد حڪومت ۾ مرثين جو مشهور ۽ سنڌ ۾ ڀريون بهترين شاعر هو . ه
ٻين جا بہ مرثيا ڏنل آهن .

Marfat.com

مخطوط : فارسي ۽ سنڌي نظم، ادب، ا- س- ١٦٣، سائيز ٣٠×١٣ س م، ص ١٣٦،
ي صفحو سٽون ١٩ ; ڪاغذ ديسي حنائي، خط نسخ ۽ نستعليق عمدو ٻه ۽ بدنما ٻه ;
ن : ؟ .

٨٩١٤٤١١ مرثيا

مصنف : سيد ثابت علي شاه "ثابت" ۽ غلام محمد "گدا" .

ڪاتب : محمد ٻچل ۽ ٻيا .

آغاز : اَنجِيءِ آئوُ مَعصوُمُ آهِيان دِلِ مَلُوُلَ
حَضرَتِ صُغرا آئي ڪيئو مُهجَو نامُ الخ .

انجام : اڄ ادا آل نبي ٿيو حضرت رڻ ڏي تيار ،
اڄ ادا مون ٻي وارثن جا واه وارث ٿيا تيار ،
اڄ ادا اڪبر ٻه ٿيو ڪوفي جي لشڪر ۾ سوار ،
اڄ ادا عباس ماريو رڻ ۾ قاسم ٿيو نثار ،
اڄ ادا سر وڍي سهرو نبيءَ جو رلندو رهيو.
اڄ ادا هي ڪربلا ۾ ڪاڄ قاسم جو ٿيو .

ڪيفيت

هي مخطوطو طويل القامت، بياض جي صورت ۾ آهي. هن ۾ موزون سنڌي مرثين
ي موجد سيد ثابت علي شاه صاحب ۽ شاعر غلام محمد گدا جا چهل مرثيا درج آهن.
ن جا ڪاتب گهڻا آهن جن جا نالا معلوم ناهن، البت صفحه ٩٢ تي هڪ نالو محمد ٻچل
ڪيال آهي. هن جو خط پڪو ۽ سهڻو ٻه آهي ته بدزيب ٻه آهي. ڪٿي ڪٿي ڳاڙهي مس
مان ٻه ڪتابت ڪيل آهي. اڪثر قديم ڍنگ جي آهي، هن دور جي نه آهي.

مخطوط : فارسي، ادب، ا- س ١٦٤، سائيز ٢٠×١٣ س م; ص ٣٢٠، في صفحو سٽون
١٥; ڪاغذ سفيد، خط نستعليق ; سن: ١٧، ذوالقعده ١٠٨٤ھ .

٨٩١٤٥٥ مڪاشفات رضوي شرح دفتر اول مثنوي

مصنف : محمد رضا.

ڪاتب : محمد رفيع علي طورالطن

Marfat.com

اغـاز : کہ حقیقتش معبرست بتعین اول و تاخیراوست بتقدیم حاودال نعت اش
ان لاالہالااللہوحدۃ'لاشـریک لہوآشهدان‌محمدآعبدہو رسولہ‌ارسلہ'بالحق شاهدآ
مبشرآ و نذیرآ صلی اللہ تعالی علیہ و علی آلہ و صحبہ وسلم تسلیماکثیرآکثیر
افضل ز نماز و روزہ حـج و زکـواۃ : از بهر خـلاصی تودر روز نجا
دانی چہ بود . درود برختم الرسل : شد ختم کلام بر محمد صلوۃ . اما بع
برتو واضح بادکہ محکوم حکم قضا محمد رضا هر چند در روزگانی بہمها
دنیا فانی و خدمت سلطانی اشتغال داشت اما همیشہ بخاطرش میگذشت کہ اگ
دولت انز و دست دهد مثنوی حضرت مولوی را شرح کند نهجی کہ خ
مشکلات را کافی و کشف مغلقات را وافی باشد بفضل حق تعالی در سا
یکهزار و هشتاد و چهار هجری تیر دعـا بهدف اجابت رسید و نخل ام
آرزو بارورگردیـد .کمر اجتهاد بربستہ و فرصت حیات غنیمت دانستہ نیا
بر اتمام این کار گماشت و اشغال دیگر رابر طاق بلند گذاشت چون کہ
رضا جزو علم و دست ارادت بندہ بدامن ارشاد حضرت امام رضاء محا
ست این نسخہ رابہ مکاشفات رضوی موسوم‌گردانید امیدکہ توفیق مساعد
نماید و همت حضرت مولانا مدد فرماید . باللّٰہ الا عتصام من اوان الشر
الی الاختتام الخ .

انجام : با تمام رسید شرح دفتر اول بعون اللّٰہ تعالی و حسن توفیقہ الحمدللّٰہ
افضالہ و الصلواۃ علی محمد وآلـہ اجمعین بتاریخ هفدهم شهر ذیقعدہ شـ
دفتر اول مثنوی با تمام رسید . تمت تمام شد بجهت نور چشم محمد اش
مرتب نمود .

کیفیت

هن مخطوط، جو موضوع ادب آهي ۽ پڻ دين جي اهم جزو "عرفان الاهيءَ" ۾
مبني آهي . هي شرح آهي "مثنوي مولوي" جو هي شهرهءِ آفاق ڪتاب چيپل ۾ آه
سندس مصنف يعني مثنويءَ جو مصنف، صوفياء ڪرام جو رئيس ۽ تمام بلند پايہ جو ...
آهي. جو وجد ۽ جذب حو مالڪ ۽ عشق الاهي ۾ سرشار ۽ مخمور هو. هي شرح نامڪ...
آهي، ڪاغذ بلڪل خستہ حالت ۾ ۽ پاڻ ۾ چسپان ٿيل آهن.

هن جي آخر ۾ ٻہ مهرون (۱) محمد رفيع (۲) محمد اشرف نالي آهن. هي مخطو
محمد رفيع سن ۱۰۸۴ھ ۾ پنهنجي پٽ محمد اشرف لاءِ لکيو.

Marfat.com

مخطوطو : اردو و مع فارسي، نظم و نثر؛ ادب، ا- س- د ١٦٥ ؛ سائيز ٢٢×١٨ س م ؛ ص ٤٧، في صفحو سٽون ٤٤ ؛ ڪاغذ سفيد، خط نسخ و نستعليق ؛ سن : ٨ فيبروري ١٩٥٩ع.

٨٩١٤٤٣٩

نقوش لاهور
مڪاتيب نمبر

مرتب : محمد طفيل.

ڪاتب : حڪيم سيد محمد عمر شاه ساڪن ڪوٽڙي.

آغاز :

نالو	ولديت	شهر ۽ جم	شهر ۽ موت	رمارڪس الخ.

انجام : واقعي عرب ميں يہ قبائل، بني هاشم کے بعد سردار اور بڑے مرتبہ والے شمار هوتي هيں اور بني الذيبان بن الحرث بن کعب يمني کا [illegible] انهيں برگزيده خاندانوں ميں شمار هوتا هے لهذا يہ تمام واقعات [illegible] هيں کہ حسب کي مدت زياده سے زياده چار پشتيں هيں و الله اعلم

ڪيفيت

هي مخطوطو "نقوش لاهور" جي ڇپيل نمبر [illegible] ورتو ويو آهي. هن ۾ [illegible] ئي پوين اردو شاعرن جي سوانح حيات ڏنل آهي، ڪُل ١٥٩ وڏن شاعرن ۽ [illegible] محررن جو تذڪرو ۽ سندن خط درج ٿيل آهن. صفحي [illegible] تان وٺي "مقدمه [illegible]" تاليف علامه عبدالرحمن ابن خلدون، مترجم مولانا سعد حسن خان يوسفي [illegible] بيان آهي ان اردو ترجمي جي سموري فهرست نقل ٿيل آهي. [illegible] تاجر ڪتب رام باغ ڪراچيءَ طرفان ڇپايل آهي.

Marfat.com

مخطوطہ : فارسي، نظم، ادب، ا - س-١٦٦ ، سائيز : ٢١ × ١٦ س م ؛ ص ٢٢٧، في صفحو سٽون ٢١ ؛ ڪاغذ ديسي حناتي، خط : نستعليق درميانہ ؛ سن : ربيع الاول ١٢٢٩ھ.

٨٩١٤٥٥١

هفت پيکر نظامي
[جزء اول]

مصنف : نظامي گنجوي.

ڪاتب : ؟ .

آغاز : اي جهان ديده بود پيش ازتو.
هيچ بودي نہ بود پيش از تو.
در بدايت بدايت همہ چيز، در نهايت نهايت همہ چيز
اي بر آرنده سپهر بلند، انجم افروز و انجمن پيوند
آفرينندهٔ خزائن جود، مبدع آفريدگار وجود الخ.

انجام : وين خرينہ کہ خاص درگاه است، ابد الدهر باتو همراه است
اين راکہ هست خود پرورد، بر دعائي تو ختم خواهم کرد
کامران باش هر کجا باشي، در رکابت فلک .... باشي
دولتت راکہ در زيادت باد، خاتم کار او سعادت باد
شد بعون خدا کتاب تمام، باد بر احمدؐ رسول سلام
تمت بتاريخ دهم ماه ربيع الاول سنہ ١٢٢٩ھ تمت تمام شدکارمن نظام شد
کتاب هفت پيکر نظامي گنجوي عليہ الرحمة و الحمدلله علي اتمام.

ڪيفيت

هن مخطوطہ جو موضوع فارسي ادب آهي. هن جو مصنف بهترين شاعر آهي نظامي گنجويءَ جي تصانيف مان "سڪندر نامہ" بہ آهي ۽ پڻ خمسہ نظامي ۽ هفت پيڪر آهن. هن شاعر جو ڪلام نهايت مغلق ۽ منجهائيندڙ آهي. البت سڪندر نامہ ۾ هر داستان جي خاتمہ تي زير عنوان "بيا ساقي" ٻہ چار شعر لکيا اٿس، ان رسم کي چڱيءَ طرح ڪاميابيءَ سان نباهيو آهيس.

Marfat.com

مخطوطو : فارسي، ادب، نظم، اـس ١٦٤ ; سائيز ٢٠ × ١٢ س م ، ص ١٨٥ ، ني صفحو سٽون ١٥ ; ڪاغذ: حنائي، خط: نسخ، نهايت عمدو ۽ لائق رشڪ ; سن : ؟ .

١٥٥١ : ٨٩   ديوان اوحدي و ديوان ڪمال

مصنف : اوحدي ۽ ڪمال شعرا .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : تو در صيد ديگراني و ان صيدي ڪه داشتي رميده

چون بيش قفص روي نداني ڪا نمرغ بجاست تا پريده

اين حق بشنو زمن ڪه اين مست حق گفته و اوحدي شنيده الخ .

انجام : سخن بلند شد اڪنون بلندمي گويم   ڪه خاطر سهواتي ... بالا ...

بلند بالا رفيع قدر جليل   چمن شناس و پرحاڪر ... دان ...

چو لفظ اسم شنيدي بي سمانشو   ڪه قول مردم شوريده ... معمه ...

ڪيفيت

هي شاهڪار مخطوطو فن ادب تي مشتمل آهي . هن جو مصورو خط لاجواب آهي . هن ۾ ٻه ديوان، ديوان اوحدي ۽ ديوان ڪمال درج آهن .

ديوان اوحدي ٩١ صفحن تي مشتمل آهي ۽ ديوان ڪمال ٩٤ صفحن تي درج ٿيل آهي. هنن ٻنهي مشهور شاعرن جو جهڙو ڪلام قابل رشڪ آهي ، اهڙوئي خط ... لاجواب قلم آهي . مطلب ته هي مخطوط قابل ديد ۽ لائق ... آهي . آخر ۾ چند ورق گهٽ آهن .

Marfat.com

مخطوطہ : فارسي نثر مع نظم، ادب، ا - س - ١٦٨ ؛ سائيز ١۴×٢٦ س م ؛ ص ٨٦ ؛ في صفحو سٽون ١٧ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط : نستعليق؛ عمدو؛ سن : ١٢٢٥ ھ.

خيال فلاح ٨٩١۴٥٥
[قصہ]

مصنف : محمد فلاح صالح چشتي.

ڪاتب : آخوند فجو ولد شيخ سهو چشتي.

آغاز : سر نامہ بنام آن يگانہ، کہ دلها را بدلها کردخانہ

ز مهر اوست سايہ هفت سيار، ز مهر اوست دائر هفت دوار
ز مهرش قدسيان بيخواب و بي خور، ز مهرش خورده آتش چشمہ خور
ز مهر شش شمع تابان رخ فروزان، ز مهرش بال و پر پروانہ سوزان
ز مهرش چاک کرده پيرهن گل، ز مهرش او نوا خوان گشتہ بلبل
آفريدگاري کہ از کمال مهر هژده هزار عالم را از شبب عدم برفران ظهور جلوه گر کرده و ميکند الخ.

انجام : فلاح الحمدللہ کہ اين حکايت، عجائب قصہ رنگين روايت پذيرفت آخر از آغاز انجام، بفکر چند روزه يافت اتمام. نيم من شاعر غزلہ نہ تنار، بود ضد جا خطاء نثر اشعار. اميد آنستت از لطف بزرگان،، سخن سنجان و دانا سخن دان. کہ الفاظ خطائي من نگيرند، بچشم عين اغماضش بہ بينند.
تمت تمام شد کارمن نظام شد کتاب خيال فلاح بدست آخوند فجو ولد شيخ سهو چشتي بتاريخ بيست هفتم شهر ذوالقعد سنہ ١٢٢٥ اتمام يافت بوقت اول پاس برائي خواندن برخوردار شائستہ اطوار محمد افضل چشتي تحرير نموده شد.

ڪيفيت

هن مخطوطہ جو موضوع افسانو آهي. هي افسانو يا قصو اول سنسڪرت زبان ۾ هو، مصنف هن کي سنسڪرت مان ترجمو ڪري ڀاڪها زبان ۾ آندو ۽ وري فارسي زبان ۾ منتقل ڪيو. جيئن تہ ديباچہ ۾ چوي ٿو تہ :

Marfat.com

اما بعد بنده هیچمندان محمد فلاح صالح چشتي مشهود رائي فصحاء بلاغت شعار مرفوع فکر متین بلغاء فصاحت آثار میگر داند که داعي در خدمت منشیان نکته پرور و ماعران سخن گسترکسب نثر نکرده و تعلیم نظم نگرفته که خودرا منشي شمارد و شاعر انکارد . پون این افسانه از سنسکرت بر آورده بزبان باکها در آورده و پیش یاران صاحب طبع خواند از زاکت عبارات و لطائف استعارات که مطبوع طبائع مشکل پسند افتاد گفتند که اگر این عروس ند پیرایه فرس در برکند و بزیور نظم و نثر آرایش پذیرد تعویذ دلهائي سخن فهمان شود و حرز بان هائي سخن سنجان گردد . بنا بران مطابق درک و فکرنا رسا در ترتیب نثر و نظم کوشته این مخدره هندي رالباس فارسي پوشانید و به "خیال فلاح" موسوم گردانید .

Marfat.com

مخطوط: سنڌي، تاريخ، ا- س- ١٦٩، سائيز ٣٠×٢٠ س م؛ ص ٥٨٠، في صفحو سٽون ١٣؛ ڪاغذ: فوٽو اسٽيٽ، خط نسخ سادو؛ سن: ١٣٣٩هه.

٩٠٩ ## توارِيخ جهان

في

احوال رسول صلعم زمان

مؤلف: قاضي جان محمد انصاري قنبري ۽ محمد عثمان ابن محمد گلاب مگنهار قنبري ضلع لاڙڪاڻو.

ڪاتب: محمد عثمان ابن محمد گلاب مگنهار ويڙل قنبر ضلع لاڙڪاڻو.

آغاز: الحمدلله رب العالمين و صلوة والسلام علي رسوله سيدنا محمد و علي آله و اصحابه و از واجه و ذرياته و باؤ وصلي وسلم عليه - امان بعد جنهن زماني کان روشنائي سج اسلام جي سڄي جهان کي تابان فرمايو هو ته انهيءَ وقت کان وٺي فن توريخ نويسي جيڪي اهل اسلام پهچي نگاه عزت جيسان ڏٺو آهي ۽ اسلام جي ٿي دستگيريءَ سان انهيءَ جي ترقي زمين ني پنهنجو براق ڊوڙايو الخ.

انجام: خاتمه ڪتاب، الحمدلله رب العالمين جو هي ڪتاب "تواريخ جهان في احوال رسول زمان" تمام گهڻي ڪوشش ۽ جان فشانيءَ سان عنايت ايزديءَ جي هاڻي اجي انتهائي کي پهتو آهي جنهن ڪري سوال آهه منجهه بارگاه الله تعالي جلشانه جي ۽ طفيل محبوب پاڪ ۽ اصحابه ڪرام رضوان الله تعالي عنهن مسڪين ۽ سندس آل اولاد عزيزن خويشن جي عاقبت بالخير پنهي جهانن ۾ ڪرڻ فرمائيندا ۽ جو هن ڪتاب جي عيوض ۾

Marfat.com

۾ مهنجي خاص هي استدعا آهي تہ وقت لاڏائي هن جهال جي هن مسڪين
ڪي ڪلمون طيب پڙهائيندا بحق لااله الله محمد رسول الله صلي الله عاي
و علي آله و اصحابه اجمعين برحمتڪ يا ارحم الرحمين آمين .
فقط تاريخ ٢٧ رجب ١٣٣٧ بقلم خاڪسار محمد عثمان .

ڪيفيت

هي مخطوط فن تاريخ تي آهي، سنڌيءَ ۾ هي جامع و مانع تاريخ آهي. هن ۾ ابتداء آفرينش کان آنحضرت صلعم جن جي تجهيز، تڪفين ۽ تدفين اقدس تائين جو [illegible] ذڪر آهي. معروف انبياء عليهم السلام ۽ اوصياء و اولياء ڪرام ۽ مشهور و غير مشهور [illegible] عظام جو تذڪرو مع شجره ۽ انهن جون سوانح قلمبند ڪيل آهن. واقعي هي مخطوطو سنڌي زبان ۾ تواريخ عالم جو صحيح نچوڙ ۽ وڏو معلوماتي ناياب ذخيره ۽ وڏي [illegible] آهي. هي مخطوطو فوٽو اسٽيٽ ٿيل ۽ ڪپڙي جلد سان مزين ڪيل آهي. هن ۾ [illegible] جون ڪيچار غلطيون آهن.

مخطوط: فارسي، تاريخ، نسب نامہ آئمہ معصومينؑ، [illegible]

س م: ص ٨٠، في صفحو سٽون ١٩: ڪاغذ ديسي [illegible]، خط نستعليق: [illegible]

شوال ١١٣٢هه .

٩٢٢٤٩٠ بحر الانساب

مصنف : ؟ .

ڪاتب : سيد محمد شاه ابن سيد [illegible] .

Marfat.com

آغـاز : ابن نسبت ہم از فرزندان علي زين العابدين است و سعادات بزرگ اند و ہريک بلقبي معروف و حسن کہ اورا ناصر الاطرس لقب کرده اند بطرستان خروج کرد و در نوبت صفاريان و طاہريان و نقيب بلخ و بغداد ازين اصل ست واروہان اخبار ند و اين اصل را اولاد امام زين العابدين خوانند والله اعلم بالصواب الخ .

انجام : روي ابن سماک عن ابابکر قال لہ رضي الله عنہما سمعت رسول الله صلي الله عليہ و آلہٖ وسلم يقول لايجوز احد الصراط إلا کتب لہ علي الجواز اخرج البخاري عن علي رضي الله عنہ انہٗ قال انا اول من يحضرين يدي الرحمٰن الخصومہ يوم القيامتہ . قال قيس و فيهم نزلت هٰذان خصمٰن اختصموا في ربهم قال هم الذي بارزوا يوم بدر علي و حمزه و عبيدة و شيبه بن ربيعہ و الوليد بن عتبہ و الله اعلم بالصلواب .

تمام شد کتاب "بحرالانساب" بروز جمعہ بتاريخ يازدهم شهر شوال ۱۱۳۲ھ، و کاتبہ احقر عباداللہ الباقي سيد محمد شاه ابن سيد بولاقي ساکن قصبہ سکھر صانہ الله عن الآفات و الخطہ .

کيفيت

هن مخطوط جو موضوع نسب آهي. هن ۾ گهڻو ڪري آنحضرت صلعم ۽ سندن اولاد جي امامن پاڪن ۽ صحابہ ڪرام جا نسب مرقوم آهن. عجم جي بادشاهن جا نسب نام ۽ انهن جا شجرا بہ لکيا ويا آهن. آخر ۾ حضور صلعم جن جي اولاد جو ذکر آهي. نرينہ اولاد : حضرت قاسم، عبداللہ، طيب ۽ طاهر هئا. زنانہ اولاد : زينب، رقيہ، ام ڪلثوم ۽ فاطمة الزهرا؏ . هي سڀ اولاد مڪہ معظمہ ۾ پيدا ٿيو. بهرحال هي مخطوط "بحرالانساب" آهي.

پڇاڙيءَ ۾ حضرت علي عليہ السلام جي شهادت جو ذکر آهي ۽ سندس شان ۾ وارد چاليہ حديثون ذکر ٿيل آهن. مخطوط اصلاح طلب آهي، ڇاڪاڻ ته ڪاتب جون غلطيون بہ آهن، هنجي تجديد نہ ٿي تہ ضايع ٿيڻ جو قريبي امڪان آهي .

Marfat.com

مخطوطو : فارسي، تاريخ، حسب و نسب نامو، ا- س- ۱۷۱، سائيز ۱۹۰۵ X ۱۴ س م.
ص ۲۰۱، في صفحو سٽون ۱۱ ؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي، خط نستعليق شڪسته، درمياني.
سن : ؟ .

نسب نامو سنڌ ۲۲۶۹۷

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : بسم الله الرحمن الرحيم . عبدمناف ولد قصي ولد ڪلاب ولد مُرة ولد ڪعب
ولد غالب الخ .
چهار پسرداشت نوفل، هاشم، عبدالشمس، مُطلب الخ .

انجام : منڪانه ولد پوجراج ولد راج ولد ٻچ ولد ڏور ڏيهي ولد ڏيهان ولد جاڪڙ
ولد ڪرن ولد سورج ولد ڪاشب ولد شاشب ولد برما ولد آدم ولد جڪڙ
ولد ڪلڪ ولد پراتيه ولد ران تيه الخ تمت تمام شد .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع نهايت اهم آهي، يعني نسب نامو محفوظ رکڻ. پنهنجي اجداد جا نالا ۽ انهن جا ڪارناما ۽ ڪردار صحيح طريقي سان قلمبند ڪري پوين لاءِ سبق ۽ عبرت مهيا ڪرڻ. ڪن ٿورن ئي خاندانن وٽ سندن وڏن جا حالات ۽ انهن جو حسب نسب صدري يا قلمبند هوندو، باقي اڪثر کي ڪابه خبر نه آهي ته سندن وڏا ڪهڙا صحيح نسل اڳ ڪير هئا، ڪٿي رهندا هئا ۽ انهن جي علمي، سماجي ۽ مالي حالت ڪهڙي هئي ... قوم جا ماڻهو پنهنجن نسبن کي ٻين سان مخلوط نه ڪندا هئا.

هن مخطوط ۾ قريش جو نسب بيان ڪيل آهي ... والدين جو ذڪر آهي، پوءِ سندن اولاد جو بيان آهي ... اولاد هي آهي : طيب، طاهر، قاسم ۽ ابراهيم ۽ نياڻيون : حضرت فاطمه، ام ڪلثوم، زينب ۽ رقيه ... حضرت علي جو اولاد ۱۱ پٽ ۽ ۱۴ نياڻيون هيون. ان کان پوءِ ائمه معصومين جو ذڪر ...

Marfat.com

آهي. حضرت مخدوم لعل شهباز جو ذڪر ۽ پڻ حضرت شيخ بهاءالدين زڪريا ملتاني جي
تذڪره ڪان پوءِ حضرت مخدوم نوح جو شجرو بيان ٿيل آهي. ان ڪان پوءِ سمن ۽ سومرن
جي نسب ۾ اختلاف جو ذڪر آهي. ڪي چون ٿا ته اهي عجمي آهن ۽ ڪن جو چوڻ
آهي ته قريشي عرب عتبه بن ابي لهب جو اولاد آهن. تاريخ معصومي ۾ آهي ته قوم سمه
جو هڪ شخص ڪچ ڪان اچي سنڌ ۾ مقيم ٿيو. تاريخ نظامي ۾ مرقوم آهي ته هن فرقي
جو اصل ۽ نسل جمشيد بن طهمورث سان وڃي ملي ٿو والله اعلم بحقيقة الحال. "شواهد
الانساب" جي مضمون مان معلوم ٿو ٿئي ته سومرا قوم حضرت عقيل ۽ حضرت جعفر طيار
جي اولاد مان آهن. پڻ شيخ ريان، سومره جي اولاد ڪان پشت بپشت بدل آهي ته اهو صاحب
صوبه ٺٽه ۾ ريان موضع جو ساڪن هو ۽ سومرا علوي آهن.

هن مخطوط ۾ سنڌ جي مشهور ۽ غير مشهور قومن ۽ ذاتين جو نسل به ٻڌايل
آهي، جهڙوڪ: راٺوڙ، سمتا، ڏاريجا، سوڍا، چنا، لاکا، گاها، ڏيتا، مهر، اوڍا، رونجها، لنجار
حاڙيجا، جوٺيجا، هگورا، پلي، هالا، پليجا، ڏيرِ، ساند، ڏل، انڙ، جوکيا، راهو، وساڻ، راهوجا
اتڙيجا، ابڙا، هوتي پوتا، ڏاهري، ڪيريا، ٻاپي پوتا، هالاپوتا، هنگورجا، اوٺا، ٿيبا، برڙا، پنهور
۽ ڪاڪا. مطلب ته هن مخطوط ۾ اصلي سنڌين يعني سمات قوم جو تفصيل سان نسب
بيان ڪيل آهي. اگرچه شروعات ۾ قريش جو نسب بيان ٿيل آهي، جنهن ۾ حضور صلي
جن جو نسب، پوءِ سندن اولاد جو ذڪر ۽ ان ڪان پوءِ آئمه معصومين جو بيان آهي. سادات
جيڪي آئمه معصومين جو اولاد آهن، تن مان هڪ شخص نالي "سيد علي" عرب ڪان سنڌ
۾ آيو ۽ اچي "لڪي" شهر ۾ مقيم ٿيو، سندس اچڻ ٦٤١ ۾ ٿيو. لڪياري سادات ان
بزرگ جي اولاد مان آهن. صفحه ٢٧ تي سيدن جو ذڪر ختم ٿيو. پڇاڙيءَ ۾ قوم بلوچ
جو مختصر تذڪرو آهي جنهن ۾ بلوچن جا پاڙا ڪجهه قدر بيان ٿيل آهن جهڙوڪ: مري
مندواڻي، مزاري، بگٽي، ڪوسه، عالياڻي يعني لغاري، هيڪلاڻي، ڪوراڻي رند، جت، ڊومبڪي
نوتي، هوتي، بلوچ قوم جو وڏو: جلال خان ولد فتح خان ولد مير مند ولد هارون ولد
ولد رند آهي، پنهن جو ذڪر ڪيل آهي.
هن مخطوط جو خط صاف ناهي، گهڻا نالا ۽ حالات ناخوانده رهجي ويا آهن.
سنڌي بيت جي فارسي خط ۾ لکيل آهن، آهي به پڙهڻ ۾ نٿا اچن. ڪي ڳوناٺا سگهڙ
ڪري سگهن ٿا.

Marfat.com

مخطوط : سنڌي، تاريخ، ا- س- ٢-١؛ سائيز ٢٠×١٦ س م؛ ص ٦٠؛ في صفحو سٽون ١٥؛ ڪاغذ ٿلهو حنائي، خط نسخ ۽ نستعليق آميز؛ سن ١٢ مارچ ١٩٠٦ع.

٩٢٣٤١ ڪتاب زيب النساء

مصنف : قاضي محمد داؤد خلف حاجي حامد هيڊ ڪانسٽيبل.

ڪاتب : " " ".

آغاز : ديباچه: هن ڪتاب لاجواب جي ناظرين قدردانن تي روشن هجي ته مدت
ڪان هيءَ آرزو هئي ته شهزادي زيب النساء جي سوانح عمري لکجي، ڇو
ته سڄي هندستان جي قابل زالن جي فخر جو سرٽيفڪيٽ خاص بيگم
صاحبه کي عطا ٿيل آهي، هيءَ ڳالهه مسلم آهي ته ٿهڙي عاقل، فاضل، شاعره
سڄي مغل گهراڻي ۾ اڄتائين پيدا ڪانه ٿي آهي نه ڪا ٿيندي هن [illegible]
جو ڪلام اهل علم جي مجلسن ۾ نهايت دل پسند آهي. هن شهزاديءَ
اڳيان وڏا وڏا شاعر جهڙوڪ صائب ايراني، ناصر سرهندي، غني ڪشميري
بهروز، عاقل خان، برهمن وغيره هميشه طفل مڪتب جي طرح عاجز
هوا الخ.

انجام : سندس وصيت موجب لاهور ۾ نئين ڪوٽ جي مقبره ۾ ان کي دفون
ڪيائون، سندس وصيت هئي ته منهنجي قبر غريبانه وضع جي هجي، گنبد
وغيره نه ڪجو ڇو ته هميشه هي بيت زبان تي جاري هئس:

اغنيا سازند گنبد از طلاؤ نقره زر،
بر سر گور غريبان گنبد گردون بس است.

معني: دنيا وارا ماڻهو سون ۽ چانديءَ جا گنبد [illegible] ۽ غريبن
جي قبرن تي آسمان جو گنبد ڪافي آهي. [illegible] احقر داؤد [illegible]
ڪتاب. تاريخ ١٢ مارچ ١٩٠٦ع.

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطہ جو موضوع تاريخ آهي. هن ۾ زيب‌النساء ڌيءَ اورنگ زيب عالمگير جي حالات بابت بحث آهي. هيءَ شهزادي تاريخ ١٠ شوال ١٠٤٨هہ جي، دل رس بانو بيگم دختر شاه نواز خان صفوي جي شڪم مان پيدا ٿي. زيب‌النساء جي طبيعت شاعري ڏانهن پيدائشي مائل هئي، عربي ۾ شعر چوڻ ۾ ڪامياب نہ ٿي. پوءِ پنهنجي مادري زبان فارسيءَ ۾ طبع آزمائي ڪرڻ لڳي. عالمگير جي دربار ۾ بهترين شاعر موجود هوندا هئا. شاعريءَ ۾ سندس استاد، ملا محمد باقر مجلسي اصفهاني جو ڏهٽو ”محمد صالح“ نالي باڪمال عالم شاعر هو. تاريخ ۾ ڪيئي ڪهاڻيون هن پارسا شهزادي بابت بيان ٿيل آهن مگر اهي سڀ روايتون، درايت کان دور ۽ ذهني عياشيون آهن. اَلشُّعَرآءُ يتبعهم الغاوون.

مخطوطہ: سنڌي، تاريخ، ا-س- ١٤٣، سائيز ٢٠×١٦ س م؛ ص ٢٦١؛ في صفحو سٽون ١٨، ڪاغذ سفيد، خط نسخ معمولي، سن ؟.

٩٢٣٤٩ ڪولمبس جي آکاڻي

مؤلف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : پورچوگال جي ماڻهن، جي نوان ملڪ ڳولي ڪڍيا تن جو ناماچار ٻڌي جيڪي ڌارين ملڪن جا ماڻهو سندن نوڪري ڪرڻ لاءِ موهجي آيا، تن ۾ هڪڙو شخص نالي ”ڪرسٽوف ڪولن“ هو جنهن کي ڪرسٽافر ڪولمبس ڪري سڏيندا هئا الخ.

انجام : ١٥٦٠ ۾ مئي مهيني جي ٢ تاريخ ٥٩ ورهين جي عمر ۾ وولو ڊا شهر ۾ مري ويو جيئن هو پنهنجي حياتيءَ جي وقت ۾ پنهنجي ٻا همت ڪري مشهور ٿيو هو تيئن انتڪال [انتقال] وقت، سانت ۽ آرا ۾ هو ۽ جيئن پنهنجي جيئري سڀڪنهن وقت پنهنجي ڌرم تي نهايت هوس تيئن پڇاڙيءَ ۾ پرميسر جو نالو ڪٿت ۾ هوس، پورو ٿيو.

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطي ۾ تاريخي مواد آهي. ڪولمبس هڪ مشهور سياح هو. گهڻو ڪري سامونڊي سفرن ۾ گذاريائين. ابن بطوطه به مشهور سيار هو جو چين ۾ وڃي داخل ٿيو هو. واسڪوڊي گاما، ناصر خسرو ايراني ۽ بيروني اهي سڀ سيار هئا. ڪولمبس زياده مشهور آهي. ان صاحب سمنڊ لتاڙي، ڪي جزيرا ڳولي هٿ ڪيا ۽ زندگي خطري ۾ وڌائين.
هي مخطوطو ڪنهن هندو صاحب جو آهي. وري ڪنهن ٻئي صاحب هڪجي غلط لکڻ ۾ ڪي سڌاريو آهي.

—

مخطوطو: اردو، پنجابي مخاولا نظم، تاريخ ۽ سير سياحت مع بيطرة ا. س [illegible]
سائيز ۲۵×۱۷ س م؛ ص ۵۷، في صفحو سٽون [illegible]؛ ڪاغذ سفيد، خط نستعليق منجهلي.
سن: ؟.

۹۵۴ شاه — حالات چند صوبجات برصغير

مصنف: عبدالله شاه.
ڪاتب: „ „ „.
آغاز: فصل اول دربيان بهونديها اي بيجهاني [illegible]
کرون ميں فصل اول ميں بيان وه کہ جو مشهور جس سب بهوريان وه
وه مانتے در ہے بهونر گهوڑے کے [illegible]، تو دیکهنا [illegible] اوسے تک
و گرہے پاس اس کے دوسري بار، تو [illegible] کر [illegible] اس کے زنہار
اگر وه تین یا ہون پانچ یا چار، تو سب [illegible]
مغل کہتے ہیں ایکن انکو خوش، [illegible]
انجام: احوال شہر پشور [پشاور]:
[illegible] کرو دوستي تون پشوري [illegible] بهونر
بهي افغان اسي ملک [illegible] خوشحال، [illegible] اس ملک میں نشان رہے [illegible]
عام اس شہر میں بے حد سے کثرت بهي جس [illegible] وقوفون کے [illegible] سب امور

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطي جو پڙهڻ تمام ڏکيو آهي، هن ڪري جو سندس خط منجهيل ۽ برو آهي ۽ عبارت اردو پنجابي گڏيل اٿس. هن جي اول ۽ آخر ۾ زائد ڳالهيون آهن، البت منجهس به ڳالهيون مقصد جون آهن. آخر ۾ مصنف پنهنجي سير ۽ سياحت جو ذڪر ڪيو آهي. اهو، سياح ۽ حڪيم هو جنهن افغانستان، ايران، پنجاب، سنڌ، هند، گجرات، ڪڇ، مڪران، ڪلات، پشاور، پالن پور ۽ راڌن پور اهي شهر ۽ ڳوٺ ڏٺا آهن ۽ انهن جي رهاڪن بابت پنهنجا تاثرات پڌايا آهن. سنڌين ۽ پٺاڻن کي گهٽو ڳالهايو اٿس ۽ بلوچن کي به ڪونه بخشيو اٿس، ان ڪري هن مخطوطي جو نالو "حالات چند صوبجات برصغير" مناسب آهي. مخطوطي جي شروع ۾ گهوڙن جي رنگن، بيمارين، عيبن، خوبين ۽ انهن جي عمر بابت گهڻو ذڪر ڪيو اٿس، ان ڪري مون هن مخطوطي کي بيطره [چوپاين جو معالج] جي فن ۾ به شمار ڪيو آهي. مصنف بيطار سان گڏ سيار به آهي. گهوڙن جا عيب ثواب، خوبيون ۽ خرابيون ۽ انهن جا علاج به لکيا اٿس. گهوڙن جي بدن تي جي ڀونريون هونديون آهن، تن کي ڪي نحس ڄاڻندا آهن ته ڪي سعد. فصل اول ۾ انهن ڀونرين جو بحث آهي. اهي ڀونريون انسانن جي بدن تي به نمودار ٿينديون آهن. بهرحال مخطوطي جي پڙهڻي ڏکي آهي. هن جو ماحصل آهي "بطيره" ۽ سياحت.

Marfat.com

مخطوط : فارسي، منظوم، تاريخ، ادب، ا - س - ١٧٥، سائيز : ٢٠×١٤ س م ؛ ص ٢٨١، في صفحو سٽون ١٥؛ ڪاغذ سفيد ٿلهو، خط نستعليق؛ سن : ؟ .

١٥٤ بوستان

مصنف : الشيخ الاجلؒ مصلح الدين شيرازي .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : بنام خداوند جان آفرين، حڪيم سخن برزبان آفرين الخ .

انجام : شندم ڪہ مستي زتاب نبيد، بمقصورة عابدى در دويد الخ .

ڪيفيت

هي مخطوطو فارسي تاليف الشيخ الاجلؒ سعدي شيرازي جو مشهور ۽ معروف آهي. هي تمام وڏو شاعر، حڪيم، عالم، عاقل، سياح ۽ سيار هو. پنهنجي تصنيف منيف ”بوستان“ ۾ چيو اٿس تہ هو ڀارت ۾ سن ٦٥٦ ھ ۾ آيو هو ۽ ”سومنات مندر“ واقع جهونا ڳڙھ ۾ رهيو هو. فرمائي ٿو :

بتے ديدم ازعاج در سومنات، مرصّع چودر جاهليت منات .

اتي پوڄارين کي چيائين ”حيّ جمادے پرستند چرا ؟“ اهو ٻڌي اتي [illegible] پوڄاري مٿس بگڙي ويا. جڏهن ڏٺائين تہ مار ٿو کيان تہ يڪدم رنگ بدلائي صنم جو پرستار ۽ دست بوس ٿي، اهڙو تہ نمائشي پوڄاري ٿيو جو انهن کان بہ وڌي ويو. چوي ٿو:

”بتقليد ڪافر شدم چند روز“. قصہ ڪوتاه تہ هڪ دفعي تنهائيءَ ۾ مندر جي گوشہ گوشہ ۾ گشت ڪندي هڪ برهمڻ ڏٺائين جو هڪ رسي هٿ ۾ [illegible] جيئن وقت ٿي چڪي تہ بُت هٿ مٿي ڪئي. اهو راز جڏهن مٿس [illegible] برهمڻ شرم کان اتي پڳو، سعدي انجي پويان ڀيو ۽ اتي جي [illegible] جهنم رسيد ڪري پوء پاڻ بہ فرار ٿيو .

Marfat.com

مخطوطو : فارسي، تاريخ، ا-س-١٤٦؛ سائيز ٣٠×١٩ س م؛ ص ١٥۴، في صفحو سٽون ٢٤؛ ڪاغذ ديسي ٿلهو حنائي تمام ضعيف، خط نستعليق پيچيده، پڙهڻ ۾ سخت دشوار؛ سن: ٣٠ آڪٽوبر ١٩٠٠ع مطابق ٥ رجب ١٣١٨هه.

١٥٩ درخواستن ۽ عريضن جو مجموعو

ڳالهه ڪندڙ ۽ اڪندڙ: انگريزي دور حڪومت ۾ رهندڙ رعايا جيڪي ان وقت جي انگريز حاڪمن ڏانهن لکيل درخواستون پيچيده ۽ شڪسته.

آغاز : خبر ٽيلگرافي: صبح ٣ ڄانويه:
شب گذشته أعلي حضرت بادشاه انگلستان انقلاب داشتند از حيثيات ديگر مزاج مبارک شان بحالت سابق ست. تايک درجه قوت ايشان را نگاه داري کرده اند و حال آنکه اثر بهبودى در حال ايشان پيدا نشده ست. علائم مرض اسباب نگرانى ست الخ.

انجام : خلاصه عرض اخلاص مي شود خدمت تمام دوستان برسانيد. اهل خانه متعلقان را عرض بندگي برسانيد. حاجي محمد طاهر را عرض سلام ابلاغ فرمائيد. جناب حاجي .... احمد را .... حاجي سلطان. حاجي مرجان فيروز کالا را سلام رسانيد. حاجي کاظم. حاجي ايوب.

ڪيفيت

هي مخطوطو فارسي زبان ۾ درخواستن ۽ عريضن تي مشتمل آهي. هن ۾ ڪي تاريخي ڳالهيون آهن. انگريز آفيسرن ڏانهن لکيل درخواستون ۽ شڪايتون درج آهن. هڪ درخواست ۾ چوريءَ جي شڪايت ٿيل آهي، هن ۾ ڪن هندن جون هندو رسم الخط ۾ صحيحون به ملن ٿيون.

صفحه اول تي شاه انگلستان جي بيماريءَ بابت بذريعه تار صبح ۽ شام احوال ڏنل آهي. انگريز حاڪمن جا نالا به آهن. بوشهر ۽ بندر لنگه جو ذڪر آهي، اهي شهر ايران ۾ آهن. هڪ انگريز آفيسر "باليوز" جو تذڪرو ڪيئي دفعه آيل آهي. ١٥١ ۽ ١٥٢ صفحن تي ١٢ مهرون لڳل آهن. جن مان ڪي مستطيل ڪي مربع ته ڪي بيضوي شڪل جون آهن. خط اگرچه شڪسته ۽ پڙهڻ ۾ مشڪل آهي پر خوبصورت ۽ ديده زيب آهي، اهڙي لکڻي هن دور ۾ پڙهڻ دشوار تر آهي.

Marfat.com

مخطوطه: فارسي، تاريخ، ا-س-١٧٧، سائيز ٢٠×١٦ س م، ص ١٣، في صفحو سٽون ١٠؛ ڪاغذ سفيد، خط نستعليق، سن: ١٢ ذوالقعده ١٢٥٠ھ، مطابق ٢٠ مارچ ١٩٣٢ع.

تخليص چچ نامه ٩٥٤٤٩١٨

[ضميمه ذڪر حڪام سنده خاندان عباسي، مشهور ڪلهوڙه وامارت خاندان ٽالپران]

مصنف: ؟.

ڪاتب: محمد حسين نائب ماستر هاءِ اسڪول لاڙڪاڻه.

آغاز: تخليص چچ نامه ڪه ترجمه ڪتاب عربي ست ڪه مردم عرب آنرا در وقت فتح سنده تصنيف ڪرده اند الخ.

اختتام: تاريخ بيست پنجم ماه رمضان المبارڪ سنه ١٣١١ھ احد عشر [illegible] بعد الف هجري. مرحوم علي مراد خان غفرالله له در شهر خيرپور [illegible] مالڪ ارواح سپرد و نعش مبارڪ او بجانب ڪربلا معلي [illegible] روانه نمودند. تاريخ غره شوال سنه ١٣١١ھ احد عشر ثلث مائه بعد الف هجري هزهائينس والا شان مير ميان فيض محمد خان بر مسند امارت موروثي [illegible] مرحوم والي رياست خيرپور جلوس فرمود.

ڪيفيت

هن مخطوطه جو موضوع تاريخ آهي. هي اصل عربي زبان ۾ هو، جنهن [illegible] فارسيءَ ۾ آندو ويو. اصل عربي نسخو ناياب آهي، ڪاش! جو هو اصل دستياب ٿي ها. هن ۾ بلڪل مختصر تاريخ آهي. اڳو ئي ته: [illegible] ملڪ راءِ [illegible] هو، هن جو ملڪ تمام وسيع هو، ڪيچ مڪران به [illegible] قبضي ۾ [illegible]

هڪ دفعي نيمروز جي بادشاه جي فوج ڪيچ مڪران [illegible] راءِ سهيرش کي هن واقعي جي خبر پئي ته لشڪر [illegible] روانو [illegible] نيمروز جي بادشاه به جنگي تياريون ڪيون، ٻنهي ۾ سخت [illegible] راءِ سهيرش [illegible] فوج شڪست کاڌي، راءِ سهيرش کي ڳچيءَ ۾ هڪ تير [illegible] ۽ آهو مري ويو. [illegible] نيمروز جي فوج راءِ سهيرش جي لشڪر کي الٽي ڦري هاڻي ويئي. سنڌي فوج [illegible]

Marfat.com

راءِ سهيرش جي پٽ راڻي ساهسيءَ کي اتفاق راءِ سان تخت تي وهاريو.

راڻي ساهسي حڪم ڪيو ته ڇهه قلعا تيار ڪيا وڃن، الور، سيوستان، اچ، ماٿيلو، ملو ۽ سيو. ان وقت هڪ برهمڻ چچ بن سيلاج، جو گهڻن ئي خوبين جو مالڪ هو سو اچي راڻي ساهسي جو منشي ٿيو ۽ آخر راڻي ساهسي ملڪ جون واڳون چچ جي حوالي ڪري پاڻ داد عيش ۽ عشرت ڏيڻ لڳو.

چچ جو اقبال وڌيو جو راءِ ساهسي جي راڻي سوهند بائي چچ تي موهت ٿي پئي ۽ راءِ ساهسيءَ کي زهر ڏئي ختم ڪري ڇڏيائين. راءِ ساهسي لاولد هو، نتيجو هي ٿيو جو چچ تاج ۽ تخت جو مالڪ بڻيو ۽ راڻي سندس منڪوحه ٿي. اي محبت عجب آثار نمايان ڪردي.

چچ کي ٻه پٽ ٿيا هڪ راجا ڏاهر ۽ ٻيو ڏهر شين. انهيءَ وقت محمد بن قاسم ثقفي اچي سنڌ فتح ڪئي. اهو واقعو ماه رمضان سن ٩٣هه ۾ ٿيو.

هن ڪتاب پوءِ مخطوط ۾ سنڌ جي حاڪمن عباسين ڪلهوڙن ۽ ٽالپرن جو ذڪر آهي. هن مخطوط جي آخر ۾ هي عبارت آهي:

تمام شد تاريخ ١٢ ذوالقعد سنه ١٣٥٠هه مطابق تاريخ ٢٠ مارچ ٩٣٢ ع. منقول شده از ڪتاب محمد احسان کهر.

بحسب الفرمائش ديوان ارجن سنگهه آڏواني.

نويسنده محمد حسين اسٽنٽ ماسٽر هاءِ سڪول لاڙڪاڻه.

مخطوط: فارسي، مع ترجمه سنڌي؛ تاريخ، ا-س-١٧٨؛ سائيز ٣٢×٢٣ س م؛ ص ١٤، في صفحو سٽون ١٦؛ ڪاغذ حنائي ۽ سفيد، خط نستعليق معمولي؛ سن: ٥-١٢-١٩٧٣ع.

٩٥٤٤٩١٨ **تعلقه فيض گنج جي معززن جي سندن جا نقل**

عطيه از: پروفيسر عطا محمد حامي.

ڪاتب: " " ".

Marfat.com

آغاز : تفصيل مايل سندن جي نقلن جو :

فقير در محمد هيسباڻي کان مايل سندن جا نقل ٣ عدد الخ .

انجام : آفرين نامو . نالي عزت مآب پير سيد امير علي شاه ويٺل اڪري تعلقہ فيض گنج .

ڪيفيت

هن مخطوطہ ۾ ٻہ پروانا آهن . هڪ پروانو مير علي مراد خان ٽالپر جو ، حاجي خير محمد کي عطا ڪيل آهي، ڪيس کي رعايتون ڏنل آهن . ۽ ٻيو پروانو مير فيض محمد ٽالپر جي طرفان خير محمد ۽ غلام حيدر فقيرن کان ڍل نہ وٺڻ ۽ انهن تي جهڙا معاملا هئڻ بابت حڪم صادر ٿيل آهي. پڻ ٽيون پروانو بہ مير فيض محمد ٽالپر طرفان لکيل آهي . هڪ نسب نامہ سيد غضنفر علي جو بہ درج آهي ۽ پڻ سيد امير علي شاه جي نسب نامي جو شجره ١٢ صفحن تي ڏنل آهي . هڪ آفرين نامہ پير ڏنل شاه ويٺل اڪري تعلقہ فيض گنج کي عطا ڪيل آهي .

وري سيد امير علي شاه پٽ ابراهيم شاه کي ڪرسيءَ جو پروانو عطا ڪيل آهي . اهي سڀ اصل پنهنجي جگہ تي محفوظ آهن، انهن جا نقل سنڌي ترجمہ سان پروفيسر عطا محمد حامي حاصل ڪري بطور عطيہ ڏنا آهن .

مخطوطہ : فارسي، مع ترجمہ سنڌي ، تاريخ، ا . س . ٩ـ١ ، سائز : ٣٢ × ٢٣ س م ; تحرير ٢٣، في صفحو سٽون ١٢ ; ڪاغذ سفيد ۽ حمائي، خط نستعليق ; سادو ; سن ١٢٢٣ھ ۽ ٻيون مختلف تاريخون ۽ مهينا .

٩٥٤٤٩١٨ نقول اسناد فقير مراد علي شر نثر .

جمع ڪندڙ : فقير مراد علي شر .

Marfat.com

كاتب : رياست خيرپور ميرس جا مختلف محرّر ۽ منشي .

آغاز : كار پردا زان حال و استقبال سركار عالي متعالي والا كلان بدانند درين
وقت اخوي عزيزي قائم شر در حضور انور بعرض رسانيدكہ قطعات زمين
واقع برتلي مكان شر چنانچہ مكان سامتيہ وكنبرہ ، جوهر ماكهہ وهر دو
كنارہ ديہ سيري ازكناركنسر سوكهرو براۓ آبادي فصل خريف سنہ ١٢٢٧هہ
مرحمت گردد تا آبادي كردہ آيد الخ .

انجام : انهي صورت ۾ موجب استدعاء فقير صاحبن مٿين جي مهرباني روءِ اڳين
شرح بحال رکي لکجي ٿو تہ موجب دستور گذريل هميشہ جي سٿن نارن
جي آبادي اولاد مرحوم غلام حيدر فقير شر جي تان تڪليف چيز بيگار
يا انجي نقدي عوض في ايڪڙ تي هڪ روپيہ جي معاف چاڙي ان لاءِ
تڪليف نہ ڏيندا باقي لوازمہ ، حقابو ۽ حصہگاه ڪڙب جو نئين انتظام
رياست جي دستور موجب وصول ڪجي جو هن پروانہ جي آڌار تي بحال
ٿيندو فقط تاريخ ١٩ مهينو آگست سنہ ١٩٣٣ع .

اصل تي صحيح مير علي نواز صاحب حضور سركار هزهائينس والي رياست .

ڪيفيت

سنڌ ۾ رياست خيرپور ميرس قبل از وجود پاڪستان موجود هئي، ان رياست جا
والي هرهڪ مير سهراب خان ، مير رستم خان ، مير علي مراد خان ، مير علي نواز خان ، مير
امام بخش خان ۽ ٻيا ٿي گذريا آهن. مير رستم خان ۽ ٻين صاحبن جا فرمان ان وقت فارسي
زبان ۾ جاري ڪيا ويندا هئا. انگريزي ٻولي اڃا ابتدائي دؤر ۾ هئي . هن مخطوط ۾ چند
فرمان مختلف مير صاحبن جا درج ٿيل آهن، جي واليان رياست خيرپور جا جاري ڪيل آهن.
شر بلوچن کي معافيون ڏنل آهن ، انهن مان جن کي نوازيو ويو هو سي هي صاحب آهن :
فقير ميان مراد علي، غلام حسين فقير شر، جهلم شر ۽ قائم شر .

هڪ عريضہ ۾ لکيل آهي تہ : گذريل دستور موجب سٿن نارن جي آبادي، چيز
۽ بيگار جي معافي ڏني وڃي ۽ مختياركار مير واه کي اهڙا حڪم ڏنا وڃن تہ ان تي عمل
ڪري. اهڙي قسم جون درخواستون ۽ حڪم نامہ مختلف واليان رياست مذڪور جا شر

Marfat.com

ون وت هئا جن کي اهي پيش ڪري اڳوڻا اجازت نامہ ورتا ويا ۽ عمل ڪرايو ويو
، مير صاحبن بہ اهڙا پروانا جائز رکيا.

هن مخطوطہ ۾ رڳو اهڙيون درخواستون ۽ عريضا فارسيءَ ۾ آهن، فارسي، سنڌيءَ
، مخلوط آهي . فارسي درخواستن جو ترجمو سنڌيءَ ۾ ڏنل آهي. نقول اسناد کان سواءِ
ر هڪ شجرو بہ درج آهي جو حضرت آدم ؑ کان وٺي زمانہ حال تائين مذڪور آهي.
، پئي شيون پروفيسر ”عطا محمد حامي“ کان مليل آهن. نقول اسناد ۲۳ صفحن تي ۽
، ۱۷ صفحن تي لکيل آهي.

طوطہ : فارسي، سنڌي ترجمي سان؛ تاريخ، ا-س- ۱۸۰، سائيز ۲۳×۳۰ س م؛ س ۳۰۳؛
صفحو ستون ۹ ؛ ڪاغذ سفيد ، ۽ نامي ، خط نستعليق سادو ؛ سن : ۵-۱۲-۱۹۶۲ع .

نقول اسناد معزان تعلقہ ڪوٽ ڏيجي حادي

۹۵۸۶۹۱۸

عطيه از : پروفيسر عطا محمد حامي .

ڪاتب ۽ ناقل : ” ” .

آغاز : ڪار دار زميندار بسياري .... چون مجاوران درگاه ادهم سلطان را پروانجات
معافي چيزها بيڪار شڪار بهر حضرت مغفرت نشان ، جنت مڪان جناب
مير صاحب ڪلان عليہ الرحمة حضرت بلند نشان سرڪار عالي متعالي دام
اقبالہ دردست مي باشد لازم کہ مطابق پروانجات بعمل آورده بابت چيزها
بحال مزاحم و مڪلف نشوند . ۱۰- ماه ذي قعده ۱۲۰۳هہ .

انجام : وَ قَدْ وَ قَعَ هذا الحکم في التاريخ عشر ذي الحجة الحرام ..

ڪيفيت

هي تاريخي مخطوطو نهايت اهم واقعات تي مشتمل آهي. هن ۾ مشهور مرس حي
اڪمن مير صاحبن جي طرفان عطا ڪيل پروانن جا نقل درج آهن. پروانا سڀ فارسي ۾
، آهن. انهن پروانن جا سنڌيءَ ۾ ترجما بہ نقل آهن. هن مجموعي ۾ مير فيض محمد ...

Marfat.com

پروانو آهي. اهڙيءَ طرح ميان سرفراز عباسي، مير مراد علي خان ٽالپر، مير علي مراد خان ڪربلائي جا مختلف ماڻهن کي عطا ڪيل پروانا درج آهن.

آخر ۾ صفحي ۱۴۲ تي شرعي فيصلو ڏنل آهي ته ديه لياري، راڄپاري ۽ خانپور جي زمينن جي ملڪيت تي ڏاريجن پنهنجو حق ڏيکاريو آهي، پوءِ قسم تي انهن ديهن جي زمينن تي ڪانڌڙن جو حق ثابت ٿيو ۽ ڏاريجا لادعوي ٿيا. پڇاڙيءَ ۾ ڪانڌڙن جي حق ۾ فيصلو ڏنو ويو ۽ لکيل آهي ته: وَقَدْ وَقَعَ هذا الحکم في التاريخ عشر ذي الحج الحرام سنہ ۱۱۸۰هه.

مخطوط: فارسي مع ترجمه سنڌي ؛ تاريخ ، ا-س ۱۸۱ ؛ سائيز ۳۴×۲۲ س م ؛ ص ۱۴۲، في صفحو سٽون ۱۱ ؛ ڪاغذ سفيد ۽ ناسي، خط نستعليق سادو؛ سن: د ۱۲-۳-۱۹۷۵ع

۹۵۴۴۹۱۸ نقول اسناد معززان تعلقه گنبت حامي

عطيه : پروفيسر عطا محمد حامي.

ڪاتب ۽ ناقل : " " ".

آغاز : تفصيلي، مثليل پروانن ۽ سندن جي نقلن جو الخ.

انجام : آخر ۾ هڪ مسودو انگريزيءَ ۾ ٽائيپ ٿيل.

ڪيفيت

هي مخطوطو تمام اهم چيز آهي، تاريخ جو مجسم پيڪر آهي. هن ۾ مختلف بادشاهن ۽ اميرن جا پروانا ۽ احڪام درج آهن. پڻ ڪي شجرا به آهن. درگاه کهڙا شريف جي سجاده نشينن جا شجرا، سادات لڪياري ۽ جيندو وڏو مقيم درازا شريف جو شجرو به آهي. بادشاه احمد شاه، تيمور شاه، شاه زمان، محمود شاه ۽ شاه شجاع الملڪ جي پاران ڏنل پروانا گهڻي انداز ۾ مع ترجمه سنڌي آيل آهن.

Marfat.com

عباسي خاندان جي بادشاهن، جهڙوڪ عبدالنبي عباسي، ميان نور محمد عباسي ۽
مير مراد علي خان، مير فتح علي خان ۽ ٻين جا پروانا ۽ فرمان عطا ڪيل سنڌي ترجمه
ڏنل آهن. اهي سڀ پروانا تاريخ سميت لکيل آهن. انهن پروانن ۾ ڄاڻن جون معافعون،
رکڻ جي اجازت ۽ يوميه ملڻ جون موڪلون درج آهن. ڪن درويشن ۽ بزرگن کي
۽ جيندو وڏو ۽ يوسف فقير ۽ ٻين کي جاگيرون عطا ڪيل جون سندون آهن.

مخطوطو: سنڌي، تاريخ، ا-س ١٨٢، سائيز ٣١×٢٢ س م؛ ص ، في صفحو
ن ٨؛ ڪاغذ حنائي ۽ سفيد، خط نستعليق، سن ٥-١٢-١٩٣٠ع.

٩٥٤٤٩١٨ نقول اسناد معزان تعلقہ نارو حامي

عطيه : پروفيسر عطا محمد حامي.

ڪاتب : ؟.

آغاز : انتقال وڏيره پيربخش ولد موجز سڪنه تعلقہ ناره

(١) پيربخش ڳاهي ڪان ملايل سندن جا نقل ... .

انجام : اصل تي صحيح انگريزيءَ ۾ وزير صاحب بهادر ...

ڪيفيت

هي مختصر مخطوطو تاريخي آهي. هن ۾ ٻه پروانا آهن.

(١) پروانو مير علي نواز خان ٽالپر جو آهي، اهو پروانو ...
... نالي ٦٣ تڙن جي زميداري، ڪرميءَ جي ...
آهي.

(٢) آفرين نامو آهي جو وزير صاحب بهادر، وڏيري پيربخش کي عطا ...
هن، سرڪاري ڪمن ۾ حڪومت جي مدد ڪئي هئي. اهي يادگار ... شمول ...
ڏنل آهن.

Marfat.com

مخطوط : اردو تاريخ ، ا- س- ۱۸۳- سائيز ۲۱ × ۱۷ س م ؛ ص ۴۲ ؛ في صفح
سٽون ۲۹ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق سادو ؛ سن ۲۴ رمضان المبارڪ ۱۳۷۳
مطابق ۲۴ مئي ۱۹۵۴ع .

تاريخ سنڌ ۹۵۴۴۹۱۸
ندوي
[حصه اول]

مصنف : سيد ابو ظفر ندوي .

ڪاتب : حڪيم سيد عمر شاه سيتار .

آغاز : مقدمه .... سنده كا بيان .... سنده نام رکھنے کا سبب . آريه قوم سے
سنده کے پرانے باشندے اس ملک کو کیا کہتے تھے؟ ابھي تک تا
کی زبان اس بيان کے متعلق خاموش ھے- آريه قوم نے جب سنده
وادی میں قدم رکھا تو اس کا نام سندھو رکھا الخ .

انجام : لوكنت احمعت القرار لوطئت انات اعدت للوغي و ذكور- و ماد
خليل السكا سلك ارضينا - ولاكان من يملك علي امير ولاكنت
المزوني تابعاً - فيالك دهر ٍبالكرام عثور - جمڪڏهن آئون ثابت
كان كم ونان ها ته اهي زالون ۽ مرد . الخ .

ڪيفيت

هي تاريخي مخطوط آهي . اسانجي ديس "سنڌ" بابت هن ۾ قابل قدر معلو
آهن. هي مخطوطو هڪ غير سنڌيءَ جناب سيد ابو ظفر صاحب ندويءَ جو تيار ڪيل

Marfat.com

مخطوط : سنڌي ، تاريخ، ا-س-١٨٤، سائيز ٢٢×١٨ س م؛ ص ١٦٠ ؛ في صفحو سٽون ٣٤ ؛ ڪاغذ سفيد ، ليکن وارو، خط : نستعليق معمولي ؛ سن : ٢٤ مئي ١٩٥٤ع مطابق ٢٠ رمضان ١٣٧٣هه.

تاريخ سنڌ ١٨-٩٥٤ ٩
ندوي

مصنف : مولانا سيد ابو ظفر صاحب ندوي.

ڪاتب ۽ مترجم : حڪيم سيد عمر شاه سهار رٽائرڊ انسپيڪٽر ايگري ڪلچر ڪوٽڙي.

آغاز : ديباچو : انگريزن اسلامي هند جون جيڪي تاريخون لکيون آهن سي سياست جي غرض کان تمام خالي نه آهن. سندن مقصد هندو مسلمانن ۾ نفرت پيدا ڪرڻ ، مسلمانن جي دلين ۾ سندن نامور اڳوڻن بزرگن ۽ شاندار ماضيءَ جي وقعت گهٽائڻ ۽ پنهنجي حڪومت جي عظمت ۽ برتريءَ جو نقشو جمائڻ هو - الخ.

انجام : آخر ۾ جن ڪتابن مان هن ڪتاب "تاريخ سنڌ" لاءِ مدد ورتي وئي آهي تن جا نالا عربي، فارسي، اردو ۽ گجراتي ۾ آهن، اهي جملہ ڪتابن جي فهرست ذيل آهي.

ڪيفيت

هي مخطوطو سنڌ جي تاريخ جو گنجينو آهي. هن ۾ سنڌ جا تمام ڪهڻا احوال قلم بند ڪيل آهن. شروع ۾ مضمونن جي فهرست ٦ صفحن تي مشتمل آهي. هي نسخو جنهن تيار ڪيو آهي، تنهن سنڌ جي تمام ڪهڻي خدمت ڪئي آهي. هن ۾ سنڌ [illegible] الي رکڻ جو بيان به آهي. ۽ پڻ سنڌ جي هر چيز تفصيل سان ڏنل [illegible] سنڌ جا چشما، جزيرا، راهون، بندرگاه، جبل، سنڌ جي آمدني [illegible] سنڌ جو دريا ۽ ان جون شاخون، سنڌ جي قديم ڊيگهه ۽ ويڪر، ڍنڍون، ٻوٽا، ٻيلا، موسم، جانور، [illegible]ڪي ورهاست، سنڌ جون حدون، اسلام کان اڳ سنڌ جو قديم نقشو، سنڌ جا شهر، شاهي ۽ عالم.

Marfat.com

هي ڪتاب تمام ڪارائتو آهي، مصنف جي هي خدمت قابل داد آهي. ضرور هي ڪتاب اردو زبان ۾ هوندو، جنهن کي حڪيم عمر شاه ترجمو ڪري سنڌيءَ ۾ ڪيو تنهن ڪري شاه صاحب موصوف به ستائش جو لائق آهي.

جن ڪتابن مان هن ڪتاب تيار ڪرڻ ۾ مدد ورتي ويئي آهي، پڇاڙيءَ ۾ انهن جا نالا به ڏنل آهن، جي ڪل ٦٧ ڪتاب آهن. اهي عربي، فارسي، اردو ۽ گجراتي ڪتاب آهن. بهتر ٿيندو جو، هن سنڌي ڪتاب کي زيور طبع سان سينگاريو وڃي.

مخطوطو: سنڌي، سياست، تاريخ، ا - س - ١٨٥، سائيز ٢٢ × ١٤ س م؛ ص ٤٠٠؛ في صفحو سٽون ١٤؛ ڪاغذ سفيد، خط نسخ عمدو؛ سن ١٩٦٣ع.

٩٥٤٤٩١٨ سنڌ ۾ انگريزي حڪومت جو دور بدوي

[حصو پهريو] ١٨٤٢ کان ١٨٤٣ع تائين

مصنف: لطف الله بدوي فيلوان سنڌي، سنڌ يونيورسٽي.

ڪاتب: لطف بدوي.

آغاز: باب (١) افغانستان ۾ انگريزن جي تباهي. سنڌ ۾ مير نصير خان جي حڪومت

جو چراغ جهلڪي ته اڳ ۾ رهيو هو. مگر هائي هڪ اهڙو طوفان اچڻ وارو هو، جنهن جي مدافعت ۾ توري ٿي بي پرواهي ان کي هميشه لاءِ وسائي ٿي سگهي. افغانستان ۾ انگريزي فتوحات جنهن زور شور سان آئي، انجي ڪاميابيءَ کي ڏسي، برٽش گورنمنٽ جا سڀئي پرزا، ڪلڪتي کان وٺي لنڊن تائين خوشيءَ ۾ نه ٿي ماپيا. شاه شجاع کي پنهنجي غير معمولي تي ناز هو. انگريزي سنگينن ۽ گولين، جنگجو پٺاڻن کي خاموش ڪري ڇڏيو هو، هر طرف سڪون ۽ خاموشي ٿي نظر آئي مگر حقيقت ۾ ائين نه هو. انگريزي حڪومت جي خلاف افغانن جي دل ۾ غم ۽ غصي جو

Marfat.com

جذبو اندرڊي اندر زور وٺي رهيو هو. دوست محمد جي گرفتاري سنڌس متعلقين جي دلين ۾ نفرت ڪي پئي آياريو ۽ هنن انتقامي ڪاروائي لاءِ پئي ٿي سوچيو- الخ.

انجام : هن حقيقت کي ٻڌڻ ڪان پوءِ، فريئر هڪدم پنهنجي گاڏيءَ کي تيار ڪرڻ جو حڪم ڏنو ۽ ٿوري وقفي ڪان پوءِ فريئر، گولڊ سمڊ ۽ جان آرٿر گاڏيءَ ۾- الخ.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع تاريخ آهي. هن ۾ خاص سنڌ جي تاريخ اڪيلي آهي. هن ۾ ٢٠ باب آهن، هرهڪ باب جي سرخي هن طرح آهي: باب اول افغانستان ۾ انگريزن جي تباهي، باب (٢) تباهيءَ ڪان پوءِ جلال آباد ڪان اڪبر خان جي واپسي، باب (٣) لارڊ ايلنبرو ١٨٤٢-١٨٤٤ع، باب (٤) سنڌ افغانستان جي لڙائين وقت، باب (٥) پوٽنجر جو دور، باب (٦) آئوٽرام جون سنڌ ۾ سرگرميون، باب (٧) آئوٽرام سنڌ ۽ بلوچستان ۾ ايجنٽ، باب (٨) سر چارلس نيپئر جي سنڌ ۾ مقرري، باب (٩) سر چارلس نيپئر جون سياسي ڪيڏون باب (١٠) نوان عهدناما، باب (١١) مير رستم خان ڪوٽ ڏيجي ڏانهن، باب (١٢) امام ڳڙهه، باب (١٣) آخري ڳالهيون، باب (١٤) انگريزي ريزيڊنسيءَ تي حملو، باب (١٥) مياڻيءَ جي جنگ، باب (١٦) مياڻيءَ ڪان پوءِ، باب (١٧) ڪراچي اندر سنڌ جون حالتون، باب (١٨) ڊٻي جي لڙائي، باب (١٩) ميرن جي شڪست جا اسباب، باب (٢٠) انگريز آفيسرن جا خطوط. حصو ٻيو: سنڌ ۾ انگريزي حڪومت جو دور، سر چارلس نيپئر (گورنر)، باب (١) سرچارلس نيپئر سنڌ جو گورنر، باب (٢) مير صاحبن جو سنڌ مان اخراج، باب (٣) نئون انتظام، باب (٤) بلوچستان جو معاملو، باب (٥) غدارن سان سلوڪ، باب (٦) سنڌ جو معاملو انگلنڊ ۾، باب (٧) گورنر جو پويون دور.

سنڌ ۾ ڪمشنرن جو دور سن ١٨٤٧ع کان ١٩٣ تائين: باب (١) رابرٽ ڪيٿ پرنگل: ١٨٤٧-١٨٥٠ع (٢) سر بارٽل فريئر. باب (٣) اسسٽنٽ ڪرنل جان جيڪب جو ائڪٽنگ ڪمشنر.

سر بارٽل فريئر ٻيو دفعو ١٨٥٩-١٨٥٧ع.

بلوه ١٨٥٧ع. سنڌ ۾ غدر جي ابتدا. اهو آهي هن مخطوط جو اندروني مواد. مخطوط جو انجام نا تمام آهي. هي تاريخي مخطوطو ڪافي معلومات سان ڀرپور آهي. هن جو خط سهڻو ۽ خوشنما آهي.

Marfat.com

ضميمون الف

مخطوطو : سنڌي، فارسي ۽ پنجابي ؛ طب قديم ؛ س م ؛ ١٨٦ ؛ سائيز ٢٣×١٦ ص ٤١٢، في صفحو سٽون ٣٠ ؛ ڪاغذ سفيد، خط نستعليق سادو ؛ سن ١٧ ذوالقعده ١٢٨٦ هه.

٦١٠ **آئينهء نبض ۽ ڪليد حڪمت**

مرزا

مصنف : سيد نورالحسن و مرزا احمد اختر .

ڪاتب : سيد عمر شاه .

آغاز : بڇهنانگ ٣ دڪا، زهر ڪچلو ٣ دڪا، عاقر قرحو ٣ دڪا، تخم دانورو ٣ دڪا، جاٽ خراساني ٤ ماسه — الخ .

انجام : [ص ٤١٢ تي] تمام شد ڪتاب "لذت‌السنا" بتاريخ ١٧ ماه ذوالقعده سنه ١٢٨٦ هه .

ڪيفيت

هن ۾ ٻه مخطوطا آهن : (١) آئينهء نبض (٢) ڪليد حڪمت. آئينهء نبض مخطوطو اردوءَ ۾ صفحه ١٧٧ تائين لکيل جنهن جو مصنف سيد نورالحسن آهي . شايد هي ڇپيل به آهي. ۽ ڪليد حڪمت، جنهن جو مصنف شاهزاد و مرزا احمد اختر آهي، هي به اردوءَ ۾ آهي .

هن مجموعه جو جمع ڪندڙ سيد عمر شاه آهي . هي مختلف شين جو مجموعو آهي ۽ ٻوليون به مختلف اٿس: فارسي، سنڌي، پنجابي، نثر ۽ نظم سڀ تي مشتمل آهي آئينهء نبض ٻه دفعا لکيل آهي . پهريون ١٧٧ ص تائين ۽ ٻيو ٢٢٢ صفحه تائين آهي. هن ۾ عبدالستار سنڌي متعلم طبيه ڪالج دهلي جو نالو به آيل آهي .

Marfat.com

مخطوط : عربي ؛ طب، س م ، ۱۸۷ ، سائيز ۲۰×۱۴ ص ۸۲ ، في صفحو سٽون ۱۷ ؛ ڪاغذ : ديسي حنائي ، خط نستعليق ، سٺو ؛ سن : ؟ .

٦١٠ أصول التركيب
سمرقندي

مصنف : نجيب الدين سمرقندي .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : كيفية مع الذي دونه فيها فيجتمع منها مزاج مقاوم لذالك المزاج الردي - الخ .

انجام : تم اصول التركيب للشيخ إنجيب الدين محمد بن علي السمرقندي صاحب اسباب و علامات طيب الله ثراه وجعل الجنة مثواه و احسن اليه .

ڪيفيت

هيءَ مخطوطو فن طب ۾ آهي . اول ڪان قدري ضايع ٿيل آهي . هن ۾ طبي مواد جا أدويه باب آهن . هي قلمي خوشخط نسخو آهي ، چٽيل نه آهي .

مخطوط : اردو ، سنڌي ، طب قديم "يوناني" س م ؛ ۱۸۸ ؛ سائيز ... ص ۳۵۲ في صفحو سٽون ۱۷ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق سادو ؛ ...

٦١٠ امراض اعضاء تناسل

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

Marfat.com

آغاز : امداد شدهيالہ ميں ، مفردات خاص تازه بوٹيان مدير ادويات اعلى اصلى و ارزان ۔ الخ ۔

انجام : سياه وارنش : چپڑ لاکهہ دو ماشہ، سہاگ ايک ماشہ،گليسرين ۲ ماشہ ، پاني پاؤ بهر۔ جملہ اشياءکونرم آگ پرگرم کرو جب لاکهہ پهگل جائے تو دوماشہ ولائتي سياه رنگ جو نگروس کے نام سے بازار ميں فروخت ہوتا ہے شامل کردو بس تيار ہے ۔

ڪيفيت

هي مخطوطو نوٽبڪ جي صورت ۾ آهي. هن ۾ مختلف حڪيمن جي مجربات کي گڏ ڪيو ويو آهي. هن ۾ غير طبي مواد به ڏنل آهي . پڻ چند حڪيمن ۽ طبيبن جا نالا به آيل آهن ، جيئن ته : غلام نبي ، ميران محمد شاه ، قاضي عبدالباقي ، حڪيم مولوي ڪريم بخش، حڪيم سيد ريانت حسين، بابو رام نات شرما ، حڪيم شمس الحق خان، حڪيم چوڌري ديبي پرشاد، حڪيم احسان الحق خان ۔

پڻ طبي رسالن جا نالا ، هي ڏنل آهن : حامي الصحة، رسالة المعارج امرت سر الحکيم، رفيق الصحة، حڪمت، اخبار تازيانہ رسالہ حريم، رموز الاطباء ۽ گلدست حڪمت.

هن ۾ غير طبي مواد به درج آهي. جيئن ته : صابون سازي، خضاب، رنگ پرپس، سياهي،گاڏهي مس، ڪاري مس، ڪپڙن تي نالا لکڻ جي مس، شيشہ جوڙ مصالح، پٿر مصالح، وار الاڻڻ وارو تيل، عجيب ناس، سنهري ۽ نقرئي روشنائي، علم قيافہ، مس جا داغ دور ڪرڻ، ڪپڙن ڌوئڻ بابت ڳالهيون. اصل ۾ هي مخطوطو فن طب ۾ آهي.

مخطوطہ : اردو ، فارسي ۽ سنڌي ، طب قديم "يوناني" س م: ۱۸۹ ؛ سائيز ۲۱ ڪاغذ سفيد، خط نستعليق سادو؛ ص ۳۲۰، في صفحو سٽون ۲۰ ؛ سن: ۸ آگسٽ ۱۹۶۰

انتخاب مطع العلوم ۶۱۰

مصنف : ؟ ۔

Marfat.com

كاتب : سيد عمر شاه ويٺل كوٽڙي .

آغاز : يہ علم دو قسم پر ہے ، اول نظري، دوم عملي . نظري وہ ہے كہ اس سے دليلين اور برہانين صحت اور مرض كى، ان كے سبب اور علامتين دريافت ہوتى ہين . عملى وہ ہے كہ تدبيرين دور كرنے مرض كى اور پھرنے صحت كى اس سے دريافت ہون ــ الخ .

انجام : تقريظ يا رويو : مهربان حكيم الله بخش احمد زئي صاحب جو لکيل كتاب نالي "اوڻ جون نعمتون" منهنجي نظر مان گذريو. اوڻ هڪ مشهور ۽ تمام روزانو گهر ۾ استعمال ٿيندڙ ۽ نهايت ارزان قيمت چيز آهي پر انجي طبي خاصيتن كان عوام ناواقف آهي ــ الخ ٨ ــ آگسٽ ٦٠ ع .

كيفيت

هي مخطوطو هڪ كتاب مطلع العلوم جو انتخاب آهي. هي نسخو مذكور كتاب جي صفحہ ٢٩٢ تان نقل كيل آهي. ۽ كتاب مذكور شايد كنهن ٻيءَ ٻوليءَ ۾ آهي. هن ۾ طب بابت مفيد معلومات درج آهن. منجهس طبي ڪتابن جا نالا جهڙوڪ منتخب الادويات وغيره بہ لکيل آهن. ۽ ٻين طبيبن جا نالا جيئن تہ : محمد اكرم، مخدوم غلام محمد، مرزا علي احمد مغل، حافظ اجمل، عبدالفتاح زميندار ڳوٺ ٻلهڙنو جيڪب آباد، سيد حسن شاه، خانصاحب شيخ احمد، سيد ميان نبي بخش. هن ۾ صفحہ ١٧ كان بوءِ الحكمت بمسلسل ساں آهي ۽ صفحہ ٩٦ كان بوءِ مرزا محمد ولد مرزا واحد بخش ساكن ٽنڊو آغا جي بياض جو نقل آهي . صفحہ ٣٠٣ كان "رسالہ اوڻ" از حكيم الله بخش محمد يوسف احمد زئي [illegible] ذكر كيل آهي، هن ۾ اوڻ جا كيئي فائدا ذكر كيل آهن. ٻيو فارسي [illegible] مواد جمع ڪيل آهي. هن ۾ خالي ٻنا بہ گهڻا آهن.

—

Marfat.com

مخطوط: فارسي، طب، اس ١٩٠، سائيز ٣٧×٢٠ س م؛ ص ٢٣١، في صفحو سٽون ٢١؛ ڪاغذ ديسي حنائي؛ خط نستعليق عمدو؛ سن ٥- ذيقعده ١٣١٧هه.

٦١٠ بياض رضوي

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : الحمدلله رب العالمين والعاقبة للتمقين ولا عدوان الا علي الظالمين. إن الله لايضيع اجرالمحسنين هو الله الذي احسن الخالقين و احكم الحاكمين ويحي الميتين شافي المرضين و اشهد ان سيدنا و نبينا محمداً عبده و رسوله أمام المرسلين و خاتم النبيين شافع المشفع المذ نبين صلي‌الله عليه و آله و أصحبه و ذرياته و اهل بيته اجمعين صلوة و سلاماً لازماً متلازماً دائمين متلازمين الي يوم الدين- الخ .

انجام : تمت تمام شد: الحمدالله و المنة كه اين كتاب معروف به بياض رضوي مشتملبر نسخجات طبيه مجربه بكوشش تمام با وجود عدم فرغات از يد اضعف عباد بنده .... متوطن شهر .... رياست مرقوم يافت. الايا ساكن القصر المعلي .

ستد فن عنقريب في التراب مورخه تاريخ د پنجم ماه ذيقعده سن ١٣١٧ هجري مقدس. باوح الخط في القرطاس دهراً، و كاتبه رميم في التراب .
٦، مارچ ١٩٠٠ع .

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي. هنجي اول ۾ فهرست ڏنل آهي، پڻ نبض شناسيءَ جي هدايت ۽ اوزان جي تشريح به ڏنل آهي. مصنف پنهنجو نالو نه لکيو آهي. ڪاتب جو نالو ته لکيل هو پر ڪنهن مٿس نالو مٽائي ڇڏيو آهي، البت هجري ۽ عيسوي جون تاريخون ۽ سال لکيل آهن. هن ۾ ان وقت جي ڪن حڪيمن جا نالا ذڪر ٿيل آهن. جيئن ته: حڪيم عبدالهادي، عبدالرحمان ملتاني، قاضي محمد عارف وڪيل، دائود پوٽه،

Marfat.com

ٿي خان عباسي، عزت‌الله قريشي، ملا قبول، محمد سعيد نقشبندي، سيد حاجي شاه ، محمد عارف
ڪلهوڙي، محمد دائم حڪيم، مبارڪ خان دائود پوٽه ، قاضي نورالحق، عبدالمعالي سموسٽاني ،
مير بجار خان، مير عبدالرزاق، قاضي محمد عمر، قاضي نور محمد، مرزا علي مدد، سيد ويدل شاه
ٺاوي خان حڪيم ، مير تاج الدين حڪيم ، مير هاشم ، مير محمد اڪرم، مخدوم عبدالرحمن
الله مخدوم محمد هاشم، مير عبدالفتاح خان، منعم علي خان، مرزا محمد حسين، حاجي جمال شاه،
مير اسدالله خان، فتح محمد مير بحر .

وري ڪي مأخذ به مذڪور آهن جيئن ته : بياض مرزا صالح خراساني، طب دارا شڪوهي، بياض خليفه عصمت‌الله ، بياض ملا معين فاروقي ، تذڪرة الاطباء ، بياض راحم ٺٽوي ، خلاصة التجارب، مجربات حاجي ڪامل، دستورالعلاج، اختيارات بديعي، نافع الحڪمت، گنج باد آور ۽ تحفة المؤمنين .

مخطوطو : فارسي، طب، ا–س ١٩١، سائيز ٢٠×١٣ س م؛ ص ٥١، في صفحو ... ڪاغذ ديسي حنائي مضبوط ؛ سن : ؟ .

٦١٠ بياض سادي

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : چهارم مسهل بلغم لزج غليظ و مره سوده آور مره لزج است و ... صفرا ... بلغم آميخته بود داخل ميڪند اورا درحبوب، ڪبارمثل حب ... .

انجام : و اگرد رڪارشود اڪتفاڪند برآمر بندي و احباس و آن ... ڪه محترق از صفرا باشد در نضج آن حبوبات ... در سرد مسهلات از قسم صوب باشد رفت آن ... .

ڪيفيت

هي مخطوطو طبي بياض آهي ، زبان فارسي آهي ، هن جملي ... ڪتاب تان نقل ڪيل آهي .

Marfat.com

نوٽبڪ ۽ بياض هميشه بي نظمي ۽ بي ترتيبيءَ سان لکيا ويندا آهن، ڇو ته ناق
کي اوچتو ڪا شيء مرغوب يا مطلوب ڏسڻ يا پڙهڻ ۾ آئي يا ڪا معني ۽ ڪو مضمو
دل ۾ ڪٿڪندو آهي ته يڪدم ڪٿي قلبند ڪندو آهي ۽ اهڙي حالت ۾ ترتيب ۽ نظم ج
لحاظ رکي نه سگهبو آهي. انکي مرتب ۽ منظم شڪل ۾ آڻڻ جو درجو پوءِ ايندو آهي
معني جو قيد ۽ صيد جدا امر آهي، هي نوٽبڪ به از اين قسم آهي. اهڙيءَ طرح بيا بياض
به غير مرتب ۽ غير منظم آهن ۽ انهن جي نقل ڪندڙن تي اعتراض ڪرڻ موزون نه آهي

مخطوطو : فارسي ۽ سنڌي، طب، اس ١٩٢، سائيز ٢٢×١٧ س م؛ ص ٥٧؛ في صفحو سٽو
٢٢؛ ڪاغذ سفيد ۽ حنائي، خط: نستعليق پيچيدو؛ سن: ٨- اپريل ١٩٣١ع.

٦١٠. بياض سيد الله بخش شاه سيد

مصنف : سيد الهه بخش شاه ولد سيد عبدالله شاه ساڪن ٽنڊو محمد خان.

ڪاتب : سيد عمر شاه ولد سيد دين محمد شاه مقيم ڪوٽڙي.

آغاز : باب اول در دفع درد سر و نيم سر و آنچه داخل سر است برسم فصل
فصل اول در علاج درد سر: زنجبيل و قند سياه باآب گرم برسنگ ساي
ناس دهد - الخ.

انجام : يلبوس، درخت خشخاش، ياسمين، مالڪنگني. تمت بالخير والعافية. باد
سيد قمرالدين بخط آخوند محمد ذاکر نصرپوري سنه ١١٨٢ سيد قمرالدي
حسيني.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي، زبان فارسي ۽ سنڌي آهيس ۽ بي ترتيب لکيل
هن ۾ جيڪو مختلف مواد آهي سو هن طرح آهي: شروعات ۾ نو صفحا اردوءَ ۾ لک
پوءِ بياض سيد الهه بخش شاه ٤٥ صفحن تي فارسيءَ ۾ لکيل ۽ آخر ۾ فرهنگ ادويات

Marfat.com

آهي. ۽ وري هڪ بياض [نوٽبڪ] هڪ درويش ميان عبدالواحد جي بياض تان فارسي ۽ سنڌي ۾ نقل ڪيل آهي. پوءِ وري "بياض صنعت اڪبر" نقل از بياض ميان غلام محي الدين صاحب ولد ميان صاحب عبدالرسول رفاعي بزرگ سعيدپور تعلقه گوني ۸۸ صفحن تي آهي. هي به فارسيءَ ۾ آهي. پوءِ سنڌيءَ ۾ "نوٽبڪ نوٽ" جي سرخيءَ سان مختلف شيون پينسل سان ۳۸ صفحن تي لکيل آهن. هي ڪو مستقل ڪتاب نه آهي. هن ۾ ڪيترن ئي جڳهن تي ڪيئي خالي پنا ڇڏيل آهن.

مخطوطه: سنڌي، طب ايس يوناني، ۱۹۳؛ سائيز ۲۱×۱۷ س م؛ ص: ۱۰ في صفحو سٽون ۱۴؛ ڪاغذ ٿلهو ليڪدار، خط تقريباً نسخ؛ سن ۲۶ فيبروري ۱۹۲۰ع.

٦١٠ بياض فيضي
قاضي

مصنف : قاضي فيض محمد ولد خدا بخش خان قريشي علوي.

ڪاتب : ؟.

آغاز : نسخا عجائب ۽ غرائب از ڪتاب قاضي فيض محمد ولد قاضي خدا بخش خان قريشي علوي وينل ڳوٺ چيمجا تعلقه مورو ضلع نواب شاه. شروع لکڻ ڪيو ويو تاريخ ۲۶ فيبروري سنه ۱۹۲۰ع.

انجام : معجون ارزاقي، زهر ڪوچله ٦ مثقال، گل گاؤ زبان، زرنباد، اسطو خودوس، ڪٿيرو، ڏونگهي، نيزا، شقاقل هر هڪ ۳ مثقال، هيل ۲ مثقال، صندل سفيد، لونگ هر هڪ ۱ مثقال. آورا، باک ... ، ... مثقال، شهد ۳ وزن. هڪ مثقال ڏان ۳ مثقال ... جي برداشت موجب.

پهريائين دستور موجب ارزاقي ... ۾ ... ڪري ڪم ۾ آڻجي ۽ چاڻي پوءِ توري برابر وزن ڪري ... آهي. هي نسخو قارابادين قادريه جو آهي.

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي. هن ۾ تمام مفيد طبي مواد آهي، هن ۾ هر قسم جي بيمارين جا مجرب نسخا ۽ علاج آهن. شروع ۾ ڪشتجات مرقوم اٿس. هن ۾ آيل حڪيمن جا نالا هي آهن: پير محمد شاه، آخوند علي بخش ملا خانواهڻ، قاضي جمن، دوست علي، حاجي نصيرالدين خشڪ، رئيس خير محمد خان، شير محمد خان فقير سهتو، حسين بخش حجام حيدرآباد، لونگ خان حڪيم، عبدالحي، وڏيره غلام محمد راڄپر، قاضي محمد پريل حڪيم، مير علي مراد خان، نظام الدين مستري، سلطان محمد حڪيم حيدرآباد، پيرل شاه ڏگهه وارو، محمد عالم قاضي نوشهرو فيروز، رئيس حڪيم علي نواز علوي، حافظ محمد هاشم جتوئي، سيد محمد شاه عرب، وڏيرو محمد يعقوب احمداڻي.

هي مخطوطو غير مجلد آهي. هن جي آخر ۾ اٽڪل هڪ سئو صفحا خالي آهن.

مخطوطو: فارسي، طب اس قديم، ١٩٤ سائيز ٣١ × ٢٢ س م، ص ٤٤٥، في صفحو سٽون ١٨؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق، سن ؟ع.

٦١٠ بياض لڪوي

سبدن

مصنف: سيد محمد وفا لکوي.

ڪاتب: ؟.

آغاز: در تفصيل اخلاط اربعه که در وجود هر انسان موجود اند چنانچه مرقوم مي شود خون، بلغم، صفرا، سودا. نصف اخلاط .... بود درتن، ثلث بلغم بود شنو از من، ربع صفرا و نصف آن سو دا، قسمت خلطها شده از من گر حکومي حساب کرده بده، ورنه بيهوده لاف عام مزن. و وزن اخلاط بر مقدار وجود آدم ست و موقوف است بر فربهي ولا غري آن پس اگر خون بقدر چهار آثار بود بلغم بقدر يک آثار باشد و صفرا بقدر يک نيم آثار باشد و ريح خلط نيست و بموجب اغذيه از اخلاط پيدا شود ـ الخ.

Marfat.com

انجام : .... ازار دانہ ترش وریکدگر علحدہ علحدہ آب ترکردہ شب نگہ دارند صبحي بدست ماليده بيختہ يکجا در کنجي آهني انداختہ ادويہ کوفتہ در وی انداختہ بر آتش بہ پختہ حبہا بستہ نگاہ دارند و وقت حاجت درشير زن پسرداد ماليده در چشم کشند .

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي، هن جي اول ۾ ٢٩ صفحن تي مشتمل هن مخطوطي جي فهرست ڏنل آهي جنهن جو ڪاتب محمد افضل ٺٽوي [illegible] پوري آهي. هن ۾ [illegible] آهن. هن ۾ ڪن حڪيمن ۽ طبيبن جا نالا به درج آهن، جي هي آهن: مير [illegible] خان، سيد احمد شاه، غلام مرتضي، شيخ نورالحق دهلوي، مير عبدالفتاح خان، [illegible]، [illegible] شاه، سيد اڪبر علي شاه الڪي، ميربجار خان، سيد محمد شاه دهلوي، مير [illegible] شاه [illegible] عبدالرحمان، قبول خان، داوود خان عباسي، خليفه عبدالرزاق، حڪيم مير [illegible] شاه [illegible] فقير ليڪي، خليفه عظمت‌الله، قاضي عبدالقادر، نواب ولي محمد خان لغاري، مير محمد [illegible]، حڪيم علاؤالدين، سيد قطب شاه هندي، مير صاحب مسيح الزمان مير عبدالفتاح خان [illegible]، حاجي عبدالحڪيم خان افغان سيلاني، سيد قطب شاه هندي، [illegible] خان [illegible]، مير صاحب عزت‌الله قريشي ۽ حڪيم سيد محمد وفا .

اول صفحن تي نالا هي آهن: مولوي محمد [illegible]، [illegible] شهر، [illegible] احمد [illegible] خاص، مير سيد تفضل علي شاه، ميان محمد [illegible]، محمد اسماعيل [illegible]: مولوي [illegible] رکيو سدايو، مولوي عبدالحق، مولوي عبدالخالق ۽ مولوي محمد صادق .

۽ آخري صفحن تي هي نالا آهن: حاجي [illegible] محمد [illegible] عبدالرئوف، پير ميان نالي سهڻو، محمد بخش [illegible] [illegible] احمد نصرپوري، قاضي محمد بخش، ميان گل محمد [illegible] ڏاهري ۽ عطا محمد پنهور ۽ ٻيا .

Marfat.com

مخطوطہ : فارسي ۶ عربي، طب يوناني، اس ۱۹۵ ؛ سائيز ۳۰×۱۹ س م؛ ص ۱۰۹۳، في صفحو سٽون ۲۵ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق سادو ؛ سن : ۱۲۰۶ ھ.

۶۱۰ بياض محمد فاضل هالائي السندي

مؤلف : محمد فاضل ابن مرحوم مير محمد السندي الهالائي .

ڪاتب : " " " .

آغاز : الحمدلله الذي جعل علم الطب سبباً لحفظ الصحّة و مدا واة الامراض والآ لام واشكره علي ما علمنا من علاج العلل والاسقام . والصلوة والسلام علي سيدنا محمدن الذي ارسله الله تعالي رحمة لكافة الانام وجعل صلوته شفاء الصدور و مزيداً الانعام . و علي آله و اصحابه الذين هم نجوم الهدي في الظّلام .

و بعدمي گويد فقير كثير التقصير' محمد فاضل ابن مرحوم مير محمد السندي الهالائي اصلح الله حاله' و جعل الي كل خيرماله كه چون زمانے در خدمت بعضي بزرگان تدريس علم طب و تجربه علل امراض مي نمود، و اكثر اوقات در سفر بسري برد ميخواست كه كتابے جامع در علم طب كه اكثر علل وادويه و علامات را محيط باشد كه در سفرو حضر همراه دارد مستغني از برداشت كتب بسيا ربود. بنابر آن چنانچه وارد است . "كل امر مرهونة با وقاتها" . در بندر 'مبارك [سورت] در سنه ۱۲۰۶ھ بخاطر رفت كه كتاب قرابادين قادري تصنيف شيخ بو علي ثاني محمد اكبر عرف حكيم ار زاني كتابي جامع نسخهائے اكثر علل مي باشد ايكن عاري از علامات امراض و نيز از حكيم مذكور كتاب ميزان الطب مختصر و جامع اكثر امراض لهذا آن هردو كتاب را درين كتاب من اوله الي آخره جمع نموده ـ باقي علامات امراض و علاجات بعضي علل ازكتب ديگر چنانچه شرح اسباب علامات و غني مني و طب اكبر از حكيم مذكور و حاوي كبير وغيره كتب ملحق نموده و بعض ادويه كه به تجربه احقر رسيده بود نيز ضم ساخته كتابے بطور بياض مرتب كرده .

مسئول از مطالعه كنندگان و نفع جوئيندگان ازين كتاب آنكه چون اورا مطالعه كند و از وي منتفع شوند اين عاصي كثير المعاصي را بفاتحه خير ياد دارند ـ الخ .

Marfat.com

انجام : برائی آزار سردی و سنّیات و سرفه و بلغم و تپ بیارد سنکیه یکدرم، شنگرف یکدرم، کته دو درم یکجا کرده باریک نموده همراه برگ تنبول حبّه بندد مقدار باجري یا در رس ادرک جمیع بادها را نافع آید .

کیفیت

هي ضخیم مخطوط فارسي ۽ عربي عبارتن ۾ کتابت ڪيل آهي. هن جو موضوع قديم يوناني طب آهي. هن جو مؤلف هڪ سنڌي بزرگ اصل شهر هالا جو رهاڪو آهي. هن مخطوط کي قرابادين قادري، تصنيف محمد اڪبر عرف حڪيم ارزاني ۽ مهران الطب مختصر تاليف حڪيم مذڪور مان نقل ڪري ۽ ڪن ٻين ڪتابن مان اخذ ڪري بطور بياض مرتب ڪيو ويو آهي. مؤلف اهو عمل "سورت" بندرگاه واقع صوبه گجرات ۾ انجام ڏنو آهي .

هن ۾ ٢٢ باب آهن ، شروع ۾ فهرست ٨ صفحن تي ڏنل ۽ حوض ڪتاب ۾ مضامين سان پُر آهي پر حاشيه به خالي نه ڇڏيا ويا آهن . هن جي خاتمه تي هيءَ عبارت اڪيل آهي : کتابت این کتابت در سنه ١٢٠٦هه . [خادم الملک حکیم معین الدّین] .

—

مخطوطه : سنڌي، انگريزي، طب يوناني، ا- س ١٩٦ ، سائيز ٢١ × ١٠ س م، ص ٥٢ ؛ في صفحو سٽون ١٥ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق ؛ سن : ؟ .

٦١٠ **بيمارين جا نالا ۽ انهن لاءِ تجويز ڪيل نسخا**

مصنف : حڪيم سيد عمر شاه .

ڪاتب : " " " "

Marfat.com

آغاز : الهہ بخش راڻي پور : قبضيت مداميءَ لاءِ لکي ڏنم ڪتاب جيبي "فارماڪوپيا"
صفحہ ٦١ : ڪَل هريڙ ۵ تولہ، سنا مڪي ۵ تولہ، پلاجيري ١ تولہ، جرقل
١ تولہ، قودنو سڪل ١ تولہ، مصطڪي لہ، سنيد ٦ ماسہ. ڪٽي سنهين
پرڻ مان ڇاڻي ڦڪي جوڙي رکـي رات جو سمهڻ مهل ٦ ماسہ تازي
پاڻيءَ سان ڦڪي پري تہ صبح جو کلي پاخانو ايندو_ الخ.

انجام : ۲۰ صفحہ تي : غذا کير پاڪرو ، گوشت حلواڻ، چانور، ماني ڪڻڪ
جي يا جوئر جي، پاڃي سائي. صبح جو نيرانو زردي بيضہ، کير پاڪرو
پاءِ کڻ ڪاڙهي بيضي ...... ۾ ملائي کنڊ ٿوري گڏي پئي.

ڪيفيت

هيءَ هڪ طبي چوپڙي آهي. ڊاڪٽر ۽ حڪيم بيمارين کي تشخيص ڪان پوءِ دوا
لکي ڏيندا آهن جنهن ۾ بيمار جو نالو مع تاريخ لکندا آهن ۽ اهو لکيو پاڻ وٽ محفوظ
رکندا آهن. هيءَ چوپڙي بہ ان قسم جي آهي. هن ۾ مختلف بيمارن جا نالا ۽ انهن جي
بيمارين دفع ڪرڻ جا نسخا درج آهن. پوين صفحن تي وري انگريزيءَ ۾ اندراج آهي.

ء

مخطوطہ : فارسي؛ طب ا. س ـ ١٩٧؛ سائيز ٢٧ × ١٨٠٥ س م؛ ص ٤٠٥، في صفحو سٽون؛
ڪاغذ عمدو ديسي حنائي ، خط نستعليق صاف ۽ عمدو ؛ سن: ٦ــ رجب ١٢٣٨ هہ.

٦١٠ تجربات احسن قريشي

مصنف : الله بخش ابن محمد حسن قريشي.

ڪاتب : محمد سعدالله انصاري.

Marfat.com

آغاز : الحمدلله الذي خلق المخلوقات بقدرته و علم الانسان مالم يعلم بحكمته و اشهد ان لااله الاالله وحده لاشريک له و اشهد ان محمداً عبده و رسوله صلی الله تعالی عليه و علی آله و اصحابه اجمعين .

اما بعد ميگويد راقم آثم بنده درگاه الله بخش خلف مرحوم مغفور محمد حسن عرف قريشي حارثي که در ملک سنده معروف بلقب [illegible] اندکه نجات کليه اخلاط اربع سواء امزجه حضرات مير صاحبان رئيس حکماء الزمان يعني ساداتان لکهياني عليهم الرحمة و الغفران و الرضوان در تصانيف خود که برائي نفع خلق الله بتوضيح تمام تحرير فرموده بودند بناء [illegible] اين احقر المخلوقات از تراکيب و معالجات مخترعه آنها که از اخبار [illegible] جدوجهد بدست رسيده و بعضي فوائد معتبره که از کتب طبيه حکماء [illegible] در تجربه و آزمائش خود آورده جمع نموده رساله علحده به تجربات [illegible] موسوم ساخته و بعون الله تعالی و حسن توفيقه در سنه يکهزار و [illegible] هجري باتمام رسانيده الحمدلله علی ذلک ـ الخ .

انجام : در علاج استسقاء لحمي ادويه مدره و محلله بايد داد . تمت بالخير [illegible] ٦ــ رجب المرجب سنه ١٣٣٨هه روز شنبه بوقت عصر در بنده [illegible] کاتبه محمد سعدالله الانصاري .

ڪيفيت

هي مخطوطو قديم طب يونانيءَ ۾ اڪيل [illegible] . زبان فارسي [illegible] مقدمه ۽ ٢ باب آهن. اول ۾ ١٢ صفحن تي فهرست ڏنل آهي . [illegible] مير محمد شاه ۽ پير مير غلام‌حيدر شاه جا نالا اچن ٿا. [illegible] ۾ ذڪر ٿيل آهن . جيئن ته : مخدوم ميان نور محمد [illegible] حاجي احمد بوبڪي، مخدوم ميان غلام نبي بوبڪائي، ميان [illegible] شاه ، مير محمد شجاع، قاضي عبدالله، مير فخرالدين [illegible]، حاجي محمد افضل [illegible] عباس علي شاه، مير عبدالفتاح خان دهلوي، مولوي حاجي ميان محمد، [illegible] ميان احمد [illegible]

Marfat.com

تکهيائي، عبيدالله، ولي محمد خان لغاري، مير ذوالفقار علي شاه، محمد امين، حڪيم غلام مرتضيٰ
شاه، مير محمد اڪرم؛ حافظ محمد اڪرم خلف آخوند عصمت الله بختيار پوري، خواجه محمد
عبدالله صاحب نقشبندي لواري شريف، ميان محمد عبدالعليم، حاجي محمد شفيع، مير غلام
مرتضيٰ شاه، حاجي فقيرالله شڪارپوري، ملوڪ فقير منگي، حڪيم ثناء الله خان شيرازي،
مير محمد حسن، خواجه محمد اڪرم، ارباب علي شاه لڙهائي تعلقه سکر ۽ ٻيا. هي مخطوطو
تمام خوشخط ۽ جلي قلم سان ڪتابت ڪيل آهي. جلد جزبندي ڪيل ۽ شيراز ڪيل
آهي. دراصل هي نادر نسخو، طبي ۽ علمي ثروت ۽ اهل سنڌ لاءِ باعث فخر ۽ ناز آهي.

مخطوطو: فارسي ۽ سنڌي، طب ا-س ۱۹۸، سائيز ۲۴ × ۲۱ س م؛ ص ۳۳۲، في
صفحو سٽون ۱۹؛ ڪاغذ ديسي حمائي، خط نستعليق سادو پر پڙهڻ ۾ صاف؛ سن: ۲۸
رجب ۱۳۴۲ھ.

۶۱۰ تجربات جديد
بختيار

مصنف: ؟.

ڪاتب: محمد افضل بختيارپوري بسعي ڪثير، صاحبزاده معين الدين.

آغاز: باب اول دربيان سرسام: بيارد پوست درخت پپل سبز قدر دو دکه و مصري
دکه اين هردو را در آب انداخته بجو شاند کم تر آيد صاف کرده بنو شد
صبح و شام الخ.

انجام: تمت بالخير ازيد عاصي محمد افضل بختيارپوري عفاالله عنه من الصغائر
والکبائر فقط تاريخ ۲۸ رجب المرجب ۱۳۴۲ھ اللهم اغفر لمصنفه ولقارئه
ولکاتبه ولجميع المومنين والمومنات والمسلمين والمسلمات الاحياء منهم والاموات
انک قريب مجيب الدعوات برحمتک يا ارحم الراحمين. لااله الاالله
محمد رسول الله صلي الله عليه وآله وصحبه وسلم.

Marfat.com

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي. هن ۾ ٻارهن باب آهن. هنجي فهرست ۾ ڏنل آهي ... ۴۸ صفحن تي مشتمل آهي. هن ۾ معجون، ڪشته جات، طلائون ۽ قوت باه جا مجرب ... خا ڏنل آهن. پڻ سفوف، ضماد، شربت، مرهم ۽ امساڪ لاءِ ڪافي تعداد ۾ مجرب ۽ ... مجرب نسخا ۽ علاج ڏنل آهن. هي نادرنسخو فارسي ۽ سنڌي زبانن ۾ ڪتابت ڪيل آهي.

مخطوطو: فارسي ۽ سنڌي، طب، ۽ مختلف مواد ا - س ۱۹۹، سائيز ۲۰×۱۶ س م ... ۱۵: في صفحو سٽون ۱۷؛ ڪاغذ سفيد ايڪن وارو، خط: نستعليق ... - نومبر ۱۹۲۶ع مطابق ۹ جمادي الاول ۱۳۴۵ھ.

۶۱۰. تحفة المجربات
سبيد

جامع: سيد محمد عمر شاه.

ڪاتب: " " " ".

آغاز: [ب صفحه ۱۲۸]: بعد حمد بيحد حڪيم علي الاطلاق جل آلائه ... محمود ذات معدن اشفاق عليه افضل السلام
بدانڪه اين مختصر مسمط تحفة المجربات ڪه منتخب
شمسي و شهابي و عين الحيات ست مشتمل ... و
چهار باب نموده شده الخ.

انجام: [صفحه ۱۵۵ تي] اچ هي ڪتاب "تحفة المجربات" ...
جي وقت جو لکيل هٿ اکرين هو ان تان هن ...
ساڪن ڪوٽڙي بندر جي اتاري نقل ...
دوست مهربان ميان قاضي محمد رحيم صاحب زميندار ...
بدين جي از روئي دوستي مهرباني ڪري اتارڻ لاءِ ڏنو هو ...
اڄ تاريخ ۱۶، نومبر ۱۹۲۶ع برابر ۹ جمادي الاول ۱۳۴۵ھ.

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوط جو اڪثر مواد فن طب تي مشتمل آهي. هن ۾ غير طبي شين بہ
هن. جيئن تہ صفحہ ١٥ تي طلسمات ۽ عجائبات، فالنامہ حضرت ابن ابي طالب ۽ صفحہ ١٤
۽ تعويذات وغيره درج آهن. پڻ لغات مفردات ۽ ڪن حڪيمن جا نالا، جيئن تہ حڪيم
... غلام مرتضيٰ شاه، ننڍو محمد خان، ۽ حڪيم سيد عبدالفتاح شاه. اصل ڪتاب ”تحفۃ
التجربات“ ص ١٢٨ کان شروع آهي. هي نسخو غير مجلد ۽ غير مطبوع آهي.

مخطوطہ: فارسي، طب قديم ”يوناني“ ا - س ٢٠٠ سائيز ٣٠×٢٠ س م ؛ ص ... ؛
... صفحو سٽون ٢١ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق عمدو ؛ سن : ١٣ ذوالقعدہ
١٢٤٣هہ روز چنچر.

٦١٠ تحفۃ المؤمنين
اسحاق

مصنف : خاندان صفويہ جو پنهنجي والد وانگر خادم هو.

ڪاتب : اسحاق.

آغاز : هنجو اول ڪاٽل آهي. حالي ابتدا هن طرح آهي :

صائب وذہن ثاقب مدتی در معالجات بدستور اجدا داستان امجاد کوشید
و تجربات چندین از و متحقق گشتہ خواست کہ در و ترتیب آورده الخ...
چون والد ماجد این بي بضاعت نسبت بخادمي درگاه خواقین ....
دودمان منص علیہ صفویہ بوده اند و این بیمقدار نیز بهما من اخلاص موروثی
ملازمت رکاب سپهر انتساب .... مفتخر وسر افراز بود لهذا این مجموعہ
مسمي بہ تحفۃ المؤمنین را باسم و نام گرامي آن مالک الرقاب مرشح ساختہ
وبا وجود عدم لیاقت این اراده از آن ست کہ خدمتي لائق ترازین بدرگاه
شاہنشاه نمیدا نست الخ.

Marfat.com

انجام : بيرکوکی اسم ترکی جز راست کہ بفارسي زردک نامند ، و الله اعلم بالصواب. قد تم بحمد الله و حسن توفيقہ و بعونہ و بفضلہ و کرمہ و مع انعامہ و استعين باکرا المفضل المنعام علي اتمام المعالجات والد ستورات انہ علي ماپشاء قدير و الحمدالله کثيراً .

کاتب فقير حقير سراپا تقصير غريق بحر گناہ اضعف العباد کمترين اميدوار رحمت ايزدي و شفاعت رسولہ ﷺ بندہ اسحق عفي عنہ غفرالله ذنوبہ مع والدين تحرير يافت روز شنبہ بوقت دو پاس تاريخ سيزدہم ماہ ذوالقعدہ سنہ ۱۲۴۲ھ .

کيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي . هنجو مصنف غير سنڌي، ايراني [illegible] آهي، جيڪو سلاطين صفويہ جي سنهري دور ۾ پنهنجي والد وانگر خاندان صفويہ جو [illegible] معلوم ناهي تہ هي مخطوطو ڇپيل بہ آهي يا نہ . هي قلمي نسخو حڪيم عبدالڪريم [illegible] واقع واڙن جو پڙ، حيدرآباد جي ملڪيت ۾ هو . ابتدائي محافظ ڪتاب تي [illegible] اکر لکيل آهن : هو الڪريم کتاب مسمي مخزن الادويہ فارسي نسخہ قلمي [illegible] آهن، تنهن کان پوءِ : بشرف اجابت پذيرفتہ بود . ۽ ورق [illegible] آهن : [illegible] حڪيم عبدالڪريم عباسي الهاشمي مقيم حيدرآباد سندھ [illegible] المظفر ١٣٥١ھ . معلوم ٿو ٿئي تہ ڪنهن صاحب هي قلمي نسخو حڪيم عبدالڪريم [illegible] تحفہ طور پيش ڪيو آهي . مخطوط جو نالو هي ”مخزن الادويہ“ [illegible] ڪتاب جي ابتدا ۾ انجو نالو تحفة المؤمنين آهي . هن تي حڪيم عبدالڪريم [illegible] لکيل آهن . هنجي مصنف دوائن جا نالا الف [illegible] جا آهن . [illegible] دوائن جا نالا عربي، يوناني، عبراني، فارسي ، ترڪي ۽ [illegible] ۾ [illegible]

ايڪ هي ”مخزن الادويہ“ ئي آهي . هن ۾ دوائن جا خواص [illegible] جلد چرمي پختو جڙيل هو پر هيئنر اکڙيل آهي . هنجو [illegible] ڳاڙهي مس سان لکيل آهن . اول کان ڪجهہ صفحا [illegible] آهي ، [illegible] ڪان چڱي حالت ۾ آهي .

Marfat.com

مخطوط: فارسي، طب يوناني، ا-س ٢٠١، سائيز ١٦×١٠ س م؛ ص ٢٥٣، في صفحو سٽون ١١؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق عمدو؛ سن: روز شنبه وقت اشتراق ماه رمضان ١٢٢٦ هه.

٦١٠ راحة العمر في النكاح
مرقدي

مصنف: محمد جعفر بن حاجي عنايت الله معروف به تخلص مرقدي.

ڪاتب: مخدوم شاه محمد بن مخدوم محمد شفيع قريشي العباسي سيوستاني.

آغاز: ستايش و ثنايش حکيم قادر مطلق راکه امراض و علل خلقت ضعيف با سهل ترين دوائي فضل شفا فرموده به بهترين معاجين رحمت صفراوي حوائج و صعوبت انسان رابه اعتدال آورد. و صلوات برسيد کائنات که عالم را از بيماري جهل و کفر عافيت بخشيد و آن عظام و اصحاب کرام از جملہ حکماء اسلام عاليمقام اند باد اما بعد محمد جعفر بن حاجي عنايت الله که معروف بتخلص مرقديست تراکيبي چندکثير الفوائد بد و باعث جمع ساخت الخ.

انجام: تمام شد راحة العمر في النكاح وقت اشراق روز شنبه ماه رمضان المبارک سال يکهزار دو صد بيست و شش از دست مخدوم محمد شفيع قريشي العباسي سيوستاني.

خطي مشوش ست پريشان چو زلف يار،
عيبم مکن که در شب هجران نوشته ام.
جواب: خطت چو خد يار دل آويز و دلکش ست،
شايد بروز يا شب وصلت نوشته.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي. هن جو مصنف محمد جعفر بن حاجي عنايت الله آهي. مصنف شايد ٻي سنڌي هجي پر ڪاتب ته پڪ سنڌي آهي. هن ۾ ٽي باب آهن: پهرين باب ۾ ڪن دوائن جي مزاج جو بيان ۽ باب (٢) ۾ چند ڪثير المنافع ترڪيبن جو ذڪر،

Marfat.com

جي قوة باه لاءِ بيحد مفيد آهن. باب (٣) ۾ اطباء ۽ حكماء جي گجهين ۽ نوادر شين جو ذكر آهي. هن مخطوط ۾ قوت باه كي پيدا كرڻ ۽ تيز كرڻ جا نسخا بہ آهن. هنجي مصنف هك افسون [منبا] بہ ڏنو آهي. لكي ٿو تہ هي وظيفو مون كي مك معظم ۾ هك شيخ عبدالرحمان خطيب كان مليو آهي. هي كن حرفن جو مجموعو جنهن ۾ كجهہ قرآني آيتون ۽ الله جا اسم بہ آهن چيني جي پليٽ تي لكي بيمار جي تہ نامرد بہ مرد ٿي پوندو ۽ آلہ تناسل درشت ۽ سخت ٿي پوندو. اهو ذكر صفحہ ٢٠٨ تي مرقوم آهي. هن تي هن نشان سان مهرون لڳل آهن :

محمد قريشي مخدوم شاه

مخطوط : فارسي؛ طب يوناني ؛ ا- س ٢٠٢؛ سائيز ٢٨ × ١٤ س م؛ ص ١٦٠؛ في صفحي سٽون؛ ٢١ ؛ كاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق عمدو ؛ سن ؛ ٢٤ ربيع الاول [illegible]

٦١٠ رسالہ تشريح [اعضا]
منصور

مصنف : منصور بن محمد بن احمد .

كاتب : ؟ .

آغاز : شكر و سپاس بادشاهي را و حمد و ثنا [illegible] خالق انسان رقائق حكمتش بي پايان و حقائق قدرتش بيرون از [illegible] حكيمي كه نوع انسان را از اجناس مختلفه و اصناف [illegible] و اساس هيكل اورا بجمال صورت و كمال [illegible] خلعت : و لقد كرمنا بني آدم و حملناهم في [illegible] من الطيبات و فضلناهم علي كثير ممن خلقنا [illegible] ضعيف را [illegible] نظام قوت انتظام بخشيده و [illegible] و مرتبط و منضبط گردانيد [illegible] در آورده [illegible] شرايين فرمود تعالي شانه و عظم برهانه الخ .

Marfat.com

انجام : و نقل می‌کنند کہ دیده اند کہ کبد در طرف چپ افتاده و طحال برطرف
راست واین سخن بدیع ست .
نوٽ : هن فارسي عبارت کان پوءِ ، هڪ انساني شڪل ڏيکاريل آهي
جنهن ۾ جنين [ماءُ جي پيٽ ۾ ٻار] جي حالت ظاهر آهي .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع "طب يوناني" آهي . هن ۾ هڪ مقدمو ۽ ٥ مقالا
خاتمو آهي . مقدمي ۾ عضون جي سڃاڻپ ۽ سندن ورهاست لکيل آهي . ٻئين مقالي ۾ دل
جو بيان ۽ ٽئين مقالي ۾ مشڪون ۽ انهن جا قسم بيان ٿيل آهن . ٽئين مقالي ۾ عضلات جو
ذڪر ، چوٿين ۾ ورندڙ عروق ساڪنہ جو بيان ۽ پنجين مقالي ۾ شرائين متحرڪ [نبض]
جو تفصيل آهي . خاتمي ۾ مرڪب اعضاء ۽ ٻار جي جنم جي ڪيفيت مذڪور آهي
٢٢ صفحن تي انساني شڪليون ڏنل ۽ صفحه ٢٣ ، ٣٨ ، ٤٧ ۽ ٥٢ صفحن تي به عجيب
غريب انساني شڪليون مرقوم آهن .

مخطوطو : سنڌي ، فارسي ، ۽ اردو ؛ طب يوناني ، ا - س ٢٠٣ سائيز ٢١×١٧ س
ص ١٤٩ ، في صفحو سٽون ٣١ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق ، گنجان ؛ س
١ - ذوالقعده ١٣٤٧هه برابر ١٢ - اپريل ١٩٢٩ع .

٦١٠ **رسالہ دربيان ثبوت علم**
ميں

مصنف : مير مراد علي خان ٽالپر ۽ ٻيا مختلف حڪيم .

ڪاتب : مراد علي ٽالپر .

آغاز : بدان اسعدک الله تعالي في الدارين کہ اين رسالہ در بيان ثبوت علم ست
يعني علم بر قسم آهي هڪ علم جلي ٻيو خفي . جاي علم ظاهري از

Marfat.com

۽ خفي علم نامحرمن جي نظر کان حڪيمن مستور ۽ مخفي رکيو آهي. سي مخفي ٥ علم آهن. يعني ڪيميا، ليميا، جيميا، ريميا ۽ سيميا. علم ريميا ۽ علم ڪيميا جو اهو آهي جو ارباب صنعت فلزات ناقص کي تدبير ڪامل سان نقصان جي مرتبي کان ڪڍيو بدر جه ڪمال تائين رسائين ٿا، ڪامل ترين فلزات فضه ۽ ذهب آهن. انهيءَ علم جو مذڪور نجات شهرياري ۽ مجربات خوشحالي ۽ هفت قلزم ۾ مرقوم آهي الخ.

انجام : ١٧ ديگر پوٽا شيم ڪلورائيڊ، ايمونيم سلفونائيڊ ۽ پارو هم وزن جي وچ ۾ الماس ٻن ڪوئارين ۾ رکي ڪپڙو ٽي ڪري ١٠ سيرن ڇيڻن جي باه ڏجي، هي عمل ٽي ڀيرا ڪرڻ سان الماس ڪشتو ٿيندو. ڪيمياگر الماس جي ڪشتي مان چاندي ناهڻ جي شوق ۾ سرگردان رهن ٿا ۽ ويد ۽ حڪيم ناتوان مريضن جي جسم ۾ هن ڪشته سان نئين زندگي پيدا ڪن ٿا ليڪن الماس جي ڪشته ڪرڻ جو راز ڪوبه نٿو ٻڌائي هي الماس جي ڪشتي ڪرڻ جا طريقا مٿي لکيا ويا آهن. غور، تمند صاحب انهن مان فائدو وٺن.

ڪيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي. هن جي شروع ۾ ڪامل فهرست آهي. هر ۾ گهڻو ڪري ڪشتجات جو ذڪر آهي. هن ۾ ذڪر ڪيل طبيبن جا نالا هي آهن: ٻيسومل سونارو، محمد فضل سيوستاني، سيد غلام مصطفيٰ شاه حيدرآبادي، حاجي چنو، آگمڏن، مرزا علي بخش، غلام حيدر خان بلوچ، مرزا محمد ابراهيم، حڪيم محمد حسن دادو، مولوي شفيع محمد ڪرم نظاماڻي، حڪيم سيد غلام علي شاه، قاضي عبدالستار هي نالو ڪيئي دفعا الڪيل آهي، مولوي عبدالرؤف ڳوٺ پنهرو، محمد صالح موري، سنجر چانگ تعلقه ٽنڊو الهيار، حاجي ... پائولي حيدرآباد، مولوي معين الدين هالا، مخدوم حبيب الله حيدرآبادي ... حاجي ماڙڪ، ماستر عبدالرحمان، محمد عثمان ڪامگار، حاجي عبدالمجيد آگرو، حافظ علي اڪبر، سيد حافظ حيات شاه حيدرآبادي، قادربخش نظاماڻي ماتلي ۽ محمد اسماعيل ساڪرو.

Marfat.com

مخطوط : عربي ، فارسي ؛ طب قديم ۽ تعويذات ؛ ا ـ س ٢٠٤ ؛ سائيز ٣٠ ١٩ س م ؛ ص ١٧٢ ، في صفحو سٽون ٢٧ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نسخ عمدو ؛ سن : ؟

٦١٠ رياض الادوية، الفاظ الادوية
سيد

مصنف : سيد أسد علي خان .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : هن مخطوط جي شروعات هيئين ريت آهي :

الاسامي	اطريلال
الادويه	رجل ايطر و رجل الغراب و حرر الشياطين نامند
الاوية التعريفات	دوائي مطابق نبات لون بذره بضرب بالكمودة و حجمه بقد الكمون ولونه يشبه به ايضا وحي الطعم امر
الأنوامح	نوعان مصري وغير مصري
المختار	المصري المائل الي لكمودة كالكا كجيكي
الأمرجة	حاريا بس في آخر الثانية
الأشربة	مثقالان و قيل من
	دراهم الي ذالثة دراهم

انجام : هن طرح آهي :

Marfat.com

الأبدال	المصلحات	المظرات	المنافع
مثلاذهب			يسكن حرارة الدماغ و اذاسحق في الهاون الرصاص و وضع في الشمس خضاب جيد السواد الشعر مجرب
			فيہ قبض و جلا يخضب الشعر خاصہ مع الحنا

ڪيفيت

هي مخطوط عربي زبان ۾ آهي. هي هڪ قسم جي طبي ڊڪشنري آهي. هن ۾ مصنف، دوائن جا نالا عربي، فارسي ۽ ڪٿي اردوءَ ۾ لکيا آهن. دوائن جا خواص ۽ ... ۾ بيان ڪئي اٿس. هن ۾ اڳين حڪيمن جهڙوڪ جالينوس، بقراط، ارسطو، افلاطون ۽ ... جون نصيحتون به درج آهن، اهو مضمون فارسيءَ ۾ آهي. نصيحتن وارو مضمون جواب سوال جي طور تي صفحہ (۱) کان صفحہ ۱۶ تائين نثر ۾ آهي. تنهن کان پوءِ "پندنامہ ..." ۲۲ صفحہ تائين نثر ۾ آهي. خاتمہ تي سن ۱۲۷۲ ماہ شعبان تاريخ ۱۸ مرقوم آهي. صفحہ ۲۳ کان "گلدستہ نصائح لقمان" فارسي نظم ۾ شروع ٿئي ٿو، ۽ ۲۰ تي نواب ... خان بهادر جي مدح ۽ سبب نظم مذڪور، مرقوم آهي. آخر ۾ ... شعر آيل آهن:
تاريخ نظم بعد هزار،

يڪصد و هفت و هم نود پندار ...

گلدستہ نصائح لقمان ۳۱ صفحہ تي ختم ٿئي ٿو ... صفحہ ...
۾ مناجات آهي. جنهن جو اخيري شعر هي آهي:

احمدالله فتادة را همت، خوار وزارش مراد ... تمام شد ۱۲۷۲ ماہ ...
تاريخ ۱۸—

هن جي ڪتابت عربي خط ۾ سهڻي نموني اڪمل آهي. جلد چرمي ... هي بهترين ... آهي.

Marfat.com

مخطوط: سنڌي، تاريخ، ۲۰۵؛ ا - س سائيز ۲۲×۱۷ س م؛ ص: ۶۲، في صفحو
سٽون ۳۵؛ ڪاغذ سفيد ٿلهو ۽ سنهون ب، خط نسخ؛ مع نستعليق؛ سن ۱۴-۹-۱۹۵۹ع

۶۱۰. سنڌ ۾ يوناني طب
راشدي

مقالہ نگار: جناب سيد حسام الدين راشدي.

ڪاتب: حڪيم سيد عمر شاه، ساڪن ڪوٽڙي.

آغاز: سنڌ ۾ يوناني طب جي سلسلي ۾ ڪهڙو ڪم ٿيو، ڪهڙا هتي حڪ
ٿيا جن انهي فن کي نہ فقط رائج ڪيو بلڪ ان کي عروج تي پهچا
انهي موضوع ۽ عنوان تي علمي طبقو تہ ٺهيو پر خود سنڌ جي حڪيم
ب اج تائين توجه ڪونہ ڏنو آهي ۽ نہ اسانجي تاريخ جي انهيءَ ورق
تي ڪنهن ورايو آهي.

انجام: پير سليم جان سرهندي متئين بزرگ جو ياءُ آهي ۽ هن دور جو بهتر
فارسي شاعر ۽ جيّد طبيب آهي. تنڊي محمد خان ۾ سندس مطب آ
۽ وڏين خوبين ۽ خصوصيتن جو صاحب آهي. هي داستان اگرچہ ط
تي ويو آهي ليڪن اڃا تشنہ، نامڪمل ۽ سرسري آهي. سنڌ جي
تاريخ تاريڪيءَ ۾ آهي، خدا شل ڪنهن کي توفيق ڏي جو هن داس
جي تڪميل ڪري.

پير حسام الدين راشدي ڪراچي، ۲۶- اڪتوبر ۱۹۵۷ع.

بقلم سيد عمر شاه سيار ولد حڪيم سيد دين محمد شاه مقابل جامع مسجد شہ
ڪوٽڙي ۱۴۰-۹-۵۹ع.

ڪيفيت

هن مخطوط ۾ ڪيتري قسمن جون ڳالهيون آهن، مکيہ چيز آهي "سنڌ ۾ يو
طب" انگريزن جي اچڻ کان اڳ يوناني طب جو طريقہ علاج رائج هو، ڊاڪٽري طب
علاج گهٽو پوءِ شروع ٿيو. هي مقالو پر مغز ۽ مفيد چيز آهي. هن جو لکندڙ سنڌ جو

Marfat.com

جناب پير حسام الدين راشدي صاحب آهي. هن مقاله ۾ قديم دور کان وٺي اڄ تائين سنڌ جي طبيبن ۽ حاذق حڪيمن جو تفصيل سان ذڪر آهي. هن ۾ آهي ته عربن کي به "سنڌي طبيبن" طب کان آگاه ڪيو، ١٩٣هه ۾ جڏهن هارون رشيد بيمار ٿيو ته ڪيس هتان جي حڪيم ذريعي شفا نصيب ٿي. ارغون ۽ ترخان دور ۾ حڪيم شهاب الدين محمد، شيخ عبدالوهاب پوراني، حڪيم محمد عثمان بوبڪاني نامور طبيب هئا. مغل دور ۾ مير محمد معصوم بکري، حڪيم احمد ٺٽوي، ڪلهوڙن جي زماني ۾ مولوي مرزا احمد جعفر اصل شيراز جو، مير عبدالرزاق مشرب، حڪيم عبدالرؤف بکري، حڪيم شيخ ڪرم الله، خواجه مير مرتضيٰ ٺٽوي، حڪيم مرزا عبدالهادي، حڪيم مير محمد روهڙيائي، مخدوم جلال محمد، مرزا عبدالله، حڪيم سيد عبدالڪريم، حڪيم سيد اسدالله غالب، حڪيم مير محمد علي، حڪيم شيخ محمد بکري حڪيم محمد بکري، حڪيم عبدالڪريم رضوي بکري، حڪيم مير سيد يعقوب جان بکري، حڪيم مير اسدالله شاه "ساقي" بکري.

ٽالپوري دور جا: مخدوم نور محمد بوبڪاني، محمد دين محمد بوبڪاني، آغا ابراهيم شاه، نواب ولي محمد، حڪيم مخدوم سعدالله سيوستاني، محمد صالح سيوهاني، شيخ محمد حڪيم حسين سيوهاني، حڪيم حبيب الله بکري، حڪيم مير محمد "وفا" بکري، حڪيم محمد تقي ٺٽوي.

راشدين جو خاندان: حضرت پير سائين تخت واري جا فرزند، حضرت پير سائين نجر ڏٺيءَ جا فرزند، پير سائين روضي ڌڻي جي پاڳ جو اولاد "جهنڊي واري شاخ" سڀ حڪيم هئا. ميان عبدالله روحاني لاڙائي، حڪيم مولوي محمد صديق سيتائي، مخدوم بدرالدين سيوهائي، حڪيم محمد يعقوب ڪونڌريچو، حڪيم سيد محمد اختر، حڪيم صمصام، حڪيم علي نواز علوي، مولانا عبدالغفور همايوني، حڪيم محمد بچل سنڌي، حڪيم فتح محمد سيوستاني، حڪيم قائم الدين احمد، حڪيم شمس الدين احمد، حڪيم محمد معاذ، حڪيم محمد معين الدين صاحب، حڪيم فضل الله صاحب، حڪيم مولوي محمد صادق راڻي پور، حڪيم در محمد ... گهمرو ۽ "سرهندي بزرگ": اهي سڀ حڪيم حاذق آهن.

پير حسام الدين راشدي ڪراچي ٢٦- اڪتوبر ١٩٥٤ع ... ۾ اهم مقالو اهو هو. هن ۾ پيون به شيون آهن ليڪن ضروري ايترو هو.

Marfat.com

مخطوط : فارسي طب قديم ؛ ٢٠٦، ا-س سائيز ٢٣×١٥ س م ؛ ص ٢٣١، في صفحو سٽون ١٤ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق سادو سن : ؟ .

٦١٠ شفاخانيءَ جا ٣ باب

مصنف : ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : باب دوم در علتهاکہ در چشم حادث گردد و درین باب بیست و شش فصل ست بدانکہ چشم عضوي است مرکب از طبقها و رطوبتها و عصبها و عضلها و رگها چون شریان و ترتیب ہریک چنان ست الخ .

انجام : اگر آلت مردانہ از آلت زن دراز باشد عورت بکاہد و زرد شود و باین مرد مباشرت نطلبد ، صاحب شش انگشت پیوست با ذوق و ناز و نعمت بود و صاحب نہ انگشت در عیش میانہ بود و صاحب دوازده انگشت را پیوستہ نامرادي و محتاجي بود .

نقل گرفتہ شد این سہ ٣ باب از کتاب شفاخاني .

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع طب قديد آهي، زبان فارسي اٿس . هن جو مصنف، ڪاتب ۽ تاريخ ڪتابت معلوم ناهي . هي مخطوطو پير عبدالوهاب صاحب کان خريد ڪيل آهي هن جي پيشانيءَ تي هي اکر لکيل آهن : طب فارسيءَ ۾ ۽ پڻ لکيل آهي "انسان جي بيمارين جا علاج" اها عبارت سنڌيءَ ۾ آهي . پڇاڙيءَ ۾ ٢٣١ صفحي تي لکيل آهي : نقل گرفتہ شد این سہ باب از کتاب شفاخاني - هن جي خاتمي تي "نسخہ اشتها" جي عنوان سان ١١ صفحا الڳ لکيل آهن . مخطوطه جي حالت بهتر آهي .

Marfat.com

سپ عنوان ڳاڙهي مس سان لکيل آهن، ڪٿي ڪٿي حاشيه جو مقدار متن کان به زياده
ي. هي مخطوطو پير عبدالوهاب شاه کان خريد ڪيل آهي. جلد ڦاٽل اٿس. هن ۾ ١٦٣
ب آهن. مصنف صاحب جو شعر پختو به آهي تہ رڪيڪ به. سر ورق تي هي اکر لکيل
ن: ڪتاب شهابي في العلم طب مملوڪه اخي مخدوم محمد قاسم مرحوم بلا شراڪت احد.
هن جي پڇاڙي ڪاٽل آهي.

مخطوط: فارسي، نظم، طب قديم، ٢٠٧، ا-س سائيز ١٨×٢٣ س م؛ ص ١٩٦؛
ي صفحو سٽون ١٦؛ ڪاغذ ديسي نيرو؛ خط: نستعليق، سن: ٢٥ ماه محرم ١٢٩٢ه.

٦١٠ شفاء المرض
شمع حصو [1]

مصنف: حڪيم شيخ شهاب الدين.

ڪاتب: هام ڀمل ولد منشي مکت رام.

آغاز: بميرد بقدر مان اورنده : زبد مُرد از حکم او ...
بخشد گهي راحت وگه غيا : دهد رنج گاهي و گاهي شفا
کريمي که از فضل بر رنج ما : ... کرد تا روز ... شما
نيا مد درين دهر زهري پديد : که ترياق آن ... نا فريد الخ

انجام: ز فضل خدا بود و سعي شهاب — مرتب شد ابواب ... الکتاب
ز هنصد زيادت نود ٩٠٧ سال بود — ... از ... شما
شد اتمام طب شفاء المرض — رسد تا ...
مرتب شد از فضل پروردگار — ...
تمام شد طب شفاء المرض
از دست حقير پر تقصير هام ڀمل ولد منشي مکت رام بتاريخ ٢٥ ماه محرم ١٢٩٢.

Marfat.com

مخطوطہ : فارسي؛ نظم طب قديم ؛ ٢٠٨ ؛ ا- س سائيز ٢٥ × ١٧ س م ؛ ص ١٥٧ ، في صفحو سٽون ١٩ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق عمدو ؛ سن : ؟ .

٦١٠ شفاء المرض
شيخ حصو [٢]

مصنف : شيخ شهاب الدين ؟ .

ڪاتب : ؟ .

آغاز : سبب گويم از سازش اين ڪتاب ، چنين رنج بهر چه برده شهاب
بدل گفتم اي يار من مردني ست ، مرا نيز در زير گل خفتني ست
دلم گفت اي پور عبدالكريم ، كه هيچ است دنيا و فرزند و سيم
نخستين كنم نوک خامه بيان ، بتوحيد پروردگار جهان
خدا وند خلاق أرض و سما ، كه نی جسم دارد نه جان نه جا
نه شعبه است اورا ندارد نمون ، تهی از چگون است خالی زچون الخ

انجام : چو رنجي بمسلم در آيد بتن ، بيارند پيشاب او سوئی من
زبهر خدا گويم از دل بجان ، دوائی مجرب و پرهيز آن
اگر شهد گويم خورد دوغ را ، وگربچه گويم خورد شوربا
اگر زيست گويند فضل حبيب ، وگر مرد گويند كشته طبيب
چو زيستن بفضل باري شود ، اگر مردهم حكم باري شود
زتقدير باريست اين هردو چيز ، كه يابه شود يا بميرد مريض
ازين هردو تابد كسي كو عنان ، بود حشر او در صف كافران
درين خطه اسلام را حال اين ست ، ندانم كه جائي دگر حال چيست

ڪيفيت

هن مخطوطه جو موضوع طب قديم آهي. هي نسخو "شفاء المرض" جو ٻيو حصو آهي. هي ٻئي حصا فارسي نظم ۾ آهن. هن جو خط عمدو ۽ ديده زيب آهي. حوض کان ٻاهر حاشيه تي به گهڻو ڪجهه مواد لکيل آهي. هن نسخي جو منڍ ڪاڏل آهي. ...

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوطہ جو موضوع صحت انساني جو قيام ۽ حفظ آهي. هن جو مصنف
حڪيم شيخ شهاب الدين آهي. فارسي زبان ۾ هن صاحب، سو ٻہ وري شعر ۾ طبي ڪتاب
لکي ڪمال جو مظاهر ڪيو آهي. هن جو ڪاتب ۽ ناقل هڪ هندو آهي. ان جو نالو
پوري طرح صحت سان پڙهڻ ۾ نہ آيو آهي. هن مخطوطہ جا صفحہ ۱۹۹ آهن. تنهن کان پوءِ
ڪل ۹ ورق بد زيب اکرن ۾ لکيل آهن. انهن جو مضمون بہ دوا ۽ درد آهي. ان کان پوءِ
۴ ورق ڪتاب حياة الحڪمة مان نقل ٿيل آهن، هي فارسي نثر ۾ آهن، تنهن کان پوءِ
انهن فارسي ورقن جو سنڌيءَ ۾ ترجمو ٿيل آهي. ترجمہ جا ۱۱ ورق آهن. هن جو موضوع
بہ طب آهي، ترجمو پينسل سان لکيل آهي. خاتمي تي هيءَ عبارت آهي: پورو ٿيو بقلم
سيد عمر شاه تاريخ ۲ مئي ۱۹۵۲ع.

مخطوطہ: فارسي، طب قديم، ۲۰۹ ا - س سائيز ۲۸×۱۵ س م؛ ص ۵۱۴، ني صفحہ
سٽون ۲۴؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط شڪستہ ۽ پيچيدہ؛ سن: ۲۱- رمضان ۱۲۰۵ھ
در شهر لاهور.

طب اڪبر
جلد اول ۶۱۰
ارزاني

مصنف: حڪيم محمد اڪبر خان عرف شاه ارزاني.

ڪاتب: نذير محمد وارث.

آغاز: صحيح ترين ڪلامي کہ مشام ناطقہ دانش آئين ا...
محسوسات و معقولات ست از شميم نگارش ان تمويہ
تام دست دهد. و سالم‌ترين مرامی کہ دماغ خرد خورده بين ز
کہ مرکز دائره بديهيات و نظريات ست از نسيم اداء آن

Marfat.com

فرحت دوام حاصل آيد سپاس و ستايش حكيم علي لاطلاق ست
كه حركات سريعه نبض افلاك از حرارت تگاپوي ء
شوق رويت اوست الخ .

انجام : تد بيروي آنست كه غذا قليل الكميت، وكثير العذائيت
خورد و اگر تصغير به سبب تورم اعضاء مجاوره حادث شود
ازاله ورم از عضو ماؤف مع رعايت قوت معده بايدكرد اج .

كيفيت

هي مخطوطو فن طب ۾ آهي، زبان فارسي اٿس. هن جو مصنف هندستان ج
مشهور معروف حكيم محمد اكبر خان شاه ارزاني آهي. هي جامع طب كيمي دفعا ڇپي
آهي. هي مخطوطو ان جو پهريون جلد آهي. هن مخطوط جي ابتدا ۾ ٽيهن صفحن تي مشتم
فهرست لکيل آهي. هن جو كاتب فقير محمد وارث آهي، جنهن هن جي كتابت شهر لاهو
۾ كئي هئي. هن جي پڇاڙيءَ ۾ هيءَ عبارت آهي: "تحت جلد اول از طب اكبر بفرم
ميان صاحب ميان محمد تقي جيو سلمه الله تعالى ٢١- رمضان ١١٤٢ در شهر لاهور".
فهرست كان ڏهن صفحن تي مختلف اشعار ۽ نسخجات درج آهن. هن جو
دراصل پختو هو پر هينئر اكثري ويو آهي. ورقن تي ڇتيون لڳل اٿس. حاشيه تي به لك
آهي، جن مان كٿي كٿي عربي عبارتون ڳاڙهي مَس سان لکيل آهن.

مخطوطه: فارسي، طب قديم، ٦١٠، اس سائيز ٢٥×٢٣ س م؛ ص ٥٠٦، في صف
سٽون ١٩؛ كاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق سن: رمضان المبارك روز يكشنبه ١٢٨٢

طب الحياة

٦١٠

مكمل

مصنف : محمد حيات بن فتح محمد بن نور محمد .

كاتب : ملا گل محمد عالم مهركن مقيم لوهري .

Marfat.com

آغاز : حمدیکه از شمار عشر عشیر آن مخیله فیاض صاحبان خیال بقصور معترف گشته بر حکیمی راست کما قوائی غازیه و نامیه و مولده و مصوره در چهار دیوار عناصر محبوس اوست کما قال النبي صلوات الله علیه و سلم و آله و اصحبه و سلموا تسلیما لا احصي ثناء علیک کما اثنیت علي نفسک . اما بعد المستقي بمیاه الشفاء الحبیب محمد حیات بن فتح محمد بن نور محمد طبیب غفرالله له ولوالدیه و احسن الیهما و الیه میگوید که درنیولا بامر بعضي عزیزان نسخه میمونه مسمي بطب الحیات که مشتمل است بدفع اصناف مرض و رفع انواع عرض که مرض و عرض از مستلزمات وجود است بعون الهي و توفیق نا متناهي صورت ترتیب یافته ، رجاکه بمطالعه اکثر اطباء در آمده مقبول بتجربه رهه یا قبول گردد الخ .

انجام : یقطین : هر نباتی که بر زمین مفرش گردد آنرا یقطین گویند چون خیار کدو و غیرهما و بعضي یقطون را بکدو اطلاق کنند و الله اعلم بالصواب تمام تمام شد ، کارمن نظام شد . بعون الملک المنان بوقت دونیم ساعت روز یکشنبه شهر رمضان المبارک ۱۲۲۸ھ . راقم الحروف فقیر حقیر پُر تقصیر اضعف عبادالله ملاگل محمد ولد مرحوم مغفور محمد عالم میرکلي سکنه لوهري عاقبت خیرباد بالنون و الصاد .

کیفیت

هن مخطوط جو موضوع طب قديم آهي . زبان فارسي آهي . هن جي پهرين ٢ بچاڙيءَ ۾ هڪ مُهر ثبت آهي ، نشان مهر هي آهي : قاضي گل محمد ۽ پڇاڙي ۾ هيءَ عبارت لکيل آهي : مالکهٔ فقیر پر تقصیر آستان بوس حضرت پنج تن پاڪ و غوث الاعظم و رضي الله عنه غلام فیض الله ولد مرحوم مغفور قاضي محمد احمد محتسب ...
اکريل آهي .

Marfat.com

مخطوط: فارسي طب قديم؛ ٢١١، ا-س سائيز ٢٠×٤٦ س م؛ ص ٣٤٠، في صف
سٽون ١٩؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط نستعليق خوشنما صاف؛ سن: ١٨ شوال سنہ
جلوس والا احمد شاه بهادر.

٦١٠ طب اورنگشاهي
امن آبادي

مصنف: حڪيم درويش محمد امن آبادي مريد حضرت قطب الاقطاب شيخ فريد شڪرگنج.

ڪاتب: وسد يرام ڪهتري عرف.

آغاز: حمد و سپاس مر حضرت حڪيمي راڪہ بحڪمت بالغہ و قدرت ڪاملہ بہ حرف ڪره فلڪ و استقسات [اسطقسات] رابيا فريد و نتائج استقسا [اسطقسات] مواليد ثلاسہ [ثلاثہ] و اگر دانيد و ہريڪے را روحي بخشيد جمادي، نباتي و حيواني الخ......بعد هذا اين فقير حقير درويش محمد امن آبادي مريد حضرت قطب الاقطاب شيخ فريد شڪرگنج ...... اين ڪتا موسوم است باسم طب اورنگشاهي قامع الامراض ہديہ خاقان ڪامگار... ساختم و اين ڪتاب را مشتمل بر ہفت باب پردا ختم الخ.

انجام: تمام رسيد ڪتاب اورنگشاہي من تصنيف جالينوس الزماني حڪيم درويش محمد امن آبادي بدستخط بنده درگاه وسد يرام ڪهتري عرف ع.... .... بتاريخ ہزدہم شہر شوال سنہ ٣ سوم جلوس والا احمد شاه بہادر خواندد عاطمع دارم: زانکہ من بندۀ گنہگارم.

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع علم طب آهي. هي شريف علم هن دور ۾ تقريباً ... ي ويو آهي ورنہ هن علم جي ڪتابن ۾ جيڪو مواد آهي سو نهايت پر مغز ۽ نغز ... افسوس تہ هن فن جا ڄاڻو معدودي چند وڃي رهيا آهن. هنن ڪتابن جي سرسري ...

Marfat.com

ٿي به تمام عميق ۽ دقيق فوائد حاصل ٿين ٿا. هن جي باري ۾ چيل آهي؛ عالجو ڪُل
ص بعقا قير بلده. هن مخطوط جو مصنف به فاضل آهي جو فن طب کان علاوه ٻين
فن جو به ماهر معلوم ٿئي ٿو. مصنف صاحب هي ڪتاب لکي هندستان جي مغل بادشاه
رنگ زيب ”عالمگير“ جي دربار ۾ بطور هديه پيش ڪيو، ضرور کيس چڱو صلو ۽ انعام
حاصل ٿيو هوندو، ان ڪري ئي ڪتاب جو نالو طب اورنگشاهي رکيو اٿس. هن مخطوط
جو ناقل هڪ هندو آهي جنهن چڱي ڪتابت ڪئي آهي. البت ڪتابت ۾ ڪاتب کي
فاحش غلطيون سرزد ٿيون آهن. جيئن ته ڪره آتش کي قرعه لکيو اٿس يا مواليد ثلاثه کي
”ثلاث“.

بهرحال مصنف ۽ ناقال ستايش جي قابل آهن جن هي بي بها تحفه يادگار ڇڏيو
آهي.

مخطوط: سنڌي مع فارسي؛ طب قديم؛ ٢١٢ ا-س؛ سائيز ٢٨×٢٠ س م؛ ص ٢٩٣
في صفحو سٽون ٢٧؛ ڪاغذ ديسي حنائي، خط: نسخ جاي ٢٧ صفحي ڌڪيل، پٺو
بدزيب ۽ بيقاعده؛ سن: ١٠ جنوري ١٩٤٦ع.

١٩٠. طب داؤد خاني يا نکات الادويات عباسي

مصنف : ميا داؤد خان ولد ميان خدا يار خان عباسي.

ڪاتب : سيد عمر شاه ولد سيد دين محمد شاه بخاري.

آغاز : الحمدلله رب العالمين. و الصلوة و السلام علي رسوله محمد المصطفي ﷺ
جاڻ ته هي نسخو طب جو نالي داؤد خاني جوڙيل ميان داؤد خان پٽ
ميان خدا يار خان عباسي شال رحمت ڪريس الله تعالي جل شانه مجهه

Marfat.com

ٻولي فارسي جي هاڻي موجب خواهش حافظ سچو جي هي نياز
غلام محمد ويٺل ڳوٺ گل محمد لغاري جي جو ترجمو ڪري ٻو
سنڌيءَ ۾ پڙرو ٿو ڪري ته عام خاق نفع وني ۽ دعا ڪندڙ رهي

انجام : هڪ پيسو انگريزي سچو قلعي ۾ ويڙهي تمام محڪم ڪري جيئن
ٻه ٻيسي جو ظاهر نه هجي پوءِ اڏپاءِ اڳڙيون ويڙهي ٻاه ڏجي ته
اڳڙيون سڙي وڃن ته پوءِ قلعي جي وچ ۾ پيسو سچو مري پوندو سنهو
ڪري رکي ڪک هڪ دکي ڳائي مکڻ ۾ کائي قوت تمام گهڻي
واسير جي ۽ بت کي تمام متارو ڪري تمام زور واري آهي.

ڪيفيت

هي ڪتاب مجموعو آهي ڪيترن ئي طبي مخطوطن جو، جن جو تفصيل هن ر
آهي : (١) طب داؤود خاني، فارسي ان جو سنڌي ترجمو ڪندڙ ميان غلام محمد لغاري
(٢) طب جوهري جا صفحه ١٠٢ کان شروع آهي. هن ۾ مستورات جي مرضن جو
آهي (٣) مجربات حڪيم نور محمد حڪاڪ سيوهاڻي" هي اصل ۾ فارسي آهي ۽ هن
سنڌي مترجم محمد فضل ولد محمد آهي، هي صفحه ١٣١ تي ختم ٿئي ٿو (٤) تحفة
محمد علي زؤر. (٥) بياض حافظ نظر محمد سيوهاڻي. (٦) بياض نصرپوري سيد عبدالعار
(٧) مجربات قلمي برحاشيہ قرابادين بزبان فارسي طبع بمبئي علي ڏنو خواجو پاساري
هي ڪل ٧ مخطوطا هڪ ئي جلد ۾ آهن. هنن مان ڪي مخطوطا سنڌيءَ ۾ ته
فارسيءَ ۾ آهن. پر آهن سڀ طب قديم تي مشتمل ۽ تمام ڪارآمد هنن سڀني جا
سنڌي آهن.

Marfat.com

مخطوطو : اردو طب قديم ، ٢١٣ ا - س، سائيز ٢٢×١٧ س م ; ص ٣٧ ; في صفحو سٽون ٢٩ ; ڪاغذ ديسي حنائي ، خط : نستعليق، سادو ; سن : ١٣-٨-١٩٥١ ع

٦١٠ **طب سيّاري**

سيار

جمع ڪندڙ : حڪيم سيد عمر شاه مقيم ڪوٽڙي، تخلص سيار .

ڪاتب : ” ” ” ” .

آغاز : انفلاميشن : معني اس لفظ کے آگ لگ اٹھنے کے ہیں۔ یہ وہ بیماری ہے جس کے سبب سے خون اور ساخت میں طرح طرح کے تغیرات پیدا ہوجاتے ہیں چنانچہ اسکی ماہیت سے معلوم ہوجائے گا الخ .

انجام : ڈاکٹر ملٹن فرماتے ہیں کہ مجھکو سخت تعجب ان [illegible] میں ٥ مرتبہ احتلام ہوتا تھا اور وہ قریب نامردي کے تھے اب ان کی شادي ہوگئی ہے اور اولاد پیدا ہوگئی ہے .

ڪيفيت

هي هڪ طبي نوٽبڪ آهي . هن جو جمع ڪندڙ حڪيم سيد عمر شاه ڪوٽڙيءَ وارو آهي . هن شاه صاحب جو تخلص سنياسي هئڻ سبب ”سيار هو . هن صاحب يوناني طب جي گهڻي خدمت ڪئي آهي، صاحب موصوف جو ايترو ته طبي مواد ڪيترن ئي ڪتابن ۾ مڪمل آهي جو جيڪڏهن اهو سڀ ڪتاب اڻاري گڏ ڪجو ته هوند هڪ لاجواب جامع طب تيار ٿي انساني خدمت لاءِ تمام ڪارآمد ثابت ٿئي. هن نوٽبڪ جا ڪل [illegible] انهن مان ٻه ۹ ورق خالي رهيل آهن. ان ڪان سواءِ ٤ عدد رسالا ”[illegible] [illegible] ڇپيل ساڻس ڳنڍيل آهن .

Marfat.com

مخطوط : فارسي ؛ طب قديم ۽ وظائف ؛ ٢١٤ ا - س ؛ سائيز ٢٠×١٣ س م ؛
٦٦٣ ، في صفحو سٽون ١١ ؛ ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نستعليق سادو ؛ سن : ؟

٦١٠ طب ۽ وظائف جو بياض

مصنف : ؟.

ڪاتب : ؟.

آغاز : ترتيب نماز تپ سوم بسم الله الرحمن الرحيم يا محيط و وبال چهار برگردن تو اى تپ : اگر باز آئي و فقور محي الدين بطرف تپ آنکه اگر بگريز بگريز و اگرنه برتو ديگر مي آرم والسلام معبود حناء برتو ايمن جبرائيل و ايسر ميکائيل بر بازو ايمن اسرافيل و ايسر عزرائيل بر ايمن لااله الاالله و ايسر محمد رسول الله الخ .

انجام : برائى جن چهل يکبار بخواند بدمد غليقا يليق و آنت تعلم ما في قل منيق يا غني يا مغني يا معطي يا فتاح يا رزاق .

ڪيفيت

هي هڪ بياض طب قديم ۽ وظائف تي مشتمل آهي. هن ۾ دعا ڪيمياء ۽ جا ڪيترائي خواص آهن. پهريون خواص هن طرح بيان ڪيل آهي ته جو شخص جمع آڌي رات جو با طهارت هيءَ دعا هڪ سؤ پنجاه ڀيرا پڙهي جيڪا به دعا گهرندو سا حاجت پوري ٿيندي. حسن بصريءَ فرمايو آهي ته جيڪڏهن حاجتمند جي حاجت پوري نه ٿئي ته اهو قيامت ۾ منهنجو گلو ٻڪڙي. پڻ اهڙيءَ طرح بايزيد بسطامي به فرمايو آهي. ۽ ٻين ڪيترن ئي بزرگن اهڙي ضمانت ڏني آهي.

هن مخطوط ۾ طبي مواد به گهٽوٽي آهي. هن جي صفحه ٢٥٩ تي هيءَ آهي : اين ترکيب در کتاب ميان صاحب ميان محمد احسان سيوستاني بر پيشاني نوشته

Marfat.com

مخطوطو: سنڌيءَ انگريزي، فن معجم الڪتب، تاريخ، ادب، ا-س-د ٢١، سائيز ٢٠ × ١١ س م؛ ص: ٢١١؛ في صفحو سٽون ٣٧؛ ڪاغذ جنائي، عمدو، خط نستعليق؛ سن: ٨-٥-١٩٤٨ع.

بياض سيد عمر شاه

مؤلف : سيد عمر شاه، ڪوٽڙي.

ڪاتب : " " ".

آغاز : (١) شبيهٔ حضرت غلام قنبر غلام حضرت علي ڪرم الله وجهه (٢) شبيه حضرت امام حسن عليه السلام (٣) شبيه حضرت امام حسين عليه السلام (٤) شبيه حضرت سيدنا علي ڪرم الله وجهه (٥) شبيه حضرت سلمان فارسي رض.

ملنے کا پتہ: حضرت مولانا عاشق يزداني حاجي پير سيد نور شاه صاحب همداني عطرگلي پوسٽ نمبر ٣ بمبئي الخ.

انجام : سلسله دار المصنفين نمبر ٩٥.

تاريخ اسلام حصہ اول، عهد رسالت و خلافت راشده يعني آغاز اسلام سے ليکر خلافت راشده کے اختتام تک اسلام کی مذهبی، سياسي تمدنی اور علمي تاريخ. مؤلفہ شاه معين الدين احمد ندوي رفيق دار المصنفين با هتمام مولوي مسعود علي صاحب ندوي سن ١٣٥٨ھ.

ڪيفيت

هي مخطوطو به سيد عمر شاه ويٺل ڪوٽڙيءَ جو آهي. هي ... نمون بياض آهي. جيئن ته هن ۾ صرف ڪتابن جا نالا، انهن جا مصنف ۽ قيمتن بابت ذڪر آهي، ان ڪري هي فن "معجم الڪتب" سان موسوم ڪيو ويو آهي. هن ۾ هر قسم جا ... آهن جيئن ته: مرزا قادياني جي رد ۾ لکيل ڪتاب، نجوم ۽ رمل، اوراد ... گيلاني جا ڪتاب، سلسله دار المصنفين جا ڇاپيل ڪتاب، تصوف ... ڪتاب، مولانا ... دين محمد اديب فيروز شاهيءَ جا ڪتاب انهن جي قيمت ۽ ... هندو، مسلمان جا ... ۽ ايڊريسون ڏنل آهن. ڪن ٻارن جي جم ڄڻ تاريخون ۽ بيمارين اچڻ جا اسباب جهڙوڪ: خراب غذا ۽ گدلو پاڻي ۽ گندي هوا، ۽ بند مڪان جي رهائش ذڪر ٿيل آهي.

"محکمه اطلاعات سنڌ" طرفان شائع ٿيل اردو ۽ سنڌي ۾ ڪتاب "نذر لطيف
جو ذکر آهي . هن بياض جو جامع سيد عمر شاه آهي ، سندس ناڻو صفحه ٦١ تي لک
آهي . هن بياض انگريزي ۾ لکيل مواد به گهڻو آهي ۽ ڪي بيون به عجيب و غر
ڳالهيون مرقوم آهن. اخير ۾ خالي پنا، اڻ لکيل به منجهس گهڻا آهن ۽ مخطوطو مجلد آ

مخطوط : فارسي، نظم، مناظره، ا - س - ٢١٦؛ سائيز ٢١×١٦ س م ؛ ص ٤٠؛ في صفح
سٽون ١٥؛ ڪاغذ باريڪ حنائي، خط نستعليق عمدو؛ سن : ١٢٧٨ه .

٢٩٧.٤٨ تنزيه از تشبيهه

مصنف : عبدالرّوف مورائي .

ڪاتب : " " " .

اغاز : در حمد حق جل و علي گويد :

هر ثنائے که در وجود آيد، از وري مررا همي شايد
ذاتت خود راکه اوستايش کرد، گشت از عجزما سوايش گرد
بي نياز است باغنا از غير، ليس ينسب اليه الاالخير
در غرض نظم نسخه تنزيه از تشبيه گويد :
عرض عبدالرّؤ مي دارد، غرض از نظم نسخه في دارد
که همين صنعت ازچه کارم نيست، لائق روزگار زارم نيست
ليک و همايه چونوع فساد ، در نهادي ز جنس خويش نهاد
خاصه عيسيٰ که از فصول فتن، کرد مرعام را اسير محن
هر زمانے که داشتم معلوم، همه زان نسخه کرده ام مرقوم
سندي و فارسي دگر عربي، بهتر است از همه زبان نجي الخ .

انجام : حمد حق رابود برين انعام ، که موفق شدم برائي تمام
روز سه شنبه ازمه شعبان، هژدهم بود نظم شد پايان
دو صد و يکهزار و ديگر هشت، بعد هفتاد سال هجرت گشت
يا الهي ز ابتداءکلام، تا بجائےکه شدکلام تمام .

Marfat.com

ڪيفيت

هن مخطوط جو موضوع دفاع عن الدين آهي. دين حق جي طرفداري ۽ ان کان دفاع پيش نظر آهي. هن مخطوط جو مصنف مولوي عبدالرؤف مورائي آهي. آيات محڪمات ۽ متشابهات بابت نزاع ۾ هن بزرگ ٽن ٻولين ۾ يعني: سنڌي، فارسي ۽ عربيءَ ۾ دفاع ڪيو آهي. سنڌي مخطوط جو نالو "ردالوهابيه"، فارسي مخطوط جو نالو "تنزيه از تشبيه" ۽ عربي مخطوط جو نالو آهي "الاستدلال القوي لاذلال الحشوي".

هن مخطوط جي پڇاڙي اشعار ۾ ته مٿي ڏنل آهي پر هن جي آخر نثر ۾ هن طرح آهي: تسويه اين نسخه در سنه ١٢٧٨ در قريه پير زادگان بشاه حسن شهرت دارد به ثبوت رسيد و تبيض آن بعد زمان مديد و عهد بعيد روز شنبه بيست ويڪم شهر ... ١٣٠١ھ در بلده موره واقع گرديد الحمدلله علي ذالڪ حمداً ڪثيراً.

مخطوط: عربي، مناظره، ا.س.-٢١٥؛ سائيز ٢٢ × ١٦ س م؛ ص ٦٤، في صفحه سٽون ١٣؛ ڪاغذ باريڪ حنائي، خط: نسخ معمولي؛ سن: ؟.

٢٩٧٤٤٨ **ازالة الغين من العين لاثبات الانتقاض بالخارج من غير السبيلين**

[(٢) ردالوهابية (٣) تنزيه از تشبيه (٤) استدلال القوي لازلال الحشوي]

مصنف: سيد رشد الله.

ڪاتب: " " "

آغاز: الحمدلله علي نواله والصلوة والسلام علي سيدنا محمد و آله ... اما اطلعت علي تحرير الفاضل القاضي عبدالغني عليه الرحمة في ... الوضوء بالخارج من غير السبيلين اردت ان اعلق عليه شيئاً لمرتفع ...

Marfat.com

من البين و سميته بازالة الغين من العين لاثبات الانتقاض بالخارج من غير السبيلين
و ها أنا اصدر ذلك التحرير و اذيل التعليق ليتيسر فهم التعليق و الله
التوفيق و بيده أزمة التحقيق الخ.

انجام : قال العائذ بالله السيد رشد الله وفق الاعتصام بحبل الله هذا آخر ما
اردت في تحقيقه و رغبت في تنميقه ولم آل جهدي في ابتغاء الحق فان
اصبت فيما اجبت شكر الله جهدي على مطابقته الصدق و ان اخطأت فيما
سعيت فما ابرئي نفسي ان النفس لكثيرة الخطا و آمل من الله ان يغفر
و يلقي الحق و السداد في نفسي بكشف الغطاء.

كيفيت

هي مخطوطو فن مناظره تي مبني آهي. هڪ خاص جزئي مسئلي تي مناظري جو
افتتاح ٿيو. طرفين: قاضي عبدالغني ۽ سيد رشدالله. سڀني مان نڪرندڙ هر شيء نا
وضو آهي ان ۾ ڪو اختلاف ناهي، البت غير سبيلين مان خارج ٿيندڙ غير متفق عليه
قاضي عبدالغني صاحب عدم انتقاض وضو جو قائل آهي، اهڙي تحرير به لکي اٿس جا
هيت مرقوم آهي ۽ صفحي تي ختم ٿئي ٿي. ڪنهن ڪان پوءِ سيد رشدالله صاحب رد
آهي: [اتم ما في التحرير و هذا وقت الشروع في التعليق] اقول هذالحديث تعلق به ا
المحر لاثبات مدعاه و هوما قال في ذيله فهذالحديث نص في عدم نقض الوضوء بالدم من غير السبيلين
بهرحال هن جزئي مسئلي ۾ سيد رشدالله صاحب جا دلائل زياده قوي آ
هو برحق آهي. هن مخطوط جي زبان عربي آهي، جلد پختو اٿس اگرچ هن وقت
آهي.

مخطوط : عربي، مناظره، ا- س- ٢١٨؛ سائيز: ٢٢ × ١٦ س م، ص ٥٤؛ في
سٽون ١٣، ڪاغذ باريڪ، ضعيف، حنائي، خط نسخ معمولي؛ سن: ؟.

الاستدلال القوي لاذلال الحشوي ٢٩٧٤٣٨

مصنف : عبدالرؤف موراٿي.

ڪاتب : " ".

Marfat.com

آغاز: الحمدلله الذي جعل لكل فرعون موسي. والصلوة والسلام علي سيدنا محمد الذي التنزيهات عن التشبيهات منه تلقف مايافكون كالعصي وعلي اله الحامين لسنن الشريعة واصحابه الماحون للبدع الشنيعة. اما بعد فهذه رسالة مسماة الاستدلال القوي لإذلال الحشوس مشتملة علي فصول ثلثة الفصل الاول في صورة المناظرة وما يتعلق بها. اعلم ان المولوي عيسي الوهابي لما نزل في منزل القاضي محمد لائق الهالائي مختار الامر من قبل الابخرين في هذه البلدة "اعني موره". كتبت في الاستواء تحريراً قبل وقوع المناظرة و ارسلته اليه هذالفظه قال الله تعالي ليس كمثله شيء الخ.

انجام: ولهذا الكلام الشريف شاهد من الحديث القدسي و اية من كتاب الله عز و جل، ذكره الفيقر في رسالة المسماة بتوفيق القوي للرد علي الحشوي فليطالع ثمه و علي. هذا فلابد أن يكون العرش مظهر اسم من الاسماء ايفيض عليه الالاء و النعماء و افصح عن ذلك الامام الرباني مجدد الالف الثاني قدس الله تعالي سره الاقدس و افاض علينا فتوحه الانفس في المكتوبات الشريفة من المكتوب الحادي عشر من المجلد الثاني حيث قال، عالم كبير باد جود وسعت و تفصيل چونكه هيئت وجداني ندارد قابليت ظهور بسيط حقيقتي كه بجرد از نسب و اعتبارات ست و معري از تفاصيل شئون و صفات هسيت ندارد، اشرف اجزاء عالم كبير عرش حضرت رحمن است محل ظهور حضرت ذات مستجمع صفات ست جل سلطانه.

كيفيت

هي ٿيون مخطوطو آهي جو مولوي عبدالرؤف جو لکيل آهي. ... عربيءَ ۾ تحريري مناظره ڪيو اٿس ۽ فريق مخالف سان روبرو ... مناظره جا فريقين (۱) مولوي عيسي (۲) مولوي عبدالرؤف آهن. مناظري جي جاءِ قاضي محمد لائق ساڪن هالا پراڻا جي منزل آهي. انهي طرفين ۾ سوال جواب ٿيو هو. مصنف موصوف جي هڪ تحرير به لکيل آهي ان جي ابتدا هن طرح آهي: قال الله تعالي ليس كمثله شيء الخ. صفحه ۶ تي ان تحرير جو اختتام آهي. صفحه ۱۲ تي متنازع فيه شيءِ واضح

Marfat.com

ڪيل آهي . سمعت المولوي عيسي الوهابي رئيس الوهابية في هذه الديار يقول ان الله ليس بجسم ولعن الله تعالي من اثبت له الجسميه و مع هذا فهو في جهة الفوق مستقر علي عرشه . اقوال هذا مخالف النصوص النقل و بداهة العقل الخ .

مطلب تہ عيسي صاحب باري تعاليٰ کان جسمية جي تہ نفي ڪري ٿو پر جهة جو اثبات ڪري ٿو، اهو محل نزاع . طرفين کان دلائل پيش ڪيل آهن. مولوي عيسي، مخدوم عبدالڪريم مٽيارين واري جو خاص شاگرد هو، جو مخدوم صاحب سان مکي ۾ گڏ رهيو ۽ ان جي وفات کان پوء مخدوم عبدالڪريم جي عيال کي واپس سنڌ وٺي آيو. جواهر محمد سعيد لواري وارن کيس پاڻ وٽ معلم مقرر ڪيو .

مخطوطو: سنڌي، مناظر، ا۔ س ۔ ۲۱۹ سائيز ۲۱ × ۱۶ ؛ ص ؛ ۵۵۲ ، في صفحو سٽون ۱۳، ڪاغذ ديسي حنائي ، خط نسخ سادو ؛ سن : ۱۳۲ ھ .

۲۹۷۵۴۸ ميزان الانصاب الدفع الاعتساب

مصنف : ؟ .

ڪاتب : محمد صديق علوي .

آغاز : الحمدلله رب العالمين و الصلوة علي سيد المرسلين . اما بعد واضح هجي........... نا انصاف معاندن ۽ محار بن اهل بيت نبوي جيجا الخ .

انجام : صفحہ ۳۸۶ تي: اندڪي پيش توگفتم غم دل ترسيدم ، ڪہ دل آزرده شوي ورنہ سخن بسيارت است .
خاتمہ بالخير بقلم خام الروف محمد صديق علوي .

ڪيفيت

هي مخطوطو فن مناظره ۾ آهي ، طرفين مناظره معين ناهن. غالب گمان آهي ته هڪ صاحب مولوي عبدالعزيز آهي ۽ ٻيو محمد صديق علوي آهي . مناظرو هن ۾ آهي ته حضرت معاويہ صحابي ۽ ڪاتب الوحي آهي . اهو قول مولوي عبدالعزيز جو آهي. ان ۾

Marfat.com

ابل محمد صديق علوي چوي ٿو ته حضرت معاويه جو صحابي كامل الايمان هئڻ محال
ي. محمد صديق علوي راقم الحروف آهي ان جو فريق مناظره هجڻ تي كو دليل موجود
هي بطور گمان معلوم ٿئي ٿو ته فريق ثاني آهي .
پڇاڙيءَ ۾ هڪ رسالو حضرت عبدالقادر جيلاني جي خلاف اڪيل آهي. هي مخطوطو
طويل ۽ عريض آهي. هن جي حقيقي پڇاڙي هن طرح آهي: تمت تمام شد تحرير شيخ
عبدالقادر نوشته شد از خزانه مجتهد العصر صاحب مجتهد نجف اشرف پس سنڌي نموره برائے
فهم عام. راقم الحروف حاجي احمد زوار كربلائي ساكن شهر جهنده خان گاڏهي تعلقو
ڪڪڙ ضلع لاڙڪانه ١٣ رجب سنه ١٣٢١هه.

مخطوطه: عربي، ادب، گرامر عربي، ا-س-٢٢٠، سائيز ٢٥ × ١٠ س م؛ ص ...
ـي صفحو سٽون ٢١؛ كاغذ حنائي ميرو، خط نستعليق، سن: ١٠ ماه صفر ١٢٢٨هه.

٤٩٢٤٧ حل التركيب

مصنف: ؟ .

كاتب: حاجي محمد .

اغاز: الكلمة، مبتدأ و الام لتعريف الجنس أي تعميز ... الماهية لالتعريف جميع الافراد من حيث الافراد و ... الماهية المرادة فلايكون للا ستغراق ولا للعهد ولا ... ان تكون للعهد باعتبار تعين فرد معهود في ... الماهية المعتبرة في هذا العلم هي التي ذكرت ... منظور آليه في هذا الفن و راء تلك الماهية حتى تكون فرداً من افرادها وتاء هالا تكون للوحدة فانها تستلزم ان يكون الامر ... تقدير حذفها كتمرو تمرة الخ .

انجام: و تقلب الفاء جملة فعلية خبره و ... ثبت قبل النون المخففة تقلب تلك النون ... مع التنوين كقولك في اثبت بحق لااله الا الله محمد رسول الله تمت هذه الكتاب من يدي الخ .

Marfat.com

ڪيفيت

هي ڪتاب جو موضوع هڪ عربي ڪتاب بنام "ڪافيه" جي عبارتن جو حل
۽ تراڪيب جو بيان آهي. ڪتاب "ڪافيه" عربي صرف ۽ نحو يعني گرامر عربي متعلق
آهي. "ڪافيه" جا ڪيئي شرح عربي ۽ فارسيءَ ۾ لکيا ويا آهن، هن ڪتاب جا حاشيا ۽
لکيا ويا آهن ۽ ترجما به ڪيا ويا آهن. هن مخطوطي جا آخري چند ورق گهٽ آهن.

مخطوطو: سنڌي، علم موسيقي، تاريخ، ا. س. ۲۲۱، سائيز ۲۲ × ۱۶ سينٽي ميٽر، ص ۴۴
في صفحو سٽون ۱۲، ڪاغذ سفيد، خط: نسخ عمدو، سن ۷-۴-۱۹۵۷ع.

۷۸- علمِ موسيقي

جمع ڪندڙ: سيد عمر شاهه ڪوٽڙي.

ڪاتب: " " .

آغاز: راڳ ۷ يا ۱۲ سرن ۾ ڳايو ۽ وڄايو ويندو آهي. جن ۾ تيور ۽ ڪو...
سُر تين ٿا. سُرن جو جوڙو جوڙو ٿيندو آهي. فقط سا ۽ پا اڪيلا ...
ٿا. سُر هي آهن:
(۱) سا کهرج (۲) ري رکهه (۳) گا گنڌهار (۴) ما مدم (۵)
پنجم (۶) دها دهيوت (۷) ني نکهات.
نوٽ: ساڄي پاسي ڪان تيور ۽ کاٻي پاسي ڪان ڪومل الخ

انجام: هندن مقدس افسانن ۾ لکيل آهي ته برهما ڍولڪ بنائي ۽ چيو وچي ...
ته برهما جڏهن پنهنجي دشمن کي قتل ڪيو ته خون ...
مان هن ڍولڪ بنائي يعني برهما جي دشمن جي چمڙيءَ مان پهرين ڍو...
بنائي وئي. ڍولڪ کي "مردنگ" به چوندا آهن ۽ انجو نالو رامائڻ
مهاڀارت ۾ عموماً اچي ٿو.

Marfat.com

ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُم مِّنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُم بِرَبِّهِمْ
يُشْرِكُونَ ۝ لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ ۚ فَتَمَتَّعُوا
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝ أَمْ أَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا
فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ۝ وَإِذَا
أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا ۖ وَإِن تُصِبْهُمْ
سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ۝
أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ۚ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۝ فَآتِ
ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ ۚ ذَٰلِكَ
خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ ۝ وَمَا آتَيْتُم مِّن رِّبًا لِّيَرْبُوَ فِي
أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُو عِندَ اللَّهِ ۖ وَمَا آتَيْتُم مِّن
زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
الْمُضْعِفُونَ ۝ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ
ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۖ

هَلْ مِن

Marfat.com

اسان جا ايندڙ ڪتاب

1- Economy of Modern Sind

2- Chronological Dictionary of Sind

3- لڙڪ لڙڪ زنجير (ريڊيو ۽ ٽي-وي ڊراما)

4- سنڌي راڳـ ۽ تال

5- سنڌي ناول جي ارتقائي تاري

6 History of Commerce of Sind

7- سنڌي ڊراما ان جي ارتقا، نظريو، فن ۽ تاريخ (ڇاپو پنجون)

8- لوڪ ادب جي ارتقائي تاريخ (ڇاپو ٻيون)

9- چونڊ سنڌي افسانا (ڇاپو ٽيون)

10- ادبي تنقيد جا اصول

11- سماجيات جا اصول

12- ٻاروچي ٻولي (شاهه لطيف جي رسالي جي ڏسڻي ۽ لغت)

انسٽيٽيوٽ آف سنڌالاجي
سنڌ يونيورسٽي ڄامشورو

Marfat.com